Oprawiono w r. 1943.

№ 6091

6091

Kamiński Antoni

Prywatny nauczyciel.

Dziennik ~~Katalog~~ zachowania się uczniów.)

XLIV

[Emanuela Moszyńskiego]

BIBLIOTHECAE JAGELLONICAE

Dnia 20 lutego 1854 r. 2.

mu w imieniny ojca Emania bardzo dzielnie — Kłaniam:

Przyjściu Pana Radwańskiego Emanio umiał swoją winę i ważność pojmując i ze swych słówek i natychmiast przeprosił — Kłaniam się — o Boże żeby te ostatnie były te poprawiny. — Kłaniam się —

5–6. Emania dziś był grzeczny i uważny, przeprosił mię i przyjąłem serdecznie jego przeprosiny X. X. W. S. (świątecznie)

6–7½. Wolacya i zabawa — Ponieważ Emanio okazał chęć poprawy, i w części czynem stwierdził zatem ja zgodnie z Panem Kamieńskim pozwoliłem mu zrobić Dzieciom przyjemności. —

7½–8 Przysposabiał się z lekcyi muzyki. —

8–9¼. Pisał ćwiczenie niemieckie, czytał deklam. niemiecki, i gram. łacińską — Wieczorem mówił po niemiecku i słyszałem na górze że się odzywał po francusku —

21. lutego 1854 Wtorek Vidi Kłaniam

Wstał o 6¼ po śniadaniu czytał deklam. niem. słówek francuskich uczył — i gram. łacińskiej

7½–8. Muzyka dziś była z uwagą i b. dobrze. —

8–8½ Czytał i tłumaczył dobrze — Słówka także dobrze

8½–9¼. Arytmetyka bardzo uważnie — Skończyliśmy dziś o dodawaniu liczb wielorakich czyli różnorodnych i zaczęliśmy odejmowanie, zachowując sobie powtórzenie na lekcyę przyszłą —

9¼–10 Język niemiecki —
Ćwiczenie z niem. na polskie dobrze — i uważnie poprawił —
Deklamacyę skończyliśmy o rybaku i rybce — b. dobrze

10–11 Gramatyka taimiśtiaddobrze pod względem odpowie-
dzi, pod względem uwagi zaś osobista usilność i chęć, oraz
uwaga na trzymaniu się prosto.–

Znaniu po prześciu półtora dnia twojego lepszego
postępowania w nauce i w przyzwoitości, czy ci masz
oddany stastrowski–. Zatem je masz zawsze oddawany
i będzie ci oddawany jeżeli wytrwasz w chęci do
pracy i w samej pracy.– Kaminiecz

NB. Ojca bałki dzisiaj przyszedł i przyniósł poprawę
niejasny wpośród tonycia do odwagi gdy go
szedł przepraszać, bo się wstydził swego występu
przed nim, a który w przeszłym tygodniu popełnił.

11–12 Gimnastyka

12–1. Przechadzka

1–2. Obiad–

2–3. W Rysunkach okazał dosyć zdolności, tylko mu zaleciłem
większą czystość w wykonaniu– Świerzyński

3–5. Czytał ćwiczenia niemieckie i odmawiał czas, Geograf
i Gram francuską, szukał słówka– pisał wypracowa-
nie polskie– zaczął ćwiczenie niemieckie i liniowa
zeszyt–

5–9.– Z początku grał na fortepianie, a potem bawił
się z Tziem i Henrykiem– Mówił prócz dosć dużo
po niemiecku–

Vidi: [illegible]

Środa

Wstał po 6tej – czytał geografię, słówka francuskie –

7½–8. Muzyka. Umiał b. dobrze zadaną lekcyję – z resztą grał d. dobrze. –

8–8½. Czytał i tłumaczył z słówka dość dobrze –

8½–10. Język niemiecki – ćwiczenia z niem. na polskie i polsk. na niemieckie – odpowiedział lepiej z niem. na polskie jak z polskiego na niemieckie – koniugacyi w zdaniach dobrze – potem czytał i tłumaczył ustęp z podróży po górach Olbrzymich –

10–11. Dziś jako w rocznicę urodzin Matki – Emania słuchaliśmy Mszy św. w kościele WW Panny –

11–12. Gimnastyka –

12–1. Przechadzka –

1–2. Obiad –

2–3. W rysowaniu dosyć dobrze – Świerzyński

3–4. Język francuski – grammatyka fr. – tłumaczenie z polskiego na francuskie.

— przy za drugiem odpowiadaniem Dobrze –

— zadałem lekcyję z gramatyki – Manio powiedział że za 5 minut jej się nauczy i odpowie – jakoż nie zawiódł nadziei – odpowiedział Dobrze –

— czyż to nie dowodzi że Maniowi nie zbywa na zdolnościach – czyż to nie przekonywa o tem, że śmy słusznie zarzucali mu roztargnienie. Manio powodem był jego małego postępu w naukach i innych niestosowności. Kiedy Emanio skupi uwagę – to mu łatwo.

nadmieniam że to tego ży Maniu za 5 minut nauczy – wymagało przytomności i skupienia uwagi Mania..!!

4–5. Geografia o Półwyspie Pyrenejskim w ogóle i o Portugalii w szczególe dosyć dobrze – Historia powszechna o Persach dalszy ciąg d. dobrze – i powiadał z jakich przodków (Historię opowiadał od początku czasu panowania do śmierci Kambyzesa i zabójstwa fałszywego Smerdysa w dzień.) Hami-

5–6. Religija. Ksiądz słaby nie był. – Zamiast lekcyi pisał ćwiczenia niemieckie na jutro i na pojutrze –

6–7½ – Kolacya i zabawa –

7½ – 8. Przygotowywał się do lekcyi muzyki pilnie

8 – 9. – Czytał gramm. niemiecką i tłum. potem przy-dał Geografię mówił dość po niemiecku

Vidi [signature]

23. ## Czwartek

Wstał o 6¾ Czytał gramm. niem. i słówka francuskie

7½ – 8. Muzyka. Grał dobrze i uważnie – a że miło mieć lekcyję teraz z Emanem.

8–8½ Czytał i tłumaczył d. d. Słówka dobrze.

8½ – 9¼. Arytmetyka – uwaga d. dobra –

9¼ – 10. Język niemiecki – ćwiczenie z polsk. na niem. osobiście d. dobrze – Gramm. niem. d. dobrze – Tłum. z niem. na polskie b. dobrze –

10 – 11 – Deklinacyje i Konjugacyje łaciń. w zdaniach z ćwiczeń dawniej robionych i w nowych zdaniach d. dobrze –

11 – 12. Gimnastyka –

-1. – Byliśmy na przechadzce –
1 – 2. Obiad –
2 – 2½. Przygotowywał się z niemieckiego – Później przy-
2½ – 5. gotowywał się do lekcyj zadanych na jutro, które powinny
o godzinie 5½ wydać powinny. – Otóż kmanii dzisiaj
zabawa i zapewnie będzie ci miła po odbytych swych
powinnościach. – Jutro jednakże rano wszystkie sa-
mi. Hamnisz
5 – 6 – Ubrał się po polsku i bawił się z Ksiem –
6 – 12. Byliśmy u PP. Tomkowiczów – zabawa katolicka
i zbyteczna troskliwość o trzewik –
Vidi [signature]

24. ## Piątek

Wstał po 7mej – po śniadaniu czytał. dellam.
geografię – potem aż do 8½ – przeglądał zeszyty –
8½ – 10. Język niemiecki – Ćwiczenie z niemieckiego
na polskie – dobre zrobione, ale uwaga
słaba przy poprawianiu –
Deklamacya z powtarzaniem b. dobre
(Zadałem mu dziś nowej deklamacyi 4 wiersze) –
Tłumaczenia z polskiego na niemieckie
dowcipał się – bo sam wiczytał –
10 – 11. Jadł drugie śniadanie i pisał kalligrafię
11 – 12. Gimnastyka –
12 – 1. – Wydał rozm. francuskie a potem rysował
1 – 2. Obiad –
2 – 3. Narysował daleko czyściej niż poprzednich lekcyj
co mi tę sprawiło przyjemność, iż choć w tym
widzę postęp – Swierzyński

3–4 Język francuski – rozmówki – tłomaczenie Plutar[cha]
– rozmówek nie umiał jak należy – Dowczał
na lekcyi i dowczył się
– Tłomaczenie Plutarcha Dosyć uważnie.

4–5. Przypominam Emanowi że się dowczać na lekcyi nie
wolno, tylko nauczyć się raz na całe życie i umieć –
Potem przypominam że wśród zabawy nie godzi się
kłócić i psuć porządku zabawy; bo porządek winien
być wszędzie i zawsze zachowany; natomiast zgorszy-
łem się nałogiem twoim, a okrutności mię
brała jako bawiłyście ptaszków, to zajęcy, to ptaka
do ust podkowywałeś, i te nieprzyzwoite całe ciało
łechtałeś; jakby kto z ust lub z talerza chwiał a
ci ujmować, lub zabierać –. Jeografię odpo-
wiedział o 1[m] powiedzieć bardzo dobrze – Historię
poszła o Daryuszu dobrze – potem czytał dalej o zdoby-
czach Daryusza – i o przyczynach upadku Państwa perskiego
i zaraz to opowiedział. – Stanisław

5.–6. Uważał i odpowiadał dobrze. Lewis.

6–7½. Rekreacya i zabawa –

7½–8. Przygotowanie z muzyki –

8–9. – Czytał wiersz niem. – i gram. Francuskiej –
a potem odczytawszy modlitwy przed spowiedzią i
do Ducha św. – gotował się do jutrzejszej spowiedzi
Vidi M

25. Sobota
Wstał o 6¼ – odczytawszy modlitwy przygotowawcze
a przeprosiwszy Ojca i pojednawszy się z wszystkimi

Ośmej udaliśmy się na Zamek – gdzie oddzwoniłem [illegible] przed d. Laagerem –

9–10 powróciwszy ziadł śniadanie – a potem odpowiadał ćwiczenie niemieckie czwartkowe i pustka dobre. i tłumaczył na nowo ćwiczenie z polskiego na niemieckie (na słowa nieforemne).

10–11. Ubierał się do gimnastyki i jadł śniadanie, potem czytał grammatykę polską uważnie o zaimkach i to zaraz co przeczytał opowiadział. Ćwiczenie polskie zgłoszę, mało i niestarannie napisane – – ale co do rzeczy trafnie –

11–12. Gimnastyka

12–1. Kąpał się

1–2. Obiad –

2–3. Z rysunku chociaż nie tak wiele zrobił ale dosyć dobrze się starał; i poprawił przeszłej lekcyi rysunek – Świerzyński

3–4. Pisał dyktando polskie uważnie. Zwracam uwagę twoją byś się nie spieszył gdy co piszesz choćby na brulion, bo nigdy rzeczy o której masz pisać dobrze

4–5. nie opiszesz, i z błędami ortograficznemi i nikalligraficznie tylko pisał. Potem tłumaczył Aureliusa Victora o Metellusie i Fufetiusie – a na koniec odpowiadał

5–6. gram. łacińską o właściwościach deklinacyi 2giej rzeczowników zakończonych na er, um i jus – Adam

6–7½. Wolacya i zabawa

7½–8. Przygotowanie z lekcyi Muzyki –

8–9. Pisał ćwiczenie niemieckie – potem czytał modlitwy i pacierz – –

Nie umie mówić po niemiecku dzisiaj

26. **Niedziela**

Wstał po 6tej obudził się z lekkim bólem głowy i nudnościami — po filiżance herbaty ulżyło mu trochę znacznie — pierwsze dokończył ćwiczenia niemieckie i pisał wypracowanie polskie —

O 9tej słuchaliśmy Mszy Św. w kościele N. M. Panny —

Do 12tej uczył się pamięciowych lekcyj —

12–1. Czas wietrzny i śnieżny nie pozwalał użyć zwykłej przechadzki; zajmował się więc częścią rysunkiem i mappą —

1–2. Obiad — nie z zupełnym przekonaniem zachował diety — lubo przecież nie zjadł całego ciasta o które mu najwięcej chodziło — więcej jak o zdrowie

2–8½. Bawił się na górze po największej części z Emanem dość spokojnie, ale skarżył się na Aleksego, że mu klaski bierze, bo zwykł z nim się w bagatelach sprzeczać — (kiedyż Emanuel rozsądniejszym i wyrozumialszym dla młodszych będzie?)

8½–9. — Zmówił litanię — uporządkował bilety i zaczął pisywać ~~bez~~ z przepisu Pr. Kołatowskiego bez wszystkich komedyj — potem poszedł spać —

27. **Poniedziałek** Vidi [illegible] (osrynski)

Wstał po 6tej po śniadaniu czytał gramatykę —

7½–8½. Muzyka dość dobrze. Czytał: Słowa do: Słówka b. d.

8½–10. — Język niemiecki —

Ćwiczenie napisał dobrze — ale reguły o słowach nieforemnych dobrze się nie nauczył —

Tłumaczył z niem. na polskie dobrze

10–11. Jadł wodziankę – potem się naszukał na mojej
lekcyi a zapewne i na przemądrzałych lekcyach
11–12. miał się na ból gotowy – P. Kamieński
kazał mu iść do łóżka, nie podobało się
12–1. to Emaniowi i płakał o to utrzymując że
jest zdrów i że pierwszy raz został że go głowa
1–2. boli – Jadł rosół
potem Ojciec mu wstać pozwolił – pisał
ćwiczenie niemieckie – a później bawił się
2–4. z Dziem i Misiem – Pan Korzeniowski
odwiedził go i zalecił mu dyetę, pomimo
iż pozwolił do P. Tomkowiczów pojechać.
4–9 – Byliśmy u p. Tomkowiczów – Manio
mimo w zabawie dla drugich – dyetę
zachował ściśle – przed udaniem się na
spoczynek zażył 5 pigułek – Vidi M

Wtorek

28. Wstał po 6tej po śniadaniu ~~te~~ pisał ćwiczenie niem.
potem bawił się z Dziem – a później z Misiem –
po obiedzie – zabawiał się często na górze – częściej
z sobą – a od 6tej do 11tej tańcami – dziś
przyjęcie była zabawa, ale niezbyt przytomnie –
Nic więcej, nad to co p. Korzeniowski orzekł – nie jadł
Vidi M

Marzec Środa

1. Otóż Emanio od kilku dni stały a dziś w łóżku – Słabość ta
zapewne już dostateczną będzie mu nauką by nie był
tak łakomym na jedzenie – o które z chciwością zawsze spoglą-

da. Wczoraj w ciężkiej słabości, pozbawiony był wielu przyjemności, jakich można doznawać przy pomienionym urywaniu wszystkich i takowych [illegible]. Niech się Emanio w pamięci zachowa trzy czwartek — i ostatni wtorek; a nigdy takowa jeszcze nie będzie przyczyną słabości. — Adamiuz

2. Czwartek

Dziś cały dzień spędził w łóżku i miał przykładane wody na oczy — również zażywał pigułki. Tak to za jedną nierozsądną chwilę, często bardzo długo pokutować potrzeba.—

N. D. M.

Piątek

Emanio ciągle w łóżku — prowadził ze mną rozmowę o ludziach wielkich, pytał mię jakim sposobem Napoleon I przyszedł do wielkości — do Cesarstwa — odpowiedziałam mu, że religijności do pracy naukowej, i sama nauka do tej wielkości go doprowadziły. — Refleksya — zastanawiamy się nad przymiotami dobrymi ludzi, których historią przedstawić były mu do tego bodźcem.— Skąd porównania. Cyrusa z Aleksandrem tego z Juliuszem Cezarem, a tego ostatniego z Napoleonem — itd.

Rozmowa ta była mi miłą; bo zawsze ze Emanie zacznę myśleć — Ach gdyby pomyślał raz nad sobą w porządny sposób i wykonywał to co mu zalecamy

Hamilk

4. Sobota

Cały dzień w łóżku — V: H

5. Niedziela

Z rana leżał aż do 8½ — pozwolił mu p. Korubowski wstać pozwolił — Emanie byłby wcześniej z łóżka się uwolnił, gdyby na przykładanie wody był cierpliwszym — Zmówiwszy modlitwę na podziękowanie Bogu za powrót do zdrowia — robił rachunki wydatków — a potem przeglądał dawne zeszyta —

12–1. Bawił się z Józiem i Jasiem —

1–2. Obiad —

2–8 Bawił się na górze — w ciągu dnia używał przepisane pigułki — powinienby do siebie czytać książki — Z rana jak sam powiada nic czytał nic z jakich swych przedmiotów, to nie szkodzi aby jakie lekcye być miały? — Uporządkowawszy książki poszedł spać —

Vidi H

6. Poniedziałek

Wstał po 6tej — ubrawszy się zjadł śniadanie —

7½–8. Muzyka z uwagą dobra.

8–8½. Zaczął lekcyę z p. Mikuckim lecz wizyta p. Korubowskiego przeszkodziła dokończeniu —

8½ – 10. Język Niemiecki — Ponieważ nie miał wykonanych ćwiczeń i nieprzygotowany był z lekcyi — co się na karb słabości kładzie przeto tłumaczył ze mną ćwiczenie z polskiego na niemieckie — dobrze —
Uczył się 4 wiersz deklamacyi: Der ungewaltsame Tod (która była zadaną 24 zeszłego miesiąca) i tłumaczył cały — potem tłumaczył z niem. na polskie wstęp. Uorf. — Hand. z uwagą.

10 – 11. Pisał kalligrafię nieuważnie — upominany śmiał się —

Proszę pamiętać o uwadze — i zawsze pracować jak się należy Mamy

11 – 12. Gimnastyka —

12 – 1. Czytał gram. francuską —

1 – 2. Obiad. Zmartwił się bardzo bo dtugo mu szpinaku nie przyniesiono —

2 – 3. Co do rysunków dosyć dobrze, tylko przypomniałem mu dawniejsze uwagi co do czystości w linijach lubo na górze nie oświadczył wielkiej chęci do rysunku.

Zwierzyński

3 – 4 Język francuski — gramatyka, Deklamacya tłómaczenie.
gramatyka Dosyć Dobrze — !!!
Deklamacya Dobrze — . !!

4 – 5. Historia polska o Zygmuncie IIIcim końcu panowania dobrze — Szkoda że Ernano nie przyjechał —

5 – 6. – Ponieważ dla nabożeństwa Passyjnego X. Serwatowski – lekcyj mieć nie mógł zatem Emanuel miał tę godzinę obrócić na przygotowanie się z lekcyj na jutro – jakoż czytał dekl. niem. i ćwiczenia Tacińskiego ale tak krótko iż nie- podobna było przypuścić aby się już nauczył – po przesłuchaniu deklam., pokazało się że nic nie umiał, zatem dopilnowałem aby się takowej douczył –

6 – 7½. Kolacya i zabawa –

7½ – 8. Jakkolwiek z krzywieniem ale porządnie, ~~się~~ przygotował się z lekcyj wszystkich –

8 – 9. Potem jeszcze chwilę się bawił, a powróciwszy do siebie czytał gram. Tacińskiego –

~~6~~ 7 ~~Poniedziałek~~ Vidi

Wtorek

Wstał po 6tej – czytał dekl. niem. i gram. Tacińskiego

7½ – 8. Muzyka bardzo dobrze i uważnie

8 – 8½. – Lekcya z P. Mikucką –

8½ – 9¼. Arytmetykę powtarzaliśmy – o dodawaniu i odejmowaniu liczb wielorakich – i o miarach czasu – wagi i długości – Uwaga i dobrze –

9¼ – 10. – Język niemiecki –
Ćwiczenie z niem. na polskie nieporządnie napisane – poprawiał dość uważnie – (w stole poroznosił zeszyta przy szukaniu innego zeszytu – na nowo po lekcyi Gimnastyki uporządkowany)
Deklamacyę odpowiedział i dobrze –

10 – 11. Najprzód śniadaniem i ubieraniem się do gimnastyki, potem gram. łacińska o własnościach przypadków deklinacyi 2giej d. dobrze; nakoniec ćwiczenie z łacińskiego na polskie dobre – z polskiego na łacińskie nie tak dobrze, i trzy razy go powtarzał. (Ale ćwiczenia te były już u Pana Dutkiewicza i z nim robione –)

11 – 12. Gimnastyka –

12 – 1. Uporządkował w stole a potem rysował

1 – 2. Obiad – używił się źle mało – jadł rosół, dwa kawałki cielęciny i jarmuż) dysponował jabłka, ale na nieszczęście ich nie dostał, chciał bułką brzuszek dopełnić, ale na to nie pozwoliłem

2 – 3. z Rysunków wiele bym znalazł do poprawy co mu też wytknąłem – Świerzyński

3 – 4. Uczył się geografii a potem jadł na podwórcu jabłka – i do tego bułkę, którą brał do ust wielkiemi kawałami, a potem z trudnością gmerał – widzieć chce koniecznie a znowu figielki zaczynać –

4 – 5. Czytał odmianę słów niem. gram. fran. (odpowiadał dobrze) ćwiczenia niemieckie wypracowane polskie pisał, a potem zleciłem mu napisać brulion listu do Matki –

5 – 8½. Przez chwilę przygotowywał się z lekcyj muzyki przed; po kolacyi się bawił –

8½ – 9. Czytał Plutarcha. – Dziś z rana mówił coś kolwiek po niemiecku –

Vidi M

[illegible] 8. Środa

Wstał o 6tej

7½–8. Muzyka dziś tylko dość dobrze bo słaba mowa. — [illegible]

8–8½. Potem język francuski nie zapisany ja wiem dla czego [illegible]

8½–10. Język niemiecki
Powtarzanie ćwiczeń — lepiej ... z niem. na polski niż z pols. na niemiecki — co stąd pochodzi iż jeszcze ... nie pracuje nad ... waniem w pamięci — wyrazów, bo co do reguł nie wiele przepytania było —
Potem konjugacje w zdaniach z pamięci i na tablicy — dobrze —

10–11. Pisał list do Matki —

11–12. Gimnastyka —

12–1. Przebrawszy się — rysował —

1–2. Obiad — niecierpliwi się przy nim przed czym jeść nie przyszedł —

2–3. z Rysunków dosyć dobrze lubo czystości w rysowaniu niemogę się doprosić — Zwierzynski

3–4 — Język francuski — gramatyka — tłom. z polsk. na franc.
gram. fr. dobrze —
tłom. — dosyć mozolnie.

4–5. Geografia dalszy ciąg o Hiszpanii dobrze — Historia powszechna o Medo Persach z początku słabo dalej b. dobrze opowiadana dalszy zadane ma o Assyryjczykach i Babilończykach oraz początku Medo Persów —

Vidi [illegible]

5–6. Uważał dobrze. XWS.

6–7½. Wolacya i zabawa –

7½–8. Przygotowanie z muzyki –

8–9. Pisał ćwiczenie niemieckie, uczył się ćwiczenia łacińskiego i gram. – po niemiecku nie mówił –

8 9. <u>Czwartek.</u>

Wstał o 6tej ale ubierał się 3/4 godziny. czytał gram. niem. i słów fran. –

7½–8. Muzyka dość dobrze – ale zamawiam sobie na jutro lepszą uwagę – bez niej nie pójdziemy dalej. – [signature]

8–8½. Tłumaczył łacinę dobrze – powtórzenie słów dobrze.

8½–9¼. Arytmetyka – uważnie –

9¼–10. Język niemiecki – ćwiczenie dobrze zrobione ale zaniedbał ~~reguły~~ –

10–11. Ćwiczenie z polskiego na łacińskie i odwrotnie dosyć dobrze – trzeba koniugacye i deklinacye w zdaniach jeszcze zbadać – a czas wielki doskonale je umieć. – [signature]

11–12. Gimnastyka –

12–1. Zabawiał się rysunkiem –

1–2. Obiad –

2–2½. Przygotowanie z muzyki –

2½–5. Uczył się geografii – rozmówek francuskich dekl. niem. – i dekl. polskiej –

Vidi [signature]

5–8¾. Bawił się na górze — powtórzywszy pacierz spać — 2 rana mówił troche po niemiecku

Piątek

9. 10.

Wstał o 6¼ czytał dekl. niem. —

7½ – 8. Muzyka dość dobrze.

8 – 8½. Ubieranie się i śniadanie wydał. —

8½ – 10. Język niemiecki. Ćwiczenie z niem. na polskie przetłumaczone dobrze — ale przy poprawianiu uwaga słaba. Deklamacya z powtórzeniem dobrze na nowe 4 wiersze nie najlepiej — M.

10 – 11. Kalligrafia — wysoka uwaga i staranność.

11 – 12. Gimnastyka —

12 – 1. Czytał Geografią —

1 – 2. Obiad.

2 – 3. Z rysunku dzisiejszego mniej zadowolony byłem z powodu niekształtności figurki dziewczynki i wskazałem mu różnicę jego roboty od wzoru. M. Świerzyński

3 – 4. Język francuski — rozmówki — tłómaczenie
rozmówki dobrze
tłómaczenie — dość uważnie

4 – 5. Geografię o Hiszpanii i Portugalii z powtórzeniem umiał dobrze. Historyi powszechnej nie mieliśmy dla braku czasu — M.

5 – 6. Religia. Uważał dobrze. X. W. S.

6 – 7½. Wolny i zabawa

7½ – 8. Przygotowanie z muzyki —

8 – 9. Czytał wiersz. niem. odmiany słów — grammatyczne ćwiczenia każdy [illegible] — każdy niech będzie odpoczynek po niem. i francusku. Vidi M.

Sobota

11.

Wstał o 6¼. odmianę słów wypisał z gramatyki.

7½ – 8. Muzyka. Dziś grał dobrze

8 – 8½. [illegible] — Słówek nie miał zadanych

8½ – 9¼. Arytmetyka — O mnożeniu liczb wielorakich — uważnie —

9¼ – 10. Język niemiecki — tłumaczenie z przetłumaczeniem dobrze — konjugacje w czasach 3 dobrze

10 – 11. Najprzód zjadł śniadanie porządnie, bo z bułki, który tylko kawałeczek na przekąskę sobie zostawił. Postępowanie to, i w innych rzeczach przez Emanuela okazywane powinny ojcu i mnie oraz jemu samemu sprawić pociechę — Wypracowanie polskie z historyi powszechnej co do myśli i ortografii d. dobrze — ale nieporządnie napisane — Gramatyka polska o podziale i zmianie zaimków, oraz przysłówkach i przedimkach właściwych polskiemu językowi uważnie, i dobrze odpowiedziane — Emanuel pamiętaj by rysunek był szybko i dobrze wykonany.

11 – 12. Gimnastyka — P. Stankowski był z Emanuela zadowolniony.

12 – 1. [illegible] dziś

1 – 2. Obiad

2 – 3. W Rysunkach poprawił ale tylko w części nie zostawia w zupełności, i zbyt mocne rysowanie ślady które i gumą niepodobna wytrzeć, dopóki więc tej linii zważyć nie będzie dopóty rysunek nie będzie miał czystości

Świerzyński

3. 6. Najprzód powtarzać miałem lekcyą z powodu niezbędnych zatrudnień gospodarskich — Potem Zmanio pisał dyktando polskie uważnie — ale brzydko, potem tłómaczył Karolinia Wiktora(?) po zjedzeniu podwieczorku czytał na brewiarz uważnie, a z powtórzeniem zarywany. w kilku miejscach tłómaczył je dosyć dobrze — potem odpowiedział grammatykę o rodzajach z 2ą deklinacyi dosyć dobrze — dalej tłómaczył wyrażenia z Tacyta: na polskie i odwrotnie (prawda że dawne) dobrze; dalej odpowiedział deklamacyę polską dobrze — nakoniec robił rozbiór grammatyczny co do deklinacyi i konjugacyi Tacyta bardzo uważnie. W tym tygodniu, gdyby nie słaba uwaga w czasie lekcyi muzyki i języka niemieckiego oraz przy rysunkach; gdyby [illegible] lekcyi francuskiego języka z panią Michaelis odznaczały się chęcią Zmania, oświadczyłbym mu zupełne zadowolnienie —. Wszakże wyjdzie że Zmanio uznaje sam zadowolnieni że się trochę poprawił, więc tak będzie się uczył i postępował by sobie zupełne zadowolnienie i sam pewnie przynosił —. A że to zrobi jestem tego pewny, i każdej lekcyi sumiennie się uczyć będzie. —

P. Stanisławicz

6–8. Kolacya — i zabawa —

8–9. Po zabawie przygotowywał się z lekcyi muzyki potem rysunkiem się zabawiał — mówił dziś po francusku ale nie wiele po niemiecku — Vidi M.

12. Niedziela

Wstał o 6tej — po śniadaniu pisał ćwiczenie
potem był Ojciec i Dobrodziejowi dzień dobry
powiedział — następnie umył się i z tym ...
gram fran. i dell. fran. dell. polskiej —
potem się bawił —

1½ Obiad. Na pochwałę Mancia wspominam że
w jedzeniu był wstrzemięźliwym —

2-8¾. Bawił się na górze — jakkolwiek przy
kolacyi zachował się szczególniej z jedzeniem
przyzwoicie — wszelako zupełnie niezado-
wolniony jestem z jego postępowania
wśród zabawy, bo pomimo iż był przezemnie
~~[illegible]~~ przestrzegany, hałaśliwie, i
z wrzaskami się bawił, tak iż Ojca napomni-
enie ściągnął — Ponieważ mnie się jednak
wcale zdawało, nie dobrze przyjęte, gdym go
na dół zawoływał — co w dość niegrzeczny
sposób dał mi uczuwać — Zatem mnie
uklęknął, i przeżegnawszy się zmówił modlitwę
pańską na oddalenie złej skłonności
Zrana trochę mówił po niemiecku

Vide A

13. Poniedziałek

Wstał po 6tej po śniadaniu czytał dell. francaise

7½-8. Muzyka. Nowy grał kawałek i ten
ma zadany na jutro —

8-8½. [illegible] dość dobrze — Słówka dosyć dobrze.

8½-10. Język niemiecki — Ćwiczenie z polskiego
na niemiecki nie dość uważnie zrobione

poprawiał z uwagą — Grammatykę niemiecką studiował uważnie — Studiowanie z niem na polskie dobre —

11-11 Pisał kalligrafię d. starannie —

11-12. Gimnastyka —

12-1. Był ...... na przechadzce (długo się ubierał).

1-2. Obiad —

2-3. z Rysunków poleciłem mu powtórnie zrobić ten sam wzór — z powodu nie dokładności pierwszego — ale o czystość rysunku nie mogę się doprosić —

Vidi. Świerzyński

3-4 Język francuski — gramatyka — Deklamacya

gramatyka dobrze — i z uwagą —

Deklamacya — mniej jak dość dobrze

uwaga się zmniejszyła w końcu.

Przypominam przyzwoite postępowanie gdziekolwiek jesteś oraz wspominam o czystości i dokładności w rysunku, bo będę zniewolony na to swoje kary się ...... Stanisław

4-5. Najsprzód podwieczorek, potem odpowiadał historyę — ...... d. dobrze, która mogłaby być lepiej umiana gdyby .... jak go już tyle razy prze... .... nie ważył. Przypominam także uwagę przy wszystkich lekcyjach. — Stan

5-6. Pisał ćwiczenie niemieckie —

6 – 7½. Kolacya i zabawa

7½ – 8. Przygotowanie z lekcyi muzyki

8 – 9. Czytał dekl. niem. — i ćwiczenia tłumaczenia

Widział

14. **Wtorek**

Wstał o 6¾ czytał dekl. niem i słówka fran.

7½ – 8. Muzyka. Bardzo dobrze dziś się lekcya

8 – 8½. odbyła — Tłumaczył — i słówka wydał. —

8½ – 9¼ Arytmetyka o mnożeniu liczb wielorakich

dobrze —

9¼ – 10. Język niemiecki — Ćwiczenia z niemiec-

na polskie — tłumaczył ale niedokończył

bo czasu zabrakło słownicz jak i na deklaracyi. —

10 – 11 Kończyłem tłumaczenia już na wprost obcego czytałem prędko

i przyzwoicie z jakąś świadomie. Następnie tłumaczył z niemie-

ckiego na polskie dobrze — W. to mówienie

sam wyrobił bez pomocy —. grammatyka tajemnicza o

rzeczach i własnościach deklinacyj I i II jak mówiłem

nie zupełnie zadawalniające, jednak o dużo lepiej jak by-

wało bo ze zrozumieniem rzeczy o której mówił. Na

koniugacyi krótko czasu — Stamm

11 – 12. Gimnastyka —

12 – 1. Byliśmy na przechadzce —

1 – 2. Obiad.

2 – 3. z Rysunku chociaż powtórnie to samo robi, ale

nie można powiedzieć żeby lepiej zrobił, owszem

przeciwnie i znowu mu przypominałem o czystości

i lekkości rysowania — Świerzynski

3–5. Uczył się lekcyj na jutro. —

5–8½. Byliśmy u P. Karwickich — Cieszyłem się bardzo iż będę mógł coś pochlebnego zapisać o Emanuiu, bo postępowanie jego prócz kilku drobnych uchybków było bardzo przyzwoite — lecz na kilka minut przed wyjazdem zapomniał się zupełnie — dlatego iż Zonia powiedziała iż Maniuś chce pisać komedyą o wyższości mężczyzny nad kobietą — uniósł się nieprzyzwoicie, bo piszczał, a w porywczości uderzył ją w plecy; jakby się było skończyło, niewiem, bom zapobiegł temu odprowadziwszy go na bok za rękę. ~~tak~~ (Otóż to mężczyzna który dowodzi swej wyższości krzykiem i kułakiem nad kobietą) — Gdyśmy powrócili przedstawiłem mu jego nieprzyzwoitość ale Maniuś znów temu niewinien, bo ona mówiła to co się jemu niepodobało. Więcej dnia niewiele mówił po niemiecku

Vik:— Vd. ~~Ak~~

15. **Środa**

Wstał o 6tej. — Czytał — ćwiczenie niemieckie gram francuska —

7½–8½ — Muzyka dość dl. Ftusmacryt słysznie.

8½.–10. — P. Kaminski słuchał go z Arytmetyki i języka Niemieckiego —

10–11. pisał drugie ćwiczenie i pisał kalligrafię polską —

11–12. Gimnastyka —

12–1. Bawił się mappą — poleciłem mu odszukać rękawiczki bo ich nie znalazł — tak przez niedbałość zgubił rękawiczki które mu bracie przywiózł niedawno, a które zaledwie parę razy miał na rękach —

1–2. Obiad — Jadł — zupę — śledzia — kotleciki i szpinak ponieważ kaszy jeść nie miał (w zamian której miał kotleciki) dla sprawienia mu przyjemności, i dla smaku dałem mu kawałek ocukrowanej skórki, a też kawałek Emanuś nie przyjął grzecznie jakby było wypadało, ale owszem, że mało — twierdząc że może jeść kaszę bo mu doktór pozwolił — zatem kazałem mu wziąść talerz ~~[illegible]~~ i jeść więcej nie pozwoliłem —

V.di. [signature]

2–3. Co do Rysunków zapomniał już Emanuś dawniejszych moich nauk co do rysowania twarzy narysował przeto zamiast twarzy karykatury powykręcane — powiedziałem mu iż nie chodzi o ilość narysowania, tylko o dobroć i czystość w rysunku, bo chcąc dobrze co zrobić, nie można lekceważyć, bo tylko z uwagą i powoli można zrobić dobrze —

Swierzyński

3–4. Język francuzki — odbywał się egzamen z ubiegłego półmiesięcza — stosownie do przyjętego planu; Pan Kamieński egzaminował Emanuś przez cały przeciąg czasu ze wszystkich działów

Dzisiaj rano od godziny 8½ do 10¼ a po południu od 3½ do 4½
examinowałem Ernania z przedmiotów mu wykładanych w mie-
siącach lutym i marcu b.r. — W examinie tym dostrzegłem że Ernanio
jeszcze nie przyzwyczaił się korzystać z nauki; bo wiele rzeczy nie pamięta,
które pojedynczo na każdą lekcyę zadawane umiał i rozumiał
jak dowiodłem tu wyraźnie. — Wnosić należy że Ernanio przyjmuje
tylko lekcyi się naucza na lekcyę, tylko by ją odpowiedział, a nie
by nadal z nauczenia się korzystał; w przyszłym więc examinie
będę jeszcze mocniej uważał na te lekcyi które już miał wykła-
dane. — Z postępowania jego w domu i zadowolony nie jestem
zupełnie jeszcze zadowolniony; bo myślę że i Ernanio sam niej
w sobie nie zadowolniony zupełnie. — Przez poprawę rozumiem
przyjmowaniu nauki z korzyścią i przyzwoite zachowanie
się wszędzie. Examinator.

4–5½ Odbył naprzód posłuszeństwo; potem opowiadał Geogra-
fię o Sardynii i Królestwie Lombardzko Weneckim nie
koniecznie dobrze. —

5–6. Korzystał z nauk Katechizmowych, i odpowiadał dobrze
pytany o przenajśw. Sakramencie. X.W.S.

6–7½. Wolności i zabawa —

7½–8. Przepowiadał lekcyę muzyki —

8–9. Czytał gram. niem. i łacin. — ćwicz. łacińskie — mówił na to pamięć. —

Vidi [signature]

16. Czwartek

Wstał przed 6½ dość pośpiesznie się ubrał — po
śniadaniu czytał gram. niem. i ćwicz. łacińskie —

7½–8. Muzyka — ślicznie nuty czytał dalej. —

8-8½. [illegible], czytanie [illegible].

8½-9¼. Arytmetykę powtarzał o ułamkach zwyczajnych z uwagą—

9¼-10. Język niemiecki.—
Ćwiczenia z polskiego na niemiecki były dobre, ale przy robocie Maciej nie uważał, ani na czas ani na osobę— przy poprawianiu [illegible] lepiej było—

10-11. Naprzód jadł śniadanie drugie i ubierał się do gimnastyki; potem skończył ćwiczenia z polskiego na francuskie i od[illegible] / [illegible] / bardzo dobrze.— Nakoniec [illegible] I^o książkę uważnie powtarzał.— W czasie lekcyi miał [illegible] rodzaj drżenia podobnego do ogrzebki. zapytany czy mu nie zimno [illegible], odpowiedział że nie, a jednak [illegible] miał zimne.—

[illegible]

11-12. Gimnastyka—

12-1. Byliśmy na przechadzce / F [illegible] /

1-2. Obiad—

2-3. Po odpoczynku który spędził u Zosi— uczył się Geografii, pisał ćwiczenie niemieckie, uczył się dekl. niem. i rozmów francuskich, pisał wypr. polskie—

3-4 / 4-5. Około 4½ powiadał że mu się podobnie dzieje jak z rana z lekkim bólem głowy i nóg od stóp do kolan— P. Kozubowski zalecił limonadę ciepłą na noc i nie wychodzenie*—
Potem przepowiadał lekcyę muzyki

5-6. następnie przeglądał historyą naturalną w bibliotece

6-7¾. Kolacya i zabawa, po niej zmówiony pacierz, położył się spać; dano mu limonadę

Vidi [illegible]

17 Piątek.

$7\frac{1}{2}$ – 8. Wstał o $7\frac{1}{2}$ – gdyż według tego jak sam powiedział i jak p. Kamiński mówił jest który wypełniał wyszedł 10 minut przed 8ą grał tylko gammę ale z ochotą

8 – $8\frac{1}{2}$. Ktumaczył –

$8\frac{1}{2}$ – 10. Język niemiecki – tłumacze z niemieckiego na polskie – dobre zrobione, lecz przy poprawianiu koniecznie potrzebna większa uwaga –
Deklamacyą odpowiedział dobrze –

10 – 11. Pisał Kalligrafią dobrze

11 – 12. Gimnastyka

12 – 1. Czytał geografią

1 – 2. Obiad –

2 – 3. Rysunki – poprawił wprawdzie jedną główkę ale ta poprawa niedostateczna – tym bardziej iż mu poleciłem o 2giej żeby na nowo zaczął, ale że nie bardzo widać uważał – gdyż powiedział iż nie słyszał com ja mówił – a drugą główkę zostawił w stanie karykatury – zdaje mi się przeto iż trzeba będzie z Emaniem zamiast na przód to w tył się cofać z nauką –
Zwierzyński

N.B. M. S.h.

3 – 4 Język francuski – rozmówki – tłumaczenie Plutarcha kiedym mu kazał napisać na tablicy:

Mais moi je préférerais jouer au colin-maillard

nakreślił

Et mou – o colis mère

(NB) to zdanie było zadane na pamięć do nauczenia

N.B. ⁂ viti } Na rozmaite uwagi dane Maniowi z tego powodu, wyznał Manio że się nie troszczy już o lekcyą (a tem pamiętać nie stara się?) skoro mu się w dzienniku zapisze zdanie o niej, tem więcej gdy będzie np. dobrze. Zganiłem mu tę obojętność.

préférerais napisał prawoairere

Od tego wyrazu uczyć się (wyżej patrzał) dla zdania w rozmówce.

Na pamięć rozmówki umiał dosyć dobrze

Przy tłumaczeniu dość uważny.

4–5. Geografia o Toskanii i Państwie Kościelnym dobrze. historia powszechna o Kambyzesie i Daryuszu dobrze.

5–6. Lekcyi Religii nie było.

6–7½. Kolacya i zabawa.

7½–8. Przygotowanie do lekcyi muzyki

8–9. Czytał ćwiczenia niem. i łacińskie, gram łacińską — i pisał wypracowanie polskie

18. Sobota viti ⁂

Wstał o 6tej czytał gram. łacińską — konjugacie łacińskie — i słówka —

7½–8. Muzyka. Czytał nowy kawałek z ochotą w prawdzie ale nie dość dobrze umie nuty na pamięć.

8–8½ Lekcya tak dobrze poszła że nie mieli czasu na tłumaczenie z polskiego na fran: i vice versa.

8½ – 9¼. Arytmetyka o mnożeniu liczb wielorakich
uwaga bardzo słaba [illegible] vdi-

9¼ – 10. Język niemiecki – tłumaczenie z przeło-
żenia dobrze – konjugacye w zdaniach
dobrze –

10 – 11. Najpierw ubierał się do gimnastyki i jadł śniadanie
potem wypracowanie polskie mu poprawiłem, a potem
czytał naukę języka polskiego o słowie a szczególniej odróżnianiu sło-
wa od innych wyrazów uważnie, bo powtórzył dobrze –

11 – 12. Gimnastyka

12 – 1. Czytał gram[atykę] Kulińskiego [?] — potem rysował –

1 – 2. Obiad. Przed samym obiadem, uczuł dreszcze
i zimno [illegible] go przechodzące – i lekki bó-
l głowy – na obiad wszakże jadł bulion i kotlecika –
po obiedzie ból głowy większy – P. Kozłowski [?]
był i zalecił uważać co dalej będzie – i postępować
jak we czwartek – a Maniusiowi [?] zalecił aby
był rzeźwym i dobrej myśli –

2 – 3. co do Rysunków cokolwiek lepiej ale jeszcze niezupeł-
nie – w tym tylko widzę iż się poprawił iż nie tak
mocno jak dawniej rysuje – a lekki rysunek łatwiej
poprawić można –
Świerzynski

3 – 5. Przyszedłszy zastałem Emania siedzącego z podpartą
głową narzekającego na ból głowy po ogrzaniu [?] przedobie-
dniej – W skutek tego bólu głowy Emanio pisał tylko
dyktando i uwolniłem go od lekcyi –. W czasie lekcyi napił
się lemoniady zimnej z wody stojącej w pokoju – zaczął
narzekać na zimno i zawrót głowy –. poleciłem mu więc

chodzić co też uczynił. Zapytałem go czy masz apetyt odpowiedział że mu się jeść chce, zjadł więc na podwieczorek dwa jabłka pieczone i pół bułeczki. Zimno to nie trwało długo najwięcej 10ciu minut, mimo tego było to zimno że tiremiedy pił. później przyszło pragnienie które zaspokoiwszy tiremiedą, wrócił do nauki. Nowiny

6–8. Pił herbatę a potem się bawił. powiedziawszy do siebie napił się ciepłej limoniady i poszedł spać. Vidi [illegible]

19. Niedziela

Wstał po 8mej po śniadaniu pisał ćwiczenia niemieckie a potem był z dziećmi dzień dobry powiedzieć następnie uczył się lekcyj na jutro po naczeniu się których bawił się z niemi

1–2. Obiad.

2–3. Bawił się na górze.

O 3ej mi zaczął Emanuel. Zdrowie jego dzisiaj dobre. Wmawiałem prosiłem pana Stachowicza by podał panu Korzeniowskiemu tę myśl, czy jeśli to jest febra Emanuel nie mógłby jej uchwycić w łóżku. bo tym sposobem przekonać się o niej możemy, czy rzeczywiście nie jest myśli tej innego rodzaju słabości. Pan Korzeniowski myśl moją potwierdził. mi o tem co spotkałem się powiedział. Zatem Emanuel jest w łóżku. Nowiny

3-9. Byliśmy u PP. Tomkowiczów — Manio [illegible] jezne i niecierpliwi się na drugich urabowie — powściowny wprzódy dławał bieliznę i poszedł spać — Vidi Mami

20. Poniedziałek

Stosownie do przestrogi lekarskiej — Manio czekał na przyjście paroxyzmu w łóżku — zjadł pierwsze śniadanie z apetytem, lecz drugiego nie jadł bo nie czuł pociągu — o 10. zaczęło uderzać zimno — które o 10¼ objawiło się drżeniem i zimnem w całem ciele w 5 minut potem malał się na ból głowy lekki —
Wśród drżenia czuł pragnienie, które ubolił 5 szklankami limonady i wody wystanej, a potem dałem mu ½ szklanki limonady letniej następnie gasił pragnienie ciepłowiem wypijaniem limonady — Po 12¾ spał dobre ½ godziny — gorączka wzmogła się znacznie ciało rozpalone i pragnienie — Dałem mu rosołu [illegible] kawy zacyprowanej — a gdy pierwsze limonadę przyzwoiobitem, mówił że już nie ma pragnienia i że spać będzie — przespał się a potem około 3ciej — powiadał że mu nie dobrze, i niedługo potem zwrócił — napił się więcej wody ciepłej a później limonady — Później ciągle [illegible], chciał rzucić ale nie mógł, Pan Orzelkowski przyszedł koło 5 z połowę wody ciepłej przy której znacznie wypił mi całą szklankę dużą

Do godziny 5¼ womit nie było jest dziś stolca nie było; dwazie' nalewy wy jesty nie przystąpię jak długo trwaty jutro może wstać ale na górę nie wychodzić. — o 5½ womitował obficie — i wypił potem dwie dziesiątce szklanki wody ciepłej — potem jeszcze raz były womity a 5¾ — był z potrzebą — o 6¼ zasnął i spał bez przerwy do 11. z lekka się pocąc — powszechnie — później pocenie ustało — głowa była chłodna — oddech regularny o 11. się przebudził — a w pół godziny znów usnął a potem noc spokojnie do 6¾ przespał —

V. A

21. Wtorek —

Obudził się o 6¾ miał pragnienie, napił się limonady — a 7mej wstał i jadł śniadanie później czytał podróże Kolumba przeglądał Geografię i historyę polską — potem jadł drugie śniadanie

11 — 12. Gimnastyka

12 — 1. Przebierał się, a potem bawił się —

1 — 2. Obiad —

2 — 3. — Z Rysunków pierwszą główkę skarykaturował ale drugą lepiej zrobił wyjąwszy Oczy które nie jednako patrzą — co mu wszystko wyjaśniłem —

3 — 5. — Był zajęty przez p. Kamieńskiego Świerzynska

5 — 8. Kolacya i zabawa na górze

Powróciwszy z góry napił się limonady i poszedł spać —

V. A

22 Środa

Wstał około 7mej śniadania nie jadł oczekując p. Kozubowskiego — który przybywszy o 9tej przepisał miksturkę na womity — o 9¼ przyjęto zimno wśród którego ostanie dokończył zażywać miksturki a po ostatniem skutku; gdy dziś zatem odesłało — około 11½ napił się herbaty bez cukru ½ filiżanki dla zatamowania nudności — o 12¼ gdy na pragnienie się żalił — napił się ½ filiżanki rosołu — a gdy jednak nie ugasił pragnienia, popijał po trochu limonady letniej — od 2 – 3½ spał — pragnienie się zmniejszyło — o 4 jadł nieco rosołu — o 6tej pił herbatkę — od 9tej spał aż do 5½ — V. M.

23. Czwartek

Obudził się o 5½ — lekarstwa zażył gniewnie pierwszą łyżkę o 5¾ — o 7mej jadł śniadanie —
o 9tej zażył drugą łyżkę z wielu grymasami aż go Ojciec nakłonić musiał zwiąc przedstawieniami
o 11 — zażył trzecią łyżkę z niezmiernemi grymasami dając zły przykład młodszemu bratu, który od niego wyższym się pokazał — bo w obecności p. Kamieńskiego gdy mu kazał pokosztować lekarstwo ~~k~~ od którego Emanuś się wzbraniał — i dziś skosztował bez żadnych skrzywień — tak smutno bardzo kiedy zamiast ażeby Emanuś przewodniczył bratu młodszemu

dobrym przykładem – przeciwnie zawsze przez niego zawstydzonym zostaje =

Nie podobało się Emanowi iż ma jeść obiad u siebie – Na wniosek Ojca pozwoliłem Maniowi o 2 iść na górę i bawić się do 3ciej – o 3½. Manio schodził z potrzeby na dół po trzeci raz dzisiaj, wrócił jednakże na górę do zabawy zapytałem go czy nie zechce się wziąć i przygotować do lekcyi jutrzejszych – lecz mi dał odpowiedź „że się na jutro uczyć nie będzie, bo jutro będzie miał paroxyzm" a chociaż mu odpowiedziałem żeby się o to nie troszczył bo febra już zapewne się zbiła i jutro nie powróci, poszedł z najswobodniejszą myślą do zabawy – Został na górze do 8½. w ciągu dnia ~~skutek~~ lekarstwo ekstrahowało 5 razy – Noc przespał spokojnie

V. M

24. Piątek

Wstał o 6. śniadanie jadł o 6½. pierwszy proszek zażył o 7½. Drugi proszek zażył przy mnie o 8¼ i siadł do czytania przyjaciela ludzi; w kwadrans potem powiedział iż mu zimno chodził więc trochę – a potem o 8½ zażył ~~trzeci~~ proszek ale zimno się w nim wzmagało, położyłem przytomnie i Pan Stachowicz uczył się z nim do pałaszy – Pobił się krótko – bo narzekał że się nie może utrzymać – i że mu bardzo zimno, zrobiłem

mu limonady wypiły — zimno i trzęsienie zaraz
się zwiększało — po wypiciu limonady — zimno
zwalniało trochę — lecz narzekał na ból w krzyżach —
P. Kozubowski nadszedł i pozwolił mu się położyć —
około 10. zimno zupełnie ustąpiło miejsca
lekkiej gorączce — przy której całkiem nie żalił
się na ból głowy — lecz od czasu do czasu
popijał ~~[illegible]~~ limonadę z wody wystanej —
o 12. zasnął lekko transpirowane; o 1 zjadł talerz rosołu
z apetytem — powtórnie się przespał, a około 3ciej
już poty ustały — około 3 głowa go bolała ale
nie zbyt mocno, wszakże ustała pod przyło-
żeniem zimnej wody — po 5tej był P. Kozubowski
rosołu Maniowi pozwolił, lecz Manio nie miał
ochoty do tego — pił herbatę i jadł pół bułeczki
z apetytem — a potem zabawiał się z rodzeństwem
które go przyszło odwiedzić — Noc równie
jak poprzednia spokojnie — J. M.

25. Sobota

Zasnął bez gorączki tyłko miatury, a potem
o 6½ wstał — po 7. jadł śniadanie. —
Po śniadaniu pisał ćwiczenie niemieckie — potem
był u rodzeństwa dzień dobry powiedzieć — a następnie
bawił się z Teimem rysunkiem — aż do obiadu. —
Po obiedzie bawił się na górze do 8½ — Powtórzony
do siebie zażył proszki stosownie do instrukcji
P. Kozubowskiego. (Bieg mistura 5 razy skutkowała)

Vidi Manz

26. Niedziela

Pierwsze proszki — wziął o 5. drugi o 5½ trzeci o 6¾ później tak w niepełną godzinę wymiotował gorzkawo — po nim napił się wody zimnej, a później herbaty — (Wymioty nastąpiły może w skutek popijania przy zażywaniu proszków wspólnej limoniady) — Gdy to piszę już jest godzina 8½ febry nie ma — a była ostatni raz o 8¾ rano —
Później był Dziennik dzień dobry prawie cały —
O dziesiątej zmówił modlitwy i odczytał z książki nabożeństwo niedzielne — potem jadł na drugie śniadanie kaszkę na wodzie i pił bulionik — potem czytał gram francuskie i odpowiedział jej dobrze — Czytał przyjaciela dzieci —
1 — 2. Obiad — Grymasił w jedzeniu —
2 — 8. Zabawa na górze z rodzeństwem nie zupełnie zgodny — przy herbacie napierał się czarnego miesa — bez mu nie dałam — o co zły humor. O 8mej wróciliśmy do siebie stosownie do polecenia Wgo Korabowskiego wziął tych proszki dość grzecznie — Następnie zrobiliśmy porządek z bielizną i zmówiłam pacierz pomódl spać — Dziś więc prócz febra nie przyszła. — — Vidi Stan.

Ponieważ dostrzegłam że Emanuś modląc się, czyta tylko modlitwy tak jak każdą książkę: a bez uwagi i rozwagi; przeto w obu tych dniach same z Emanuelem zmówiłyśmy pacierz i odczytaliśmy modlitwy a potem z nim objaśniłyśmy. Niech Emanuś pamięta że bez łaski Boga nic dobrego nie zrobi, a o łaskę Boga trzeba Boga prosić —
Stanowski

27. Poniedziałek

Wstał po 6tej — śniadanie jadł o 7. — wstał gram. francuskiej a potem przeglądał przyjaciela ludzi —

7½ — 8. Muzyka. Powtarzał dobrze — 8½ Język francuski —

Do godziny 8½ lekarstwo działało. 4 razy. — Choroba tmania już się skończyła, niech więc zastanowi się nad niż — nad jéj przyczyną — niech podziękuje Bogu że go do zdrowia przywróił, niech z odrodzeniem ciała, odrodzi w sobie ducha. ett.

8½ — 10. — Język niemiecki — poprawiał ćwiczenie z polskiego z niemieckiego z początku bardzo niechętnie, później cokolwiek z większą chęcią — Stemmanyt następnie ćwiczenie na słowa niefor. i ustęp. ett o gospodarstwie —

10 — 11. Jadł wiele na drugie śniadanie — a potem pisał kalligrafią dziś dobrze —

11 — 12. Gimnastyka —

12 — 1. — Bawił się rysunkiem —

1 — 2. Obiad —

2 — 3. z Rysunków dosyć dobrze i czysto narysował —

Świerzynski

3 — 4 Język francuski — gram. fr. — Deklamacya

gram. z powtórzeniem umiał —

na nowo zadane przeczytaliśmy, rozbierali

Deklamacyi powtarzaną się na lekcyi, ale

powiedział ją dziś dobrze

następnie powtarzaliśmy niektóre rzeczy

4–5. po zjedzeniu podwieczorka i odczytaniu panowania Stefana Batorego, panowanie to opowiedział najźle –

5–6. przeglądał atlas –

6–8. Kolacya i zabawa; nie grał na fortepianie dlatego że nic nie ma zadanego –

8–9. Uczył się – deklam. niemieckiej i słówek francuzkich potem zaczął [illegible] [illegible], i wypisał kilkanaście wyrazów z greckiemi słówkami.

Vidi [illegible]

28. **Wtorek**

Pierwsze przeb. nast. o 5¼
Drugi — o 5½
Trzeci — o 6¼
Wstał o 6½ – ubrawszy się dość prędko o 7¼ jadł śniadanie – czytał dekl. niemiecką a potem rysował –

7½–8. Muzyka – dobrze uważał – na jutro ma zadaną lekcyą –

8–8½. Tłumaczył po pols. i francuz. słówka dobrze

8½–9¼. Arytmetyka powtarzanie liczb wielorakich dobrze –

9¼–10. Język niemiecki – tłumaczenie z niemieckiego na polski dobrze – deklamacya dobrze.

10–11. Najprzód przebrani się do gimnastyki i śniadanie drugie potem [illegible] z [illegible] na [illegible] i [illegible] –

11–12. Gimnastyka –

12–1. Czytał sobie –

1–2. Obiad –

2 – 5. Uczył się geografii – pisał ćwiczenia francuskie i niemieckie – uczył się gram francuskiej czytał ćwiczenia niemieckie. –

5 – 8½. Grał kalkę z rodzeństwem – Kolacya i zabawa powróciwszy do siebie napił się kieliszek wina z ziółkami i poszedł spać –

Vidi M

29. Środa

Przed umyciem wypił kieliszek wina z ziółkami wstał po 6¼ czytał gram francuską i geogr –

7½ – 8. Muzyka. Grał to samo co wczoraj i gamy

8 – 8½. Tłumaczył z pol: i z fran: Dobrze

8½ – 10. Język niemiecki. ⅟ – Ćwiczenia z powtarzaniem dobrze – ale konjugacie słabo – a do tego uwaga nie szczególna – V. M

10 – 11. Jadł drugie śniadanie, a potem pisał kaligrafię polską niestarannie – V. M

11 – 12. Gimnastyka –

12 – 1. Przeglądał Geografię ale bardzo krótko –

1 – 2. Obiad –

2 – 3. co do Rysunków niekoniecznie dobrze, gdyż twarz zawsze karykaturuje z powodu że nie uważa na linije kierunkowe twarzy – Świeszyński

3 – 4 Język francuski – gram fr. – tłumacz z polskiego na fr:

Gram fran. (po przeczytaniu) – dobrze

z polsk na fran. – Dosyć uważnie.

Do pisania na tablicy nie bardzo był skłonnym – acz mu się nie źle udawało. V. M.

4-5. Po zjedzeniu podwieczorku Emanio odpowiadał Geografię o Napolu i Sycylii d. dobrze — a potem pokazywałem mu geografię starożytną Europy —

5-6. Uważał dobrze. X.W.S.

6-7½. Kolacya i zabawa —

7½-8. Przygotowanie do muzyki —

8-9. Czytał Szum niemiecki, a potem przeglądał Plutarcha — pił gorzkie wino — Vidi [illegible]

30. Czwartek

~~Wstał o 5¾~~

Pierwszy proszek zażył o 5¾ } pił wino gorzkie.
Drugi — o 5½ }

Wstał po 6ter Czytał Tłumaczenie niem. i słów fran.

7½-8. Muzyka dobrze

8-8½. Tłumaczył chętnie — słówka niektóre powtarza

8½-9¼. ~~Pisał niemiecki~~ — Arytmetykę — o liczb- wielorakich — uważnie —

9¼-10. Ćwiczenie z polskiego na niemieckie dobrze —

10-11. Jadł śniadanie długo — potem ubrał się do gimnastyki nakoniec skończył ćwiczenie z polskiego na francuskie uważnie (na nowo)

11-12. Gimnastyka —

12-1. Bawił się —

1-2. Obiad —

2 – 4½ – Uczył się Geografii – pisał wypracowanie i zadanie niemieckie – czytał dekl. niem. Francuskie rozmówki – potem jadł podwieczorek – a po podwieczorku pomódł przygotować się i muzyki ten czas był bardzo krótko –

4¾ – 8¾. Pojechał do P. Tomkowiczów – skąd wrócił o 8¾ – pił gorzkie wino a po modlitwie pomódł spać – Vidi etc.

31. Piątek

Wstał po 7ej – napiwszy się pierwej gorzkiego wina czytał – dekl. niem. i słówka francuskie –

7½ – 8. Muzyka dość dobrze

8 – 8½. Powtarzanie czytanie – słówka b. dobrze.

8½ – 10 – Język niemiecki – skończył ćwiczenie pierwsze z zadań Lidera – lecz potrzeba by więcej chęci – a byłoby dobrze – Lektura o Rybaku – i o nieporządnym dziecku odpowiedział z powtarzeniem b. dobrze następnie opowiedział takowe po polsku a nareszcie po niemiecku swoimi słowami dobrze –

10 – 11. Drugie śniadanie – przy pisaniu kalligrafii siedział pochylony nad zeszytem i oparty o stół piersiami – przywiązałem go za tem za kółko od pasku do stołku aby mu to przypominało że siedzieć przy pisaniu prosto należy, co na upomnienie pamiętać nie chce –

11-12. Gimnastyka
12-1. czytał gram. francuską a potem się bawił
1-2. Obiad.
2-3. w Rysunkach dosyć dobrze — tylko poprawek które mu poleciłem na początku nie wykonał tak jak był powinien —
Zawierzyński
3-4. Język francuski — rozmówki — tłomaczenie z Plutarcha
rozmówki (po przeczytaniu na lekcyi) dobrze
tłomaczenie — z uwagą.
4-5. Po zjedzeniu podwieczorku Geografię o Szwecyi dobrze ale mógłby być lepiej bo niektóre szczególne miejsca zmianio opuszcza — na historię czasu brakło. —
5-6. Uważał dobrze XWS.
6-7½. Kollacya i zabawa —
7½-8. Przygotowanie z muzyki —
8-9. Pisał ćwiczenie i (takież) powtarzał niemieckie potem prosił pić napojowy od gorzkiego wina —
Vidi [signature]

Kwiecień

1. Sobota
Pierwszy proszek zażył o 5¼
Drugi — — — o 5½. —
Wstał po 6tej po śniadaniu czytał gram. łacińską i ćwiczenia niemieckie i słówka francuskie —
7½-8. Muzyka z wielką ~~nieuwagą~~ [signature]
8-8½. Tłomaczył dosyć dobrze — słówka niemie...
[signature]

8½ – 9¼. Arytmetyka – jeszcze o mnożeniu i dodawaniu liczb wielorakich – dość chętnie –

9¼ – 10. Język niemiecki – powtarzanie ćwiczeń – ~~Att~~ nie dobrze – Konjugacye dobrze –

10 – 11. Śniadanie – ubranie – potem wybieraliśmy [illegible] słowa – i uważnie [illegible] poprawiłem. –

11 – 12. Gimnastyka –

12 – 1. Pisał ćwiczenie łacińskie –

1 – 2. Obiad.

2 – 3. w Rysunkach niemoże opuścić swojego karykaturalnego rysowania – chociaż już powtórnie te same głowy za wzór mu służą –

Świerzyński

3 – 6. Najpierw pisał dyktando polskie staranniej i z ortografią – potem czytał [illegible] – potem tłumaczył Aureliusza Viktora o Tarquiniuszu starszym; a odpowiedziawszy gramatykę łacińską o deklinacyi 3ej imparisyllabów robił wybór gramatyczny łaciński z księgi i uważnie [illegible] to się mu nie udało.

6 – 8. Kolacya i zabawa –

8 – 9. Czytał historyą polską – a potem przed snem napisany [illegible] Vidi Att.

2. Niedziela

Wstał o 6¾ napił się gorzkiego wina – po śniadaniu pisał ćwiczenie niemieckie – a potem przed rodzicielstwem powiedział dzień dobry – powtórzyliśmy mu lekcyi jutrzejszych – a potem z polecenia p. Korabowskiego i pięknego czasu korzystając obeszliśmy do okoła miasta i po ogrodzie –

później zabawiał się strzyganiem —
12 – 1. Obiad —
1 – 3. Stał przy oknie i czytał książkę raz jedną ręką drugi raz drugą podpierając się rękami —
3 – 9. Byliśmy u P. Karwickich zaś urodzeniu Mania przynieśli — potem byliśmy u P. Tomkowiczów zabawa hałaśliwa, jakkolwiek nie tylko samego Maniusia tylko słychać, ale właśnie od niego zależało żeby młodszym dać dobry przykład i nie dawać powodów do krzyków —
Powróciwszy do domu zrobił z bielizną porządek a po wypiciu gorzkiego wina — spokojnie spać —

Vidi M.

3. Poniedziałek

Prawie zaspał o 5 kw.
Wstał po 6 kw. — Gniewa się a nawet pozwala sobie nie grzecznie dawać mi odpowiedzi o to że mu zaleciłem porządniejsze posłanie łóżka —
7½ – 8. Muzyka dość dobrze
8 – 8½. Pacierz czytał b. chętnie
8½ – 10. Język niemiecki — ćwiczenie z polsk. na niemiecki zrobione dobrze — i poprawione z uwagą — Przy czytaniu gram. niem zupełnie nieuważny — Pensum z niem na polski —
10 – 11. Kalligrafia pisał dość dobrze — zeszyt nie porządnie paliniowany —

11–12. Grammatyka –
12–1. Byliśmy na przechadzce –
1–2. Obiad
2–3. z Rysunków chociaż nie zupełnie dobrze, ale lepiej nieco od przeszłej lekcyi – Świerzyński

3–4 Język francuski – grammatyka – Deklamacya – tłomaczenie
gram – Dosyć dobrze
Deklam: o niej zapomniał, ale się na lekcyi douczył.
tłomaczenie następuj: z przytomnością
4–5. Podwieczorek – potem historia polska o Stefanie Batorym uwagi trafne o sprawiedliwości – Samuela Zborowskiego – udzielonej Zamojskiemu – polityce względem Moskwy. – –
5–6. Pisał przy P. Radomińskim
6–7½. Zabawa i Kolacya –
7½–8. Przygotowanie z lekcyi muzyki –
8–9 – Czytał ćwiczenia łacińskie i niemieckie –

4. Wtorek Avril

Wstał o 6¾ powiedziawszy równo jak wczoraj na noc – wina gorączki – powiedział i bolu nóg. Więc mu się wczoraj dawał nauczać – dziś nie dozwala czytać lekcyi dzisiejsze –
7½–8. Muzyka. Bardzo ładnie dziś uważał i dobrze grał. –
8–8½. Słówka doskonale – Tłumaczenie z lekcyi

8½–10 — Arytmetyka — Lekcya się przedłużyła — dziwna rzecz że Emanuś, nie tak usilnie się starmany przy lekcyj Arytmetyki — jak ostatniemi kiedy się chce umiejętności od jakiej przyjętniony przez się niedorzeczności teraz chce zbyć tylko samą robotą, a nie chce wyjaśnić co i dla czego robi — ~~pyta~~ zapytany odpowiada z roztargnieniem.

10–11. Śniadanie — przechadzka się — potem gramatyka Tarnowska o [illegible] a potem [illegible] t. m. n. r. Ćwiczenia poprawianie — które [illegible] jest tak było zrobione, a dosyć dobrze tłumaczone. [illegible]

11–12. Gimnastyka —

12–1. Bawił się

1–2. Obiad —

2–5. Uczył się Geografii — pisał ćwiczenie niem. i wypracowanie — czytał gram. francuską

5–6½ Zabawa i wolanya na górze —

6½–9. Byliśmy u PP. Karwickich z 2 dzieci życzeń W. Karwickiemu — Maniu zachowywał się dość przyzwoicie —

powróciwszy przed spaniem wypisywał zaś wiersz —

V. [illegible]

5. **Środa**

Po zaczęciu jednego pacierza i wypisaniu wiersza wstał po 6tej czytał słówka francuskie i gram. francuską

7½ – 8. Muzyka d. dobrze

8 – 8½. Stówka dobrze – tłumaczenie item

8½ – 10. Język niemiecki – Ćwiczenia z powtarzaniem

NB. { ponieważ nie dobrze umiane były, poleciłem mu aby się przy mnie douczył – uczynił to, ale opuszczał po kilka zdań, aby się prędzej pozbyć – zawstydził się bardzo, gdym mu to udowodnił i chciał się tłumaczyć z tego, lecz nie pozwoliłem. –

10 – 11. – Drugie śniadanie – pisał kaligrafię polską d. dobrze, ale poliniowane niedbale –

11 – 12. Gimnastyka –

12 – 1. Wydał gram. fran. i geogr. – a potem przyrodę –

1 – 2. Obiad –

2 – 3. w Rysunkach co do czystości rysowania nieodmawiam postępu – ale jeszcze pogodzić części twarzy w jedną ogólną harmonijną całość nie potrafi. –

Zwierzyński

3 – 4 Język francuski – grammatyka

– tłumaczenie z polskiego na francuskie

gram. słabo – po naumieniu się na lekcyi

tł. dość dobrze

tłum. z pol. – z małą uwagą

4 – 5. Podwieczorek – potem Geografia, o krajach ulegtych Turcyi i o Grecyi. mógłby było o wiele lepiej – potem czytał Historyą mityczną o Grecyi. –

5–6. Uważał dobrze XVI.
6–7½. Kolacya i zabawa
7½–8. Mało co grał na fortepianie –
8–9. Odczytywał lekcye na jutro, a po odczytaniu wszystkich przyjaciela budzę – po wypiciu gorzkiego wina poszedł spać – (po niemiecku mówię).
Vidi M

6. Czwartek

Po wypiciu wina wstał po 6tej czytał gram. łacińskiej i stołowe prace –
7½–8 Muzyka b. dobrze –
8–8½ Historia b. dobrze – Tłumaczenie z łaciny
8½–9¼. Arytmetyka b dobrze –
9¼–10. Język niemiecki Ćwiczenie dobrze uwaga dobra –
10–11. Śniadanie – przebranie – potem konjugacyi i deklinacyi łacińskiej wydaniach stało –.
11–12. Gimnastyka –
12–1. Byliśmy na przechadzce –
1–2. Obiad –
2–5. Przepowiadał sobie lekcye – muzyki, geografii deklam. ~~fra~~ niem. – rozmówek francuskich
5–8½ Bawił się na górze –
8½–9 – Czytał przyjaciela ludu – Dzisiaj także nie mówił po niemiecku – po wypiciu wina poszedł spać –

7. Piątek

Po zmówieniu pacierzy prosił i wypiwszy wina wstał po 6tej –

7½ – 8. Muzyka dobrze.

8 – 8½ Słówka b. dobrze – Tłumaczenie item

8½ – 10 – Język niemiecki – ćwiczenie z gram. Liedera niedostatecznie się przygotował – aby na lekcyę przyszedł Maniś tego uniknął i sam z siebie był zadowolniony – podałem mu sposób uczenia się ćwiczeń w sposób sumienny i dostateczny

10 – 11. Drugie śniadanie Kalligrafia pisana nie uważnie – z powodu bo się znagał – dla tego że P. Kozubowski oświadczył, że uważa iż lepiejby było aby Maniś dziś na koncert nie pojechał –

11 – 12 Gimnastyka

12 – 1. Obiad – –

1 – 3. Ponieważ później P. Kozubowski uważając iż czas się ociepla; a następnie że wyjazd szkodliwym być nie może – pozwolił Maniowi jechać na koncert – udał się tamże razem z dziećmi –

3 – 4 Język francuski – rozmówki – tłumaczenie Plutarcha

– niechętnie udawał się do tablicy aby pisać zdania francuskie

te wyrazy były zadane w rozmówkach

Vous apprenez napisał Vous aprené

français wyrazu nie mógł napisać – wreszcie napisał go franсé

au wymawia się jak an powiedział – cóż za nieuwaga!

Y a til longtemps que (po przypatrzeniu się w książce!!) napisał za

Y-a-t-il longtemps que &c.

– rozmówki Dosyć dobrze

– tłumaczenie mało uważał – nagłośniej przy czytaniu.

5–6. Uważał dobrze X W S.
6–7½. ~~for~~ Kolacya i zabawa —
7½–8 Przygotowanie z muzyki
8–9. Czytał ćwiczenia niemieckie i gram. łacińskie
napisawszy się wina pewnie spać. Vidi: M

8. — Sobota

Napiwszy się wina gorzkiego wstał potem

7½–8. Muzyka i z zamiłowaniem —
8–8½ Słówka b. dobrze Tłumaczenie item —
8½–9¼. Arytmetyka — b. dobrze —
9¼–10. Język niemiecki — ćwiczenia powtórzył dobrze.
10–11. Śniadanie, pacierze — Ćwiczenie polskie napisane dobrze.
Rozbiór zdania z zastosowaniem do obcych języków nawzajem —
11–12. Gimnastyka —
12–1. Bawił się —
1–2. Obiad —
2–3. — Co do Rysunku nie zupełnie dobrze poprawił z przeszłej lekcyi głowę — a na nowo także nie wszystko starannie — Świerzyński
3–6. Dyktando polskie pisał ortograficznie ale niestarannie polinjowane — O 4ᵉʲ pedenwerki — potem gram: łacińska o zakończeniach deklinacyi 3ᵉʲ w imporzyttokach na or ondzyjách zakończonych na o. i je — Nabożeństwo tłumaczył o Serwicie Mszy uważnie — Wieczór oczekiwanie

dowiodł że jeszcze nie chce pamiętać których innych
i wszystkich oraz deklinacyi 3ciej. Odmieniał rzeczowniki z
... Deklamacyą zaledwie odpowiedział do obiadu —

NB Jakkolwiek Emanuel odpowiada lekcyje do obiadu i ćwiczenia
piśmienne również tak wykonywa, to jednak nie mają
uwłaszcza ... dawała rękojmię że Emanuel chce na
zawsze to czego się uczy zapamiętać — Potrzeba więc ojcieć
znaukę ... poprzeć na ... Emanuela być
nie może — Przytem nie słyszę Emanuela nigdy mówiącego
ani po francuzku, ani po niemiecku —. Uwaga w czasie
lekcyi nie stała jeszcze — bo nie zawsze uważa — a trzyma
... się przybrał, dowiaż czasem się i sam upatrzega ... Hamulec

6 — 8: Kolacya i zabawa —

8 — 9 — Bawił się rysunkiem, potem napisawszy się ...
poszedł spać — ... po niemiecku

Niedziele

Vidi Adam

9: O 5tej zaczął z prośbą — o 5¾ pił gorzką wodę, ...
po 6tej śniadanie jadł o 7 — potem pisał ćwiczenie
niemieckie — później powiedział dzisiejszą dzień dobry
powiedzieć — następnie po zmówieniu modlitwy
uczył się lekcyi jutrzejszych — po 12tej byliśmy
na przechadzce — potem bawił się chwilę
z Jasiem — przed obiadem —
Po obiedzie bawił się z dziećmi w ogrodzie do 4½ —
a potem na górze do 8mej — po ósmej przeprowadziwszy
P. ... i rodzeństwo ... do ... i ...
do spowiedzi — Vidi A

10. <u>Poniedziałek.</u>

Wstał po 6tej ubrawszy się zmówił modlitwy przed spowiedzią a potem przeprowadziły Ojca udał się ze mną do kościoła w Wspaniały gdzie się spowiadał przed XX. Serwatowskim. — powróciwszy jadł śniadanie o 8¼ —

8½ – 10. Język niemiecki — poprawianie ćwiczeń z gram. niemieckiej, koniecznie więcej skupienia uwagi wymagają a byłoby dobrze —

10 – 11. Kalligrafia pisał dobrze —

11 – 12. Gimnastyka —

12 – 1. Bawił się struganiem —

1 – 2. — Obiad —

2 – 3. — z Rysunku dzisiejszego więcej zadowolniony bez poprawki co do twarzy chcie zupełnie wykonał —

Świerzyński

3 – 4 Język francuski — grammatyka — Deklamacya

grammatyka — dosyć dobrze —

Deklamacya — dosyć dobrze

tłomaczenie Plutarcha: przy czytaniu słaba uwaga bardzo, bo gonił <u>tylko</u> za historyą

4 – 5 [illegible] potem historia polska. o Henryku Walezyuszu ze zwróceniem uwagi na tron dziedziczny, na formę rządu monarchicznego i republikańskiego — na izbę poselską i izbę deputacyjną oraz Konwokacyją. —

5 - 6. Pisał przy p. Radwańskim
6 - 7½ - Kolacya i zabawa -
7½ - 8 - Przygotowanie do muzyki -
8 - 9. Czytał ćwiczenia i dekl. niemieckie i grał Taniecki.
Zmówiwszy litanię i napiwszy się wina gorzkiego
poszedł spać -

11. Wtorek

o 5¾ zaczął z proszku - o 5¾. pił wino -
Wstał po 6¼

7½ - 8. Muzyka d. dobrze - mogłaby być większa
i lepsza uwaga. -

8 - 8½. - Był w bibliotece u P. Kamieńskiego -

8½ - 9¼. Arytmetyka, zupełny brak uwagi - przy
ułamkach dziesiętnych zapomniał nawet
która jest ręka prawa a która lewa -

9¼ - 10 - Język niemiecki - Chciał jakoś poprawić
uwagę lepiej - ale potrzeba było lepiej się
przygotować -

10 - 11. Śniadanie - przebieranie się - nakoniec grami Tanieckiego
której się nie nauczył; i zaczął się tłumaczyć tem naprzód
że on prosi Boga, a Bóg mu się nie pozwala uczyć - potem
NB. ¼ tłumaczył się tem że na niego wołał Pan Stachowicz by się
spieszył. - Pierwsze tłumaczenie jest brzydkiem wybiegiem tłumaczenia
bo czyż on sam wszystkiego dokonać może od Boga -
ale dodawać tylko ma dla uczenia się i prosić w wymowie tereż
stałą zamienić, przez zwrócenie uwagi na to czego się uczy. - A
szczególniej nie czyta tak jak jest napisane, lub wydrukowano =

wane, tylko chce się przez niecierpliwość prędko nauczyć, czyta bez uwagi; pamiętać więc nie może, a pamięć ma szaloną.- Drugi wybieg Emania na usprawiedliwienie swego lenistwa przyłożył że Ćwiczenia dla tego piśmiennie nie zrobił, bo nie wiedział, a rozkład mu ukazuje to.-. Trzeci nareszcie wybieg że czasu nie ma na uczenie się i robienie ćwiczenia- a czas ten rozłożony jest także rozkładem-. Sądziłam że w tym dzienniku podobnych uwag już nie będę pisać, tym czasem muszę i nie raz także Emaniowi powiedzieć, że podług prośby ojca już zostanie na pokucie- której z powodu jego rekonwalescencji na nim nie wykonywam; wreszcie odpowiadam, że jeśli jeszcze raz coś podobnego Emanio zrobi- to mu odmówię zabawy lub przyjemności i to w tej chwili kiedy się do niej zabierać będzie.- Co do tego że Pan Stachowicz na Emania wołał by się spieszył, tylko Pan Stachowicz niech tu później wyjaśni-

Mój Boże wczoraj Emanio się spowiadał - a dziś!! [illegible]—

Dziwi mnie że Emanio może coś podobnego na zasłonienie swej własnej niepilności powiedzieć — Radziłem mu wczoraj wprawdzie, aby pospieszniej zabrał się do nauki, — ale nie to abyś miał wołać na niego aby się spieszył — a resztę upomniałem go, aby porzucił swoją niedorzeczną przywarę — powracania po całej książce i zaglądania w inne miejsca a nie tam —

gdzie lekcya jest zadaną i gdzie się jej uczyć należy — Możeby można jeszcze usprawiedliwić to naukową ciekawością, co następować będzie i jaki jest następny rozwój, dziś zadanej lekcyi — lecz ciekawość tę zaspokoić by można dopiero po dokładnem nauczeniu się lekcyi zadanej — Bo i jakaż może być korzyść z nauki, jeżeli nie uczy się — tego co ma zadane, a zagląda w następne kartki z których znowu nic dla siebie nie wyciągnie, bo się zatem sporów bez porządku ~~uczy~~ — Jest to tylko czyste marnowanie czasu, i nauka nie tylko powoli, ale bez postępu idzie. —

Sądziłem że dzień wczorajszy ostatnim był dniem swawolnym. Manio zastanowić się był powinien nad sobą samym, i swemi niedorzecznościami.

Uwagę jakąś napisałem dzisiaj Vidi Mamin'z na kraniu w przeszłym dzienniku, a sprostowania uczenia się z nim zawsze poda uciw — brak mej woli i pracy. — M. —

11–12. Gimnastyka —

12–1. Obiegł w ogrodzie — ~~tam~~ mi doznawał nie, tylko nogi go bolały — w tych tak apetyt był w czasie obiadu

1–2. Obiad — a po obiedzie uczuł zimno wewnątrz — przez parę minut — potem ciepło ciała jak wyżej tylko nie się spać chciało — narzekał na ból głowy przemijający. — Uważamy katar od trzech dni. —

2–4. Uczył się Geografii — uczeń Tarnowski gramatyki francuskiej pisał wypracowanie

4–5. Jadł podwieczorek — a później przegrywał lekcye ~~[illegible]~~ muzyki —

5–8½. Kolacya i zabawa —

8½–9. Czytał przyjaciela ludu — a potem po modlitwie napiwszy się lipowego kwiatu (z polecenia P. Kozubow-skiego) poszedł spać — S.I.i M.

12. Środa

Noc spokojna — pił gorzkiej wody o 5tej
wstał po 6tej dość dużo kaszlał przed śniadaniem

7½–8. Muzyka d. dobrze.

8–8½. Kontenta jestem z dobrej lekcji Emanuela.

8½–10. Język niemiecki powtarzanie wierszy — b. dobrze i z uwagą — należyta —
Konjugacye — byłyby to samo dobrze lecz już mniej przytomności —

10–11. Pisał kaligrafią dobrze — jak drugie środy

11–12. Gimnastyka —

12–1. Czytał gramm francuską —

1–2. Obiad —

2–3. co do Rysunku twarze nadzwyczaj karykaturuje co do innych rzeczy trochę lepiej — pomimo cieńszego rysunku i nie tak czarnego, ale czystości linii w rysowaniu zachować nie umie — Świerzyński

3–4. Język francuski — grammatyka — tłomaczenie z pol. na francuskie
pisanie po francusku dosyć sporo
~~colleg~~ napisał za collègues
między innemi wielama błędami....
jednak wkoleńcu postęp

z powodu wezwania Emmanuela na górę nie przerobiliśmy wszystkiego —

Na święta zadaje się wszystko o Zaimkach (osobowych) co przeszło — i Sposoby czasowników wszystkie forem.

Przed 4ą godziną słuchał gry mistrzowskiej xiędza Lutomskiego – potem wszedłszy z góry zjadł podwieczorek i opowiadał Geografię o Turcyi Europejskiej i Grecyi dobrze. –

Dziś kończymy naukę przed świętami; spodziewam się że czas ten od dziś do przyszłego czwartku Emanuel przepędzi bogobojnie korzystnie pod względem moralnym i naukowym, oraz pod względem zdrowia – czyli że nic zaniedba przy spoczynku i zabawie o pracy. – Stanisław

5–6. – Nie przyzwoicie się zachowywał – przy robieniu ćwiczenia

6–8½ – zabawa – po której zmówiwszy pacierz poszedł spać

13. ## Czwartek Św. V. S.

Zażywał z rana ½ proszku i pił wino gorzkie – potem o 7½ jadł śniadanie –

Powrót febry. –

Przed godziną 10ą gdy ukląkłem z Emanuelem do modlitwy uważałem że przez ten czas drżał – dziwnie to trwało przez ciąg modlitwy i potem razem może pół godziny. – (Emanuel mówił że mu się zaczęła przypominać febra nie przypuszczając by ona być mogła.) później fechtował się z Adasiem i mówił że mu zimno naturalnie. –

11–12. Gimnastyka – po lekcyi powiada że mu się chce spać –

12–1. siadł do czytania lecz drzemał – później przyszła gorączka –

1–2. Na obiad jadł tylko rosół i pił limonadę był P. Krzabowski – pozwolił mu się przespać –

2–6. – leżał w łóżku gorączka mała – o 4 wypił pierwszą łyżkę mixtury – o 5 drugą

ale i przy zażywaniu sprawiał sobie obrzydzenie
następnymi więc wymioty cztery — po pierwszym
razie uspokoiły się —
o 6t¼ Był p. Korubowski — pozwolił mu wypić
filiżankę herbaty i ½ bułeczki z sucharkiem zaledwie
dokończył znów zwrócił potem jużci więcej
wymiotów nie było —
od 6t¼ do 9t¼ — bawił się z dziećmi u siebie
posmówił im pacierza i litanii przed
spać —
Vidi [podpis]

14. Piątek — pauza od febry
Przespał noc spokojnie zrana lekki kaszel.
o 6t¼ wypił ½ łyżki mixtury — o 7 pił
herbatę czystą — przed 8mą miał stolec —
o 8mą ¼ był p. Korubowski wyegzaminował go
w łóżku — a potem wstał na dziedziniec —
zażył drugą ½ łyżki mixtury —
potem zmówił modlitwy z p. Kamieńskim —
o 10 ¼ zażył ½ łyżki mixtury.
o 12t¼ zażył — ½ łyżki — mixtury —
1÷2. Obiad jadł rosół i kotlecik — podczas obiadu
miał pragnienie —
2 – 3. Bawił się na górze — skakał — o 3 zażył ½ łyżki
miał stolec — później bawił się z krewnymi
około 4½ miał pragnienie które ugasił lemoniadą
po 5t¼ zażył ½ łyżki mixturki + herbatę
z pół bułeczki pił o 6t¼ potem skakał do 9t¼
o 9t¼ zażył ½ łyżki mixtury — zmówił litanię
i pacierz przed spać —
V. [podpis]

15. Sobota (winien być staro-dysm.)

Pierwszy proszek wziął o 5½ – drugi – o 6 – trzeci o 6½.
Do 7u minut 10. – jadł śniadanie – W nocy
spał spokojnie –

9¾ po śniadaniu narzekał że go nudzi – sądząc że to nudzenie
pochodzi ze przestania kłóść zażywać, pokazałem się mu wiązać
układaniem swych wszytków w szafie, co wykonywającą
blisko przez 3½ kwadranse, nagle zanudziło go mocno
tak, że idąc do miednicy, wyrzucił na przodek z wielkie
kawałkami flegmy i kułki które jadł na śniadanie
i wymiotuj dalej krwaty złożone z dziwiej samniejszy
kawy i kułki, oraz wzrastającego koloru mistrawionego. –
Smak zaś czuł w ustach w czasie womit gorzki i kwaśnym
smak czuł po womitach. –

10½ – Nie ma apetytu nie jadł wcale drugiego śniadania
i narzeka na nudności – wprzód zaś był senny –

10¾ – Ukląkł do pacierza – gdy mówił głośno znowu
go bardziej nudzić – i nastąpiły flegmiste nie zbyt
obfite wymioty – pomimo zmówił sobie pacierz
modlitwy które mu ustanowiłem –

11 – 12. P. Korabowski przybył – kazał mu się ubrać i
iść na słońce do ogrodu, chodził dłużej jak

12 – 1. pół godziny – potem czytał przyjaciela ludzi –

1 – 2. Obiad – nie ma apetytu jadł zaledwie kilka
łyżek rosołu – miał gorączkę lekką i pragnienie
napił się więc limoniady – wody wyjątkowy

2 – 3. – czytał przyjaciela ludzi miał pragnienie
ciągłe –

3 – 6. Pił kilka razy limonady – podwieczorku
nie jadł, bo mu się jeść nie chce – ale.

prosił żeby mu dać kawałek chleba — czego mu dotąd mówiłem że ma rosół, — ten Manio nie chce mówić że nie ma apetytu — p. Kornbowski przybył i zapisał pigułki; zalecił ostrożności w potrawach i używaniu rzeczy płynnych — Manio się kręcił i dopytywał, co jeść będzie mógł jutro —
Na śniadanie ona dozwoloną herbatę — kawałeczek ciasta —
6 – 9. Wolarya i zabawa powróciwszy do siebie — zmówił pacierz zażył 4 pigułki V. M.

16. **Niedziela** pauza od febry

Noc przeszedł spokojnie — ponieważ do 5½ nie było stolca dałem mu stósownie do instrukcyi p. Kornbowskiego 2 pigułki. — do godz. 7½ stolec był dwa razy o 9mej jadł śniadanie — potem był Dziecióm dzień dobry powiedzieć —
10½. drugie śniadanie wypił filiżankę rosołu a potem sągnki kawałeczek —
Koło 12 tej miał pragnienie — a że p. Kornbowski na takowe rosół pić zalecił wypił więc dwie filiżanki ponieważ — się nie mógł zaspokoić dałem mu wydanej wody —
Na obiad jadł rosół, kawałek kotlecika i trochę szpinaku —

F dozwolone przez Lekarza 2 – 4½ — Był w ogrodzie w tym czasie pił dwa razy piwo F i jadł podwieczorek składający się z filiżanki rosołu i kawałka ciasta +
4½ – 8 — Bawił się na górze — przed herbatą tańczył polkę i kadryllą po herbacie siedział na kolan — w ciągu dnia i całego silne pragnienie. — po ósmej zmówiwszy pacierz poszedł do łóżka —

Manio wiele dodaje sobie cierpienia; ciągłem martwieniem, i od niektórych potraw doktór mu się wstrzymać zalecił, nie zajmie się ono innem, lecz ustawicznie myśli o jedzeniu i w ten sposób zdrowie sobie psuje i tak nadwyrężone wszystko —

. Prosiłem P. Kozubowskiego aby Mania w łóżku zostawał był więc o 9¾ — polecił aby pierwsze śniadanie zjadł nawet wcześniej a dopiero potem proszki zażywał — na noc zaś dwie pigułki zażyć kazał — Vidi dd.

17. Poniedziałek (winna być febra)

W nocy budził się dwa razy — raz pił wodę pragnienie więc do 12tej jeszcze trwało —

o 6tej pił czystą herbatkę — —

o 7. zażył pierwszy proszek —

o 8mej — drugi —

o 8½. Był pan Kozubowski polecił Emaniowi zostać w łóżku do 11½ bo o tej godzinie przyjdzie drugi raz — Pan Kozubowski zaręcza że żadnej choroby gwałtownej nie ma; Polecił przytem na zaspokojenie pragnienia pić wodę wystałą w pokoju — na drugie zaś śniadanie rosół z kaszką. — Emanio ciągle powtarzał że mu się jeść chce i z tego powodu do godziny 9½ płakał — Maniusz —

o 10tej jadł rosół z kaszką — ~~raz~~

12½ — był p. Kozubowski, i zalecił, aby Manio nie szedł na obiad na górę lecz żeby jadł u siebie — na obiad ma mieć rosół szpinak — i kawałek bułeczki po obiedzie zaś wolno mu iść na górę, ale gdyby się tam miał bawić radziłbym mu całkiem nie chodzić na górę —

Rozół — na obiad mu nie smakował [illegible] namówiłem go, na pół talerza, — pieczeń jadł ze smakiem — po obiedzie miał stolce — ubrawszy się poszedł na górę — siedział nie bardzo wesoło — Na podwieczorek niechciał nic jeść mówiąc iż niema apetytu — od 4–5½ czytał u siebie —
Mówił że go tydzki bolą — Zwracam uwagę W. Lekarza na Kaszel bez flegmy o którym jużem w przeszłym tygodniu wspominałem, a który do dziś dnia trwa — Al.
Gdy dzieci powróciły z wizyty od P. Karwickich poszedł na górę, przechadzał się po salonie — na kolacyę jadł herbatę i kawałkiem ciasta które mu P. Kozubowski jeść pozwolił — Po herbacie tańczyli kadryla nie chciał naśladując iż go nogi w tydkach bolą — przypatrywał się więc tylko tańczącym —
Po 8½ — gdy ręce trochę zimne były położył się spać — (nogi także były zimne) zażywszy poprzednio proszek przepisany przez P. Kozubowskiego na kaszel — (po transpirowaniu lekkim około 11. nogi i ręce się rozgrzały —)

18. Wtorek Vidi At.
pauza od febry.

o 2giej ciało całe naturalne — z rana trochę więcej rozgrzane — jadł śniadanie o 7¾ —
Pierwszy proszek wziął o 7. —
Drugi — o 8mej —

Zaraz po 8mej Pan Kozubowski przyjechał i w przytomności ojca Książęcia examinował go o stan wnę-

wewnętrzny, a położywszy mu się położyć na brzuchu rozciągał i słodził okładkę kartki do krzyżów. – polecił mu potem wstać; chustkę szyję obwiązać a na noc wyczesztkami z konopi. – na drugie śniadanie ma pić polewkę z piwa z kawałkami jajecznika; na obiad rosół lub krupnik i szpinak – na podwieczorek pieczone jabłko. – Przed 9¾ rano wstał przeszedł ze mną na górę – a gdy siostry poszły do kościoła, zszedł ze mną na dół – napił się wody wystałej bo mu się pić chciało. – narzekał na ból w szyi. –

Po 10¼ jadł śniadanie z polewki piwnej w której było potowy wody i żółtko rozbite – ale tak jadł że kawałek jajecznika zjadłszy wyłowił połknąwszy – przyjął łyżkę polewki – na którą się skrzywił że nie lubi – ~~Do~~ Do 11½ – dwa razy doświadczał parcia nadół – narzekał na ciemność, prosił żeby się mógł przespać – pozwoliłem mu aby się położył – i ~~pan~~ P. Kozubowski, który bawił około 12¼ przybył – spać dozwolił aż do obiadu – Wstał do obiadu jadł krupnik, kawałek mięsa i szpinak z ¼ bułeczki – potem przeszedł na górę na chwilkę – skąd wróciwszy o drugiej, narzekał że go boli szyja i wierzch głowy – położył się mówiąc że się prześpi – spał do 5tej przebudził się kilka razy, nie skarżył się więcej na głowę lecz tylko na ból szyi – podwieczorku jeść nie chciał – o 6tej wstał i poszedł na górę – słuchał – pił herbatę z jajecznikiem na kolanach – P. Kozubowski był

i zalecił aby Maniu idąc spać proszek na kaszel zażył — w dzień uczynił — potłukł się o 8½ — obwinięty szyję konopiami —

19. **Środa** (miała być febra) Vidi M.

W nocy pocił się z lekka — pomimo co ręce i nogi zostały ogrzane — spał dość spokojnie — śniadanie jadł o 5¾. — pierwszy proszek zażył o 7. — Drugi — o 8mej

o 8½ był Pan Krzyżanowski pozwolił Maniowi wstać, zaś napój używać wodę wystałą w pokoju — na drugie śniadanie kleik z kawałkiem jajecznika, na obiad rosół jedno mięso i szpinaku — pić wodę raz —

o 10. — jadł drugie śniadanie, ale Maniu rozumie że ma jeść jajecznik z kleikiem a nie kleik z jajecznikiem — siedział na górze — trochę grał na fortepianie — po 12tej zeszedł do siebie —

Obiad jadł u siebie — prosiłam o to i nie będzie jadł na górze — po obiedzie poszedł na górę bawił tam do 5tej — podwieczorku jeść nie chciał raz tylko pił wodę —

o 6tej herbatę z kawałkiem jajecznika pił ze smakiem — potem grał ze mną i Misiem w Domino i loteryjkę —

o 9tej poszedł spać zażył proszek na kaszel obwinęłam mu szyję konopiami — Vidi M.

20. **Czwartek** (pauza od febry)

Jadł śniadanie o 6tej miał zmartwienie bo mu do kawy bułkę a nie jajecznika przyniesiono

o 7 zażył pierwszy proszek —

Ósmej zażył proszek — pocił się szczególniej w szyję —

o 9tej był JP. Kozubowski — wstać mu pozwolił — dał mu
dwie pigułki do zażycia — zalecił, aby nie wychodził
na świat — aby obiad jadł u siebie — na górę wolno mu
chodzić — szyję jak równo ma mieć chustką zawiązaną
— pisał ze mną tłumacząc słówka niemieckie —
potem czytał Marzenia szlachcica —

Obiad jadł u siebie — a po obiedzie był na górze
chubał skakankę z siostrami zaraz(?) do siebie
czytał — ustępy z legiolechii(?) — — — —

przed 4½ tak zażyte pigułki skutkowały, potem grał ze mną
i z panem Tomkiewiczem w domino napił się wody, pod-
wieczorku nie jadł. — —

o 6tej poszedł na górę przypatrywał się dzieciom na
garonii(?) tańcującym z sali jadalnej
pił herbatę a potem chubał — o 9tej położył się —
i po natarciu opodeldokiem i okłożeniu konopiami
usnął spokojnie z lekka transpirując — J. M.

21. Piątek — (winna być febra)

Noc spokojnie spędzona z rana lekki poty —
próbował głowę prosto trzymać przy żadnego bólu nie czuje —
o 6tej jadł śniadanie —

o 7. pierwszy proszek —

o 8½ zażył proszek, później powiedział że go ramię boli. Dresz-
czów żadnych nie miał żadnego, bólu głowy żadnego. — o 9½ wstał
o 10½ płakał o pajacyka; chociaż już pewny byłem że Ema-
nuel umie panować nad smutkiem, który do wielu złego jest
mu powodem — a nawet do choroby — właśnie w chorobie

ni trzeba się psuć i dogadzać, bo przez grzeszoty i doga-
dzanie zbytkowne stłopieie traci moc duszy wszelką: bo temi
wadami moc tą ustala — a wzmocnienia bez mocy duszy,
bez przezwyciężania siebie — nie jest wzmocnienią — i stają się
podmiotami innych prawdziwych wzmocnień. — Tem
będziej godny nagany ten pstar, bo jaj miał być na
obżarny, i tylko przez zapomnienie się ścisłego nie
był przyniesiony. — Stawiński

Był P. Kozubowski — zaczął wystrzeganie się pracy po
po 10tej pisał i wyrzucał słówka niemieckie —
po 11tej bawił się strugańcem —
po 12tej czytał Cezilskiego —
Obiad jadł u siebie rosół, kotleciki i szpinak —
potem był u dzieci — po 2giej powrócił a tenże
i skubali razem kawałki na kołdrę dla Ojca —
po 4tej zjadł na podwieczorek kawałek jajecznika z jabłkiem
pieczonym — potem czytał sobie przyjaciela ludu —
o 5tej poszedł na górę słuchać historyi St.
NB. Do 5tej godziny nie był na stolcu —
6 — 8ej — Wolange — herbata z jajecznikiem — a potem
skubał skubankę —
8ej — 9. przeglądał przyjaciela ludu, a potem przyszedł
P. Kozubowski, i zaczął pić gorące wino razem i
z cukrem — położył się o 9tej, a po naturalnym
spodeldokiem i obwinieniu nogi usnął spokojnie
febry dzisiaj nie było St.

J. St.

22. **Sobota** (pauza od febry.)

W nocy spał doskonale, przy obfitych potach a szczególniej w szyję — rano obudziłam go do wina o 5½ mógł z większą łatwością głową obracać i poruszać się dziś popołudniu — o 6tej pił kawę — przed 6tą miał stolec o 7 zażył pół proszku — o 8½ zażył drugie pół proszku — 8½–9½. przedrzemał. o 10 jadł drugie śniadanie kawę z sucharkiem — potem wstał — zajmował się czytaniem polskiego wypisów — pił wodę dwa razy do 12tej Obiad jadł o pierwszej (rosół — befsztyk — i szpinak) Po obiedzie był u dzieci skąd powróciwszy robił skubanki; O 4½ zjadł pół bułeczki z rosołem jabłka pieczonego — Jabłka pieczonego nie jadł nie przez brak apetytu, ale z powodu przesycenia się tą potrawą którą już tak dawno je — Przeciwnie temu można dać uważać i dlatego zapytam się pana Kumbowalskiego co Emanuelowi przeznaczy na podwieczorek. Gdybym ja nie widział pana Kumbowalskiego to proszę pana Makowskiego zapytać się go w tej mierze — Potem siadł do skubanki — — później poszedł na górę —

5–8¼. Herbata, a potem przypatrywał się zabawie dzieci w salonie, w końcu sam brał udział w grach. P. Kumbowalski — pozwolił jadać na podwieczorek potrawkę jaką lub też sos z bułeczką —

8¼–9. Zażył 2 pigułki — nacierałem mu szyję opodeldokiem i obwiązałem konopiami, po 9¼ napił się gorzkiego wina — i usnął —

V. H.

23. Niedziela (pisana bez febry)

Pił wino o 5½ — Śniadanie jadł o 6.
Pierwszy pomocnik zaszył 7mej i — Szyja daleko lepiej
o 8½ zaszył prosto — humor ciągle wesoły, śpiewał na
łóżku. chciał wstać, ale że to dzień febry, po zapytaniu
się czy mu co nie dolega — odpowiedział że tylko ramię go jesz-
cze go boli — przed 9ą pozwoliłem mu wstać — Po umyciu
twarzy ubraniu się i posłaniu łóżka udaliśmy się
do modlitwy, po której ukończeniu zjadł śniadanie
składające się z rosołu z kaszką i bułki

Uwaga. Emanuel umie się zająć przed ułożeniem tworzy
czystej i dobrze się wypisywać — bo może mieć
potem dużo trudności — który powodem się stają
nieporządku i utrapieni głowy. —

do. 1. Bawił się naprzemian czytaniem, strugaczem,
układaniem słownika —

O. pierwszej jadł obiad składający się z rosołu — sztuki
mięsa z chrzanem — szparagów i dwóch kawałeczków
cielęciny. — po nim dałem mu kilka łyżeczek
czarnej kawy — Po obiedzie poszedł na górę
o 3 dałem mu się napić pół szklanki wody z winem
o 4. zjadł z wielkim smakiem — talerz zupy z
całą bułką — potem czytał głośno ustęp z różnych
i skakał — o 6½ z równym apetytem wypił

herbaty o 8¼. – weszliśmy do siebie a po nasmarowaniu opodeldokiem + nadzianiem konopiami i wypiciu wina gorzkiego – i po zmówieniu pacierza – poszedł spać

24. **Poniedziałek** (spania)

Wino pił o 5¼. Śniadanie jadł o 6¾

Pierwszy połowę proszku zażył o 7. –

Drugi połowę – – o 8. –

Był u Izia stojąc nim swoje życzenia –

potem poszedł Stol do Matki – następnie bawił się z dziećmi na górze – 12–1. był u siebie –

1 – 2½. Obiad składał się z rosołu – mięsa szparagów i kapłona – ponieważ pił kieliszeczek szampańskiego a na końcu kilka łyżeczek czarnej kawy –

Zabawiał się na górze ciągłe nieprzerwanie zaś nim oglądaniem darów które Izio dziś otrzymał i rozmową –

Na podwieczorek miał sos z potrawki z butelki

P. Kozubowski był i polecił zażywać proszki w dniach mniejszych –

Kolacya herbatę pił z bułką – dostał kawałek torta, a w kwadrans potem ½ szklanki wódki z winem

po 9¼ weszliśmy do siebie – po zmówieniu pacierza + natarciu nogi i wypiciu gorzkiego wina poszedł spać

J. M.

25. **Wtorek** (wina być tylko)

Po wypiciu wina jadł śniadanie o 6¾

Pierwszy połowę proszku zażył o 7mej

Drugą połowę proszku o 9tej. —
Pisał ćwiczenie niemieckie — Miał stolec
o 10tej na drugie śniadanie jadł rosół — potem
pisał słowniczek i bawił się z Cesiem do 12tej
12–1. Czytał Przyjaciela Ludu — z polecenia lekarza jadł na
1–2. Obiad — Rosół, kotleciki siekane i trochę
szpinaku —
2–3. Czytał geografię — nie podobało mu się iż
musiał głośno czytać, potem wziął się do
pisania słowniczka —
po południu pił dwa razy wodę
o 4½. jadł potrawkę z cielęciny —
po 5tej poszedł na górę, potem i po herbacie skubał
skubankę aż do 9tej, powróciwszy po natarciu opodel-
dokiem, obwinięciu konopiami i wypiciu wina
poszedł spać J. M.

26. Środa (pauza)

Śniadanie o 6tej pierwszą połowę proszku o 7.
Drugą połowę proszku — o 8. —
Był na górze u dzieci —
Po 9tej pisał brulion listu — do P. Szembek —
o 10. na drugie śniadanie kawkę z bułką —
11–12. Gimnastyka! —
12–1. Pisał słowniczek. — Z polecenia lekarza jadł na — —
1–2. Obiad. Rosół, mięso z chrzanem, szparagi, kaszka —
2–3. P. Świrzyński przysłał Emanuela czyby nie mógł chcieć
rysować, Mamie powiedział że będzie list pisał do
P. Szembek jakoż niezwłocznie go pisał —
3–4 ~~Język francuski!~~ — pisanie
~~5–6.~~ 3–5. Pisał ćwiczenie z P. Radwańskim o 4tej jadł bułkę
Kawałek z winem za pozwoleniem lekarza
5–6. Uważał dobrze. X. W. S.

6–9. Kolacya ~~i chwyci~~ po której wykobywał mi z kawałków jedwabnych – po natarciu ~~...~~ szyi i karku opodeldokiem i obwiniu konopianymi poszedł spać po 9¾

V. M

27. Czwartek (wina tyj petra)

Śniadanie jadł o 6¼ pierwszy potwór proszku wziął o [illegible]. Drugi potwór proszku wziął przed 8mą Dokończył listu do P. Szembeka –
Na drugie śniadanie jadł rosołek –
9–11. Pisywał rysunek –
11–12. Gimnastyka –
12–1. Pisał słowniczek –
1–2. Obiad – Rosół – sztuka mięsa z chrzanem – szparagi kawałek cielęciny pieczeni – (mówił dobre)
2–5. rysował – potem jadł sos z kieszeń na podwórzu i pisał list do Ojca –
5–8¾. Był na górze, był p. Kozubowski i przepisał proszki, które po jednym dwa razy na dzień z rana i wieczór mają być użyte –
herbata – a potem zabawa z rodzeństwem –
Po obwiązaniu szyi konopianymi i wzięciu wina poszedł spać –

V. M

28. Piątek (pamia)

Pił wino o 5¼. śniadanie o 6¼ – proszek zażył o 7
pisał słowniczek –
9–11. Dokończył listu do Ojca – jadł rosół na drugie śniadanie
11–12. Gimnastyka – p. Stawowski był kontent z ćwiczenia
12–1. Rysował –
1–2. Na obiad miał rosół kluski – i szpinak ale chleba je bardzo dużo –

BIBLIOTH. UNIV. JAGELL. CRAC.

2-3. Pisał list do Ojca. —
3-4 Język francuski — pisanie. — Dobrze! a z po-
czątku uczyć brakowało.!

O 4¾ jadł na podwieczorek sos z bułką zapiętym. Pan Kowa-
lewski pozwolił jeść wszystkie mięsa, ale zabronił wszelkich
kwasów i mlecznych potraw; a zatem nie wolno mleka
sera, masła.

Do 5¼ spoczywał po lekcyi francuskiej.
5-6. Uważał dobrze. XWS.
6-9. Kolacya i zabawa — powiedziawszy zażył proszek
i wypił wino —
J. Hanz

29. Sobota (powinna być febra)

Śniadanie jadł o 6¾ proszek zażył o 7.
W nocy — kilka razy kaszel się powtarzał. —
Dziś uroczystość imienin Ojca Emanuela, nie mogliśmy
na tę z innymi z drugiemi dziećmi modlić się w kościele
bo Maniusiowi wychodzić jeszcze nie wolno, ale zaś które
więc modliliśmy w domu prosząc ~~w domu~~ Boga o
zdrowie i długie życie dla Ojca —

10-11. Po śniadaniu układając się z kaszki i bułki.
P. Kamieński — radził Maniusiowi aby list do Mania
napisał — lecz Maniuś nie pisał więcej. Nauczony,
Musiało" powiedział sobie że nie wie co ma
pisać, i więcej się nie kłopotał — (mówiąc że lepiej by
P. Kamieński zrobił, gdyby mu o pisaniu listu
był nie przypominał. —

11-12. Gimnastyka —

12–1. Przeglądał przyjaciela ludu i strugał —

1–2. Obiad. (Rosół — befsztyk — szpinak — kaszka z powidłem)

2–3. Czytał przyjaciela ludu — nie skończył chcąc
do rysunku jakkolwiek p. Świeżyński zostawił mu wzór do rysowania, i już od kilku dni zapytuje czy Stasio nie ma chęci coś narysować — w tamtych dniach, wytłumaczył się że chce prędzej listy do Ojca napisać — co dzisiaj go wytłumaczy samego przed sobą? — niewiem

Jakkolwiek Stasio nie jest jeszcze zupełnie zdrowym, przecie do zdrowia pomogłoby zajęcie umysłowe — czyli nauka — rysunki i muzyka; a Stasio od tego wszystkiego umyka. — Woli się przeciągać, kiwać na stołku, słowem nudzić się — niż sobie powtarzać to czego się przed słabością nauczył — li=[illegible] co to będzie z examinem do szkół do których wzdycha — [illegible]

o 4½ jadł talerzyk zupy z bułką bawił się ze mną w tym czasie mięsa — potem jadł kawałeczek małego tortu —

6–9. Kolacya i zabawa — po wieczornym pacierzu i wcześnie poszedł spać —

J. Stan. —

30. Niedziela — (pauza od febry)

5½ — zaczął wstawać — o 6 śniadanie — o 7 pacierz
o 8½ poszedł na górę — o 9½ był na stolcu — [illegible]
NB. Stolec twardy. — później odmienimy

modlitwy wszystkie—

0. 10 jadł kaszkę na drugie śniadanie — potem poszedł na górę i też wróciwszy czytał przyjaciela ludu —

1-2. Obiad. — (po obiedzie miał stolec)

2-8¾. — Robił skakankę — studyjując opisów morza Baltyckiego i życia — Napiera — na podwieczorek jadł ser z bułeczką i kawałeczek pomarańczy. — po podwieczorku grał sam i mnie lekcyę dawał na fortepianie — po herbacie graliśmy w domino —

Przyszedłszy do siebie i zrobiwszy porządek zbieliśmy pr... proszku i wina poszedł spać. —

V. M.

Maj. 1857 roku

1. Poniedziałek (pierwsza trzy febra)

Śniadanie jadł o 6¼ — (stolec miał o 7.)

7½–8. Po tak długiej przerwie w lekcyach muzyki nie spodziewałam się żeby Emanuel tak dobrze grał. —

8–8½. Sternmacryt szkolnie —

Powróciwszy z góry zażył proszek

8½–10. Czytał odmiane, bierny słowie febra — posłaniał zadanie (Liedera) (miał stolec po raz drugi)

10–11. Jadł na śniadanie owoc, a potem czytał

11–12 aż do obiadu naprzemian — przyjaciela ludu

12–1. i wypisy. —

1—2. Obiad —

2—3. Rysunek wiele mię zadowolnił w niektórych rzeczach, lubo w twarzach i ogólnie w głowach karykaturuje nadzwyczaj →

Świerzyński

3—4. Język francuski —
zalecając Maniowi aby powiedział tryb — odrzekł
E-e-e-e. !
— przeszliśmy konjugacye —

4—5 — Powtarzał sobie geografiję i historię powszechną — zjadłszy wprzód podwieczorek składający się z bułki sosu i cielęciny —

5—6. Uważał dobrze. X W S.

6—8½ — kolacya — herbata z bułką — potem tańczył nie wiele — a wieczorem rysował — przygotowywał się do lekcyj muzyki —

8½—9. Rachował się z swoją karą zażył proszek napił się gorzkiego wina —

2. **Wtorek** panna od Zelny

Pił gorzkie wino — Śniadanie jadł o 6¼ proszek zażył o 7 —

Czytał tłumaczenie — Słówka — niebeby! —

9—10. Zadał sobie przykład do dodawania, zrobił go sam z mylkami, które mu wskazałem wykonał go więc powtórnie przy mnie cokolwiek lepiej —

10—11. Drugie śniadanie — i przebieranie —

11—12. Gimnastyka —

12–1. Bawił się –
1–2. Obiad.
2–3. Rysunki – porobił poprawki o których nie mówił tem ale co z twarzą ~~to~~ niemoże przyjść do ładu –
Świerzyński

3–5. Czytał historyą polską i historyą powszechną
na podwieczorek jadł potrawkę cielęcą

5–9. Poszedł na górę – grał na fortepianie – po herbacie grał w domino – po zmówieniu pacierzy i umyciu się poszedł spać –
V. H.

3. Środa (febra przypadała)

~~Pił~~ gorzkie wino – a potem śniadanie o 6tej
pierwszy raz o 7. – miał dalej –
7½–8. Marynka mniej dobrze jak zwykle
8–8½. Tłumaczył z polsk: na franc: bardzo, bardzo dobrze
Trudno umiał –
8½–10. Pisał wiersze niemieckie, sam go sobie zadawał podobnie z polskiego na niemiecki –
10–11. Drugie śniadanie – herbata – przebrał się do gimnastyki
11–12. Gimnastyka z polecenia p. Woźnikowskiego w ogrodzie –
12–1. Bawił się w ogrodzie – w polowanie z Tiziem i Tasiem, udając lwa przez nieuwagę wpadł na równi nieuważnie karabin trzymającego Tizia i na lufie od Tiziowego karabina wierzchnią wargę cokolwiek skaleczył – oddając sprawiedliwość Maniowi że się przy tem dość przytomnie zachował, zimną wodą przyłożył, nie krzyczał, ani się na Tizia nie.

gniewał (jak to czasem bywało) — ~~Zaby~~ Zatkawszy mu płatkiem ranę i poleciwszy się przebrać — zwróciłem mu uwagę — iż niebezpiecznemi są tylko zabawy nierozsądne — a w których przecież się nie mógł spodziewać niebezpieczeństwa, gdy tem czasem tam gdzie potrzeba być odważnym i dziarskim — jak np przy fechtunku (gdzie jest zupełnie przewidziana i zabezpieczoną obrona) Manio nie pokazuje się mężnym. Niechże mu służy na przyszłość za naukę iż umiarkowanie, przytomność umysłu chroni ~~nas~~ w niebezpieczeństwach — gdy tem czasem tchórzliwość i zuchwałość zbyteczna a niepotrzebna nawet nieszczęścia sprowadzić może, ~~np~~ gdyby dziś cokolwiek wyżej był trzymał swój karabin a Manio z takim na niego wpadł zapędem byłby bardzo łatwo mógł oko postradać —

1–2. Obiad. —

2–3. Rysunki — Cokolwiek lepiej twarz narysowana ale jeszcze dużo do życzenia pozostaje.

Świerzynsk

3–4 Język francuski — gramatyka = Tłomaczy ~~cz~~ z polsk. na fran: zadane z powtórzeniem rzeczy z gramatyki uważał za zadany na nowo — uważny, rzecz o wymawianiu samogłosek francuzkich!!! tyle razy obijaną o uszy pisaliśmy w tablicy słowo être zadanych do powtórzenia nie odpowiedział dobrze.

5–6. Uważał dobrze. X W. S.

6–9. Chciał iść do ogrodu, lecz ~~po~~dał sobie wytłumaczyć i na niego zjechał za późna pora — poradziłem mu aby wziął tego czasu na uczenie się tekstu muzyki — co też uczynił — po kolacji bawił się razem z innemi deklamowaniem utworów z tekstu —
powróciwszy do siebie zaczął prosić wypił wino gorzkie i poszedł spać. — V. H

4. ## Czwartek. (Joanna)

Pił wino gorzkie — a potem zaczął prosić śniadanie jadł o 7ej —

7½–8. Muzyka niby to z chęcią a nie chce patrzeć na nuty i przez tak długo musi się je=dnego uczyć —

8–8½. Tłumaczył chętnie — słówek nie napisał

8½–10. Robił ze mną Arytmetykę — zadał sobie przykład na odejmowanie i dzielenie liczb całych z ułamkami; dobrze — ale trzeba więcej przytomności —
Tłumaczył z polskiego na niemieckie ochoczo.

10–11. — Biegał po ogrodzie —

11–12. Fechtunek — p. Starzeński był dość kontent z Emana

12–1. Przebrawszy się chodził po obiedzie —

1–2. Obiad mniemniej jak całe poobiedzie pomi-

2–6. dział w ogrodzie częścią się bawiąc częścią chodząc —

6–9. Poszliśmy na górę — i tam Marcio przepowiedział tekstu muzyki — a potem oczekiwał przyjazdu siostr — które jednak z ogrodu nie wróciły —

nastąpnie rozpuszczony proszek i napiwszy się wina poszedł spać —
V. M.

5. **Piątek** (Febra przeszła)

Zaczął pracę o 6¼ pił wino śniadanie [illegible] do 7. czytał gram. francuzkiey — i deklamacyę —

7½ — 8. Muzyka. Dobrze uważał. —

8 — 8½. Mierzę się dobrą chęcią Mama — Słowo dobre

8½. — 10. — Tłumaczył z polskiego na niemieckie — i powtarzał deklamacyę — dobrze —

10 — 11. Jadł [illegible] na drugie śniadanie — potem bawił się

11 — 12. Gimnastyka —

12 — 1. Rysował

1 — 2. Obiad.

2 — 3. Z Rysunku byłem zadowolniony — odrysował czyściej i porządniej jak poprzednie — Świerzyński

3 — 4. Język francuski — z powtorzeniem początku Gramatyki

Deklamacya — Pisanie Czarowników

gram z I cini [illegible] dobrze

słowa posiłkowego nie powtorzył

Pisanie odbywało się z zapominaniem się.

5 — 6. Uważał dobrze X W. S.

6 — 7. Bawił się w ogrodzie —

7 — 9. Powróciwszy z ogrodu porozpowiadał sobie lekarze smyki — zjawiwszy pił herbatę — po nim zebrano ... wszystkie proszki i wina poszedł spać

V. M.

6. Sobota (pauza)

Obły zaiywał proszki, a potem wino, śniadanie jadł o 7mej — czytał słówka francuskie, a potem sprawd.

7½ – 8. Muzyka byłaby dobra gdyby chciał na mały uważać. —

8 – 8½. Słówka doskonale — Tłumaczenie z chęcią —

8½ – 10. Arytmetyka — dobrze — Tłumaczenie z polskiego na niemiecki dobrze —

10 – 11. Jadł kanki na śniadanie potem przyszedł przyjaciel bawić —

11 – 12. Fechtunek

12 – 1. — Przyszedł przyjaciela bawić a potem poszedł na górę —

1 – 2. Obiad —

2 – 3. Odrysował głowę cokolwiek lepiej jak poprzednie głowy — ale inny co zaczął tłomniej często i dlatego powiedziałem żeby się wszystkości rysunku nie zaniedbywał —

Świerzyński

3 – 4¾ przez czas na podwórzu. Emanio pisał tłómaczone przez siebie zdania polskie na francuskie szczególniej ze zwróceniem uwagi na rodzaje rzeczowników i koniugacyę słów z wymową. Przy czem sprawował się jak to trzeba dobrze wytężając uwagę przy uczeniu się na pamięć; kiedy rzeczy dobrze pojedyńczych tak jak uczone, dziś są zapomniane —. Stan

do [illegible] był u siebie po czem poszedł na górę przepraszał lekcyę [illegible] następnie po herbacie bawił się z rodzeństwem do 9tej

Sezwaltuy do siebie — po zażyciu proszku i wina poszedł spać —

7. **Niedziela** (febra przypada)

Zażył proszek o 6tej — potem pił wino gorzkie — Śniadanie jadł o siódmej — uporządkował bieliznę ~~[illegible]~~ oddaną z prania — a następnie przez cały dzień dobry zabawiał się u siebie

O 8ej poszedł na górę bawił się z dziećmi przed 9ą wrócił i odmawialiśmy modlitwy po zrobieniu sobie uwag nad temi uwagami jakie książeczka względem pobożności, pracy, zaczynania dnia, kończenia go, wstrzymywania się od tego co bardzo lubimy jak np. w ciągłym sobaczyw- dogadzania ciału, językowi, miłości własnej — Potem Ewaniu pisał małe ćwiczenie polskie dobrze, odczytywał gram: łacińską o rodzaju I i II deklinacyi, nareszcie zjadł po 10ej śniadanie — ~~[illegible]~~

ćwiczenie małe na czysto N.

10-12 Pisał ~~[illegible]~~

12-1. następnie bawił się [illegible] —

1-2 — Obiad —

2-9 Z początku bawił się z dziećmi, a potem zabawiał się rozmową z Panem Stadnickim. —

po zażyciu proszku i wina poszedł spać —

8. **Poniedziałek** — (pauza V. N.)

Po 6tej zażył proszek. potem pił gorzkie wino śniadanie — o 7 — ~~potem~~ się bawił na górze do 8 3/4

od 8 3/4 do 9 1/4 Wytłumaczyłem Ewaniowi tajemnice mszy św. a po skończeniu tego modliliśmy się. —

Po drugiem śniadaniu bawiłam się w ogrodzie —
o 12–1. byliśmy z powinszowaniem Imienin Stasiowi Tomkowiczowi —
1–2 Obiad —
2–9. Bawiłam się w ogrodzie, potem tańcowano a w końcu przypatrywałam się ogniom sztucznym w ogrodzie Strzeleckim puszczanym — razem z innemi dziećmi z okien pałacu —
powróciwszy do siebie zrobiłam porządek i [illegible] zażyłam proszek i poszłam spać

J. M.

9. **Wtorek** (Jutra przypada)

Po wzięciu proszku i ~~[illegible]~~ wina wstałam po 6tej
o 7. śniadanie —
7½–8. Muzyka M. dobrze
8–8½ Bardzo jestem zadowolniona z tłumaczenia z dobrej [illegible] —
8¾–10. Arytmetyka cokolwiek więcej uwagi by potrzeba
Tłumaczenie z polskiego na niemieckie, dostateczne.
10–11. Najpierw śniadanie drugie i potem zabrałam się do gimnastyki, potem powtórzenie rodzajów do Nr 2. i 3. na koniec tłumaczenie ćwiczenia z polskiego na francuskie dostatecznie —.
NB. Uwolniłam Emanię od pisania ćwiczeń z polskiego na francuskie i odwrotnie, uwolniwszy się z Emanią

sam do niej przed lekcyją przygotuje — a czas na pisanie więcej na nauczenie się czegoś innego, by prędzej mógł więcej umiejętności [illegible] — [illegible]

[illegible]–12. Fechtunek —

12–1. — Bawił się w ogrodzie

1–2. Obiad —

2–3. Chociaż co do Rysunku nie jest zupełnie dobrze ale widzę w części usiłowanie dobrego zrobienia — co jak się tylko z wytrwałością złączy, może się okazać w postępie nauki pomyślniejszy skutek — Świerzyński

3–4. Uczył się geografii — gram. francuzkiej; — potem jadł podwieczorek —

4 — 6½ Zabawa w ogrodzie —

6½ — 9. Opowiadał lekcyę z Muzyki — następnie Molarya i zabawa —

Przyszedłszy do siebie, po wypiciu wina i zażyciu proszków poszedł spać.

10.— Sroda V. [illegible]

Zażycie proszku i wina wstał o 6¼

7½ – 8½ Muzyka dobrze — Czyści [illegible] d. dobrze.

8½ – 10. — Język niemiecki, tłumaczył z polskiego na niemiecki dobrze, ale z roztargnieniem — Konjugacie w zdaniach na pamięć i na tablicy dobrze

10 – 11. Pisał Kaligrafię —

11 – 12. Gimnastyka. —

12-1. Bawił się rysunkiem
1-2. Obiadł
2-3 w Rysunkach wszystko oprócz jedynie twarzy idzie nienajgorzej — ale co na twarze nie można patrzeć bez wstrętu —

Świerzyński

3-4 Oprzyk francuski — gram. fran. tłomacz. z polsk. na fr. pisanie —

gram. fr. Dobrze — pisanie chętnie — dużej z uwagą

4-5. Najpierw pedwiczył, potem opowiadał geografię o Turcyi i Grecyi d. dobrze — przed 5ą wyszedłem z Emanuelem na 10tą by trochę się przewietrzyć

5-6. Uważał dobrze na wykład historyi świętej. X. W. S.

6-9. Niebardzo się udawało Maniusi i jemu mu wyjść do ogroda iść nie radziłem — wszelako siadł do fortepianu, ten grał Weneckiego — potem herbata — a po herbacie czytał jakąś komedyjkę — na czytaniu komedyjek i powiastek bardzo dużo czasu schodzi mu — po wzięciu proszków i wina poszedł spać —

V. — A

11. Czwartek. (febr. gryppowa)

Po wzięciu wina i proszku wstał o 6tej
O 7 jadł śniadanie —

7½-8. Muzyka z ... — Słówka wczorajsze dosko-
8-8½ nale — Stłumaczenie z książki — ale proszę, ażeby jak najwięcej wprawiał się w odmienianiu słów — bo w tem jest bardzo słaby —

$8\frac{1}{2}$ – 10. Arytmetyka z początku nie bardzo się interesuje lekcyą, później ił dobrze –
z tłumaczenia z polskiego na niemieckie, oraz usilności zatrzymania w pamięci nowych wyrazów i zasad języka, zupełnie jestem zadowolniony –

10 – 11. Zostałem już Emania ubranego do gimnastyki – i przysiadaniu – po odbiciu gram. Tarnickiej Konjugacyi i ćwiczenie z polskiego na Tarnickiej – to ostatnie z usilnością i dosyć przytomnie pod względem składni; gdyby konjugacyje były umiane lepiej, szłoby dobrze ćwiczenie –

11–12. Gimnastyka –

12–1. – Był w ogrodzie –

1–2. Obiad.

2–$4\frac{1}{2}$ Uczył się ćwiczeń niemieckich, geografii itd później jadł podwieczorek –

$4\frac{1}{2}$ – $6\frac{1}{2}$. Bawił się w ogrodzie – raz odezwał się jeszcze od jakiegoś targowania, o minutę – a nie uznaje się ostrożności wracania z ogrodu w razie z padającą rosą, jest to tylko dla jego dobra zachowany –

$6\frac{1}{2}$ – $8\frac{1}{2}$. – Udał się na górę i bez przypominania usiadł do fortepianu i powtarzał lekcye muzyki; ale niemogę jeszcze powiedzieć żeby to z zamiłowaniem lub dłużej nad 10 minut siedział – jest już chęć a według spodziewania się, u Emania z prawdziwem zamiłowaniem do każdej nauki się przytoczy. –

Powróciwszy do siebie – po umyciu przepisanych przedtem i wina poszedł spać o 9. – V. M.

12. **Piątek** (sprawa)

Po wzięciu proszków i wina wstał o 6¾ —
śniadanie o 7 — przepowiadał wiersz niemiecki i fr.
7½–8. Muzyka
8–8½. Tłumaczył i czytał dobrze.
8½–10. Język niemiecki — Czytanie bywało lepiej —
10–11. Drugie śniadanie —
pisał kalligrafię dobrze —
11–12. Gimnastyka — nie wiele robił bo narzekał że go boli w dołku piersiowym —
12–1. Z polecenia Pgo doktora przechodzimy naokoło miasta plantami —
1–2. Obiad — grymasił nad kotletami dlatego że były odbijane, a nie siekane, jadł ich bardzo mało tylko sos ział z chlebem — NB.
2–3. co do Rysunku widzę postęp i usiłowanie — chociaż nie jest bez błędów. —
Świerzyński
3–4 Język francuski — gram. fr. tłumaczenie z polskiego

Pisanie —

gram. = dobrze
tłomaczenie — uważnie
Pisanie z przytomnością.

4–5. Jeografia o Francyi dobrze —
5–6. Uważał dobrze. XWS.
6–8½. Kolacya i zabawa na górze — po czem przepowiadał lekcyę muzyki —
po zażyciu proszku i wina spać poszedł z

13. **Sobota**
(sobra przypadał) d. Ham

Po myciu pacierzów wstał o 6¼ śniadanie przed 7.
uczył się Stam. mein i gram łacińskiej

7½ – 8. Muzyka d. dobrze —

8 – 8½. Tłumaczenie z pol: d. dobrze —

8½ – 10. Arytmetyka – robił sobie przykład na liczby całe z użyciem do wszystkich działań – bardzo zwięźle ułożony, lecz w wykonaniu rozciągnięcie. Język niemiecki – tłumaczenie z polskiego na niemieckie, były dobre lecz się opuszcza w wymawianiu i porządnem zanotowaniu wyrazów —

10 – 11. Ubranie do gimnastyki i śniadanie drugie – potem pisał dyktando polskie – i robił rozbiór gramatyczny polski dosyć dobrze – Przy pisaniu opiera się o stół i zakłada nogi swoje za nogi od stołka –. Wypracowania polskiego nie pokazał mi, bo go nie zrobił; chociaż ostatni czwartek i niedziele dają dosyć czasu na wykonanie ćwiczenia piśmiennego – a to tem bardziej jest tego czasu, gdy Tomaszko jest uwolniony od pisania ćwiczeń niemieckich i łacińskich –. Chce ~~[illegible]~~ na [illegible]-tko dwa razy tylko wypracowania robić, ale niech Tomaszko wie że tu nie idzie o dwa razy więcej, tylko o wykonanie tego co nauczyciel poleci i w takim czasie, jaki na nie przeznaczy –; oraz idzie o wykonanie dobre. –

Hanusz

11 – 12. Gimnastyka —

12 – 1. Byliśmy na przechadzce —

1–2. Obiad.

2–3. Co do Rysunków – dosyć dobrze by było pomimo wielu niekształtności, ale znowu muszę przypomnieć czystość rysunku w oznaczaniu

Świerzyński

3–5. Najprzód ćwiczenie z polskiego na łacińskie przy mowadze dosyć dobrze – o rodzaju deklinacyi 3ej prawie niezłomnie Aurelius Victora po mojem przełożenie dobre – konjugacyje łacińskie czynnie i bierne bardzo słabo, a nawet czasy trybu oznajmującego. –

Wczoraj Emanuelowi oświadczyłem moje zadowolenie, dziś nie chcę go odwiedzać, na zawsze, jeżeli Emanuel w nauce języków, muzyki i rysunków oraz więcej postępował by. Dziś – Nie widzę już dawno zapisywanego postępu w rozmowy potoczny w języku niemieckim, uważę że Emanuel mi nie mówi po niemiecku – i upraszam Pana Stenkermüla aby raczył jak najściślej zapisywać postęp a raczej rozmowy z tego Emanuela po niemiecku. Stanisław

5–6½. Bawił się w ogrodzie –

6½–9. Kolacya – po niej przepowiadał lekcye muzyki – a potem zrobił skubankę –

po wyjściu pomków i wina poszedł spać –

J. H.

14. Niedziela. (panna)

Po użyciu proszku i wina wstał o 6 $\frac{1}{4}$ ubrawszy się — śniadanie jadł o 7 — uczył się mówienia niemieckiego — potem wyszedł do ogrodu —

Od 8 $\frac{1}{2}$ do 9 $\frac{1}{2}$ był w ogrodzie potem rozmawialiśmy z modlitwy. — potem jadł drugie śniadanie potem czytał gram. Łacińską — potem poszliśmy na przechadzkę na około miasta — powróciwszy bawił się cyrkułem —

1–2. Obiad. —

2–5. Był w ogrodzie — i znów podwieczorek —

5–6. Byliśmy na przechadzce —

6–9. Czekanie na górze i herbata — powróciwszy ~~do na górę~~ do siebie zrobił z bielizny porządek i potem spał zażywszy proszek i wino — mówił po niemiecku, zbudził się i mówił mi mnie na górę — ~~d~~ V. A.

15. Poniedziałek (febra przypadła)

Po użyciu wina i proszku wstał, ubrawszy ~~się~~ ~~poszedł~~ na górę zajął się przygotowaniem mi sprawunków dla siostry — po śniadaniu był w ogrodzie — o 9 $\frac{1}{2}$ poszliśmy do P. Tomkowiczowej Cioci gdzie zostaliśmy do 10 $\frac{1}{2}$ a potem wróciliśmy do domu — bawił się w ogrodzie i u siebie —

1–2. Obiad —

2 – 5. Bawił się w ogrodzie –
5 – 6½ Byliśmy u p. Lubieniewskiej – jakkolwiek Maniowi oddaję słuszność że się lodów nie napierał, ale jednak za nadto troskliwym jest o napełnianiu brzuszka a dobremi rzeczami. bo się zawsze dopytuje czy to lub owo dostanie, a nie czeka jak mu dadzą – a. dadzą mu pewno, bo dobrze o nim chcą pamiętać –
6½ – 7. Bawił się w ogrodzie potem poszliśmy na herbatę na górę – potem zabawa do 9ᵗᵉʲ (?) spał ciężko i prosił razy – z rana mówił dziś po niemiecku ale posiniej nie

V. M

16. Wtorek – rano –
[illegible] po śniadaniu był w ogrodzie [illegible] Taciszkiego [illegible]
7½ – 8½ Muzyka i. Dobrze [illegible] chętnie
8½ – 9¼ Arytmetyka – dokładnie dawała się uważać dorożnie [illegible] nieuwagę, w [illegible] się z działania –
9¼ – 10. Język niemiecki – Wyrazów do ćwiczenia nie wyszukał należycie, ani poprzednich nie poprawił – zadanego ćwiczenia nie umiał.
10 – 11.¼ Śniadanie drugie, pobrani się do gimnastyki potem [illegible] Taciszka o rodzajach tych samych ale jeszcze słabo – Ćwiczenie z Taciszkiego na polskie uczyłem, ale brak uwagi na deklinacyji i Konjugacyji, których Emanio nie chce i nie chce się nauczyć – M

11–12. Gimnastyka

12–1. Przechadzka

1–2. Obiad

2–5. Uczył się geografii – gram. fran. ćwicz. niem. – pisał na tablicy korygując łacińskie – pisał wypracowanie polskie –

5–6. Bawił się w ogrodzie –

o 6–7 Byliśmy na przechadzce –

7–9. – Kolacya – po kolacyi grał lekcyę muzyki ale mało chęci pokazywał i na uwagi patrzeć nie chciał – porównywany do siebie raczył pomóc i pił wino – w ciągu dnia kilka razy mówił po niemiecku – D. H.

17. ## Środa (febra przyszła)

Po uczyniu pacierza wstał o 6 1/4 – wyszedł słówka niemieckie i – pisał korzystając z tablicy –
o 6 3/4 śniadanie –

7½–8. Muzyka d. dobrze –

8–8½ Tłumaczenie dobrze – słówka dobrze.

8½–10. Język niemiecki – wyciągnął z ćwiczeń wyrazów niemieckich dość dużo ale ich się nie nauczył – Tłumaczenie z polsk. na niemieckie mogłoby być dobre, gdyby Emanuel uczył się w chęci od niesienia korzyści i przywłaszczenia sobie nauki, a nie dla zabicia czasu lub dla tego (jak mi dziś powiedział), „że mu się wczoraj uczyć kazali" – D. A. Co. itd

10–11. – Śniadanie drugie przebranie się do gimnastyki – potem kalligrafia polska, o tyle tym uważał przetrzymuj się litery w regularniejszych stawiał ustępach

11–12. Gimnastyka —

12–1. Byliśmy w mieście po sprawunka –

1–2. Obiad –

2–3. W Rysunkach widzę postęp — jeszcze usta w niewłaściwym miejscu narysował – ale oczy i owal głowy lepiej
Dwierzynski

3–4. Język Francuzki — gram franc — tłumaczenie z polskiego
— pisanie —

gram = dosyć dobrze – 1 sposob słowa dość dobrze
pisanie z mała uwagą.
Zachowanie się jego przy lekcji tirze
bo było przyganiać. Zalecam więc Ma
mowi poprawę jego lepsze trzymanie się ...
2 rozdziały z gramatyki 2 i 3 kouj. (z powtorzeniem)

4–5. Najprzod pod z powtorz. potem geografia o Francyi
dosyć dobrze, ale potrzeba wyrazy w czytaniu i dlatego
potrzeba go w wymawianiu –

5–6. Uważał dobrze. XWS.

6–7. Był w ogrodzie —

7–9. Grał lekcyę drugi ale krzcinteko potem
herbata — a po tem czytał przyjaciela ludzi —
zaczął prawie wcianą do siebie i przez spodziei nic nie mówił po niemiecku
J. M.

18. Czwartek

Po wyjściu prawie wstał o 6 tej wypisywał
słówka z niemiec — po śniadaniu uczył się niemieckiego
Tarnoskiego —

7½ – 8. Muzyka – nie uważał na nuty. –
8 – 8½. Tłumaczył chętnie – słówka dobrze
8½ – 9¼. Arytmetyka dobrze –
9¼ – 10. Język niemiecki. Tłum. i dekl. dobrze –
10 – 11. Śniadanie drugie w samej klasie, bo dziś Emanio był dwa razy z potrzeby – potem tłumaczył wiernie z łacińskiego na polskie usilnie, ale brało uwagi na deklinacyje i konjugacyje utrudnia Emaniowi zupełnie dobre przetłómaczenie. – Brali zaś ten pochodzi z winy Emania – V. M.

Prosze w muzyce się poprawić, i żadnego tłómaczenia na brak uwagi lub swej niechęci nie dawać – V. M.

11 – 12 Lekcyja fechtunku –
12 – 1. Byliśmy na przechadzce –
1 – 2. Obiad –
2 – 4½ Uczył się geogr. pisał słówka liniował zeszyt –
4½ – 6. Chodził na przechadzkę z p. Kamieńskim
6 – 6¾. Bawił się w ogrodzie. –
6¾ – 9. Bawił się z Józiem na górze, a ~~potem~~ po kolacyi w domino. – Przyjechały do siebie pił wino i zażył proszek. Dziś nie wiele po niemiecku –

V. M.

14. Piątek. Febra przyszła

Wstał przed 6 zażył proszek i ...

7½ – 8. Muzyka d. dobrze – Tłum. i chętnie

8½–10. Język niemiecki – Tłumaczenie z polsk. na niemiecki – słówek nie napisał, a zatem się ich nie nauczył.
Lekcya była przerwaną przebieraniem się i zjedzeniem śniadania wcześniej, bo miał iść z dziećmi do fotografii, ~~[illegible]~~ się zaś
Dzień pochmurny – nie zrobił zatem
10–11 pisał kaligrafię polską dobrze –
11–12. Gimnastyka
12–1 Bawił się u siebie a potem poszedł do [illegible]
1–2. Obiad –
2–3. Z Rysunków dosyć jestem zadowolniony tylko musiałem mu przypominać o czystości rysowania i porównałem dawniejszą, co wypadło na niekorzyść dzisiejszej –
Świerzynek
3–4 Język francuski – gramatyka fran: – czytanie ~~[illegible]~~ Plut. na fran. pisanie.
gram. fr. bardzo dobrze!
tłumacz Plut. uważnie
~~[illegible]~~ pisanie – 3 sposoby –
4–5. Podwieczorek jadł sos z bułką – potem odpowiadał geografię o Francyi dobrze – M. Do herbaty zostawiłem ciasteczka, które Emanio chciał jeść na podwieczorek. –
5–6. Uważał i odpowiadał dobrze. X W S.
6–7. – Po lekcyi religii został na górze – i czytał po cichu – przypomniałem mu że nie czytał po cichu niewiele – dał odpowiedź że czyta

po francusku, zatem głośno czytać nie ma potrzeby ani nie potrafi — zawstydziwszy ją jednak nieco ostatnią odpowiedzią — sam z próbuje, i bąknął pod nosem, tak że nie można było wyrozumieć czy czyta czy też tylko nieporządne brzmienia jakiegoś wyrazu ku naśladuje — zalecitem mu aby czytał wyraźnie to i ja jemu kto inny z tego może skorzystać — Emanio nieustraszony, ale jął już wyraźne dowody, nieukontentowania okazywał — Smutno to bardzo, kiedy dzieci, rady starszych tak niewdzięcznie przyjmują — Ad

7 — 9. Wolacya — po której zaledwie można było nakłonić Emanio do przepowiedzenia sobie lekcyj muzyki: ... na pogotowiu wymówki to że nie ma światła, to że coś maleje nie może, itp — ... do siebie — po ~~mijaniu~~ dopełnieniu ostrożności przez doktora wskazanych przeciw powrotowi febry — poszedł spać — Niewiele dał się słyszeć po niemiecku —

V. Ad.

20. Sobota panna od febry

Wstał o 6 1/4 po ... ... ćwiczenia niemieckiego i tanecznego — śniadanie —

7 1/2 — 8. Muzyka

8 — 8 1/2. Tłumaczenie dobre — słówka d. dobre

8 1/2 — 9 1/4. Arytmetyka — d dobre —

Uwaga Manio dzisiaj przy lekcyj rachunku z tablicy zadziesiąt, a to dla tego bo kawałki kredy były tak drobne, że z trudnością w palcach utrzymać można było. — były zaś drobnemi

bo ~~it~~ Maminie przed tabelką umyślnie wielkie
kundy kawałki podrobił — a przecież to już mu
P. Kamieński przed 15^tu jeszcze miesiącami wyraź-
zakazał. — powiedział że zapomniał —

9¼–10. Zeszyt niemiecki — znowu tłumaczy się zapo-
mnieniem że słówek wypisanych z słownika
nie poprawił — dobrze i to widzieć że to już od
wtorku zeszytu wszystkie zaniedbuje —
tłumaczenie niemieckie dobre L

10–11. Śniadanie drugie — potem dyktando polskie mówienie
i zasady gramatyczne polskiego Kimbowskia — dt.

11–12. Fechtunek —

12–1. Przebrany się bawił się w izbie

1–2. Obiad —

2–3. Z Rysunków dosyć zadowolniony jestem, tylko
byłem zmuszony przypomnieć mu czystości rysowania

Świerzyński

3–5½ — najpierw gramatyka łacińska o rodzajach
dobrze — potem tłómaczenie Aureliusa Viktora
z uwagą przy tłómaczeniu i rozbiorze — potem
podwieczorek — po podwieczorku ćwiczenie
z polskiego na łacińskie do którego się
nie przygotował — nakoniec ćwiczenie polskie
z głowy niedbale i mało napisane — a dekla-
macyi zapomniał się nauczyć —

dt

W tym tygodniu nie jestem zadowolniony z Emania
tak, jak się on powinien o to zadowolnienie starać
Nie uczył się go niemieckiego ani po francusku, ani po
niemiecku — w czasie lekcyi nie uwaga — lub niechęć
po nauczycielu się ich — a zachowanie się niekoniecznie
przyzwoite. Z tego powodu przypominam Ema-
nuelowi upomnienia ojca na początku dziennika
tego umieszczone — które wyraźnie tłumaczą
Emanio, jeżeli nie będzie postępował według wy-
ści uważniejszej nad zabawę i łakomstwo, oraz
próżniactwo, a myśl tę uważniejszą jeszcze zawsze
objaśniam wyżej — Kamiński

6 — 9. — Zaledwie p. Kamieński uszedł z góry, kiedy ja
wróciłem, zastałem Marię z Janem bijących się —
przypominałem mu tylko, że ja zakazałem
podnosić rękę na kogokolwiek i że nawet napastowany
od drugiego, powinien go zreflektować i od bicia
się wstrzymać, tem że się bić nie chce lub lepiej
że mu niewolno — Niedługo potem znowu
przytrzymywał Stacia, stąd były krzyki i skargi —
Tak więc starszy ~~po~~ brat, który by powinien
być wzorem przykładem i nauką dla młodszych
gorszy od nich dziatek a tem samem przyczynia
się do ich zepsucia —.
Oto uwaga na moje napomnienia przedwcze-
śnie... K. —

~~Powróciwszy do~~ później czytał głośno ustępy z przyjaciela Ludu — powróciwszy do siebie po użyciu proszku poszedł spać — nie mówił po niemiecku —

V. M.

21. Niedziela pełnia przypada

Wstał o 5½ — umyty się i ubrany po zmówieniu pacierza — zażył proszek i wino — a potem układał bieliznę od prania — o 7 śniadanie — był na górze powinszować Helence —

Przed 9½ godziną Pan Kurzbowski pozwolił mu wyjść do ogrodu — ale że wiatr przestawał ponieważ że był w altanie przywitał się i w bluzie, obawiałem się by mu wiatr też nie zaszkodził, wróciłem z Emaniem dlatego do tego i powrotu do pokoju, gdzie zmówiliśmy modlitwy M — o 11 tej byliśmy u fotografii — a potem u P. Lubiszewskiej z stwierdzeniem życzeń. — po obiedzie ~~wróciliśmy~~ byliśmy u P. Karcińskich

godzina 4½

N.B. Ponieważ Emanio nie mówi po niemiecku — chciej pan Stachowicz prosić zapisania w ten sposób — „nie mówił po niemiecku" i dodać „chociaż ja go nigdy mówiącego". — Toto proszę bardzo. bo Emanio ściśle obiecuje poprawę — chcę a sam się nie przykłada, więc i w tym będzie miał dowód żeśmy nad nim pracowali żeśmy chcieli mu dopomódz. I ja będę zapisywał odtąd jak Emanio mówi.

przez dzień cały to jest czy po francusku czy po niemiecku mówił. — Stanisław

Powróciwszy od p. Darowskich bawił się z Henrykiem Kimo i innemi dziećmi przed i po herbacie — o 8¾ wróciliśmy do siebie. Stanio zrobił z bibliną porządek umył [illegible] i poszedł spać — Z rana mówił trochę po niemiecku ale tomyślko da się na kilka odpowiedzi na moje zapytanie wyciągnąć — potem w ciągu dnia nie —

22. Poniedziałek V. [illegible] pauza od febry

Wstał o 6ej — umył [illegible] — po śniadaniu umył się ćwiczenia —

7½–8. Muzyka — nie zadowolniony jestem dzisiaj —

8–8½. Słówka dobrze. Tłumaczył [illegible] —

8½–10. Język niemiecki — Tłumaczenie dobrze ale słówka nie wszystkie wypisane i nie wszystkie poprawione —

10–11. Zadał tylko [illegible] na [illegible] bo go brzuch boli — Pisał kalligrafią ale niestarannie [illegible] kajet —

11–12. Gimnastyka —

12–1. Czytał francuskie — a potem się bawił —

1–2. Obiad —

2–3. Z Rysunku twarzy byłem dosyć zadowolniony a z ochotą do pracy, to i postęp się pokaże —

3–5. Nie było lekcyi bo dzieci wszystkie [Swierzyński] były u fotografa do illuminowania wzorów z którego fotografij —

5–6. Uważał dobrze X W S.

6–9. Bawił się z innemi dziećmi póki po herbacie na górze, powróciwszy po użyciu przechadzki powtarzał ćwiczenie Tanińskiego – a potem mówiliśmy pacierz przed spaniem – Usiłował mówić po niemiecku, chociaż zapomniał się kilka razy i po polsku odpowiadał.

23. Wtorek

(petra przyszła V. M.)

Po użyciu przechadzki wraz wstał o 6 1/4 mył się mówiąc Tanińskiego niemieckiego – 7 śniadanie

$7\frac{1}{2}$–8. Muzyka dobrze –

8–$8\frac{1}{2}$. Humaryt – Stawba dobrze – .

$8\frac{1}{2}$–9. – Powróciwszy z góry, robił Arytmetyczne przykłady z ułamkami różnymi dobrze –

9–$9\frac{3}{4}$ – Dzieci słuchały Mszy św. w kościele umówionej na intencyę Matki – my zaś zmówiliśmy na tęż intencyę modlitwy w domu –

Czy nie wróciła petra z M.

Uwaga. Manio obudził się dzisiaj z katarem mocnym i chrypką – po odmówieniu modlitwy mówił że mu chłodno i ręce miał zimne. – Katarem mu wdziać algierkę pozwalam.

$9\frac{3}{4}$–10. Odrysował lekcyę dla P. Kaniewskiego –

10 – 11. Śniadanie drugie potem gram: Tanińskiego o rodzajach imion zakończonych na as i is. wyrazy zapamiętane dobrze, znaczenie wiedział ale nie wszystkich – przy tłumaczeniu z Tanińskiego na polski widać było przygotowanie się. wiedział przy którym powiedziałem mu zaś aby dwa razy się z...przy przymiotnikach –

11–12. ~~Gimnastyka~~ – lekcya Fechtunku –
12–1. Bawił się u siebie –
1–2. Obiad –
2–5. Przepowiadał lekcye jutrzejsze –
5¾ – 6¼ – Był w ogrodzie bawił się z Zawiszą Henrykiem
i Józiem –
po herbacie o 9¼ wrócił do siebie, a rozebrawszy
prawie i zmówiwszy pacierz poszedł spać –
Zapomina się jeszcze z mówieniem po niemiecku –
D. mnie mówił parę wyrazów po francusku i po niemiecku gdym do niego ja mówił – – – W. H.

24. **Środa.** pauza

Wstał o 5½. zażył proszek i wino – ~~i~~ przepowiadał
lekcye a potem rysował – przepowiadanie lekcyi
więc krótko trwało albowiem mógł mówić za ekonomię
przypomniałem mu aby zamiast prócz widzenia
sobie przepowiedział czego jeszcze nie umie –
Maniu twierdził że już umie dokładnie wszystko – chciałem
go przekonać samego i nie dziś razem i uwagi na to
zwrócił aby wszystko umiał, żądałem więc aby mi pokazał
co ma zadane z gramatyki francuskiej – Maniu przyniósł
książkę, położył na stole, i mi wskazał co ma
zadane – znaglony aby to uczynił pokazał
palcem, ale ani widział powiedzieć o czem lekcya
ani jej nie umiał – i odczytać też jej nie chciał –
dopiero gdym mu przedstawił, że to jest krnąbrność
i jeśli nie chce mieć skutków zagrożonych przez Ojca
za takową powinien więc odczytać ją głośno
i z uwagą – Maniu z wielką niechęcią to uczynił –
ale odczytawszy odpowiedział d. dobrze – M. H.

7½–8. Muzyka d. dobrze

8-8½ Tłumaczył z fran. – Słówek douczał się –

8½-10. Język niemiecki Tłumaczenie z polskiego na niemiecki – dobrze –

10-11. Drugie śniadanie – Pisał kalligrafię polską.

11-12. Gimnastyka –

12-1. Byliśmy na przechadzce

1-2. Obiad –

2-3. Z Rysunku dosyć zadowolniony jestem mniej nierównie znalazłem uchybień rysunkowych –

Świerzyński

3-4 Język francuski – gram. fran. – tłumacz. z polsk. na fran.

Plutarch –

gram. fr. Dobrze.

Tłumaczenie { z polskiego / z francus. } uważnie

4-5. Naprzód podwieczorek, potem geografia o Anglii – lekcyi się zdało i dlatego to samo na przyszłą lekcyę. –

5-6. Uważał dobrze, chociaż nie bez roztargnienia, i odpowiadał dosyć uważnie. – XWS. –

6-7. Bawił się w ogrodzie –

7-8½ Wolnego zabawa później przepowiedział lekcyę muzyki ale bardzo krótko –

Po myciu proszku i wina poszedł spać – i dziś dość mówił po niemiecku —

V. H.

25. **Czwartek** Listopada.

Wstał o 5½. po myciu proszkami i wina wziął się do przepowiedzenia lekcyi potrzebnych – po śniadaniu – ponieważ było ciepło chodził w ogrodzie

2 ps. Kamieńskim – o 10 zmówiliśmy modlitwy a po śniadaniu do 11 bawił się z Dziem w ogrodzie a później dla niepogody w pokoju – do 1 –

1 – 2. Obiad –

2 – 4. Bawił się razem z innemi dziećmi w ogrodzie –

4 – 8¾. Na podwieczorek gniewał się że sos z Kosruchim – ~~baw~~ potem bawił się z Henrykiem i Dziem pobawiwszy się dość długo z niemi usiadł przy siostrach, które przysłuchiwały się powieści, czytanej przez p. Zofię – lecz widno że nie rachował się z maleńcami, bo się śmiały na niego i im przeszkadza – przedstawiłem mu że lepiej by uczynił gdyby przysłuchiwał się a drugim nie przeszkadzał – Maniowi nie podobało się to bardzo usiadł więc w sposób nieprzyzwoity – gdym go znowu upominał aby nie siedział nieprzyzwoicie, zaczął miny robić któreby trudobliwemu dziecku nie przystały, zatem że nie miałem do czynienia z młodzieńcem rozsądnym, i dającym się powodować, ale z upartym dzieckiem, kazałem mu także stanąć na środku pokoju, i tam w przyzwoitej zostać postawie. – Jakkolwiek Manio chciał wszelkiemi sposobami, usunąć się – nie dopuściłem tego aż Manio 5 minut w takiej postawie pozostał. –

Tak to przykro być zmuszonym uciec się do takiego środka, kiedy z drugiej strony, radzibyśmy pokryć przed światem błędy i wady Emania i nie odejmować drugim nadziei że z niego kiedyś przystojnego człowieka szlachetności widzieć będą

Po herbacie bawili się w grzy razem i wszystkiemi dziećmi—

Powróciwszy do siebie wziął proszek a po mówieniu modlitwy spać poszedł—

Mówił dziś po niemiecku— dziś nie dały się postrzedz żadne przejawy febry, katar tylko mocny trzyma go wciąż—

26. Piątek

Wstał o 6¼ zażywał proszki i wino— potem odczytywał lekcye dzisiejsze— o 7. poszedł śniadanie—

7½—8. Muzyka d. dobrze—

8—8½ Tłumaczył z francuz. Słówek nie umiał wszystkich—

8½—10. Zeszyt niemiecki— ćwiczenie umiał dobrze słówka napisał, ale kilka dawniejszych zostawił niepoprawionych— byłoby dobrze wszystko ale uwaga słaba—

10—11. Przebrawszy się do Gimnastyki pisał kalligrafię ale bez chęci i uwagi— nad piórami przymawiał które poprawione były dobre— bom niemi wzór mu podpisywał—

11—12. Gimnastyka—

12—1.— Uczył się fran.— i lekcyi dla P. Kamińskiego—

1—2.— Obiad— Stasy obiedzie gdy dano na legumin kaszę— Mamo nie podał talerza bo mu się nie podobała— wzmianka wszyscy na Panią Mikucką, że teraz nie będą bywać zbyt często legumin— a to dla tego że dzieci przemyły się bardzo wymyślać, dla potraw delikatnych które dziś często mają— Istotnie bardzo te

wszyscy widzieli) i inne dzieci przyznawały że
kasza tatarczana bardzo dobra (Mania mruknął
pod nosem swoje dla was). — Nazajutrz gdy
znowu była o kaszy jęczmiennej, ~~powiedział~~ się
objawił swe zdanie że, iż jeść nie będzie. — odsunąłem
mu więc talerz — mówiąc że i tej jeść niepotrzebuje —
Mania zrazu natarczywie, nareszcie zuchwale
powiedział — że ponieważ głodny zatem jeść
powinien, że mu P. Kamieński jak jest głodny
jeść pozwala — głodnym być nie mógł bo
zjadł talerz rosołu, pół kurczęcia — szpinak i
szparagi.) # Zatem — przypomniałem że odwoły-
wać się niewolno, kiedy ktoś starszy coś każe —
gdyż ja to robię nawet P. Kamieński się zgodzi
i co on każe, zatem gdyby tu był co innego
by nie uczynił — ponieważ zaś nieposłusznym
jest przy stole ma zejść na dół, [illegible]
gdy się nie poddał, kazałem ~~pan~~ Józefowi
go wyprowadzić — dopiero wyszedł ze złością z
~~sali~~ mówiąc że idzie do P. Kamieńskiego —
zastałem go w pokoju chcącego dawać mi
jakieś tłumaczenie — którego nie przyjąłem
bo z nie uczynił go z przyzwoitością —

2–3. co do Rysunku przeszłego i poprawki w nim dobrze
zrobił — figura dobrze narysowana — dzisiejszy mniej
dobrze — wytknąłem mu błędy — Świerzynek

3—4 Język francuski — grammatyka francuska I Izyd... dobrze II b. dobrze
tłomacz z polskiego na fran. — uważnie
tłomacz z [illegible] — uważnie

4—5. Emania wie że Pan Stachowicz to robi co ja—aja to co pan Stachowicz bo dla dobra [illegible] Bóg nas jedną myślą i jednym sercem ku niemu natchnął. — Dzisiejszego zachowania się przy obiedzie Emania nie pochwalam, tem bardziej że myślałam że jej przedobre dzieciństwo z głowy mu wyszły, a kiedy się jeszcze pokazuję — to proszę Pana Stachowicza aby Emania mówi jak będzie miał [illegible] Pan Stachowicz nie pozwalał na górze jadać. — [illegible]

Fimina uczciwie

Fiori

Dziś lekcyja geografii i historyi powszechnej była niekorzystna.—

5—6. Uważał dobrze XVII [illegible]
6—7. Bawił się rysunkiem u ciotki—
7—8½. Kolacya — przeciem grał ½ godziny na fortepianie
8½—9. Przypominał sobie wieczorem — a potem czytał pacierz — i spać poszedł — dziś mówił po niemiecku

27. Sobota

Wstał o 5½ — zmówił pacierz i umył — potem odczytywał lekcye dzisiejsze — o 7 śniadanie —
7½—8. Muzyka d. dobrze — Lekcya fr. item

8½ – 9¼. ~~Przepisanie~~ Arytmetyka — uwaga stała przeszkadza dalszemu postępowi — raz na raz potrzeba powtarzać i wciąż się wracać — zatem nauka idzie jednym krokiem naprzód a dziesięć wstecz. Ad. Al.

od 10 – 11¾ Śniadanie drugie potem poprawienie wypracowania kłaptoryonego i drugiego z opisu. obydwa te wypracowania co do rzeczy były dobrze napisane, ale niektórzy ortograficznie — potem pisał dyktando ponownie i drugie wydanie, nakoniec rozbiór gram. polski i przy którym zrobiliśmy sobie pojęcie o zdaniu, i zdania głównego. —

11 – 12¾ Fechtunek. —

12 – 1. Byliśmy u P. Tomkowiczowej

1 – 2. Obiad —

2 – 3 z Rysunków dosyć zadowolniony ~~jestem~~ prawda iż po drugi raz to samo — ale widać więcej usiłowania —

Świerzyński

3 – 5. Gramatyka Łacińska o rodzaju rzeczowników trzeciej Deklinacyi a ćwiczenia na to — słabo. bo wyrazy przekręcał i znaczenia ich nie wie; chociaż to już było nadzieś drugi raz i tłumaczono ma dzisiaj tylko tyle ile się gramatyki nauczy ile mu się potrzeba — dalszych wyjątków na z zakończonych także nie umiał znaczenia i wyrazy same przekręcał. — Do ćwiczenia z polskiego na łacińskie słów nie wyszukiwał w słowniku i dlatego też ćwiczenie to słabo skończył. —

Około 4ᵗᵉʲ rano zjadł podwieczorek; potem skończ.

czyliśmy jeszcze raz ćwiczenie to samo, ale jeszcze czytał, po-
Daléj tłómaczyliśmy z Literatura Victora ktorzy Servius a Fede-
brica, ale w czytaniu Emanio niewważny. tłómaczył to
jednak z chęcią. Nakoniec robiliśmy zbiór tamtych
w którym pokazało się że Emanio o conjugacyjach nie
nie pamięta – i nie chce pamiętać. –

W tym tygodniu jeszcze więcej nie jestem zadowolniony z Ema-
nia; bo widoczną widzę niechęć poprawy w nauce. Widzę
że Emanio nie chce być prowadzony jak młodzieniec
z godnością szlachetną jak młodzieniec czujący godność
człowieczą, sposobem łagodnym i powtarzającym
tylko z musu; Dlatego niech Emanio wie że Pan Sta-
chowicz od dziś nie będzie mu przypominał czego się
ma uczyć czyli przygotowywać, ale tylko czas przezna-
czony na przygotowanie się Emaniowi przypomni –
Zaś proszę panów nauczycieli wszystkich, aby wyjść
stąd żądali od Emania tych lekcyj z których mieli się
przygotować – a tłómaczeni żadnych od Emania nie
przyjmować; bo te czas na lekcyje przeznaczony
i Emanio mało by się nauczył. –
prostytucyji –
Myślę że już więcej po chorobie takich upomnień
ani o naukę ani o przyzwoitości nie będzie zapi-

używał; tem bardziej że jest był czas w którym z Ema-
nia byłem zadowolniony — Emanuel nie zapatruj się
na przyjaciołów lub pieszczochów, byłoś takim jak
nie został, tylko przy Boga i pracy sam — bo świat
i ty nie dla zabawy i samej przyjemności; ale do pracy, do
użytego pracowania siebie od Boga stworzeni —

Kamieński

6–7 Bawił się w ogrodzie potem poszedł na górę
7–8½ Kolacya — po kolacyi inne dzieci poszły na
balkon, ten Emanuelowi nie pozwoliłem, bo już
za chłodno było — bawił się więc w salonie, a później
ale nie chciał długo przeglądał lekcyj [illegible]
P. Kozubowski — zalecił aby chociaż trzy tygodnie
od tego miejsca, wystrzegać się i nie dawać
żadnej przyczyny do powrotu — a szczególniej
co do pokarmów i wychodzenia, przeciw czas
polecił dokończyć —
Zeszedłszy do siebie po zmyciu pacierze spać
poszedł — Mówił po niemiecku ale mniej nie
dnia poprzedniego i częściej odpowiadał po polsku
niż po niemiecku —

28. Niedziela

Wstał o 6¼ — mówiłem że już pacierze nie potrzeba
zmywać bo się nie tygodnie skończyło (kiedyż Emanuel
przestanie być dzieckiem ?) — B. M.
O 7½ jadł śniadanie, potem spacer ze mną i dziećmi
do 8¾ — potem do 9½ na górze — O 9¾ w kościele

do 9¾. - daléy przygotowywanie się — czytał przy nauce francuzkie — potem bawił się w ogrodzie —
1-2. Obiad —
3-5. Byliśmy razem z dziećmi w ogrodach Strzeleckim i botanicznym —
5-7. Po podwieczorku bawił się w ogrodzie —
7-9. Kolacya i zabawa na górze —
Zmordowany na dół po wszystkich przechodach i spacerowaniu bo byliśmy poszedł spać —
Z rana i wieczorem mówił po niemiecku.

29. Poniedziałek V. M.

Wstał o 5½. — Przeczytał lekcye dzisiejsze a potem się bawił —

Czyt: Tłumacz: b. dobrze. Słówka dobrze.

N.B. Wczoraj byłem przytomnym tańcowi dzieci a nawet sam z niemi tańcowałem; dostrzegłem że Tmanio tańczy skromnie z ruchem przyjemnym, niewymuszonym, nieprzesadzonym, z postawą ciała ułożoną przyzwoicie. Zapisuję to dostrzeżenie dlatego by Tmanio umiał się zachowywać w towarzystwie ze swoim ciałem, które jest objawem ducha. A zapisuję to jeszcze mówię nie dlatego, by Tmanię zająć próżnością - szczególniej objawiającą się w salonach ale by ukształtowaniem swojim duchowi

i ciała był urzędziej zawsze słodziejm równym
nam i wszystkim miłymi ~~[illegible]~~.

~~[illegible]~~ 7 - 7½. chodził na przechadzkę z ... Kamińskim —
9 - 9½ — Byliśmy wszyscy w kościele słuchaliśmy Mszy św na intencyę Matki —
9½ - 10. — Jadł drugie śniadanie — przebierał się do Gymnastyki —
10 - 11 — Pisał kalligrafię — przy pisaniu nie jest starannym — a w liniowaniu niepoprawnym w nieporządku —
11 - 12. — Gimnastyka — ponieważ Emanuel a za nim Iziu pomimo, przestróg częstych i przypominań — ~~i pe~~ żeby na gazon niewchodzili przecież chodzić poszli, — a Emanuel przecie zuchwale obstawał i nawet z gazonu zejść nie chciał, twierdząc że mu wolno, i że mu zabronić tego ~~[illegible]~~ nie może — i że mi to nic nie szkodzi, przeto, gdy wiem najprzód że Ojciec Szczęsny prosił aby dzieci po gazonie nie chodziły, a wyjątek tylko zrobił dla Helenki, która tam z cielątkiem bawić się wolno, a nadto kiedy który starszy mówi że tam chodzić nie wolno, należy słuchać i szemrać i przeciw temu nie ociągać, zatem ostatecznie Emanuelowi przypominam że mu po gazonach tak jak i innym nie wolno, ~~[illegible]~~ dotąd dokąd niepowiedzą starsi że można, gdyby zaś innym dzieciom tam iść wcześniej ~~[illegible]~~ dziś drzewko

Emanio wnaku ma się on do przykładu wstrzymać, i w ten dzień jinne pierwej o pozwolenie się zapytać—

12-1. Czytał gramm francuzką a potem się bawił.
1-2. Obiad—
2-3. w Rysunku dzisiejszym mniej dobrze narysował, znacznie uchybił proporcyalności w figurze

Swierzynski

3-4 Język francuski—

grammatyka dobrze.!!!
tłumaczenie z polsk na francuz b. dobrze
tłumaczenie z francus na polsk dobrze.

Uw. Z oczenką przykładną i uwagą tłumaczył z polsk na francuski

4-5. Najprzód podwieczorek, potem historia polska o początkach panowania Zygmunta Augusta dobrze—
5-6 Nauka religii. Uważał i odpowiadał dobrze X W S.—
6-9. Bawił się z Ziemi i Henrykiem przed i po kolacyi— przyszedłszy do siebie zaczął ostatni prawie i spać poszedł 2 rano i wieczorem dość snu miał po niemiecku

V. M.

30. **Wtorek**—

Wstał o 5¾ Odczytywał gramm francuzką i potem śniadanie
7½-8. Muzyka— grał dość nie źle—
8-8½ Tłumaczył dobrze słówka b. dobrze

8½ – 9¼ Arytmetyka – dobrze

9¼ – 10. Przykł. niemieckie – Tłum. z polsk. na niemieckie dobrze – słówka nie wszystkie wypisał, i nie namęczył się należycie – nie było porządku z pisaniem jeżeli będą na papierze a nie zostaną od razu w głowie –

NB.

10 – 11. Najprzód śniadanie drugie i ubieranie potem gramatyka – odczytano 3½ deklinacyj łacińskiej – Do tłumaczenia z polskiego na łacińskie zapomniał wyszukać słówek, więc * ja będę Emanuelowi przypominał potrzebami zarówno co ma robić, ale wtedy będzie się tej potrzeby najmniej będzie spodziewał. – Tłomaczył ćwiczenie z łacińskiego na polskie z uwagą, i wybór usilnie – –

11 – 12. Fechtunek –

12 – 1. Byliśmy na przechadzce –

1 – 2. Obiad –

2 – 4¾ Przygotowywał się na lekcyje jutrzejsze (z aptecznej i na czwartkowe. potem poszedł na górę grać – skąd zaraz powrócił, bo został przy fortepianie siostry – wyszukiwał więc słówka w słowniku

5 – 8½. Byli tedy, a i p. Kornbowski już pozwolił ale ostrożnie i wziąwszy i łóżki kontusza! – pozwoliłem mu sieść pod warunkiem aby ię rozstawał i jadł powoli – potem udał się na górę – przeprowadził tęczę zmysły – a potem bawił się z Teniem – po herbacie czytał głośno ale niewyraźnie z przyjaciela tudzież – Mówił dość po niemiecku –

V. M.

31. Środa —

Wstał o 6¼ — odczytywał lekcye dzisiejsze a potem wybiegł —

7½ — 8. Muzyka nie zbyt dobrze —

8 — 8½. Czyt. i Atum: lekcyjne Słowka b. dobre

8½ — 10. Język niemiecki — Stum z polsk. na niemieckie dobrze — jakkolwiek dosyć znaczną liczbę słowek wypisał wszakże nie wyciągnął tyle ile w tem jego potrzeba wskazywała — na lekcyę przyszłą ma je sam poprawić i odpisać — i postarać się aby w głowie zostały —

10 — 11. Drugie śniadanie — przebranie do gimnastyki. Kalligrafii cokolwiek staranniej pisał —

Byłem przytomny lekcyi języka Niemieckiego, nie przeczę że Emanio już rozumie zasady które mu były wyłożone z tego języka, i że je umie zastosowywać do tłomaczenia z ćwiczeń z polskiego na niemiecki, prawda że jeszcze nie urządzeń; ale brakuje mu wypytywania się po niemiecku, a to z tego pochodzi że mało mówi tym językiem; dlatego upraszam Pana Stachowicza aby przez dzienny potoczny rozmowy lekcyj niemieckiego języka całą odbywał po niemiecku; i jeżeliby Emanio nie mógł całego jakiegoś zdania powiedzieć w tym języku, to

jemu niech powie, a on zaraz za panem ją powtórzy.
Daléj upraszam żeby zasady grammatyczne Emanio jeż po niemiecku miał wykładane i także po niemiecku odpowiadał do czego posłuży grammatyka Hoffmana.
Natomiac z Dziejów 14ᵐ Czerwca niech Emanio zacznie się uczyć o ułamkach i proporcyach w dwóch lekcyach w tygodniu, a trzecią arytmetyczną poświęci na powtarzanie działań prostych dziesiętnych, wielorakich i wszelkich ułamkowych. Spodziewam się że Emanio uczując już potrzeby nauki i postęp w niej a zkąd utaczając sobie zadowolnienie uważać się przytoczy własnej pracy do niej. — Kalligrafię niech Emanio pisywać [illegible] —
Upraszam także Pana Radwańskiego, aby lekcyję swoją z Emaniem zupełnie w języku francuskim odbywał — w sposób jaki uczyć Emanowy do języka niemieckiego.
Dnia 31ᵒ maja — 1834. roku —

11—12. Gimnastyka —
12—1. Byliśmy na przechadzce
1—2 Obiad —
2—3. w Rysunku przeszłym poprawił, co mu polecitem a na nowo zaczął tylko w miejscu niesłosownym iżby nie mógł zniszczyć dla tego powtórnie zaczęła —

Świerczynski

3 – 4. Język francuski – Grammatyka francuska. Dobrze
tłumaczenie z polskiego – uważnie
— d — z francuskiego – uważnie

4 – 5. Najprzód podwieczorek potem geografia i historia
powszechna o wyprawie Argonautów dobrze –
przed lekcyją religii pozwoliłem Emanuelowi się przejść –

5 – 6. Uważał dobrze X Bw S.

6 – 9. Bawił się z Wiciem Saniem i [illegible] do o-
grodka – po herbacie z Wiciem na górze – a przy
[illegible] ponury odprowadził Henryka do [illegible]. Emanu-
[illegible] do [illegible] i wypraktykował Stasia do [illegible]
[illegible] – Umiał [illegible] po niemiecku
[illegible] po południu chciał do niego [illegible] –

Czerwiec V. M.

1. ## Czwartek

Wstał o 5¾ – zmówił Ojcze a potem powtarzał
lekcye dzisiejsze po śniadaniu chodził na spacer
z Ojcem i z p. Kamieńskim –

7½ – 8. Muzyka –

8 – 8½. Czytanie francuskie –

8½ – 9¼. Arytmetyka – Umiał porządnie pierwszy wykład
co jest stosunek? co jest stosunek arytmetyczny
a co geometryczny? jak się piszą – co jest wykładnik?
i jak się wyrazy stosunku nazywają? – Odpowiadał
dobrze, ale cokolwiek roztargniony –

9¼ – 10. Język niemiecki – Tłum. z niem. i polsk. na
M. niemiecki, nie przygotował się jak się należy
d. bo się zapomniał na sygnifikacye – na co ja
przy odpowiadaniu lekcyi powiedziałem nie mogę

60

i potrzeba więc jeszcze raz to samo ćwiczenie wypracować
wszystkie słówka nieznane wypisać, na pamięć
się nauczyć – w składni się ~~nauczyć~~ przygotować
z tłumaczeniem – bo inaczej to nie naprzód
pomyśleć się nie będzie można – postaraliśmy
o odmianie zaimków słowa –

10 – 11½. Naprzód śniadanie i przebranie do gimnastyki
potem ćwiczenie z polskiego na łacińskie, do którego
także jak i do niemieckiego nie wyszukała wyrazów
nie pamiętała – otóż nie przygotuje się – Później
tu wymówka, że ja się gotowałem – bo gotowa-
nie się może być niedbałe i takim jest, skoro
przy lekcyi idzie źle. – Maniusiu

11 – 12. Lekcya Fechtunku

12 – 1. Byliśmy na przechadzce w mieście –

1 – 2. Obiad –

2 – 5 – Po obiedzie pozwoliłem mu się przejść pół
godziny po ogrodzie – potem zaś wziął
się do ćwiczenia niemieckiego – i lekcyj pamięciowych.

5 – 8½. Ponieważ | bawił się w ogrodzie najprzód przy pp.
Kamieńskich a potem przy mnie – ponieważ
inne dzieci miały dozwolone chodzenie
po gazonie, Maniusiowi bardzo przykro było
że się jemu wstrzymać musi, wszakże ostatecznie
mi mówiła było przyjmować mimo jak tylko jego
upomni – ale przez względ że się później pomie-
szkał i za wstawieniem pp. Kamieńskiego –
dozwoliłem mu bawić się z drugimi na gazonie

po herbacie przestraszony się cały, pewnie bawił się w ogrodzie — pozwoliłem mu sobie rysować. — a potem rozmawiamy z panią poszedł spać — dziś mówił po niemiecku —

V. M.

2. **Piątek**

Wstał o 5½. ubrawszy się odczytał lekcye pamięciowe a potem rysował — po śniadaniu chodził na przechadzkę —

7½ – 8. Muzyka

8 – 8½ " Słowko dobrze. – Czyt. i tłumaczył także

8½ – 10. Język niemiecki — Ćwiczenie z polskiego na niemiecki lepiej nie było wczoraj, ale i tak nie chciało się Maniusiowi dołożyć pilności, aby na lekcyą w całym znaczeniu tego wyrazu być przygotowanym — Sądziłem że może brak wprawy do należytego przygotowania jest przyczyną i tak słabo lekcye przechodzi —

Doznałem bardzo przykrego wrażenia, gdy mi Emanuś powiedział że ma tak dużo do roboty, że w końcu powinien się mniej uczyć — co do pierwszego

N. B. ma daleko mniej do robienia niż w domu, to sam ocenić potrafi — co do drugiego dziś odłożyć właśnie pozwalał by więcej pracować, ale cóż kiedy Maniusiowi chodzi o to aby się mógł bez upamiętania bawić i bawić i bawić cały! Młodość zbyt to przyczyna — więc lepiej jak nie się uczyć niż przeszkadzać?

10 – 11 Drugie śniadanie — Kalligrafia —

11 – 12. Gimnastyka —

12 – 1. Byliśmy w mieście

1 – 2. Obiad —

2 – 3. Z rysunku dzisiejszego więcej jestem zadowolony

Lesiarzyński

3–4 Czytał francuski – gram[atykę] franc[uską] – byłoby Dobrze
– tłomaczył z polskiego na fran[cuski] – dosyć uważnie
– d° z fran[cuskiego] na polskie. d°

4–5. Jeografii o Szkocyi słabo, a zapytany z powtórzeniem o Włoszech i Hiszpanii nie umiał wiele nic. co pochodzi ztąd że Emanuel nie myśli o examinie który trzeba koniecznie zdawać – a więc sam nigdy sobie nie powtarza – Historyą powszechną o wojnie Trzydziestoletniej do zgubienia Szyllera – opowiedział dobrze –. Dzisiaj mogę mocno że Emanuel śmiele mówić, że teraz daleko więcej mniej się uczy umieli, kiedy Emanuel w porównaniu z innemi którzy przypatrzeli jego wielu bardzo mało się uczy. – Tomasiewicz –

5–6. Uważał dobrze X. W. S.

6–9. Bawił się w ogrodzie a po herbacie na górze powtórzywszy od siebie wyrazów do ćwiczenia niemieckiego – Mówił rano i wieczorem i przy stołowej po niemiecku –

3. **Sobota**

Wstał o 6tej ubrany się – czytał lekcye pamięciowe –
7½ – 8. ~~Msza~~
8 – 8½ Czytał Testament – Dobrze – Słówka itd
8½ – 9. Powtarzał lekcye pamięcią Arytmetyki – byłoby dobrze, ale roztargniony –
9 – 9½. Przetłomaczył ćwiczenie z polskiego na niem.

9ta–10. Byliśmy w kościele Maryackim — gdzie słuchaliśmy Mszy św. — na intencyą ciotki. — —

Po przyjściu z kościoła nie miałem lekcyi z Emanuelem bo trzeba jeść było śniadanie, przebierać się do gimnastyki i do tej lekcyi czasu pół godziny; przeto poleciłem Emanuelowi przez ten przeciąg czasu odczytać zaimka tego kilka odmianę, i wszystkich kończących się trybu rozkazującego wyrazy i liczby. — — —

Dzisiaj na przechadzce rannej Emanuel mi się nie podobał, bo po zjedzeniu młodzieniaszka, nie pozwoliłem mu jeść innych przysmaków; tym czasem Emanuela dostrzegłem że jadł jakieś przysmaki; zapytany przezemnie, odpowiedział że mu jeść pan Stachowicz pozwolił. Kłamstwo to i zarazem wybieg; bo Emanuel widział że ja mu nie pozwoliłem więc się udał do pana Stachowicza który o mojem niepozwoleniu nie wiedział; powinno być surowo karane — i będzie ukarane, ale Emanuel naprzód kary widzieć nie będzie — . Gdyż kłamstwa w sobie nie przeczuwając, mówiąc to kłamstwo było mu powodem długiej choroby. — Stamiński

11–12. Lekcya Fechtunku —
12–1. Byliśmy w mieście za interesem —
1–2. Obiad —
2–3 z Rysunku dawniejszego wykonał poprawkę zreszta niewiele narysował z powodu pisania powinszowania

Świerzyński

3-4. Tłumaczył świeżnie z polskiego na łacińskie, potem zjadł podwieczorek — nakoniec pojechał do Ciotki Tomkowiczowej z powodu jej imienin. —

4—9. Byliśmy u P. Tomkowiczów — dobrze tam się sprawował, przynajmniej powiedział że się chce ciebo bawić; rano i wieczorem mówił po niemiecku — V. M.

4. Niedziela

Wstał o 5½. — po śniadaniu był na przechadzce z P. Kamieńskim, później bawił się na górze —
o 9. tej byliśmy na Mszy św. w kościele Wizytek —
ponieważ odwiedziliśmy P. Karwicką —
o 10. tej — Mania jadł razem z drugiemi śniadanie które miał przyobiecane, dla tego że podczas bursy Wielkanocnych, dla febry musiał się od święconego wstrzymać (czy z przekonania?) —
ponieważ z Janiem się bawił w ogrodzie, a potem u siebie —
1—2. Obiad —
2—8½. Bawił się na górze — nie obeszło się bez kilkakrotnego upominania o nieprzyzwoitość —
Z rana bardzo dużo wieczorem już mniej mówił po niemiecku — V. M.

5. Poniedziałek

Wstał o 5½. — po śniadaniu — czytał nieco z lekcyi i łacińskich a potem poszedł na górę —

O 97. Byłem w Kościele z Emaniem, i tam znowu uważałem
że Emanio żegna się Krzyżem S[tym] bez przejścia się zna-
czeniem czci w Krzyżu S[tym] zawartej; uważałem także
że Księgę składa na pulpitach—, zwróciwszy więc zwróciłem
Emania uwagę na ów znak Krzyża S. i Księgi, który
z pochodzi z dogodzenia sobie, z wygody— powiedziałem mu
że kto w modlitwie ~~się~~ nie przezwycięża ciała, ten
się nigdy nie przezwycięży na stronę dobrą; a będzie mu
się zdawało zawsze, że wszystko dobrze robi, i sobie. oraz
zawsze będzie znajdywał usprawiedliwienia tłóma-
czenia na swoje postępki— których to usprawiedli-
wień i tłómaczeń Emanio zawsze dosyć robi— Dziś
Pan Markowicz kupił Emaniowi czyżyka— zwróci-
łem więc Emania uwagę na wolności wrodzonej, które
każdemu stworzeniu jest miłe, pozwoliłem wszakże
na trzymanie w pokoju owego czyżyka z tym wa-
runkiem, by Emanio ciągłem zaopatrywaniem
w godzinach oznaczonych owego ptaszka pokarmem
napojem i czystością oddawał mu miłość—
Stanisiuz
poobiednim świadectwem wyciągał słówka i uczył się
ich na pamięć — gdy później powiedział że już
wszystko umie zatem bawił się czytaniem i słucha-
niem aż do obiadu —

1— 2. Obiad—

2–3. Bawił się na górze –

3–9 Byliśmy u P. Tomkowiczowej – skąd powróciliśmy po [illegible] spać. Z rana dość dnia przeszedł po niemiecku wieczorem bardzo mało –

6. Wtorek V. M.

Wstał o 5½ ubrawszy się i zrobiwszy porządek z bielizną oczyścił klatkę i dał jeść ptaszkom – potem chodził po ogrodzie –

7½ – 8½ Marynka d. dobre / Jan Stum. egz: – słówka dobre

8½ – 9¼. – Arytmetyka – d. dobre –

9¼ – 10. Język niemiecki – tłumaczenie z polskiego na
M. } niemieckie – za trzeciem dopiero powtórzeniem lepiej a to dla tego bo – słówka wyciągnie, ale [illegible] ćwiczenia nie ~~[illegible]~~ przetłomaczy gdy tłumaczeniem bardzo łatwo by mu było wykonać przy dobrej chęci namienia się tem bardziej że ~~[illegible]~~ mu słówka wymieniuję, na lepiej wyprowadzić [illegible] przynajmniej raz całe tłumaczyć – przypominam także o deklamacyi niemieckiej – podług wykładu –

10 – 11 – Naprzód śniadanie drugie przy którem krzywił się że mu nie dali placka świątecznego – (otóż poprawa z łakomstwa i dzieciństwa:) potem poubrani się do gimnastyki; dopiero gramatyka łacińska, której jak zwykle nie umie dobrze, bo ucząc się nie uważa na główki w wyraz wchodzące, i tylko zbyć

się razy, więc wyrazy przekręcał, i na zawsze nie pamięta-
potem tłomaczenie ćwiczenia z Francuskiego na polskie, do
którego słowek nie wypisywał. tłomaczenie to poszło jako
tako- Rozbiór zaś z niego pod względem rodzaju niepewny,
bo Emanuel nie zna ogólnych zasad dla rodzaju francuskiego
i wyjątków tak koniecznych w tymże rodzaju pamiętać-
Niech Emanuel pamięta że łagodność, i słowa przekonywa-
jące a używane ciągle nie do niego nie przemawiają-
więc przemówi co innego- a to musi nastąpić z obowiązku
nauczycielskiego- czego Emanuel jako młodzieniaszek
rozumiejący o dobrych chęciach, o pracy, o jej konieczności-
tą chęcią i tą pracą- ale wszystko może uniknąć- Adam

11-12. ~~Gimnastyka~~ Lekcya fechtunku-
12-1. Bawił się u siebie-
1-2 Obiad-
2-3- uczył się geografii i wykuł słowek-
Od trzeciej uczył się do 4ej, potem zjadł podwieczorek
przez minut 20tu. znowu uczył się do 4 minut 50.
nakoniec w przeciągu 10u minut napisał list
do matki na brulion, jak wynika z niniejszego-

Ad

5-6½- Pozwoliłem mu iść do ogrodu, ale że było
chłodno przeto płaszcz wziąć poleciłem- mający
iść w ogrodzie, dla tego że mu niewygodnie wstawać-
co zwróciło uwagę Ojca i Wuja, który podziwiał

że chłopczyk w tym wieku mnożyćby się umie —

$6\frac{1}{2}$–$8\frac{3}{4}$ Bawił się na górze a potem dał się nakłonić aby zagrał na fortepianie — Niewiele wieczorem mówił po niemiecku

V. [illegible]

7. **Sroda**

Wstał o $5\frac{3}{4}$ — czytał słówka — wyprzedłował [illegible] — po śniadaniu chodził na przechadzkę

$7\frac{1}{2}$–8. Marynka od jakiegoś czasu słabo mam czyści tłum: dobre słówka item

8–$8\frac{1}{2}$ idzie —

$8\frac{1}{2}$–10. Język niemiecki: Ćwiczenie jak zwykle niedbale wypracowane — a na nowo brak uwagi —

10–11 — Śniadanie i ubieranie zabrało pół godziny czasu — Kalligrafia pisał dość dobrze —

11–12. Gimnastyka —

12–1. Pisał list do Matki — przebrawszy się —

1–2. Obiad —

2–3. z Rysunku dzisiejszego jestem zadowolniony pomimo niektórych błędów i uchybień które mu wytknąłem

Świerzyński

3–4. Język francuski — gram francuska — tłumaczenie z francuz — } Dosyć dobrze

4–5 Najprzód podwieczorek — potem z polskiego geografia o Irlandyi z przekręcaniami wyrazów — Zapytany z początku zaraz o wyspach, nic nie umiał — Cóż to będzie z examinem Emanuś ? — [illegible]

5–6. Uważał dobrze — XWJ.

6–7 Bawił w ogrodzie
7–8½ Kolacya zabawa na górze – a potem przeprowa-
8½–9. dził lekcyą muzyki – zeszedłszy do siebie uczył
się wyrazów niemieckich gdzie niemieckiego – potem
pacierz spać – Dziś mówił rano i wieczór pacierz –

8. Czwartek V. M

Wstał o 5½. po wypiciu mleka ciepłego (które już
trzeci dzień pić zaczął) ubrał się – wystał cierpli-
a potem z płaczem porządki robił – jadł śniadanie.

Ponieważ Emanuel rozumuje że dzieci w lecie nie
powinny się tak długo uczyć jak on się uczy, i on
lepiejby się uczył i grał i wszystko robił gdyby
się mniej uczył; przeto może Emanuel szczególnie
się nie uczy i mnie też chce nieuważnie przed
Mamie a ja go przedstawię Ojcu Mamie...

7½–8½ Muzyka d. dobrze Czyt. Stum. Stowba dobr.
8½–9¼. Arytmetyka – powtórzenie o ułamkach i o proporcyi
arytmetycznej – uważnie –
9¼–10. Język niemiecki – ćwiczenie z polskiego na
niemiecki – d dobrze umiał –
10–11.¼ najprzód przebrawszy się do gimnastyki i śniada-
– nie drugie potem ćwiczenie z polskiego na franc-
ski uważnie – ale gdy przyszło do rozbioru
pokazało się znowu że konjugacyi i odmiany

zaimków nie umie – Pomimo zaś koniugacyję jeszcze tego bardzo, bo pisze (u Pana Dubkiewicza zapewne) i przy mnie się uczył, a tych nie umie, prosto przypuszczając że Emanio nie może pamiętać, oddałem nauczenie się dobrze koniugacyi deklinacyi i zaimków ostatecznie uczyłem Emania, czego powie, że Emanio nie uczy się, i powiada tylko że się uczy, a nie umie – a na Examinie nie będą się pytali Hauczymka, czy się czego uczył – ale co umie, czego się nauczył, i z tego o mnie sądzić będą. – I świat – i rodzina nie będą się go pytać, co chcesz dobrego zrobić, tylko coś dobrego zrobiłeś? Hawinicz

11–12. Lekcya Teichtmulera

12–1. Dokończył listu do Matki

1–2. Obiad –

2–3. Najprzód wypoczął po obiedzie – a potem szukał miejsc na atlasie i czytał geografię następnie wziął się ćwiczenia niemieckiego, gram francuzkiej deklamacyj polskiej – i pniemieckiej pisał wypracowanie polskie – nauka pomimo była podwieczorkiem, na który wziął czasu 20 minut potem powiedział że idzie przypowiadać lekcye swoich grał minut 10. – na 10 minut przed 5tą pytał się czy może iść na górę. –

zapytany poco? odpowiedział „że bawi się"
przypomniałem mu czy już wszystko wykończył na jutro, a zapewne i na sobotę — przyświadczył
i ponadto —

5–8½. bawił się z Tiruniem i Henrysiem — kolacya

8½–9. zamknięty w sobie, rysował — mówił zrana i w południe ~~dobrze~~ po niemiecku — V. M.

Piątek.

9. Wstał o 5½ — odczytał lekcye — potem zrobił z klattes porządek — zjadł śniadanie —

7½–8. Muzyka: Dziś grał z chęcią i — Czytał temat: słówka

8–8½. lekcya uwaga — nie były napisane. —

8½–10 — Powtarzał ze mną o rodzajach imion w języku niemieckim — z uwagą i z pojęciem —

10–11. Drugie śniadanie — a ponieważ z gramatyki zaszła dziś część — zamiast kaligrafii — odpowiadał deklamacyę recitam to dobrze ale z ćwiczenie nie zupełnie przygotowany.

11–12. Gimnastyka —

12–1. czytał lekcye a potem się bawił

1–2. Obiad i zdawało mu się że szczawiu nie lubi — ale poradziłem mu aby go dokończył — bo sam nie padł na tę myśl że się przezwyciężyć można —

2–3. w Rysunkach z jednej połowy byłem kontent ale za to w drugiej połowie gorzej a szczególnie głowę narysował nie we właściwem miejscu Świerzyński

3–4 Język francuski – gram. francuska – słabo
– tłomacz. z polsk. z małą uwagą
– tłomacz. z francus. – Dosyć dobrze.

4–5. – Najprzód przedmiotów – potem geografija o której była-by dobrze, gdyby podług zwyczaju Emanie zarówno nie przeszkadzał. Z punktów mianowicie geografii nie nie pamiętał, chociaż o wszystkich przedmiotach powtarzanie odczytywano się do jego szlachetności, których on uczy – a który tylko przeświadczeniem niegodnym naszego młodzieńca w sobie przytłumił. Stan.

NB. Pan Stankowski uważał się go zapytywał czy już wszystko powtórzył. Otóż dowód że Emanie o zabawie, czy nie ostatecznie sobie myśli – i jeszcze zmyślał. – St. –

5–6. Uważał dobrze – X W S.

6–8 Kolacja i zabawa na górze – po czem grał na fortepianie (minut 18.) –
Powiedziany do siebie wyuczył słówka niemieckie –
Mówił dzisiaj z rana dosyć po niemiecku –

V. St.

10. Sobota

Wstał o 5½ – odczytywał lekcje – przestawiony się z płaczem zaraz zmiarkowanie – a potem poszedł aż kamień dziś na przechadzkę

7½ – 8. Muzyka z ochotą i dość dobrą uwagą E.

8 – 8½ Lekcja z P. Mikułka była źle zapełnione.

8½ – 9¼. Arytmetyka – o słówkach bez przykładów dobrą uwagą – trzeba powtórzenie a dzielenie –

9 – 10. – Język niemiecki – ćwiczenia się nie nauczył ani słówek – na poniedziałek oprócz przypadającego ćwiczenia, ma takowe w całości powtórzyć –

10 – 11. Pomiędzy lekcyją zaszło takie zdarzenie między Emanuelem a mną, którego tu nie zapisuję, bo Emanuel prosił żeby o nim nie wspominać by go nie zmartwić –. Potem pisał dyktando polskie poprawnie –. Dodaję tylko że po skończonej lekcyi zdarzenie to zakończyliśmy modlitwą do Boga by w nim zniszczył błędne mniemania, jakie Emanuela ma o skutkach nauki i życia dziecinnego wieku; o bojaźni i łasce Boskiej, o miłości i szacunku ku rodzicom i nauczycielom, – o wdzięczności i środki dla tych ostatnich wprowadzenia Emanuela. Stamirowski

11. 12 Szkółonek lepiej jak zwykle – uwaga większa – M. S.

12 – 1. Czytał lekcye po południowe –

1 – 2. Obiad –

2 – 3. z Rysunku to samo powtórnie robił, ale też z temi samemi błędami jakie były poprzednie – zrobiłem mu uwagę aby się starał wolniej a z większą uwagą i zastanowieniem rysować – a choć będzie mniej ale coraz lepiej – o co właśnie chodzi w nauce

Świerzyński

3–5. Naprzód grammatyka łacińska o rodzaju trzeciej de-
klinacyi imion zakończonych na a, e i y, c, l, n, t, ar, ur
us. bez zająknienia prawie i bez pomieszania wyrazów
potem tłómaczenie ćwiczenia z łacińskiego na polskie
w którem widać było uwolność ~~[illegible]~~ by dobrze prze-
tłómaczyć i zrozumieć dobrze tłómaczył, a wybór pod
względem deklinacyi i konjugacyi oraz rodzaju przyto-
mnie i dobrze — Ojcu pod nieobecność pod wieczorku
tłómaczeniu Skrzelińska Wiktora — uważnie tak, że po prze-
tłómaczeniu przezemnie, zaraz powtórzył. — Wypracowa-
nia polskie z których jedno moralnej treści napi-
sane, w czem okazujemy bojaźń i miłość ku Bogu,
bardzo trafnie rozumowane — widać wszędzie że Ema-
nia ma serce i myśli szlachetne; tylko nie chciała
dotąd się przezwyciężać — bo w tem wypracowaniu, ze-
bne myśli — nawet z namysłem skreślone. — Drugie
wypracowanie historyczne o Egypcie dalsza część
także dobrze i zwięzle opisane. — O mój Boże
Moja Dziecino kochana, takiemi ślicznemi
zdolnościami Bóg cię obdarzył, tyś je tak ma-
nosisz — Ale ty będziesz wielkim, ty będziesz
pracował, ty tych darów nie zmarnujesz, bo
dziesiąte zdarzenie zapewne uważał — i do dru-
giego takiego ani ojca ani mnie nie dasz po-
wodu. — Kamińsk

5–6. Bawił się na górze —
6–6½. Bawił się z Józiem i Janiem w ogrodzie
6½.–8½ Kolacya i zabawa na górze, po której przeprowa-
dał sobie lekcyą [illegible] — Mówił dziś po niemiecku —
V. M.

11. Niedziela

Wstał o 5½. — Ubrawszy się uporządkowawszy łóżko i bieliznę, oczyściwszy [illegible] — po śniadaniu poszedł na przechadzkę z P. Mamusieńką —
o 9¼ był w kościele — stąd powróciwszy — uczył się gram. francuskiej — mówiwszy [illegible] blisko do 12¼ potem bawił się z Stasiem —
1–2. Obiad.
2–4. Bawił się na górze z Józiem. —
4–5½. Po podwieczorku chodził ze mną i z P. Tomkowiczem na przechadzkę —
5½–7 Bawił się w ogrodzie —
7–9. Kolacya i zabawa na górze — potem uczył do siebie uporządkować bieliznę do prania, zmówiwszy pacierz poszedł spać — Z rana mówił po niemiecku cały dzień —
V. M.

12. Poniedziałek

Wstał o 5½ — Ubrawszy się odczytywał lekcye dzisiejsze a potem oczyścił [illegible], jadł śniadanie —
7½–8½ Muzyka d. dobrze. Czyt. [illegible] Słowa wydał
8½–10. Język niemiecki — Gramm. — powtórzenie o rodzajach (według Gram. Hoffmana) — d. dobrze —

Ćwiczenie z polskiego na niemieckie dobre —

10–11. Jadł myjąc mówiąc kalligrafia ... —

11–12. — Gimnastyka — chętnie i dobrze.

M. Starzewski

12–1. Przypowiadał lekcję z francuskiego —

1–2. Obiad —

2–3. ze Rysunku cała figura nie źle ale głowa i nogi bardzo karykaturalne chociaż trzeci raz powtarza

Świerzynski

3–4 Język francuski — gramatyka — Dobrze
tłomaczenie z polskiego na fr. dosyć dobr.
— z fran. na pol. dość uważnie

4–5. Najprzód powtórzenie, potem Historia polska o wyjeździe Bony, o wojnie o Inflanty — o ... Iwana i Zygmunta Augusta — dobrze —

5–6. Religija. Uważał dobrze — Mówiliśmy o sławnym proroku Samuelu, a z powodu tegoż o naukach, o jego ... o potrzebie nauk w wczesnym wieku, o potrzebie karcenia przykładem zdrożności i nieporządków. X.W.S.

6–7 — Bawił się w ogródku —

7–8 — Kolacya — odmówiłem mu szynki — dlatego i się o nią naprzykrzał — potem bawił się chwilę a na reszcie przepowiedział lekcye ...

8–9 — Powróciwszy do siebie ... był ... —
Miał dziś dzień ... niemiecki —

13. **Wtorek**

Wstał o 5ᵗᵉʲ. ubrawszy się — pisał — po śniadaniu — oddał p. Kamieńskiemu wypracowanie z łacińskiego na polskie — i złożył życzenia w dniu jego imienin — potem odprowadził p. Hornolaw na kolej a p. Kamieński następnie zawodził ze mną z aredytury na interesy solenizanta — następnie uczył się lekcyj jutrzejszych —

10–12 — P. Stanewski — przepowiadał z nim główniejsze części zastawy, i oświadczył się z Mania jest zadowolnionym —

12–1 — Dokończył lekcyj jutrzejszych a potem się bawił —

1–2. Obiad —

2–5. Bawił się częścią na górze częścią na dole —

5–7 — Byliśmy w ochronie, gdzie Emanis miał sposobność widzieć jak chłopcy robią ćwiczenia gimnastyczne — potem bawił się w ogrodzie —

Za życzenia Emana napisane o których przekonany jestem że z jego serca pochodzą za wypracowanie przetłumaczone z łacińskiego bez pomocy — które dowiodło przestrzegania rzadkości zwykle u młodego pochodzących z niedbania — i za uwagę szczególniej. Kochany chłopcze Ci dziękuję — Niech Ci Bóg błogosławi — a kochaj i słuchaj i ucz się a będzie wszystko dobrze — Kamieński

7–9. Kolacya i zabawa — potem przepowiadał lekcye mniejsze — Zaraz miał dziś po niemiecku —

J. M.

14. # Sroda

Wstał o 6. mamy się lekcyi dziecinnych — potem jadł śniadanie —

7½ — 8½ Muzyka słabo ~~Przykładem~~ — słowo b. d.

8½ — 10. — Język niemiecki — Ćwiczenie z polskiego na niemieckie ——— były dobre, ale widać jeszcze Manio skupia uwagę —

10 — 11 — Pisał kalligrafią dobrze

11 — 12 Gimnastyka —

12 — 1. Bawił się —

1 — 2. Obiad

2 — 3. Poprawił cokolwiek ale nie wiele i zaczął po czwarty raz nie z lepszym skutkiem —

Świerzyński

3 — 4 Język francuski — gram. fr. — miernie

— tłumacz fr. — Dosyć

— tłomacz z pol. — miernie

chociaż z chęcią odpowiadał

4 — 5. Najprzód podwieczorek potem geografia o Hollandyi z wytłumaczeniem wyrazów — z powtórzeniem o Turcyi dobre — Nie przyjmuje żadnego przedmiotu, zapisania wyrazów, słabo miernie — i za takie zapisy będę karał. — Hamiński

5–6 Był w mieście u P. Kamieńskim —
6–7. Bawił się w ogrodzie —
7–9. Po kolacyi zabawiał się malowaniem kupionych przez się obrazków — i przepowiadał lekcyę niemiecką —
z rana mówił dziś po niemiecku

15. ## Czwartek

Wstał o 5½ — ubrawszy się przepowiadał w części lekcye jutrzejsze — następnie porządkował klatkę — po śniadaniu douczał się lekcyi potem był w kościele z Panem Kamieńskim — o 9½ – 11 byliśmy na procesyi [illegible]
11–12. Dokończył przygotowania
12–1. Bawił się w ogrodzie —
1–2. Obiad
2–4. Byliśmy u P. Tomkowiczów —
4–9. Zabawa w domu — część na ogrodzie część na dole — z rana mówił po niemiecku

V. M.

16. ## Piątek

Wstał o 5½ przepowiadał lekcye — po śniadaniu uporządkował klatkę a potem bawił się w ogrodzie
7½–8. Muzyka mało — mało uwagi — M.
8¼–8½ Słówka d. dobrze — czytanie [illegible]
8½–10. Język niemiecki — tłumaczenie z pols. na niemiecki d. dobrze — ale jeszcze się nie odzwyczaił od przekręcania wyrazów
Tłumaczenie z niemieckiego na polskie, tłumaczył na nowo bardzo dobrze — o zachowaniu się przed szkołą —
Deklamacyę o motylu d. dobrze

10–11. Kalligrafiя pisał dobrze —
11–12. Gimnastyka —
12–1. Czytał francuzki - a potem się bawił —
1–2. Obiad —
2–3. w Rysunku rękę jedną z draperyą dobrze narysował
resztę niekoniecznie dobrze —
Swierzyński
3–4 Język francuzki – gram. fr. Dosyć dobrze
– tłumaczen. z polsk. na fr. } Dosyć dobrze
– d. z fran. na polsk }
4–5. Najprzód podwieczorek potem geografia o którey
dowiedział się przy lekcyi – i zapowiedziano mu
z pewnością rózgi – nawet za muzykę – i za pomiesz-
czanie wyrazów w językach lub historyi lub geografii –
5–7 Bawił się w ogrodzie —
7–8. Kolacya i zabawa z Jasiem i Józiem —
8¼–8½. Przepowiadał lekcyą muzyki —
Powróciwszy do siebie – uporządkował książki które
rozrzucił na stole w nieładzie – potem poliniował
kilka stron na słówka niemieckie – zmówiwszy
pacierz poszedł spać – zrana mówił po niemiecku
V. A.

17. Sobota.

Wstał o 5tej umył się lekcyi przedpołudniowych –
po śniadaniu bawił się
7½–8¼ Muzyka d. dobrze Czyt. Atram. – Słówka dobrze

8½–9¼. Arytmetyka d. uważnie —

9¼–10. Język niemiecki — Tłumaczenie wyrazów z polskiego na niemieckie — d. dobrze — Tłumaczenie z niemieckiego na polskie o zachowaniu się przed szkołą dobrze — Tłumaczył ze mną na nowo o zachowaniu się podczas nauki w szkole uważnie,

10–11½ Najprzód ~~[illegible]~~ drugie śniadanie, potem pisał dyktando polskie uważnie, ale nieporządnie —

11. 12. Szachtonek d. dobrze, ale zdałoby się więcej chęci.

M. S.

12–1. Czytał lekcje popołudniowe — potem się bawił —

1–2. Obiad —

2–3. z Rysunku dokończył przeszłą figurę nie bez uchybień, które mu wskazałem —

Świerzyński

3–5. Najprzód gramatyka o rodzaju nijakim 3go deklinacyi płynnie — później ćwiczenie z polskiego na łacińskie usilnie zastosowane do rodzaju rzeczowników zakończonych na er, os o. es — potem pojedyncze — nakoniec zdania zastosowane do wszystkich koniugacyi łacińskich i zaimka hic haec hoc. —

5–7 – po lekcyi bawił się w ogrodzie – później byliśmy na pogrzebie p. Balickiego rysownika –

7–9. Kolacya – przepowiadanie lekcyi muzyki – potem chodził po ogrodzie i był z ojcem i ze mną na belwederku – po zmówieniu modlitwy poszedł spać o 9¼. Z rana mówił po niemiecku V. M.

18. Niedziela

Wstał o 5¾ – po uporządkowaniu łóżka i zmówieniu pacierza – bawił się z ptaszkiem – po śniadaniu poszedł z p. Kamieńskim na przechadzkę – a potem na nabożeństwo do kościoła [illegible] – stąd powróciwszy jadł drugie śniadanie – a potem myć się do 12 –

12–1. Był w ogrodzie –

1–2. Obiad –

2–9. Bawił się w ogrodzie – a wieczorem odprowadzaliśmy p. Tomkowiczów do miasta – Z rana i do południa mówił po niemiecku – V. M.

19. Poniedziałek

7½–8½. Miary kł. d. dobrze – Czyt. Słum. Słowka wydat. –

8½–10. Czyt. niemiecki – Ćwiczenie z polskiego na niemieckie – dobrze – Tłumaczenie z niem. na polski – dobrze – Grammatyka –

10–11. Kalligrafia polska pisał –

11.12. Gymnastyka smiało ochoczo i uważnie słowem bardzo dobrze M Stazzen

12–1. Był w ogrodzie —

1–2. Obiad —

2–3. z Rysunku nie konieczne dobrze, powiedziałem Emanowi iż bez usilności nie ma postępu — a jest już w stanie uważać ~~przynajmniej na głowniejsze swoje błędy~~ Świerzyński

B. V. M.

3–4 Język francuski — gramatyka fran: ~~z powzięciem~~ dosyć dob. M.

— tłumaczenie z fran. na pol. pl. dosyć dobrze

— ~~z polsk. na fran.~~

4–5. Najpierw podwieczorek, potem odpowiadał historię przez koniec panowania Zygmunta Augusta dosyć dobrze. zapytany jednako z pamięci, a mianowicie o wygaśnięciu Piastów i Jagiellonów; drugich powiedział, pierwszych zapomniał. Życzę by przy tej obszerniejszej pracy także uważnie nauki. M

5–6. Był na nieszporach w św Mikołaja z p. Kamińskim —

6–8½. Bawił się w ogrodzie —

8½–9. Czytał ćwiczenia niemieckie potem, poczem spać — Zrana uczył się niemieckie

V. M.

20. Wtorek —

Wstał po 5tej ¼ odczytawszy lekcye —

7½–8½. Muzyka d. dobrze — Stan. czyt. d. Słówka b. d.

8½–9¼. Arytmetyka — miał lekcyę z p. Kamieńskim —

9¼–10. Język niemiecki — Tłumaczenie z polskiego na niemieckie — d. dobrze — Deklamacyę jeszcze raz to samo —

10–11. Najprzód śniadanie drugie; potem przebrani się do gimnastyki; nakoniec odpowiadał gramatykę łacińską o rodzaju 4go deklinacyi dobrze — później tłumaczył ćwiczenie z łacińskiego na polskie odnośnie do rodzaju rzeczowników zakończonych na as, x, aus es parisyllabum i s impurum dobrze. Wszakże przy robieniu słów jeszcze pokazuje się że Emanio nie sam nie myśli o nauczeniu się raz na zawsze koniugacyj łacińskich, czego musi się sam nauczyć koniecznie bez pomocy nauczyciela. Widać że Emanio nie chce postępować szlachetnie; bo nie rozumiem dotąd dlaczego nie przyszedł ni raz — i nie nauczy się tego co mu koniecznie potrzeba. — Dziwi mię także że już pół trzecia tygodnia uczy się o stosunkach — a proporcyi arytmetycznej nie umiał napisać. Stanisław — Ktoś szlachetny, tem się cieszy. —

11. 12. Rysunek – bez energii – ciężko – zdało by się lepiej –
Stażewski

12 – 1. Bawił się
1 – 2. Obiad –
2 – 5. Gotował się do lekcyi jutrzejszych –
5 – 9 – Bawił się w ogrodzie a po lekcyi na górze w którym czasie pół godziny przewisiał na rękach – [illegible]

Środa

21. Wstał o 5½ przygotowywał lekcye –
7½ – 8. Muzyka [illegible] –
8 – 8½. Czyt. ... tłum. ciężkie słówka dobrze
8½ – 10. Język niemiecki – tłum. z pol. na niem. słabo – z niem. na pols. dobrze
Opóźnił się na lekcyi – 10 – 11. Kalligrafia
11. 12 Gymnastyka z bojaźnią początkowo ale nastąpiło potem przekonanie
M. S.

12 – 1. Uczył się geografii i gram. francuskiej a potem bawił się rysunkiem
1 – 2. Obiad –
2 – 3 z Rysunku cokolwiek lepiej jak przeszły rysunek brakuje jednak wiele co do form
Swierzyński

3 – 4. Język francuski – gramat. francuz. – z pamięci mierni[e]
Tłumacz. z pols. na fr. słabo
4 – 5. Najprzód [illegible] – potem Geografia o której słabo – z [illegible] dobrze – [illegible] lekcyi francuzkiej i swojej był [illegible]

Ponieważ Emanio pomimo przeznaczonych godzin
na przygotowanie się, nie czyni żadnego postępu, ani
w naukach, ani w muzyce, chociaż to niby się uczy
głośno-; przeto upraszam Pana Stankowicza o
wprowadzenie tego co następuje:

1° Aby Emanio codzień w porze letniej po skoń-
czonej lekcyi gimnastyki grał od 12½ do 1½;
owszem gdyby wiele osób zaproszonych było nadzieć
uwolnić go od grania, ale wynaleźć czas do prze-
grania w tymże dniu koniecznie-

2° Po herbacie schodzić z góry czy toto jest lub nie
przed godziną 8ą i Emanio ma się uczyć lekcyj
żadnych, lub się do nich przygotowywać w głos,
widocznie i o tych przygotowaniu, przez przestudia-
nie i obejrzenie Kajetów przekonać się, szczegól-
niej na godziny lekcyj rannych-; i dotąd nie po-
zwolić iść spać dopóki się Pan nie przekona
wyraźnie jest wszystko zrobione-

3° Rano ma się przygotować do lekcyj popo-
łudniowych, i o tem przygotowaniu znowu się
przy tym sposobem przekonać- i nie puszczać
do ogrodu, póki wszystkiego nie zrobi i nie od-
powie-

4° Przygotowania wszelkie w dnie rekreacyj

i świąt także mają się odbywać głośno, i o niższej
masz Pan przekonać; i dotąd nie pozwalać sa-
mej się od książki lub kajetu, dopóki Panu
będzie przekonany że Emanio gruntownie to
umie co ma zadane.— Gdyby który prosił za
Emaniem o uwolnienie go od takiego uczenia
się; lub odwoływał się do Emania że się on
później nauczy; masz Pan przyrzec że nie
możesz tego wykonać. i niniejszy zapis osobie
pozwolić pokazać.— Wszystko zaś co Emanio
robił i jak robił w czasie przygotowania się
jego w dzienniku zapisać.—

Spodziewam się że Emanio w swym czasie
przeznaczonym wszystko jak najdokładniej
wypełni; bo czuje potrzebę nauki; i nie da
powodu do coraz surowszego z nim takiego
jak i naszego postępowania — Adamowicz

5—8.— Bawił się częścią na górze a częścią w ogrodzie—
8—10. Przerwiwszy do izbie— Emanio powiedział; ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~, dziewiętnaście i 11 jakiem

zamęt rozmyślać to mam o potrzebny który
teraz się uczyć niż w lecie gdyby nawet teraz się
więcej niż w zimie powinienbym się uczyć
bo bym mógł przy dobrych chęciach więcej z nauk
korzystać, a przytem jest już starszym —
Bardzo mi się przykro wydawało że mu zleciłem
przetłumaczyć przy sobie ćwiczenie, na którego
tłumaczenie wśród takiej dzisiejszej czasu zabrakło
a to właśnie z winy jego — bo na jedno zdanie
potrzebuje więcej czasu niż z prawdziwą pilnością
przykładającej się na całe ćwiczenie by go więcej —
bo jakże niema drugiego potrzebować czasu, kiedy
najpierw — każdy wyraz przetłumaczy — powtórze nieznany
się na pamięć, znalezionych wyrazów i słuchaniem go
następuje — wreszcie kiedy zdanie niezastanowić się
nad zdaniem — ani nad zasady podane — Nie zważałem
się wcale ani na dorzucaniem konsekwencji ani
marzeniem — starałem się go przekonać że dla
niego właśnie lepiej chce niż on sam sobie życzy —
a że marzeniem korzyści nie było, zatem przypomniałem
że dla tego, dlatego być musiał siedzieć i czasu jakie
nieprzyjemności na siebie ściągnąć mógł —
Pisał potem słówka niemieckie — uczył się dzisiej…
my zapełnia iste i trybu rozkazującego nadewszystkim
drzymał — słuchany odmiany zaimków odpowiedział
dobrze — odmiany trybu rozkazującego dobrze
d. 16. zmęczony panicz poszedł spać —
spaliśmy to tak że dzisiaj bez chęci przedkładanie
się uczył — a czasu się drzymał — …

J. M.

22. ## Czwartek.

Obudzony został o 6ej w najgorszym humorze –
ubierał się powoli – gdym mu się kazał pospieszyć
powiedział iż będzie na czas – iż jemu niania
mówiła – i posłuchałem go następnie z czterech
minutach ubrał się. umywał dobrze –
Skończywszy umywanie, porzucił klatkę czyżyka, ale
spotkało go zmartwienie – ale sam był temu
winien bo okna nie zamknął, a klatkę otworzył
i ptaszek poleciał sam gdzie mu lepiej – a Mamcio
znowu z krzykiem i nie był przytomnym aby się
przynajmniej popatrzył w której stronę poleciał –
Ojciec przytomny temu zaradził i czyżyka w klatce
osadził – z przestrogą aby Mamcio był uważnym
na dal. –

7½ – 8. Muzyka dobrze – zadane na gamy
i powtórzenie Macbetha.

8 – 8½ Czytan. Tłum. chętnie. Słowa dobrze.

8½ – 9¼. Arytmetyka – o ułamkach dziesiętnych dosyć
dosyć uważnie –

9¼ – 10 – Język niemiecki – tłumaczenie z pol. na niem.
dobrze – Tłum. z niem. na polski –
z którym więcej można było dokładniej się przygotować
na tłumaczenie na nowo nieuważny –

10 – 11. Ubrał się do gimnastyki – potem wrócił
z nim zdania z ćwiczeniami których się uczył dla
P. Kamieńskiego umyśl. – niewiele takie przedstawił
do powiedzenia najłatwiejszych rzeczy – a kilka wyrazów

o którym wczoraj pytał i umiał, dziś przytoczone nie umiał powiedzieć –

11–12 Fechtunek. Emanuel uciekł przed panem do drugiego pokoju – przez tchórzostwo –

12–1. Zabawiał się po przebraniu rysunkiem, powrócił do pierwszej sali – ponieważ przegrywał lekcyę muzyki – grał do 1szej –

1–2. Obiad –

2–5. – Wyszukiwał miast – znaczniejszych w prowincyach monarchii austr. – odpowiadał dobrze – Uczył się słówek z niemieckiego na polskie kilka wierszy starannie i to umiał dobrze – słówka do łacińskiego odpowiadał dobrze –

Przy mnie odpowiadał gramatykę francuzką o zaimkach osobistych i dzierżawczych, słówka francuzkie i deklamacyę polską dobrze –; wszakże słówka po powtórnym, a deklamacyę po kilkokrotnym mu książki zarównie –

13.. Dzisiaj w czasie gimnastyki z powodu tchórzostwa upadł Emanuel w złości i zemście; i dlatego nie pozwoliłem mu dalej odbywać fechtunku –; a gdy złości tej z wzdęsaniem okazywał więcej, zagroziłem karą i prosiłem pana Stachowicza, by w takim razie wziął sam karę. Kaminiecki

5–8¼. Bawił się na górze —

8¼–9. Rysował u siebie — potem spać poszedł — po niemiecku nie wiele, ale przecież trochę mówił

V. A.

23 Piątek

Wstał o 5tej, ubrał się — przypomniał sobie że wczoraj o nauczeniu się deklam. niemieckiej zapomniał nie pamiętał, wziął się więc do wyuczenia takowej, ależ na drugi raz radziłbym pamiętać o wszystkich lekcyach nim kładzie się spać — uczył się deklamacyi — przekonywał się że deklamacyą już dostatecznie się nauczył — w końcu odpowiedział dobrze.

7–8 Gymnastyka dobrze

M. S.

8–8½ — Odpoczął cokolwiek a potem zaczął mu p. Kamieński aby sobie odpisał z konjugacyi łacińskich to czego nie umie —

8½–10. — Przyszedł niemiecki — tłumaczenie z polskiego na niemiecki odpowiedział dobrze — Temat z pism — na polskie — dobrze — Deklam. dobrze — Ojciec był w czasie zadawania lekcyi tłumaczenia —

10–11. po skończeniu przed kaligrafią —

11–11½. Muzyka nie zupełnie dobrze. A.

11½–12. Lekcyię francuską miał ze mną — czytał i tłumaczył chybnie — słówka dobrze odpowiedział.

12–12½ — Rysować mappę.

12½–1. Przygrywać lekcyę z muzyki —

1–2. Obiad —

2–3. z Rysunku więcej zadowolniony jestem tylko głowy karykaturalne — Świerzyński

3–4. Język francuski — gram. fran. — prawie dobrze
— tłumaczenie z polsk. ledwo dość dobrze

4–5. Naprzód podsumowanie, potem geografija o Szwecji, Norwegii, Pograniczu, Węgrzech i Siedmiogrodzie d. dobrze — z panów[illegible] wziąść półwyspy dlatego że mu Tatusiej je zapamiętać, a z przodku wypadały góry — a zatem ogóreczko ma powtórzyć i na nowo koniec Cesarstwa Austryjackiego

5–7. Bawić się w ogrodzie —

7–8. Kolacya a potem zabawa w ogrodzie —

8–10. Uczył się [illegible] niemieckich sposobności stanu niemieckiego i [illegible] — te ostatnie za 4tym razem dopiero były w całości odpowiedzi należycie — Zaimki Łacińskie — ille i iste na trzy sposoby dobrze — Infinitiva i participia czynne i bierne Łacińskie słabo — Słówka fran. dobrze. — Łacińskie [illegible] z ~~[illegible]~~ — Mamka i [illegible] z [illegible] bo Mama nad nią drzemie — A. V.

24. # Sobota

Wstał przed 5tą - uczył się gramm. łacińskiej - za czwartym odpowiedzeniem dopiero umiał wypytanie - to pokazuje że Mania nie uczy się z cierpliwością -

7½ - 8. Muzyka słabo. D. M. B.

8 - 8½. Słówka dobrze - Tłum. i czyt. niechętnie -

8½ - 10. Arytmetyka - o proporcji arytmetycznej i postępie arytmetycznym - brakuje zastanowienia się - przyszedł późno z góry - i wychodził dwa razy dla potrzeby chustki do nosa odmieniać zatem bardzo mało czasu zostało na naukę języka niemieckiego wszakże wyrazy najłatwiejsze z ćwiczeń z powtarzaniem odpowiadał dobrze - toż samo z tłum. - a pol. na niemiecki Mé -

10 - 11. Naprzód śniadanie drugie i zabraliśmy się do gramatyki, potem pisał dyktando polskie uważnie i robił rozbiór gram: polski o dzierżawie i zdaniu oraz pojedynczych wyrazach -

11.12 Fechtunek Emanió b. dobrze śmiało i cierpliwie - T. M. S.

12 - 1. Uczył się -

1 - 2. Obiad -

2 - 3. Z Rysunku położenie głowy Matki Boskiej Dobre i ogólny rysunek wydzie lubo możnaby czyściej i staranniej.

Świerzyński

3-5. Wypracowanie polskie z głowy i historyczne D. dobrze. Dekla-
macyja polska D. dobrze. Gram. łacińska a rodzaje [?]
Deklinacye oraz określenie tak zwanych indeclinabilium
i ich wyliczenie D. dobrze. Do ćwiczenia łacińskiego ~~nie~~ ~~miał~~ wybór
ru wolnego zatem po ujrzeniu przedmiotu [illegible]
szonym był go zrobić, ale go zrobił niedokładnie. Przy-
stąpiliśmy do tłumaczenia ćwiczeń; ale z przyjściem do
[illegible] nie pamiętał, bo się ich nie nauczył. Tymczasem spusz-
czał nas spoglądami w czasie tłumaczenia; był więc
zmuszony znowu się ich uczyć, tak więc mieliśmy lekcyję
aż do 6½. Sądzimy że minął dzień, jeśli tłumaczenia
nie będzie się sam przykładał. Kamieński

6½ – 8½ – Bawił się często w ogrodzie, [illegible] na górze

8½ – 9¼ – Rysował mappy – a potem spać poszedł nie
wiele mówiąc po niemiecku – J. M.

25. Niedziela

Wstał o 5½ – po modlitwie uporządkował bieliznę a
po śniadaniu czyścił klatki —— czytał historyę polską
potem bawił się w ogrodzie –
Był na mszy w kościele P.M. z P. Kamieńskim – a po
kościele u P. Radwańskiego z powinszowaniem imienin –

10 – 12½ – Drugie śniadanie – po czem zabrał się wypracowania
do tłumaczenia ćwiczeń – i tłumaczył je
z niem. na polskie – gram. francuską odpowiedział
[illegible] – Deklamacya francuska dobrze opowie
l'Enfant et la fleur – którą jeszcze nie umiał
dobrze mnie –

12½–1. Przepowiadał lekcyą mnysło–
1–2. Obiad.
2–4.– Słuchał gry P. Lubowskiego–
4–5. Był w ogrodzie–
5–7½ Byliśmy u PP. Wyniakowskich–
7½–9. Kolacya i zabawa – na górze
powróciwszy do siebie zrobił porządek z bielizną
mającą być do prania oddaną – potem odczytał
grammatykę francuzką i odpowiedział z dobrze
V. M.

26. Poniedziałek

Wstał o 5tej czytał ćwiczenia niemieckie gram. fran.
i dekli. fran.

Ponawiam mą prośbę do uczycieli nauczycieli, aby w żadne
tłumaczenia, wżadne dowody nie do lekcyi należące z tłumaczeniami się nie wdawali; ale tylko powiedzieli co mają
bić jak najkrócej; oraz, tylko żeby wtedy żądali tłumaczenia
kiedy widzą konieczną potrzebę.–
Dzisiaj nauczycielom tłumaczenia robić zeszyty, które już oni
sobie zawsze robić–.

7½–8. Muzyka – ~~średniego postępu~~. M.
8–8½. Stróżka dobre – Stum i czytał –
8½–10. Język niemiecki – Tłum – ćwiczen z
polskiego na niemiecki dobrze
z niem. na polski dobrze
zaś tłumaczenia gram. ~~Hoffmana~~ drewniany
M

10–11. Drugie śniadanie — przed kalligrafią dobrze

11. 12 Fechtunek Emanio chętnie i cierpliwie — dobrze

M. St.

12 – 12½ rysował sobie potem przed grać sam –
12½ — 1. przypominał lekcyą muzyki.
1 — 2. Obiad —

2 – 3. z Rysunku byłem kontent pod względem pozycyi – tylko życzyłbym sobie więcej czystości w liniach —

Świerzyński

3 – 4 Język francuski — gram. fr. — ledwo ledwo dość dobrze

M. J. { – tłomacz. z polsk. na fr. — bez uwagi.
– Deklamacya — nie dość powtórzył

4 – 5. Najprzód podwieczorek, potem historia polska o Zygmuncie pierwszym dobrze —

5 – 6. O królach Żydów, mianowicie o Saulu. Uważał dobrze XVS.

6 – 8. Bawił się z rana na górze a potem w ogrodzie — po kolacyi bawił się jeszcze na górze —

8 – 10½ Wyszukał wyrazów do ćwiczenia łacińskiego i niemieckiego. Tłumaczył z uwagą niemiecką deklamacyą niemiecką odpowiedział dobrze — a z gram. łacińskiej, która sądzę razy przechodził – odstatnio onego jasne o tako odpowiedział – uważ się strzymania – i ciągnąć nad uwagą niestrawnie – V. M.

27. Wtorek

Wstał o 5tej przepowiadał ćwiczenie łacińskie i niemieckie — deklam — niemiecką i gram łacińską —

7 8 Gymnastyka b. dobrze

St.

8 - 8½ Śniadanie i przebranie się po gimnastyce, oraz spoczynek który poświęcił na oglądanie rycin z Illustrirte Zeitung. —

8½ do 9½ Arytmetyka powtórzyliśmy określenie proporcyi arytmetycznej i jej własności, przeszliśmy określenie proporcyi geometrycznej z jej własnościami oraz zrobiliśmy zastósowanie do niej przykładami. —

Od 9½ do 10¼ Język niemiecki, nie robiłem dalej niczego, ale zapytałem Emania jaki przetłómaczy kilka zdań w których przymiotniki użyte są zaimkowo i rzeczownikowo, oraz jedno zdanie o słowach zaimkowych —

od 10¼ do 11¼ Najprzód śniadanie drugie, potem grammatyka łacińska o Defectiva casibus. ale ćwiczenie z polskiego na łacińskie bez dostatecznego przygotowania.

~~7½ - 8~~ 11¼ - 11½ Muzyka przy której Emanuś zdaje się nieuważny co do niego mówię — St.

11½–12. Lekcya z p. Mikuckim
ponieważ odzwonczony o 12½ do 1szej przepowiadał lekcyę z
innymi —

1–2. Obiad →

2–5. Uczył się geografii — odpowiadał d. dobrze —
gram franc. — d. dobrze
gram łacińskiej — dowiadł się
ćwiczenia z przetłumaczeniem niemieckich
i łacińskich —

5–8½ Był z ojcem, p. Kamieńskim i kolonistami
u Dobrowie — po kolacyi bawił się z Lasiem
w ogrodzie —

8½–9 Zabawiał się przeglądaniem illustrierte Zeitung —

V. M.

28. Środa

Wstał po 8ej przepowiadał ćwiczenia — gram fran-
po śniadaniu porządkował Mathe —

7½–8. Muzyka ciągle jednakowo —
8–8½ Słówka dobrze — tłum. i czytanie bez postępu —
Il est urgent que Emanuel conjugue tous les jours
il a oublié jusqu'au verbe avoir dont il ne
savait ni lire ni trouver dans sa mémoire le
participe — et en traduisant il met les autres
verbes à l'infinitif —

Za nieuwagę i — Za przemiarkuje
w czasie lekcyi przed
się będzie niezawodnie —
a to wtedy kiedy się Emanuel nie będzie spodziewał

bo praca naumyślnie ciężka i tak wielka, jako ta jest, nie może jej być więcej i dłużej przez Emana lekce ważoną.— Adamowicz

8½–10. Powtarzanie odmian z polskiego na niemieckie z dzisiejszym Emanuelem — jakie są zaimki stosujące w języku niemieckim? jak się odmieniają? i o ich użyciu — Skończyliśmy również z nim ćwiczenia do tychże zaimków, z którego ma się przygotować na jutro —

To nie wykładnie ale powtarzanie.— Adam.

10–11. Najprzód śniadanie i pójście do gimnastyki — potem ćwiczenia z polskiego na łacińskie uważając dotąd koniugacji mamy słabo — i znów z łacińskiego na polskie ćwiczenia do deklinacji 4ej Skończyliśmy — wybieraliśmy tylko trzy wyrazy przygotował.—

NB. Ponieważ ojciec oświadczył już stanowczo że Emanuel ma uczęszczać do gymnasium, przeto języka łacińskiego przybrałem jeszcze dwie godziny — a zatem będzie miał teraz samej łaciny na tydzień godzin osiem — a miał dotąd tylko cztery — godziny te wzięte są za kaligrafię, którą będzie pisał w dni wolne od nauki.— Adamowicz

11–12 Fechtunek dobrze śmiało uważnie

M. S.

12 – 12½ – przebrał się czytał geografię i gram franc[uską] potem przeglądał szyniy –
przeprowadził lekcyę muzyki –

12½ – 1.
1 – 2. Obiad
2 – 3. Rysował powtórnie Matkę Boską pozycya figury nie zła – tylko co do czystości linij wiele do życzenia pozostaje

Swierzyński

3 – 4 Manio conjugue tous les deux jours – cela se continue depuis un an et quatre mois à peu-près – S'il oublie, c'est sa faute, c'est sa légereté, dont nous avons déjà mentionné tant de fois – il oublie des mots – et pendant la traduction du français en polonais, il n'est pas à même de s'y trouver – c'est bien lui alors, qui paraît en être coupable –

– Gram francuska – nie umiał – tłomacz z polskiego – niedostatecznie.

4 – 5. Najprzód podwieczorek, potem geografia o – [o]konie państwa Austryackiego, ale gdy nie umiał zadanych – iż ma zadane na przyszłą lekcyę z – zało nauczył się o Europie w ogólności –

Po skończonej lekcyi słuchałem Emania ...
słów francuskich avoir i être, a że dlatego żemonu kazał po 6½ się uczyć umyślnie, ale że tłómaczył się umiem, więc słuchałem i rzeczywiście u= =miał – Nieuwaga tylko Emania przy tłóma= =czeniu czy to z polskiego na obce języki, czy

zobaczył na polskie; nie dozwalała mu rozłożować
Domiany stare do wiązani, i wytłómaczeni się z zajęcia
gdy o nie jest zapytany. — Kamieński
5–6 O Mszy św. od Gloria do Credo. XWS. — Uważał dobrze
6–8½ — Bawił się i jadł kolacyę w ogrodzie —
8½–9 — Zabawiał się przeglądaniem rycin — Vidi K.

Czwartek

29.

Wstał o 5¼ — ubrawszy się po zmówieniu modlitw porannych — uporządkował klatkę — a po śniadaniu robił ~~robiór~~ niemiecki — a potem biegał w ogrodzie — Następnie był razem z ks. Kamieńskim po śniadaniu drugiem
od 10–1. — Uczył się Geografii odpowiadał dobrze
Dekl. franc. i rozkazujący — dobrze
Dekl. niem. — dosyć dobrze
wypracowania polskie podał i rozkład tamtych. —

1–2. Obiad —
2–5½ Z początku bawił się na górze a potem z Księdzem przeglądał ryciny —
5½–9½ — Byliśmy u ks. Tomkowiczów — skąd wróciwszy po zmówieniu pacierza poszedł spać —
Vidi Kamieński —

30. Piątek

Wstał o 5½ — ubrawszy się po zmówieniu pacierza wykuł dekl. niem. i franc. ułożył stolik i umywanie —

Pomimo upominań Emanio nie mówi po francusku, pomimo iż ma prośi Pani Mitkuskiej Panny Heleny i siostr: by ani słowa do niego po polsku nie mówiły, o co już dawniej wszystkie te panie prosiłem i dzisiaj proszę —

[illegible signature]

7–8. Gimnastyka —

8–8½ — Zajmował się rysunkiem —

8½–10. — Tłumaczył ćwiczenie z polskiego na niemiecki — na nowo, na wypisanki układające i ustęp z niem. na polskie o zachowaniu się poza szkołą i kościołem — dobrze — ale trzeba więcej skupić uwagę —
z zadanych lekcyj tłumaczenia z pol. na niem. i odwrotnie — Przygotowany dobrze — deklamowanie dobre.

10–11 Byłem przytomny deklamacyi niemieckiej którą przez uważam opowiadał o swoim stosunku — potem zajęli się Danie — a potem odpowiadał gram. łacińskiej o defectiva casibus dobrze — ćwiczenie łacińskie z polskiego napisany lepiej — i ćwiczenie z łacińskiego na polskie wcale przygotowany, przecież przetłumaczył wyrazy w czytaniu —

11–11½. Muzyka. Emanio przygotowując się do lekcyi muzyki nie zważa na zasady które mu podają ale gra wedle zupełnie nowej przez siebie wynalezionej metody i tak gdyby się bawił — dla tego proszę Emania niech sam nigdy z nut nie gra — tylko w gammach i passażach

30. kw. Słówka dobrze czyt: i tłum: chętnie

12–12½ – Bawił się

12½–1. Przepowiadał lekcyę muzyki –

1–2. Obiad –

2–3. z Rysunku dzisiaj niewiele widziałem pracy zdaje się iż całej godziny nie rysował –
Świerzyński

3–4 Język franzki – (gram francuska) dział rozmowek – lekcyi dobrze
Deklamacya – Dosyć dobrze.

4–5. Najprzód podwieczorek, potem Geografia o Prussach do księstwa poznańskiego byłoby dobrze, gdyby wyrazów nie przekręcał z prostonarodn ogóraź i to nie przyjście[illegible] umiał [illegible]

5–6. Historya święta o Saulu pierwszym Królu żydowskim –
Uważał Emanis dobrze – X W S.

Emania powinien był zostać na dole przy księżu, bo mu się uczyć kazałem rozmowek francuskich i geografii a jeżeli mu Pan Stachowicz powiedział żeby szedł na górę, to powinien był albo powiedzieć że się ma uczyć – W tej chwili gdy to piszę powiedział mi Pan Stachowicz że odpowiedział rozmówki, i geografię – a zatem zgoda. – Ale niech Emanio od razu się uczy dobrze. Stanisław[illegible]

6–8. Po przeczytaniu rozmówek i geografii pozwoliłem Emanisowi iść na górę – po kolacyi bawił się w salonie

8–9¼ Uczył się gram. łacińskiej – zaimków osobistych [illegible] –
Ojciec

Pan

Lipiec

Sobota

1.

Wstał po 5tej – pisał wypracowanie, przepisywał ćwiczenia łacińskie i niemieckie — czytał gram łacińską odpowiedział dobrze —

7½ – 8. Muzyka dobrze dosyć. –

8 – 8½ Słówka b. dobrze – Czyt. i tłum. dosyć dobrze.

8½ – 9½. Arytmetyka – Własności proporcyi arytmetycznej i postępu aryt. – uwaga dobra —

9½ – 10. – Język niemiecki – z tłumaczenia ustnego na polski dobrze – ale z ćwiczenia na zadanie wskazującego dnia nie dokładnie przygotowany – zapewne z tego tylko że dziś po 6tej to wynagrodzi

10 – 11. Najpierw śniadanie drugie, potem pobranie do gimnastyki nakoniec rozbiór gramatyczny polski w ogóle zdania jego części – zdania złożonego z tym – składnia zgody rządu – objaśniana przykładami; rozbiór szczegółowy słowa pod względem części i jego zmian. Było to powtórzenie rozbioru przeszłego. –

11. 12 Fechtunek bardzo dobrze, ani śladu tchórzowstwa dawnego

M. S.

12½ – 1. Wypoczął się

1 – 2a Obiad

niech się sam ćwiczy i to uważnie — bo rzecz Emana
bardzo jeszcze niewyrobione —

~~XX – XI~~ (Część uwagi powyższej przez JP. Sokulskiego zapisanej, odnosi się do zapisu, o sposobie w jakim Marcin ma się z lekcyi muzyki przygotować a pod dniem 30 kwietnia zamieszczonego)

2–3. Z Rysunku głowę Pana Jezusa nieźle narysował i ogół lepiej jak w przeszłym — tylko o czystości rysunku zawsze muszę powtarzać —

Świerzyński

3–5½ Najprzód wypracowania historyczne i z głowy dobre co do rzeczy, ale brzydko napisane — gramatyka ta uczeni o Dopełniacza numero i zaimki osobiste ego tu sui. Dobre — Tłomaczenie ćwiczenia z polskiego na łacińskie odrobione do rzeczy uważnie. Deklinacyi jeszcze mało uwagi na rodzaj — a mianowicie składni zgody i rządu przy owem powtórzyliśmy deklinacyą 4ą i 5ą. Nakoniec dzisiaj zaczęliśmy wykład do historyi naturalnej — Daliśmy sobie określenie historyi naturalnej, określenie ciał organicznych i nieorganicznych i podział historyi naturalnej — oraz opis mózgu, oka, nosa ucha języka i ...

5½–6. Douczył się ćwiczenia — i odpowiedział dobrze —

6–7. Byliśmy na przechadzce —

7–8¼ Kolacya zabawa — i przepowiadał cokolwiek muzyki — powtórzymy do siebie bawił się z ogrodnikiem —

2. — Niedziela

Wstał o 5½ — uporządkował bieliznę i klatkę — potem jadł śniadanie — potem bawił się w ogrodzie — Po odejściu [illegible] gotował się z ćwiczeń i tłumaczenia niemieckiego, gram. francuskiej i słówek francuskich — odpowiadał dobrze —

~~12–1~~ 1–2 Obiad —

2–4 Bawił się w ogrodzie

4–5½ Byliśmy na przechadzce na Olszy —

5½–7 Bawił się z drugiemi w ogrodzie

7–8¾ Kolacya a po kolacyi zabawa w salonie i na ganku —

Powinien się do ciebie po zrobieniu z bielizną porządku i zmówieniu pacierza spać pójść — Mówił trochę po niemiecku

Vidi. AB.

3. Poniedziałek.

Wstał po 5tej po pacierzu czytał słówek niem. i [illegible] uporządkował klatkę —

7½–8. Muzyka ~~l. niemiecki~~ Czyt. i tłumaczenie
AB.

8–8½ Słówka dobrze — —

8½–10 Język niemiecki — Mówiliśmy z Manią nie stały, bo ~~[illegible]~~ wychodzi już drugi raz podczas lekcyi — jeżeli tak nie jest lepiej by było żeby [illegible] od razu idzie przed lekcyą odbywał się, ~~[illegible]~~ bo nie tyle by czasu schodziło, a nie o tem jak go

potrzebuje twardo, aby go naprzód umiał maszerować)
(powiada że na lekcji rozerwanie) —

Wczoraj byłem umyślnie w szkole wydziałowej dla zapytania się kiedy Emanio może zdawać examen; otrzymałem odpowiedź że przy końcu tego miesiąca — iż Emanio wszystkie zasady gramatyczne ma odpowiadać po niemiecku — ma umieć składnię zgody. czyli i rządu; ma zdania rozwinięte zamieniać na ściągnięte; oraz dokładny rozbiór szczegółowy i zdań —. Zatem jeśli kiedy upominałem Emania o mówieniu językiem niemieckim i odpowiadaniu wszystkiem językiem tym mówniej teraz bo przy końcu tego miesiąca wyjeżdżamy do Lwowa czy nie Emanio pojedzie do examinu — o dacie zaś tego wtedy dopiero będzie wiedział gdy pojedzie go zdawać — examinie

Ćwiczenie jeszcze to samo na jutro — Więcej pracy do tłumaczeń dołożyć proszę — na gramatykę więcej uwagi —

10–11. Po drugim śniadaniu (kaszka na wodzie z bułeczki kawałkiem) pisał kalligrafię dobrze — (bo miał rozum mniej)

11.12 Fechtunek bardzo dobrze — śmiało, i z życiem

M. S.

12–12½. — czytał gram. fran. — a potem rysował —

12½–1. Przygotowanie z muzyki zaglądał się ciągle i odpoczywał się czy już? pozwoli się puszczać niżej)

Nie dziwię się zatem że źle muzyka idzie, kiedy Emanuel przy przygotowaniu, ani przekonaniu, ani chęci nie pokazuje tylko gra z musu —

1 — 2 Obiad —

2 — 3 z Rysunku dosyć dobrze nie bez kilku uchybień ale czyściej niecoś od poprzednich

Swierzyński

3 — 4 Język francuski — gram franc (z powtórz) słabo — tłomacz z polsk na fr. mało uwagi pięć razy styszany imiesłów od attendre zapominał gdy przyszło więc po raz

4 — 5. Podwieczorek. 6¾ chleb suchy kawałeczek Tarnowskiemu bo się jeszcze dawniej w odd. — historia polska o Aleksandrze mogłaby być lepiej umiana. bo historia polska tylko raz już powtarzana —

5 — 6. Nauka Katechizmowa o mszy św. X W J.

6 — 8. Byliśmy na przechadzce chcieliśmy odwiedzić p. Swierzyńskiego ale nie zastaliśmy — potem zabawa w ogrodzie i kolacya —

8 — 9½ — Uczył się tłum. wiersz z łacińskiego i niemieckiego deklamacya niemiecka i z gram łacińskiej odpowiadał dobrze dość —

V. st.

4. Wtorek

Wstał. 5¼ odczytał gram i dekl —

6½ — 7½ Gimnastyka — Pan Tarnowski mówił mi że się sobyło śmiało bez bojaźni dd.

7½ – 8½. Po śniadaniu był odprowadzić na koleę [illegible] Karowskich odjeżdżających do wody

8½ – 9¼. Arytmetyka – powtórzenie własności propor. arytm. dobrze – własności propor. geometrycznej – uważnie

9¼ – 10. Język niemiecki – tłumaczenie z polsk. na niem. dobrze Tłum. dobrze – Dokl. 6 dobrze

10 – 11. Napród śniadania potem gramat. łacińska o Pluralia tantum. parę tylko wyrazów, i te przekręcał musiał się douczać – i niedouczył się ma się douczać po 5¼ i odpowiedzieć Panu Machowiczowi – Zaimki względne qui quae quod odmieniane nieuważnie, a odmieniani zaimków tych których się już uczył w niektórych przypadkach przewracał – a tu trzeba wszystko umieć dobrze do examinu – Zbiór łacińskich napisany był by dobrze, gdyby nie jeden wyraz. – Ułomaczyć zaczęliśmy ćwiczenie z łacińskiego na polski ale godzina udzielała się odpisaniu w przydatki – co opuszczają i wypełnienie w zdaniu (: chociaż to już znamy jeszcze przeszłego roku miał :)

11 – 11½ Muzyka dosyć dobrze. –

11½ – 12. Hist. i Kaligr. dobrze – Stylo dobrze

12 – 12½ – Odpoczywał trochę

12½ – 1. Opowiadał muzykę ale nielepiej niż wczoraj

1–2. Obiad —

2–5. Pisał kalligrafię z razu nieuważnie tak że musiałem go do uwagi zmusić, zleciwszy mu powtórzyć napisanie litery kilkakrotnie dopóty dopóki dostatecznie do wzoru choć w części się nie zbliży — Potem uczył się geografii, przebrał wyrazy — dopilnować musiałem aby się ich dawnych i nowe niemieckich — gram. franc. i łacińską odpowiedział dobrze — rozbiór łacińskiej i niemieckiej krótki.

Dowczył się gram. łacińskiej i na 5½ odpowiedział [illegible] dobrze —

5–9. Byliśmy u P. Szczęsnego — potem bawił się w ogrodzie — w konia z [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] przy zabawie krzyczy i biega bez pamięci — Powróciwszy do siebie po zmówieniu pacierza poszedł spać — Mówił po niemiecku trochę. Vidi M.

5. Środa

Wstał po 5¾ czytał geogr. gram. łacińską i słówka następnie pisał o [illegible]

½–8. Muzyka d. dobrze

8–8½ Słówka dobrze — czyt. i tłum. [illegible]

8½–10. Język niemiecki tłumaczenie — dobrze — tłum. z niemieckiego na polskie i rozbierał

10–11. Najsprzód śniadanie drugie i przebrawszy się do gimnastyki co trwało przeszło 20ta minut. — potem odpowiadał gramatykę łacińską o pluraliach łacińskich odpowiednich pluralium polskim dobrze — Zaimki [illegible]

ni pumo- czyszczeni z Tarnowskiego na polskie i z polskiego na Tarnowskie odnosi do deklinacyi 3 cz. pierwsze jako tako, drugi słabo. — Nie ma uwagi w czasie gotowania się na podmiot trunku i czytania —

11. 12 Fechtunek — Emanie od niejakiego czasu dużo się poprawił M. S.

12½ — 12½ — Kuszlowany gram francuski — wyprowt

12½ — 1. Spacerował —

1 — 2. Obiad —

2 — 3. Rysunki

~~3 — 4 Język francuski — gram fr: 2 razy z poste: nieumiał~~

~~(— Ułomnie z poprz. na fr.)~~

— Manio uczy się niedbale, bez myśli bez zastanowienia — słowem aby zbyć —

— cały prawie zwrócono na gramatykę i pisanie zdań zastosowanych do zaimków.

Powtarzam! Maniowi jest łatwo rozumować — tem samem dobrze wyrzeczenie, ale go się uczy —

4 — 5. Najpierw poszedł na potrzebę i siedział tam blisko kwadransa, potem zaś był podwieczorek, na-

86

rzeczie odpowiadał geografiję o Królestwie pruskiem do-
brze, zaś z powtórzenia o przylądkach czyli przedgórzach
Europy których jest tylko kilka bardzo słabo. — Ponie-
waż Emanuel nie uczy się w tem jest nauka z własnej woli
z własnej chęci, bo się sam nie ni czy z powtórzeniem
przeto od dziś przedmioty do powtarzania będzie mieć
zadawane, prócz tylko co na nowo. — Upraszam Pana
Stachowicza aby jak najściślej przy zadawaniu przed-
miotów czy na nowo czy z powtórzeniem zapisywał
akkurat Emanuelowi zadane. — Z geografii z powtó-
rzeniem ma Emanuel zadane ~~z powtórzeniem~~ od Prze-
gorzeń w Europie do Przylądków w Affryce — na
nowo zaś o Królestwie pruskiem od powiatu
Płockiego do Regencji Bydgoskiej. Stawiński

5–6. O panowaniu Króla Dawida. XWS.

6–8. Szkołaiga i zabawa na górze —

8–1½ — Uczył się ćwiczenia niemieckiego i Tessina niemieckiego
tłumaczenia niemieckiego i gram łacińskiej
przychodził do mnie z 20 razy i tylko go wytłumaczył
za każdy raz (pomimo i uczę się dobrze wyglądał)
wyrazy przeliczał — a było o Plusalia tantum 17
wyrazów — Gdy ostatniej razy dobrze dziś dobrze
odpowiadał pozwoliłem mu iść spać.

Vidi M.

6. ~~Sobota~~ Czwartek

Wstał o 5½ — douczył się gram łacińskiej i odpowiedział
dobrze — uczył się słówek francuskich —

potem blatty wyjąć — i płatowi iść dawać —

7. 8. Gymnastyka — Emanció dobrze — chce lepsza

M. S.

8¼ do 8½ Miała być historia naturalna, ale przebrani się śniadanie przeszkodziły. — (Pan Starowolski przyszedł o 7¾.)

8½ — 9¼. Arytmetyka, o regule ~~trzech~~ prostej, z pojęciem i dosć uwaga

9¼ — 10. Język niemiecki — Ćwiczenie z polskiego na niemiecki o ~~zaimkach~~ polsk. dobre — ma zadanie na zaimki nie polskie — z Gramatyki Hofmana zaczęliśmy słówka ~~niemieckie~~ —

10 — 11¼ Najprzód śniadanie — potem gramatyka łacińska o pluralia dobre — (których nie powinien się był tak długo uczyć gdyby się był uczył z myślą i uwagą:) Z gramatyki ma zadanie o ~~Heteroclitach~~, ~~[illegible]~~ i abundantiach do Heterogeneów — Ćwiczenie byłoby dobre, gdyby się nie łacińskiej opuszczał i więcej uważał — Ma także wierszu do wskazania i przejść: jus — a w dativie który mają wyjątkowo ... i o tych z gram. pamiętać —

11 — 11½ — Muzyka — Grał dalej na nowo — ale jakieś okropnie mały czyta. — Kiedy się Emanció sam exercytuje zawsze tylko ~~birdaka po fortepianie zamiast grać jak się należy.~~ — A. N.

11½ 12 Kaczka dobre czyta i tłumaczył —

12 – 12½ Rysował —

12½ – 1. Przypowiadał wszystko, ale nie z pilnością —

1 – 2. Obiad —

2 – 3. Kalligrafię pisał kwandrans, z większą uwagą i starannością niż zwykle — uczyłem trzymać pióro należycie —

Potem wyszukiwał na mappie miast Wojewódzkiego, co zabrało więcej czasu niż by potrzeba — Na nowo zadane powiaty i miasta, przeliczał bez się [illegible] i odpowiedział je dobrze — z powtórzeniem przedgórza, szczyty i wulkany Europejskie, tak przeliczał i uczył się bez [illegible] że dopiero o 4½ był w stanie odpowiedzieć — Potem pozwoliłem mu [illegible] wiele [illegible] [illegible]

Następnie uczył deklamacyi niemieckiej — powtarzaniem i powiedział dobrze — na nowo uczył się ochoczo i umiał także dobrze — Gramatyki łacińskiej tak [illegible] tłumaczeniu nie nauczył się jak należy; wytłumaczyłem mu tylko jeszcze i pozwoliłem mu wyjść ze względu na [illegible], ale grammatyka ma być umiana na jutro. —

Do 9¼ bawił na górze — [illegible] przepowiedział deklamacyę i [illegible] [illegible] —

7. Piątek —

Wstał o 8¼ czytał [illegible] — rozmówki francuskie francuskie gram. łacińskie — czytał [illegible] i [illegible] więcej razy — bo szło słabo —

6½ – 7½ — Gimnastyka —

8–8½ Geometria definicyja geometryi, uwiłoczenie punkta ich kierunku, linij i ich kierunku — (Ojciec był przytomny na lekcyi.)

8½–10. Przy niemieckim — [illegible] Rzepolskiego na niemiecku na jutro powtórzyć na zaimki selbst — nie polskie — dzierżawcze — (dziś o zaimku nie polskie dobrze umiano

Deklamacya na nowo i z powtórzeniem dobre Przy tłumaczeniu z niem. na polskie [illegible] szkaradnie przekręcając wyrazy i zdania —

10–11. Naprzód śniadanie i potrzeba naturalna zajęły pół godziny — potem gram łacińska o [illegible] tak to tam — zadane na to samo i [illegible] — [illegible] łacińskiego zastosowane do przymiotników z genitivum na jus a z dativum na i nie przygotowany — Ma z całego się przygotować i odszukać z gramatyki owe przymiotniki tak by je zapamiętał — czytając i po łacinie wyrazy [illegible]

11–11½. Muzyka — wróciliśmy 5 minut przed w pół do dwunastej — więc prawie nie miał tam lekcyi z Emmanuelem.

11½–12½ Przygotowany lekcyi francuskiej [illegible]

12½–1. Przygotowanie z lekcyj muzyki

1–2. Obiad

2–3. Z Rysunku pozycya tak Pana Jezusa jak i Matki Boskiej dosyć dobre — Świerzyński

3–4 Czytał francuski – rozmówki – słabo [monogram]
Deklamacya (żpiet) z błędami wieloma-
pochodzącemi z niebaczności
ma z powtórzeniem lekcyi dzisiejsze
i nieco dalej (według naznaczenia)
rozmówek –
4–5. Najprzód podwieczorek, potem geografia dalej o księstwie
poznańskiem d. dobrze z powtórzeniem od porządku gór
w Europie – d. dobrze. – Zadane do końca kr. poznańskie-
go Szląska; a z powtórzeniem od ~~[illegible]~~ azyatyckich wysp
do Atlantyckich wód. –
5–6. Mszy św. od offertorium do Sanctus. XWs.
6–8. Był z p. Kamieńskim na spacerze a potem
kolacya (przy której naznaczył się że mu nakryto niej dano)
Stan.
8–9½ Uczył ćwiczeń niemieckich i łacińskiego
tem. niemieckiego – i gram. łacińskiej to
ostatnie odpowiedział d. dobrze – Vidi [monogram]

8. Sobota

Wstał o 5½ pisał wypracowanie polskie, czytał
gram. łacińską.
7½–8. Muzyka. tylko powtarzanie
8–8½ Słówka dobrze czyt. i słowo
8½–9¾. Arytmetyka – powtarzanie – o zamienianiu ułamków
zwyczajnych na dziesiętne – p. Kamieński przytyt
przedtem lekcyi, zadał mu przy tem na dzielniki
liczb dzielnych i znaleść dzielniki liczby 84.
Marian ani jednego, ani drugiego nie wykonał ani
się wystrzymany, nie umiał – a ponieważ to
nie umiejąc ani tyle, uczciliśmy się ratunek do

porównania o ribunni własności dziesiętnych —

9¾-10. Przyrodoznawstwo — Stanisławowi z Mozarta — przetłumaczył — ale nie wyciągnął wyrazów tłumaczył się raz i wtenczas kiedy czy gotowe widział dobre znaczenie — (coto za wybieg na przeznaczenie A.)

10 — 11½ naprzód drugie śniadanie i były nie obie rozbiorowe —

przebranie się do gimnastyki — co trwało 20 minut potem pisał dyktando polskie dosyć uważnie pod względem ortograficznym. —

11. 12. Rachunek bez porównania lepiej

M S.

12 - 12½ Czytał dekl. polsky

12½ - 1. Przypominał lekcye muzyki tak jak zawsze niedbale —

1 — 2. Obiad —

2 - 3. Pozycya od Józefa nie zła tylko wszystkie jego figury długie a cienkie i twarze często karykaturalne —

Sobieszczański

3 - 4. Deklamacyja polska dobra — wypracowanie historyczne iżyłtory dosyć dobre pod względem rzeczy, języki jeszcze nie zwięzły i nie ortograficzny, a pismo niekalligraficzne — Geometria o punktach i liniach gatunku z przeszłej lekcyi dosyć dobrze —

04 - 5. Geometria na nowo o różnicy linii prostej od krzywej — i o linii kolistej — promieniu — własności jego — i własności punktów leżących na obwodzie koła od środka koła — Gramatyka Francuska — o rodzajach

tach i interrogacjach jeszcze nie zupełnie dobrze, mianowicie interdic-
ta — Zadano na jutro o Nomen adjectivum do § 110 z powtó-
rzeniem o interdictach i interrogacjach — na poniedziałek — Tłu-
maczenie z Łacińskiego na polskie odnośnie do przymiotników
~~[illegible]~~ zakończonych w genitivie na ius a w dativie na i ja-
ko dalszy ciąg z poprzedniej lekcji — więcej w niej było pra-
cy, ale przecież jeszcze nie zupełnie zadowalniająco — wczoraj
mało zrobił — Zadano mu na poniedziałek znowu ćwiczenie
z polskiego na łacińskie do tychże samych przymiotników — i
wybór z polskiego — Skończyliśmy lekcję o 5½. —

6–7. Był w gotowalni a potem kolacja
7–9. Bawił się w ogródku — Vidi — Adam —

9. Niedziela

Wstał po 5tej — czytał psalm zadany przez X. Lenartowicza
po śniadaniu był w ogródku — o 9tej słuchał Mszy
w kościele Świętej — po drugim śniadaniu ~~p~~
robił rozbiór łaciński i niemiecki — umyślnie
gram. łacińskiej odpowiadał równie jak i gram.
francuskiej dobrze — wskazałem mu jednakże rze-
czy z gram. niemieckiej i innych nie ma w pamięci —

1–2. Obiad —

2–4½. Aż do podwieczorku bawił się ~~[illegible]~~ w górze
4½–9 — Byliśmy na przechadzce a potem bawił się
w ogrodzie do herbaty, po herbacie zabawa na
górze ale hałaśliwa, zawołany do siebie przejrzał
bieliznę —

10. Poniedziałek —

Wstał o 5tej odczytał wszystkie lekcye, po śniadaniu — bawił się w ogrodzie —

7½ – 8. Muzyka — mogłaby być dobrze gdyby na nuty patrzał. —

8 – 8½. Czytał Hum: — słówka dobrze

8½ – 10. Język niemiecki — Przygotowanie z ćwiczeń byłoby jasne jakie takie, ale nieuwaga ogromna — Ma zadane jeszcze raz ćwiczenie na zaimki wszystkie i Grammatykę co jest imię? ~~wyjątek dlki~~ y... co się odmienia i wielorakie co deklinuje —

10 – 11. Śniadanie drugie, przerwanie do gimnastyki; gramatyka łacińska o przymiotnikach łacińskich dobrze, ale ćwiczenie z polskiego na łacińskie do przymiotników rzeczownikami już bez prawdziwego przygotowania — Zadane ma z grammatyki łaci: do uczenia do przymiotników dwóch zakończeń — Ćwiczenie do tego — Zapytany z przeszłorocznych z kilku ćwiczeń ani wyrazów nazwać po łacinie, ani złożyć ich w zdanie nie umiał. —

~~11 – 12. Gimnastyka —~~

11. 12 Fechtunek b. dobrze S.

12 – 12½. Bawił się –

12½ – 1. Przygotowanie z niemiecki jak wszystko –

1 – 2. Obiad –

2 – 3. Pozycyę schwycił, ale pomimo tego wiele innego rodzaju błędów popełnił, szczególniej co do prostopadłych linii – które mu wskazałem –

Świerzyński

3 – 4 Język francuski – gram fr. dosyć dobrze (3. r. z pow.) – tłomacz z polsk. na fr. dosyć uważnie

4 – 5. Podwieczorek – potem opowiedział historię piętą o Janie [illegible] dosyć dobrze – czytał po łacinie [illegible] za dni kartki do wprawy, bo zapomniała jak się czyta & oe, qu, gu, esa tia oce – lub przeliczeń wyrazy – nakoniec zaczął tłómaczyć ćwiczenie z prostowaniem zastosowane do słowa kiedy ono jest przedłużane; ale mu jest bardzo jakieś to ciało – a to już było tylko w umnie powód na [illegible] –

5 – 6. O rządach Króla Dawida. Dosyć dobrze wypowiedział na pamięć psalm Dawida, tłumaczony przez Kochanowskiego XXIV I.

6 – 8½ Był w kaplicy potem kolacya –

8½ – 10 – Uczył się gram. łacińskiej ćwiczenia łacińskie, do tego niemieckiej – wszystko umiał dobrze

11. Włoch

Wstał po 5ej – uczył się ćwiczenia niemieckiego i innych lekcyj –

6½ – 7½ – Gimnastyka
7½ – 8. Śniadanie –
8 – 8¾ – Historia naturalna; w szczególności [illegible] żeby ją dalej zwracali uwagę na ustrój wewnętrzny i zewnętrzny zwierząt i ~~[illegible]~~ roślin. [illegible] wybieraniu i określaniu tychże –

8¾ – 9½ – Arytmetyka – o regule trzech prostej i złożonej – mogło by być zupełnie dobrze – ale tylko w wykonaniu, bo na wytłumaczenie nie widziała ani [illegible] ani uwagi –

9½ – 10. Język niemiecki – Czytanie a powtórzenie dobrze, na tłumaczeniu na nowo mała uwaga –

10 – 11. – Język łaciński – gram. łacińska słabo, zatem ma się ją douczyć – ćwiczenie dobry ciąg uważniejszego nie umie zgadzić przymiotnika z rzecz.: z gram: zadane o przymiotnikach 2go [illegible] do [illegible] stopnia drugiego na [illegible]

11 – 11½. Muzyka. Nieuważna – nie ma [illegible] ani spokojny – i chwali się że gra na pamięć. –

11½ – 12. Lekcja z p. Mikułką

12 – 12½ – Bawił się rysunkiem –

12½ – 1. Przygotowanie z muzyki

1 – 2. Obiad –

2 – 3¾ – ~~Geografia~~ pisał kaligrafię dobrze –
2 Geografia – dobrze się przygotował –
Gram. francuskiej ~~[illegible]~~ dobrze –
— łacińskiej dobrze
Pisał rozbiór do ćwiczenia
Przegląd zadany do ćwiczeń niemieckich
Ukończywszy wszystko odpowiadał niemiecki[illegible]

Uczył się gram. łacińskiej dobrze —

5 3/4 — 6 1/4 Bawił się z ojcem

6 1/4 — 8. Był w pływalni

8 — 9. Po kolacyi bawił się w ogrodzie

Środa.

12.

Wstał po 5tej — Uczył się umyślnie dzisiaj geografii z powtarzaniem — i odpowiedział mianowicie —

7 1/2 — 8. Muzyka d. dobrze.

8 — 8 1/2 — Był w ogrodzie

8 1/2 — 10. — Język niemiecki — tłumaczenie z polskiego na niemiecki dobrze — Nadawane ćwiczenia na zaimek względny — w uwadze Marii nie się poprawić nie chce —
W końcu lekcyi mówiliśmy o cechach deklinacyi trzech rodzajów w języku niemieckim — (nie wiedział jak się syllaba nazywa po polsku — ani też że litera jest znakiem zmienienia — a przecież ~~tego~~ niemiecki powiedział aby tego nigdy nie czytał.)

10 — 11. — Po zjedzeniu drugiego śniadania, i przebraniu się do fechtunku — powtarzał gram. łacińskiej

11. 12 1/2. Fechtunek dobrze

S.

12 — 12 1/2 — Czytał Geografią a potem się bawił —

12½ – 1. Ponieważ przygotowałem się z muzyki i siedziałem przy fortepianie pół godziny to prawda, ale się tylko bawił brzękaniem, a chociaż kilka razy go upominałem, nie zważał nie, i nie poprawił się, tak jakby nie słyszał – w końcu powiedział „i coż przecie codzień gram pół godziny" –

1 – 2. Obiad –

2 – 3. Odrysował ś Cecylię dosyć dobrze, co mu powie, Odziałem tylko linije prostopadłe w akcessoryiach źle narysowane –

Świerzyński

3 – 4 Język francuski – gram fr. – stało

~~Słowa z opatrzeń~~

z partii słowa 4 itd. nie dobrze przetłumaczył błędy przez nieuwagę.

4 – 5. Naprzód przeczytał, potem geografią od ... wszystkim od Rzymu i Bydgoszcz do Bełżka i z przełożeniem do ~~g~~ Tykocina w ... d. dobrze ... za co i powtórzeniem od ~~g~~ Tykocina w ... do ... Aryatyckich, a na nowo od Bełżka aż do Kalisza ... kwił ... – po ... do ... gramatyką Taurińską, ... d. dobrze zadane ma do Stopniowania przymiotników – potem powtarzał z ... Taurińskich ... i polskich; ~~ale~~ z przetłumaczeniem, lecz w nich ... nie umie jeszcze –

5–6. Nauka o Mszy świętej o Kanonie przed i po podnie- 92
sieniu. X. W. J.

6–8. Kolacya i zabawa na górze —

~~8–9~~
8–10. Przygotowany do siebie uczył się ćwiczenia niemieckiego — z gram. łacińskiej o ~~zakończeniu~~ przymiotnikach — jednego zakończenia nauczył się mierzić —

Vidi M.

13. Czwartek

Wstał po 5tej — uczył się gram. łacińskiej i powtarzał ćwiczenie —

6½ – 7½
~~7–8.~~ Gymnastyka znowu ciężko – opieszale

7½ – 8. Zeszło na ubraniu się i jedzeniu śniadaniu

8 – 8¾. Zleciłem Emanuelowi, aby się zajął powtarzaniem gram. łacińskiej bo p. Kamieński jest słaby, i lekcyj z nim mieć nie może — zatem potrzeba z czasu korzystać i obrócić go na powtarzanie — Emanuel zaczął się krzywić, i jakkolwiek uczył grammatyki to ~~nie~~ chciał pozbyć się tylko — a kiedym go się zapytał co dotychczas uczył się z gram. Szpilińskiego i skąd zaczął, nie chciał odpowiadać, wreszcie bardzo niegrzecznie zaczął połączać się o zadrzeyach się uczył najpierwej, a potem ciemno o deklinacyach itd — zatem poleciłem mu aby czytał

głośno i wyraźnie o Rodzynach, lecz Maniusi
nie podobało się to, ~~bo~~ tylko pomrukiwał pod
nosem, tak że nie można było rozróżnić czyli
odczytuje mnożąc zatarasce lub też o innego
mówię — Udało mi się ~~nakłonić~~ go do czytania
uważnego i wyraźnego, w ten sposób że gdy
pominiono przestanek, znów chciał po swojemu
czytać, kazałem mu się powracać do początku
rozdziału — I w ten sposób od rzeczowników[?]
rodzaju żeńskiego siedm razy wracaliśmy się
do początku rozdziału — Maniuś włożył się w
płynne i wyraźne czytanie, tak że nam się udało
dojść aż do Deklinacyj — Gallubiak[?] powiada
że czytać tego niepotrzebuje bo mu tego p. Kamieński
nie zadał, niech sobie przypomni że nawet raz
p. Kamieński sam powtarzanie zalecił — a z
czasem jeszcze może w tej chwili dziennie się[?]
strasznie jego korzystnie obrócił —

8¾ – 10. Arytmetyka — Powtórzyliśmy o dodawaniu
na lekcyę przypadły na sobie powtórzyć ostatni
o mnożeniu na liczbach całych —

10 – 11. – Za lekcyę p. Kamieńskiego mieliśmy przykłady
niemieckie — Stumm[?] tłumaczenia dobre —
ale nieuwaga wielka —
Na zadanie — mówieni na zajutrz was für ein[?]
welch ein? — Gram. — o liczeniu i określeniu
3 deklinacyi męzkich —

11 – 11½ Muzyka

11½ – 12. Stonka[?] dobre Czyt. Atumaszyt[?] —

12 – 12½. Wypoczynek –

12½ – 1. Przygotowanie z lekcyj muzyki –

1 – 2. Obiad

2 – 2½ Pisał kalligrafią dobrze

2½ – 5. – Uczył się czytania niemieckiego –
z gram. francuzkiej – d dobrze z historyi św. dobrze
z Geografii na rzecz d dobrze z podtrzymaniem
niedobrze – z dykt. niem. dobrze ale mało
słówka francuzkie dobrze –

Dnia 14° Lipca Emanio z ojcem i z całą rodziną swoją pojechał Matkę swoją na kuracyi w Laubus będącą odwiedzić, ja nie mogłem mu towarzyszyć bo rano wczoraj zastałem. – W czasie jednak staraniu mojém i ewam byłem tam, a ponieważ Emanio ma zdawać examin gimnazyalny, zatem chcę mu ułatwić pracę którą odbyć winien, by godnie mógł przystąpić do ważnego wzy- [illegible], wypisałem ze wszystkich przedmiotów pytania [illegible] nastręczoną ułatwić by je w całości mógł łatwiej ułożyć, uwagą [illegible] przygotowany mógł examin zdać, i do szkoły jak się należy przygotowany [illegible]. Niech wyżej Emanio wie, że dałem dowód mu, że można nawet wśród starań pracować –. Kamieniec – 20 lipca 854 roku.

Dnia 31° o godzinie 3½ Emanio powrócił do domu ze swą rodziną –
Po obiedzie bawił się w ogrodzie z dziećmi aż do kolacyi – przypominałem mu kilka razy przepisy – o 8½ poszedł spać, po zmówieniu modlitwy –

Sierpień —

1. Jakieśmy byli przygotowywani do examinu już zawsze było z końcem Czerwca — Od dziś jednakże lekcyi Emanuelowi nałożył pracować, by za tydzień mógł być już gotów do niego. — Nam ostatniemu przemówieniu pannie zał — zrobił kilka uwag nad przyczynami Pani P. Staszewskim po śniadaniu przybyła —

Od 7½ do 8¼ powtarzaliśmy koniugacyi francuskie czyn-ne, bierne i zwrotne. —

Od 8¼ do 8½ Historia naturalna o sposobie życia zwierząt — Ogólne poznanie zwierząt ssących — i charakter zwierząt drapieżnych. —

9 — 9½ — Byliśmy w kościele WW. Panny —

9½ — 11. — Uczył się imion liczbowych łacińskich porządkowych i zaczął porządkowe — potem jadł drugie śniadanie — następnie czytał Geografię —

11. — 11½ — Muzyka. Grał — ale wiele się myli

11½ — 12. Rysował —

12 — 12½. Był ze mną na Kleparzu przypatrywać się pontonom —

12½ — 1. Przypominał lekcyę muzyki —

1 — 2. Obiad —

2 — 5. Pisał ćwiczenia niemieckie łacińskie i przykład arytmetyczny

5 — 6½. Byliśmy w pływalni —

6½ — 9. Kolacya i zabawa w ogrodzie —

2. **Środa**

Wstał o 5½. po zmówieniu pacierza porządkował swe rzeczy –

7½ – 8. Muzyka. – czytał nieofitnie nowy kawałek z przykładną uwagą – b. dobrze

8 – 8½ Czytał i tłumaczył z zajęciem

8½ – 11. Pisał list do Matki. B. (Ojciec polecił.)

11 – 12. Gimnastyka – P. Starzewski był z Emanuela zadowolniony –

12 – 12½. wypoczął –

12½ – 1. Przygotowiał lekcyę muzyki –

1 – 2. Obiad –

2 – 3. ze Rysunku apostołów dosyć zadowolniony jestem ale Chrystusa Pana pozycya nie dobra i ręce za krótkie –

Świerzyński

3 – 4 Języka francuzki –

gram. fr. – powtarzaliśmy lekcyę; stosowanie tłomacz z pol. na fr. dosyć uważnie

4 – 5. Najpierw podzielenie potem Geografia z powtórzeniem na examin b. dobrze – przemawianie o Cardinaliach dobrze – tłomaczenie z Tacińskiego na polski bez przygotowania (bo pierwszy miał lekcyę) dobrze – uwaga przy ... z polskiego dobra –

5 – 6. O panowaniu króla Salomona uważał dobrze

6 – 7½ Byliśmy w przyrodzie –

7½ – 8½ Bawił się w ogrodzie –

8½ – 9. – czytał ... Kierkowe Pacinskie –

V. Stanz

BIBLIOTH. UNIV. JAGELLONICAE

3. **Czwartek**

Wstał o 5½. Wykuł geografii —

7–7¾. Gymnastyka zupełnie dobrze i chętnie

7¾ do 8¼ śniadanie —

od 8¼ do 8½ Historia naturalna o zwierzętach drapieżnych ich cecha, rodzaj psa, kota, i następnych, nie dziwię. —

8½ – 9½. Arytmetyka — [illegible] dodawanie liczb wielorakich — wprost i na ułamkach zwyczajnych tudzież o wynajdowaniu wartości ułamku —

9½ – 10. Język niemiecki — grammatyka — co jest gram. i jak się dzieli? koniecznie potrzeba skupić uwagę — bo inaczej jak sam dziś widział, nic a nic się nie nauczy —

10 – 11. Najpierw śniadanie, potem gram. łacińska o imionach liczbowych pierwiastkowych. D. dobrze u- tłumaczeniu wyrażenia łacińskiego na polskie od razu ~~rozt~~ odnosi do imion liczbowych uważnie i dosyć dobrze —

~~11~~ 11 – 11½. Muzyka bardzo dobrze

11½ – 12. Lekcji francuskiego nie było —

12 – 12½. Zajęty był niczym —

12½ – 1. Przygotowanie z muzyki

1 – 2. Obiad

2 – 3½. Pisał ćwiczenie niemieckie błędów dużo bo się spieszy — przykład arytmetyczny nie wykonał jak należało —

stosując nawet się pewne przedmiotów lekcji intrygujący —

o 5¾ poszliśmy z Ogrem do pływalni —

do 8½ bawił się w ogrodzie wróciwszy czytał gram łacińską potem spać poszedł. Vidi St.

4. Piątek

Wstał o 5. czytał Geografii —

6½ - 7½ Gimnastyka — znowu cokolwiek po dawnemu

7½ do 8¾ Geometria utarczki i określeni okręgu koła — statku, cięciwy i odcinka wycinka, promienia, średnicy, punktów na okręgu koła — dalej określeniu położenia jej granicy, określeniu bryły i jej granic — uwaga z ziewaniem —

8¾ — 10. — Język niemiecki — tłumaczył z ~~języka~~ niemieckiego na polskie — dobrze ale czytaniu płynnie — deklamacyę o kulawym i ślepym pierwsza połowa dobrze, drugą nie nauczył na lekcyę przyniósł — opowiadał całą bardzo dobrze — powtórzył cokolwiek z gramatyki —

10 - 11. — Gram łacińska o liczebnikach podziałowych ma się dowcipnie przed obiadem — tłumaczył wyrazy z łacińskiego na polski i powtórzenie wyrazy odnośnie do liczebników oraz o wyjściu na pytania kiedy ... od razu, bez czytania zdań w książce ale tylko na nie patrząc z uwagą — i byłoby to b. dobrze, gdyby konjugacyi były umiane —

11–11½. Grał lekcyę muzyki sam –

11½–12. Lekcya z p. Mikuckę

12–12½. Douczał się imion liczbowych łacińskich

12½–1. Odpowiadał lekcyę muzyki –

1–2. Obiad –

2–3. Z Rysunku włosy wszystkich głów nadzwyczaj niedbałe i wiele innych błędów – przyczem zwróciłem uwagę Emiliana iż potrzeba jak naj- większej usilności w pilnem kopijowaniu naj- mniejszego szczegółu bez lekceważenia –

Świerzyński

3–4 Język francuski – deklamacya – Oddaje dobrze
– rozmówki [illegible] –
niespokojnie zachowywał się – kręcił
wiercił – rękami nogami poruszał –
ciągle trzeba go było napominać.

4–5. Geografia na wyjątki z [illegible] dobrze – Słowa były uczone z łacińskiego na polski, i zmienione odnośnie do zaimków z uwagą; ale się uchybiał przy [illegible] w deklinowaniu ich i w konjugacyach było [illegible] widoczny. –

5–6. Dokończenie nauki o mszy św. Uważał dobrze. XRWS.

6–7½. Byliśmy [illegible] gdzie [illegible] –

7½–8½. Bawił się w ogrodzie –

8½–9¼. Odszyfrował z wierszy łacińskich potem po zmówieniu modlitew poszedł spać.

5. Sobota

Vidi M.

Wlaz o 5¼ — przemowienie powodem uczyt się geografii —

7½ — 8. Muzyka pilnie i uważnie —

8 — 8½. Słowa dobrze — Stan i czyt chętnie

8½ — 10. Arytmetyka — o ułamkach wspomnych co jest ułamek? jak się wyraża i z czego się składa — kiedy wartość ułamka się powiększa lub się pomniejsza — kiedy zostaje niezmienioną —

10 — 11. Najprzód śpiewanie które trwało 20 minut — potem Słomiany pisze dalsze ćwiczenia z Tasinskiego na polskie i przemienić odnoszące do zaimków — jakkolwiek z uwagą przecież nie umie odmieniać zaimków — a przyimków nie umie —

11. 12. Ćwiczenie znowu opieszale ciągle zmęczony

M. D. R. M.

12 — 1½ — Rysował masszę

12½ — 1. Przygotowanie z lekcji muzyki —

1 — 2. Obiad —

2 — 3. Rysował powtórnie same tylko głowy z których trzy nie źle narysował tylko Pana Jezusa karykaturalnie — ogólnie powiedziawszy lepiej dzisiaj rysował niż przeszłej lekcji —

Świerzynsk

3 — 5. Geografia zapytany o rzeki azyatyckie i amerykańskie oraz o góry Afrykańskie nie nic umiał — mówiąc to na examen — gram. Tasinskiego tak że na examen nie umiał nic — zrzucił tego co już miał. Bojeński Tasinskiego na pamięć nie lekcji nie umiał. — Słomiany dalsze ćwiczenia z Tasinskiego z polskiego odnoszące do zaimków. chociaż

z uwagą, jednak dla nie umiejącej dokładniej [illegible]
i [illegible] — nie było dobre — a to tylko na examen —
Ósma godzina bije, Emanio jeszcze w ogrodzie
biega po trawniku, jakby gdyby już examin zdał, jak
gdyby nie miał nic ważnego na myśli —; Już trzy
godziny rachując w to kąpiel Emanio spoczy-
wa, a zapomniał że najmilszym spoczynkiem
jest tylko spoczynek po korzystnie spędzonym
dniu —. Mówiłem mu że o ósmej ani pomy-
śli o nauczeniu się odmiany zaimków, odmia-
ny słów i t. d. i tak się stało. — Emanio chce zo-
stać uczniem — Oj nie tak do szkół uczęszczający
uczniowi, lub chęcy wejrzeć do nich prawdzi-
Prawda że to dzieni i godziny ukracają, ale dla
ucznia pilnego nie ma ukracania tylko tyle, ile
jej potrzeba — do zdrowia, do ruchu — a ruch już
Emanio miał. — Oj nie ma, nie ma w Ema-
nie prawdziwej chęci do pracy. — Oj nie ma
chęci przezwyciężania siebie —; i odmawia=
nia sobie przyjemności które go gubią —.

Kamienik

8½ – 9¼. Powróciwszy do siebie czytał odmianę słów i zaimków – potem spać poszedł

Vidi M.

6. Niedziela

Wstał o 5½ – uporządkowany tylko po zmówieniu pacierza i śniadaniu – czytał odmianę słów francuskich i religii

potem bawił się w ogrodzie – o 9¼ był w kościele po drugim śniadaniu pisał zdania łacińskie i niemieckie –

12 – 1. układał krzesła w szafie

1 – 2. Obiad –

2 – 3. Bawił się z Józiem i Fleurym

3 – 8. Byliśmy na spacerze na Mogile Kościuszki –

8 – 9 – Molitwa i przechadzka z Ojcem po ogrodzie

Vidi M.

7. Poniedziałek

Wstał o 5¼ – uporządkował wszystko w stole a potem się uczył deklamacyi łacińskiej

M.

7½ – 8. Muzyka dość dobrze – M.

8 – 8½. Uwaga dobra czytał i tłumaczył

8½ – 10. Język niemiecki – Grammatyka podział ~~na~~ głosek na samogłoski spółgłoski – dwugłoski – co jest zdanie – mowa język – dobra uwaga i tłumaczenie – ~~Wy~~ [illegible] dobre

10 – 11. Śniadanie trwało 20ª minut, potem deklamacyja łacińska nie dobra – pierwszy klasa mówił łacinsku

bojki z uwagą, ale wzbiór gramatyczny stały, dlatego zdanie miał zaimek, który, która, które, i dwo, dwie, dwa, i powiedziane miał że po quum i po ut który się conjunctivus —

11. 12 Fechtunek dobrze

S.

12 — 12½. Rysował mappę —

12½ — 1. Przepowiadał lekcyą muzyki

1 — 2 Obiad —

2 — 3. Rysował nieźle pomimo niektórych uchybień

Świerzyński

3 — 4 Język francuzki — gram. fr. (str. informac) — Dosyć dobrze tłomacz z polskiego na fr. — dość uważnie

4 — 5. Podwieczorek 20 minut trwał, potem tłomaczyliśmy z Stawiskiego na polski odnośnie do opposycyi i do wyrazów odpowiadających sobie dobrze, — powtórzyliśmy koniugacyą drugą trzeciej — wytłomaczyłem o zdaniu pytającem wprost, a wzgędnie pytającem — i wyjaśniłem kiedy który stawia się słowo w pierwszym, a wyjaśniłem w drugiem zdaniu —

5 — 6. Panowanie Króla Salomona — Uważał dobrze — JWS.

6 — 7¾ Był z Leszym w festywalu —

7¾ — 8. Kolacya —

8 — 9. Czytał dzieła polskie i niemieckie

J. M.

8.

Mlorek

Wstał o 5¼ — odrysował lekcye —

6½ — 7½. Gimnastyka — ociężale

Sturzow

7½ – 8. Śniadanie –

8 – 8½ – Geometrya –

8½ – 10. Arytmetyka – powtarzanie o ułamkach zwyczajnych i doprowadzaniu do wspólnego mianownika –

10 do 11ej Deklamacyi taniutkiej potrzeci raz zadanej z 8½ wiersz jeszcze nie umie dokładnie, bo choć ją była i niewiększy to przykrzą wyrazy i nie chce pamiętać się jej uczy to przekręca wyrazy i nie chce pamiętać jej takie wyrazy przedstawi następujące, a deklamacyja ta jest przez niego zrozumiana bo mu ją przetłumaczyłem na polskie i on ją sam tłumaczył. – O przypadkach gramatyki nie umiał nic, – tłumacząc wyszukuje do wyjścia kary, która go zmusiła do uczenia się. – Powtórzyliśmy znaczenie trybów czasów uczyliśmy uczenia do Indicativu, Imperativu, Conjunctivu czasów Imperfectum et plusquamperfectum, oraz używania tegoż w zdaniach ułożonych z ut. – i ut ne. – Zaimek jeszcze nie umie – Nie umiał gerundium –

11 – 11½. Muzyka. Byłoby może dobrze gdyby Emanuel nie był się zbytecznie zmęczył na gimnastyce – bo sam tak powiedział. – Na muzyce umiał dość dobrze. –

11½ – 12. Lekcya z p. Makuchą

12 – 12½ Bawił się rysowaniem mappy –

12½ – 1. Targował się ze mną że dopiero pójdzie do pierwszej bieć a ja mu kaźę jak iść do przygotowania się z minuty, rozstrzygnąłem go więc – Ubierał się w środku pokoju, a to dla tego, bo koniecznie

mi chciał wyrachować że miał lekcyą z P. Mikuszewskim
o wiele sam minut dłużéj — to wtedy
prawdziwie — a należałoby się chcieć wcześnie było
odznaczyć bo dzisiaj lekcya źle idzie — Gdy
tak 10 minut odpoczął — dopiero zezwoliłem
iść na górę — grał gammy i z nut klawisze
w 10 minut po pierwszéj, po gdy zupełnie pięćgodzinny
przegrał — pozwoliłem odejść od fortepianu —

1— 2. Obiad — zwyczajnie częstego przypominania
zawsze siedzi zgarbiony i niespokojnie —
o co został dziś przez Ojca napomniany —
i z polecenia Ojca podano mu serwetkę
dziecinną — o co płakał — (przypominam
jak może być tak dotkliwe że mu serwetkę
dano, a nie umie tego że Ojcu daleko
przykrzéj że Mamie na upomnienia
nie zważa.) —

2— 3¼. Przeszliśmy razem ćwiczenie niemieckie
ostatnio całe bez najmniejszéj ~~[illegible]~~
uwagi zrobione — przetłumaczyliśmy przy téj
okoliczności — o używaniu przedimków, niektóre
słowa sein o zgodzie przymiotnika z rzeczownikiem
przykład czterdziesty zrobił dość dobrze,
jakkolwiek tylko uwagi do zupełnie dobrego
wykonania potrzeba było — czytał dalej
polsky i przed ćwiczeniem łacińskie —

Ponieważ już było po 5téj pytał mnie
czy może iść na górę — powiedziałem że
może, jeżeli już jest gotowy z

mi tyle i sam moi być spokojnym —
zaporuszczeniem czyby nie dobrze było odczytać
koniugacji łacińskie lub niemieckie — odmiany
zaimków łacińskich lub niemieckich kawałka
jakiej deklamacyji — odpowiedział że jutro
lekcyi niebędzie bo są urodziny Maryni —
pytałem czy i examinu także nie będzie?
Z czego tam to i jutro czytać mogę…
dobrze odkładajmy na później —
Ponieważ Ezmanio żadnego prawdziwego postępu
w chęci do nauki i w postępowaniu czyli przyzwy-
czajeniu nie okazuje — ponieważ to co się można nau-
czyć dziś i zaraz, na jutro odkłada, zatem przyjmu-
jemy jakichkolwiek Dzieci doznawać będą, my także
odkładać będziemy to jest, w ten sposób że ich
nie pozwolimy, chociażby to były i imieniny i uro-
dziny kogokolwiekbądź z rodziny, chociażby były
nawet prośby z rodzicielstwa — powiadam że ich nie
dopuszczę —. Z tym ich przeszłam na górę by
Ezmania sprowadzić na dół przeczytać mu to
i zniewolić go do czytania i nauczenia się zaimi-
ków łacińskich ego, tu, ille, illud, sui, qui quae
quod — których dotąd nie umie — Hamiwicz

Nauczyły się zaimków przepisanych
...
...
...

9. Środa

Wstał o 5¼. uczył się w kornecie
po śniadaniu bawił się w ogrodzie a potem
poszedł na górę –

Pomimo dzisiejszej rekreacyi Emanio ma się nau-
czyć odmiany zaimków hic, haec, hoc, is, ea id.
i przyimków które rządzą 4tym a które 6tym przy=
padkiem oraz widzieć doskonale znaczenie każde-
go przyimka – po nauczeniu się ma mi odpowie-
dzieć, i to przed południem –. Korzystaj z czasu
i powtarzaj to czego nie pamiętasz a czegoś się
uczył, i ucz się tego na pamięć co się masz jeszcze
uczyć – bo examen bliski. – Heurnieiz

Mało słyszę Emania mówiącego po niemiecku chcę
słyszeć kiedy piszę Emanio zajęty zobaczę
na górze; a dobrze by było żebyśmy cobyśli robili
z własnej chęci Emania – godzina 8ma Emanio nie
wiedział. Mówiąż sam obiecał że w dzień urodzin
Maryni przyjdzie sam z rana i będzie prosił
o powtarzanie jeszcze lekcyi na examen. Heurnieiz

Byliśmy o 9tej na Mszy św w kościele wyspanymy
po śniadaniu Manio przerysowywał kwiatki
uczył się, ale nie z przekonania, tylko bo mu
kazali – Toć samo był uprzedzenia że i
fechtunku mieć nie powinien bo to rekreacya –

11. 12 Fechtunek dobrze! M. S.
12 – 1. Bawił się
1 – 2. Obiad –
2 – 8½ Bawił się z Irenu i Henrysiem na górze
8½ – 9. Czytał [illegible] z wypisów –

Czwartek

10.
Wstał o 5 ¾ – czytał dalej niemiecky ćwiczeniu taniecki

6½ 7½ Gymnastyka „zmęczony jestem„ ciągła wymówka taka – siostry wyprzedzają w po„ stępie!

7½ do 8½ naprzód jadł śniadanie potem w ogrodzie historią naturalną dalszą o zwierzętach drapieżnych – nagołbłonnych, wszystkich – owadożernych – i dowiedział o gryzoniach

po tej lekcyi przebrał się w inną sukienkę –
później poświęcił Emanowi przy sobie zamianie liczb całą zamianę na ułamki zwyczajny ten na dziesiętny, i odwrotnie – potem powiedział mu zrobić –

mnożenie ułamków dziesiętnych sposobem
skróconym; ale nie umiał; zapytany dla czego
nie umie, odpowiedział, że tego sposobu nie miał
jeszcze wykładanego – Jeśli tak jest upraszam
pana Stachowicza o wykład tego sposobu – tak
w mnożeniu jak i dzieleniu dziesiętnych – [illegible]

8½ – 9¼ – Arytmetyka – wynajdowanie wartości
ułamka – i sprowadzanie do wspólnego
mianownika – uwaga wszystkich [illegible]

9¼. 10. Grammatyka niemiecka – dalszy ciąg aż
do podziału na części mowy – zostawiam [illegible]
znania domowe [illegible] uczniów które
mu trudniejsze są –
Deklamacyję [illegible] [illegible] – więcej
opowiadał niż odpowiedział, przyznaję
mu wprawdzie usiłowanie, ale potrzeba
jeszcze [illegible] [illegible] aby [illegible] [illegible]
[illegible] – to samo [illegible] [illegible]
odpowiedział [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

10–11. Najprzód śniadanie, potem odpowiedział
deklamacyję Tauniską cztery razy zadawaną
jeszcze nie po studencku, bo się zaciął dwa
razy, potem przetłómaczyliśmy bajkę nową
Vulpes et leo, tę się ma nauczyć na sobotę – razem Gdy
bajki zrobiliśmy rozbiór co do konjugacyi

deklinacyi – i Eranio w nim dzisiaj znowu odezwał się że nie myśli o nauczeniu się studentkim koniugacyi i deklinacyi –.

Na jutro ma się nauczyć z Jeografii na popołudnie na nowo i z Jeografii i zaraz Style i ile więc – Na rano zaś ma się nauczyć z gr: tacini Distributiva, i adverbia numeralia na rano –.

B. Znalazłszy w księgarni Arytmetykę uczącą dzieci prawie rachować napamięć tyczącą – z myśli mojej używając ich w rachowaniu napamięć, potem z użyciem cyfer, posłałem ją Panu Stachowiczowi, aby był łaskaw czasami do czytania użyć tej książeczki z Jerzym,* by w ciągu jego czytaniem, zwrócić uwagę, zastanowienie się i te owe układu w nim rozwijać – jako najpotrzebniejsze po pamięci do odejmowania nauki – Alemiey–

* Jerzy Moszpińki

11½ – 12. Muzyka niechętnie. M.

Słówka dobrze były. tłum. itene

Po skończonej lekcyi – p. Kamienskiego, Maniu poszedł na górę, i grał blisko do w pół do dwunastej o 11½ przybiegł na dół z dziennikiem i mówił że p. Mikułski nie ma – a że widziałem że dzieci z kąpieli dopiero co powróciły, zatem pytałem go czy ma wczorajszą lekcyą muzyki, powiedział że nie – bo ja sam grałem a czy go panna Helena uwolniła od lekcyi dzisiaj dał mi odpowiedź że tak –

Zaledwie co to powiedział przychodzi Ociec
i z p. Heleną przyszła, aby Emanuel na
lekcyą muzyki przyszedł — co sobie powiedział i poszłem
bez lekcyi — Zatem Emanuel zmyślił
że przez p. Helenę od lekcyi został uwolniony,
gdym mu na górę natychmiast iść polecił
chciał się tłumaczyć, na co mi powiedziałem
z tej też przyczyny dziś ~~lekcya~~ muzyki
ile pomin. — Pierwszy raz widzę kłamstwo — Adam
Potem pewnie przeprowadzał lekcyą muzyki —

1 — 2. Obiad —
2 — 5. Zrobił ćwiczenie niemieckie, ale
jeszcze dużo błędów przez niezważanie
popełnił — a mianowicie w zgodzie p.
~~[illegible]~~ przymiotnika, zaimka
i przedimka z rzeczownikiem —
Zadanie arytmetyczne jedno dobrze wykonane,
a drugie zrobił porządkiem w dzieleniu liczby
całej z ułamkiem — dla tego wypadek otrzymał
fałszywy — w ogóle brak staranności w wykonaniu —
Potem robił ćwiczenia francuskie ale jeszcze wiele błędów
pod względem deklinacyi i zgody wyrazów —
O 5½ poszliśmy do gotowalni — skąd powróciwszy
5 — 8. bawił się w ogrodzie do ósmej —
8 — 9. Czytał wypisy. A. H.

11. Piątek

Wstał o 5¼ ubrawszy się czytał deklamacje niem. i geografię —

7 – 7½ Gimnastyka —

7½ do 8½ najprzód śniadanie potem historia naturalna dalszy ciąg gryzoniów – szczurbaki i z powtórzeniem wszystko przez czworo czyt. —

8½ — 8¾ ponieważ nie przyszedł jeszcze Pan Stankowicz zatem pytałem z znania z gram. Niemieckiej — was ist das Hauptwort, Beiwort, Zahlwort – Eigennahme, i odpowiadał na te pytania po niemiecku jako tako – potem poszedł na przechód —

8¾ – 10. Tłumaczył z niemieckiego na polskie — ein kleiner Bergmannsknabe z początku bez uwagi, później się poprawił i uważał bardzo dobrze — Z odpowiedzenia pierwszej części deklamacyi prozą jestem zadowolniony jednakże każę mu ją przetłumaczenie odesłać —

10 – 11½ Najprzód śniadanie potem odpowiedział gramatykę Łacińską o przysłówkach wszystko dobrze, ćwiczenie łacińskie odrobione ~~tłumaczył~~ do Infinit. i ćwiczenie polskie odrobione do czasów warunkowych, tłumaczył bez uwagi na deklinacyi i koniugacyą —

11½ – 12. Muzyka dobrze. —

12 – 12½ Stolarka dość dobrze ale Czyt.: tłumaczenie z wielką chęcią wymawia bez: ładnie

1½-1. Powrócił z góry — zapewne chciał po trudach naukowych wypocząć — bo niepowinien przygotować z lekcyi muzyki — nie mam nic przeciw temu bo sądzę że czas na wynagrodzenie

1 - 2 — tego znaleźć postara się — lubo mógłby to był zrobić bo obiad dzisiaj przed wpół do drugiej się ukończył — a zatym po odpoczynku niebyłoby od rzeczy — przeprowadzić muzyki —

2 - 3. w Rysowaniu co do pozycyi S. Cecylii dobra ale ręka bardzo niezręcznie narysowana i fałszywie. Ogólnie cokolwiek więcej postępu —

Świerzyński

3 - 5. Ponieważ Pan Radwański uwiadomił ~~mię~~ że dziś być na lekcyi nie może, przeto w jego godzinie [illegible] ćwiczenia ta- niemieckie do wszystkich czasów odmienne, by Emanuel się nauczył [illegible] od każdy czas osnowa — oraz wszystkie [illegible] odmienić się do konjugacyi [illegible] — Niestety Emanuel nie umie konjugacyi, a examen za pasem, i na deklinacyi zaimków przymiotników i rzeczowników i zaimków nie uważa oraz znaczenia wyrazów nie chce pamiętać — Emanuelu! examen, examen, examen, nie śpij, nie baw się a ucz się — bo jak się teraz nie przemożesz to zostaniesz ostatnim — Geografia o Bawaryi niezupełnie dobrze — Pański. X. W. S.

5 - 6. O pierwszych trzech prośbach modlitwy Pańskiej.

6 - 8. Był w pływalni i kolacya —

8 - 8½ — przygotowywał lekcye muzyki —

8½ - 9. Czytał dekl. niem. i polską —

Vidi M.

12. **Sobota**

Wstał o 5¼ – czytał dzkl. Tarczyńskiego – polskie – po śniadaniu
chciał rysować, ale nie pozwoliłem, przypominając
że P. Kamieński dawno go prosi aby się deponentiów
nauczył. – Wziął grammatykę i po swojemu
przeczytał potem powiedział że umie – gdy widziałem
że nie dostoiął czasu potrzebnego do nauki – chciałem
go próbować jak umie – pokazało się że nie a
nie nie umie – chciał utrzymywać że nie ma
zadane na dzisiaj – prosiłem zaraz się nauczył.
Może być że na dzisiaj nie są zadane – ale wiem
o tem że dawno umiane być były powinny
kiedy P. Kamieński o to prosił. – Zawsze jest
wybieg na pokrycie wszelkiego lenistwa że nie
ma na dziś zadane – ciekawym co też na
examin będzie zadane – NB. Próżniactwo
któremu Emanuel się tak oddał, że nawet
nie umie przyznać tego że próżnuje, pociągnęło
już za sobą kłamstwo – prócz odzienia z ma-
p tych wykrętów którymi zawsze chce usprawie-
dliwić swoje próżniactwo – M.

7½ – 8. Muzyka. uczył dobrze –
8 – 8½. Stolarka dobrze czyści [illegible] z zajęciem
8½ – 9¼. Arytmetyka powtarzanie – o skracaniu ułamków
przez 2. 3. 4. 5. 6. 8. 9. 10. – dobrze – pokazałem
mu skrócony sposób mnożenia ułamków
dziesiętnych – pojmował dobrze

9¼–10. – Język niemiecki – Grammatyka Szykowanie części mowy niemieckich, i rozgatunkowanie ich na odmienne i nie~~odmienne~~ – to są przedimki wiele ich jest – i jak się odmieniają – to jest ~~[illegible]~~ uważnie i dobrze – Drugą część deklamacyi dwa Filipa dobrze niemieckiej wierszem także dobrze –

10–11. Najprzód śniadanie, potem słuchałem deklamacyi Tarnowskiego przez, której się nie nauczył, ma mi ją jutro rano o 7¼ godzinie odpowiedzieć i to płynnie, jeżeli po południu jutrzejsze chce mieć na zabawę przeznaczone. – Ponieważ Emanio nie a nie sam się nie uczy koniugacyi, więc całą godzinę zmuszony byłem powtarzać koniugacyję regularną, przez co stracił sobie wolności, któreby był skorzystał. – Widząc więc nieszlachetność Emania, że sam nic nie chce się uczyć tylko gwałtem zniewalany – lecz to będzie za uczeń w publicznych szkołach. – A ja się spodziewałem że Emanio przed wyjazdem pilności i przyzwoitości będzie uczącym

11–12 Fechtunek dosyć dobrze, możnaby jeszcze lepiej –

S.

12–12½. – Bawił się –

12½-1. Przygotowanie z muzyki —
1-2. Obiadu —
2-3. ze Rysunku dokończył S. Cecylii nie źle tylko palce grające bardzo krzywo narysowane i linie oznaczające organy i klawisze nie czysto narysowane
Zwierzynski

3-4 [illegible] uwiadomiony dzisiaj zostałem że muzi za [illegible] dni Emanio wezwany zostanie do examinu, zatem uwiadomiłem o tem Emaniasz, i zamiast ćwiczenia Tabliczki [illegible], zadawałem mu różne zdania na tabliczy do zasad gramatycznych, w których pokazał Emanio [illegible] bardzo mały, a szczególniej nie umiał [illegible] [illegible] zaimków przymiotników i konjugacyj, o które odzwi [illegible] by się [illegible] —
4-5. Najprzód pedwiczek, potem tłómaczyliśmy ćwiczenie [illegible] na Tablicki czynną konjugacyj 3. tak jak [illegible] z ortograficznym —
0.5½ [illegible] do pływalni z chłopcami —
7-8- Kolacya i zabawa w ogrodzie —
8-9. — czytał uczymy — V. W.

13. Niedziela

Wstał o 5½ uporządkował bielizny — po śniadaniu, uczył się gram. Tabliczkej —

Odpowiedział deklamacyją Tanińską b. dobrze. Przytem zapo-
wiedziałem Emanowi uroczyście, że już zdrowiemu jego [illegible]
uczyniło, że jest uczniem, a jako uczeń, nieprzyzwoicie to jest
niektórymi zabawy, hałaśliwą, lub z ... [illegible], albo
bieganiem po pokojach, lub jakiejś takiej — i t. p. zabawa-
mi bawić się nie powinien. — boby taka zabawa nietyl-
ko jemu samemu, ale i jego współuczniom, oraz szkole
całej wstyd przynosiła. — Spacer, muzyka gimnastyka, pływanie
rysunek, czytanie lekkie, a zwłaszcza oto zabawy Emana. — Dalej
[illegible] teraz do szkół trzeba naukę nad zabawy
przenosić, i za [illegible] swego [illegible] mieć tylko [illegible] i na-
ukę; zatem od dziś [illegible] popołudnie przezna-
czone na zabawę. Pan Stankowicz po chwili jakowejś
zabawy czasy przypomnii Emanowi że jest czas do
nauczania. — Z tak. dziś ma Emano [illegible] się
odpowiedzieć przed panem Stankowiczem wszystkie im-
peratywy, wszystkich koniugacyj — i wszystkich zna-
czeń — potem Emano się [illegible] probami i zno-
wu Pan Stankowicz przypomni mu że są Infi-
nitivi wszystkich (gerundia supina i participia) koniugacyj, i wszystkich zna-
czeń, które gdy odpowie pomówimy pójdzie znowu
do zabawy. — Emano o tem co miał zapisał, nie
i wykonał, bo podziała to wszystko [illegible] [illegible]

mi się nawzajem przystosowanie w [illegible] i bajki-
[illegible] et [illegible]! Adamowicz

To także ma się rozumieć o wszelkiego rodzaju użytkach
wypadkach, te nie mogą w żaden sposób przed wydaniem
lekcyi nastąpić. Adamowicz

Skończywszy z kościoła i po drugim śniadaniu
pisał ćwiczenie łacińskie i niemieckie
ostatni rozdział [illegible]. — czytał gram
niemiecką —

12—1. Rysował mappę
1—2. Obiad—
2—3. Biegał po ogrodzie a potem przyszedł
sam czytać— gram łacińską—

O 4½ Słuchałem [illegible]— partycypiów gerundiów i infini-
tivus [illegible] koniugacyi [illegible] umiał dosyć dobrze
uważę że i innych koniugacyi te same zmiany umie.

Ad.

po podwieczorku poszliśmy na przechadzkę
skąd wróciliśmy koło 7mej na herbatę.—
do 8½. był na górze— potem odrachował bieliznę
mającą być do prania oddaną— jutro — na pamięć
czytał wypisy — Vidi Ad.

14. Poniedziałek

Wstał o 5¾— ubrawszy się czytał dalej francuskie
i niem.—
7½—8. Muzyka dosyć dobrze
8—8½ Wódka dosyć dobrze. czytał [illegible] — [illegible]

8½ – 10½ Język niemiecki – Powtarzanie gram. niemieckiej aż do deklinacyi starych włącznie byłoby wcale dobrze – ale Stanio ciągle myśli o czem innem tak iż nieraz na pytania nie uważa –

10½ – 11½ Ćwiczenie łacińskie nowe ale jeszcze do odmiany 2giej rzeczownej [?] przetłómaczył na polskie, ale wszystka uwaga na zakończeniach czasów osób rodzai i przypadków

11 – 12. Byliśmy w mieście za sprawunkami –

12 – 12½ – Bawił się rysowaniem mappy –

12½ – 1. Przegrywał [?] lekcyą muzyki –

1 – 2. Obiad –

2 – 3. z Rysunku Matki Boskiej więcej zadowolniony lecz aniołków karykaturalnie narysował

Świerzyński [?]

3 – 4 Język francuski – gram. fr. I-szą dość dobrze
II-gą prawie źle [illegible]
Słowa z 3 ~~fr.~~ z 4 fr. napol-
skie – dosyć dobrze
zalecam przytomności w czytaniu
francuskiem.

4 – 5½ Najprzód podwieczorek – potem tłómaczył ćwiczenia łacińskie ale z polskiego na łacińskie i to stało [?] się teraz ustnie – potem ~~tło~~ mianymi [?] zmianami [illegible] [illegible] stów ich tworzenia ich początki ich złożenia i [illegible] [illegible] –

5½–6. Rysować mappę—
6–8. Byliśmy w kaplicy—
8–9. Po kolacyi bawił się czytaniem utworów z wypisów Szłowi—

Vidi [illegible]

Wtorek

15.

Wstał po 5¼ uczył się deklamacyi — po śniadaniu • 7½ – odpowiedział przedemną deklamacyę tak sobie Dobrze — pozwoliłem mu więc iść na górę — Jakkolwiek słuchany przez ~~[illegible]~~ Pana Stachowicza Emanio odpowiedział deklamacyę tak nizko dobrze, przecież słuchany przezemnie na górze, i na dole po przeczytaniu odpowiedział z jąkaniem się ze stękaniem, ani płynnie — a nawet nie widział w niej wyrazów parę —. Z czego wnioskuję że Emanio nauczywszy się prędko, prędzej jeszcze zapomina- bo się nie uczy by na zawsze pamiętać—

Emanio musi widać nic nie mówić po niemiecku skoro w dzienniku nie ma śladu zapisanego przez Pana Stachowicza, a język ten, nie tylko do życia praktycznego, ale i do naukowego a mianowicie wojskowego jest bardzo potrzebny. - Damian

Po kurcie — i ~~po śniadaniu~~ drugiem przed śniadaniem talerzyki i niemieckie w ostatnim rozbił w którym przez nieuwagę kilka tygodni, szkoda że wystarczy w kilka wierszach niema—

12-1. Rysować —

1-2. Obiad —

2-4¼. Bawił się ciągle w ogrodzie — a pomimo że nam przypominała mama aż kilka razy — potrzeba zająć się czem być naukowym — lecz to właśnie to — dotychczas — nie umie wcale do szkoły, ale wreszcie [illegible] i umie książeczkę i czytał dla zabawy — kiedy to zapisuję — umie gramatykę i czyta [illegible] [illegible] — odpowiadał — po cztery razy za każdym razem źle — karałam się domyśleć — odpowiedział — dobrze ale w [illegible] 80. i 500 zmylił się —

O Mój Boże Emanuelu — cóż to za pilność, cóż to za chęć — Na kolanka, na [illegible] — na takim Emanuelu nie do szkoły — Mamcia

5-7 — Byliśmy na przechadzce —

7-8. Kolacya i zabawa w ogrodzie

8-9 — czytał wszystkiego polskie

16. Środa — Nie śpij nie baw się a ucz się   Vidi M.

Wstał o 5¼ — ubrany się czytał [illegible] [illegible] i niemieckie francuskie —

7½-8¼ Muzyka dobrze dosyć — Słówka dobrze [illegible] i [illegible]

8½-10. — Język niemiecki — Tłumaczenie z niemieckiego na polskie — Marcin niedbały jak zawsze nie sam nad tłumaczeniem nie pracuje, chociaż go prosiłem, aby sobie [illegible] najprzód kawałek

przetłumaczył, a słówka znalezione wypisał –
przy tłumaczeniu widzieć i ~~[illegible]~~ zgadzać i
na złożył tylko tłumaczy ale nie uważa części
kiedy mu wyjaśniej, do jakiej części mowy wyra-
żany należy – jaką jest częścią – do czego się odnosi,
czy jest wydłonym lub wyrażonym – i nie
jest w stanie powtórzyć takiego rozbioru, chociaż
mu go trzy razy powtórzę – Pytam się
czy wart chłopiec taki chodzić do szkoły, co
sam nad sobą z przekonania nie chce pracować
i zupełnie nic nie uważa – a przecież
powiada że się cieszy iż do szkoły chodzić będzie,
ale nie pamięta iż szkoła publiczna, to
nagroda pracy – iż w szkole pracować i
ciągłe skupioną uwagę mieć potrzeba
i pałać ciągle chęcią nowych zdobyczy
w zakresie nauki – a Maniowi, dotychczas
wszystko jedno czy się czego nauczy, czy nie
i tylko odbywa ją jako pańszczyznę –

10–11¼ Najprzód śniadanie, potem tłómaczenie wi-
czenia Łacińskiego pierwszego koniugacyi L¼ – była
to niby uważność ale przytomności w koniugacyach
i deklinacyach, oraz niepamiętaniu znaczeń wyra-
zów już kilka razy wszystkich uczyłka – Ta
sama nieprzytomność i w czytaniu –

11–12½ Lekcyi fechtunku niebyło bo P. Stanowski jeszcze nie powrócił. poszliśmy do miasta po sprawunku – potem wróciwszy czytał o przystówkach Świderski –

12½–1. Szkliłat nad przygotowaniem 2 muzyki –
B. Patz

1–2. Obiad. B. przy rysowaniu siedzi niedbale i patrzy za okno – B. M.

2–3. Odrysował twarz S. Katarzyny – ale niemoże się pozbyć swojej zwykłej wady iż rączki i nożki nadzwyczaj cieniutkie i małe – Świerzyński

3–4 Język Francuzki – gram fr. I części stało II części z prak. stało
B. M. tłomacz. z polsk. na fr. nie dosić uważny

4–5. Najprzód poddwieczorek, potem dalszy ciąg tłomaczenia łacińskiego zaczętego –

5–7. Byliśmy w pływalni –

7–8. Kolacya i zabawa w ogrodzie –

8–9. Czytał deklamacyi łacińsk. i tłumaczenie niemieckie
odmiana deklinacyi nowych i starych –
Vidi Man. –

17. Czwartek Nie bawi się nie ślęczy a uczy się –

Wstał o 5½ – czytał deklamacyi łacińsk.
lekcyi P. Stanowskiego niebyło, biegał więc po ogrodzie
Od 7½ do 8½ Historia naturalna gruboskórne wdzięczni i konia –

8½-9¼. Arytmetyka – o skróconym sposobie mnożenia
ułamków dziesiętnych – nieuważny do tego
stopnia, że każdo sobie przypomnieć zdołał
że mu już ten sposób był pokazany –

9¼-10. Język niemiecki – Mówiłem przed kilku
dniami Zmania aby sobie powtarzał dekla-
macye niemieckie, których przeszliśmy
wiernie osiem – słuchałem więc dziś
po porządku wszystkich, aby przecie
natrafić na tę którą sobie powtórzył
(bo sądziłem że przecież czas znalazł) ale
nie natrafiłem bo każdej coś brakowało
a po największej części nie wiedział jak
się która zaczyna – Powiedział mi, że
kiedy miałem czytać przypominałem
mu to w Pan Kamiński wczoraj
powiedział – że nie tam się nie śpiesz a
ucz się – i dodałem nie jedz, rozumie
się po takociarsku i nie marnuj czasu
na długie jedzenie).

10-11. Najprzód śniadanie potem tłómaczenie ćwiczenia
łacińskiego trzeciego ~~Konjugacyi~~ Iej i do Konjugacyi
IIej wyrazy – ale był tak nieuważny, i nieuważny na
deklinacyi i Konjugacyi –

11-11½ – Muzyka dość dobrze

11½-12. – Lekcya z p. Mikuckiego –

12 – 1½. Odpoczynek.
12½ – 1. Przygotowanie z muzyki —
1 – 2. Obiad.
2 – 5. Robił ćwiczenie niemieckie — niezbyt ważnie — Przykład arytmetyczny a po podwieczorku ćwiczenia francuzkie —
5 – 7. Byliśmy w pływalni —
7 – 8. Kolacya —
8 – 9. Przypomniałem mu iż może znajdzie co czytać, lecz powiedział że nie ma i czytał wypisy — — Vidi Adam

18. ~~Piątek~~ Nie spiął nic bawił się a uczył się —

Wstał po 5¼ czytał dalej francuzkie —

Od 7¾ – do 8½ Najpierw powtórzyliśmy z niedzielnego potem o przy- liczbach porządkowych liczbach, potem o zaimkach wskazujących [illegible] z czytelnikami odmian wyra- Wiele odznaczających ~~[illegible]~~ i przymiotnikach —

8½ – 10. Język niemiecki nie nie powtarza samej Grammatyki — dziś nie wiedział podczas rzeczowników słówek ostatniego razu o tem samem my powtarzali — trudno jest aby Emanuel chciał na tem przypomniał co my z nim na lekcyi powtarzamy — ale własnemi siłami trzeba pracować —

N.B. [illegible]

10 – 11½. Byliśmy przypatrzyć się przyszłości wszystkich –

11½ – 12. Śniadanie drugie

12 – 12½ Czytał gram. Łacińską –

12½ – 1. Przygotowanie z muzyki –

1 – 2. Obiad –

2 – 3. – Odrysował nie źle S. Katarzynę i ogół dosyć dobry – tylko nogi małe zawsze –

Świerzynok

3 – 4 Język Francuzki – Deklamacje – zapomniał – dowiedział się nieco na lekcji – rozumiał słabo – bo także zapomniał –

B. M. zaniedbał się Emanuel – ta uwaga niech mu służy ku obudzeniu.

4 – 5½ Deklamacji łacińskiej pomimo upominania zaraz z początku jej opowiadania wyrazy przekręcał –. Pełno opowiadał gram. według zastosowaniu do łacińskiej dobrze * Naszemu drogiemu Emanuelowi dać pozwolić jak to się trzeba uczyć na zawsze, w pierwszych ćwiczeniach łacińskich, stosując go że nie umie odmieniać i zastosować słowa swego rodzaju – z Arytmetyki nie umiał rozwiązać mnożenia bardzo łatwego na liczbach wielokrotnych, nie umiał liczb wielokrotnych zamienić na ułamki zwyczajne, tychmiast dziesiętne – i nie umiał skróconego sposobu mnożenia dziesiętnych – Adamiej –

6½ – 8. Zabawa i Kolacya na górze –
8½ – 9. czytał dekl. łacińskę i niemieckie Vidi: Abt

19. – Sobota Nie baw się nie śpij a ucz się –

Wstał o 5½ – czytał dekl. łacińskę słówka grammatykę – odmianę słowa sum –

7½ – 8. Muzyka dość dobrze ale postęp mały. Abt.

8 – 8½. Mowa dobrze – Czyt. i Stum: dość dobrze

8½ – 9½. ~~Język niemiecki~~ Arytmetyka, – o skróconym sposobie umówienia liczb dzielnych, uwaga zrozumiana, potrzeba było mówić ogromny aby go skupić – ~~[illegible]~~ Wreszcie przyszedł sam i już dobrze pojął o co mu chodzi –

9½ – 10. Tłumaczył z niem. na polski z rozbiorem dobrze –

10 – 11. Najprzód wyrzadanie potem deklamacya łacińska w której cztery razy się zmylił – Zapytany o przyczynę deklamacyi, nie umiał jej; prawda że nie była zadana, ale dlatego Ernania o nię zapytałem, by mówić pokazać mu, że w szkole trzeba wszystko raz na zawsze umieć; – bo nigdy nie wie, czy i czego przez professora może być zapytany a każda uwaga odpowiedź dobra lub zła jest notowana – Następnie. Tłumaczyliśmy dwie bajki łacińskie, potem obliśmy zbiór – w którym więcej spostrzegłem uwagi jak zwykle bywa, nakoniec pierwszy raz Ernanio potoczywszy oczy na stole, nie bawił się niemi,

i zaraz mam przekonał się że zabawa ojkami przeszkadza
dziś do uwagi, bo dziś nie bawiąc się niemi wszystkie
gatunki zaimków deklinował o wiele ~~[illegible]~~ lepiej jako
zwykle — Man.

11 – 12½. Był się trochę na pałacu z p. Józefem
potem czytał ale mało.

12½ – 1. Przygotowanie z muzyki —

1 — 2. Obiad —

2 — 3 Rysował nieźle dzisiaj pomimo niektórych błędów
widzę postęp —

Świerzyński

3 – 5 Najpierw geografia na nowo o prowincyi Wielkopol-
skiej i z powtórzeniem pytany zawsze zawsze — Tabo-
gramatyka łacińska o deklinacyi Iej, IIej i co
do zapadkowania b. dobrze, i do rodzajów tych dekli-
nacyj tabo — potem pedantyzm — Tłomaczyliśmy
potem przez zdań łacińskich na polskie i polskich
na łacińskie, ale nieuwaga do nieopisania, nie
przerwała Emanuelowi ciągle wzdanie przydymowany-
wany przymie —
Chciałem co prawie zrobić dziś z matematyki z Ema-
nuelem ale tak zmęczony jestem jego nieuwagą i nie-
przytomnością że już nie jestem w stanie dziś wy-
uczyć, a tem bardziej że to dzień rekreacyi niech
Emanuel idzie się bawić — bawić — bawić, bo to
jego życie. Ad

Poszedł więc Emanio bawić się. a do sa-
mimu tylko kilka dni, przekłada zabawę
ciała nad zabawę ducha, nad zabawę, któ-
ra go ma uczynić godnym synem Rodzi-
ców, Rodziców jakich mało na świecie —

Adam

5 - 9 Bawił się na górze przed i po kolacyi —

20. Niedziela [illegible] mi bawić się
a nie się —

Wstał o 5¼ — porobił porządki [illegible] i kilku
wyłat mięc(?) gramatyki franc. i geogr.

Gdyby to Emanio tak pilnie dosiedział
nauki, jako pilnie dosiaduje do końca
zabawy, coby to za chłopiec z niego był. Wczo-
raj pomimo próśb pomimo przedstawień ze [illegible]
za parę dni, Emanio do 9¾ wieczór siedział i nic
a nic nie robił — Uwiedz o tem że jak dłużej jesz-
cze będę widział w tobie tę chęć zabawy, to re=
kreacyję zniosę — i nawet na górze nie pozwolę
ci bawić, oprócz tylko godzinę na dzień pozwolę —
się bawić

Adamin

Po nabożeństwie — pisał ćwiczenia łacińskie i
niemieckie — ostatnie z małą uwagą i
[illegible]
[illegible]

1–2. Obiad — po obiedzie powiedział że się będzie bawić do 3ciej —

3–4½. Jakoś o 3ciej pamiętał o obietnicy że przepowiadać geografii i grammatyki niemieckiej i tłumaczenia niemieckie które wprawdzie chciał tylko zbyć ale przecież dokładnie wypracował — a potem znów bawić się przyszedł —

4½– 8¼. Bawił się na górze —

8¼ — 9. Trochę z bielizną porządek — a potem wyszedł wyspany — Sid. [illegible]

21. Poniedziałek Niedobrze mi baw się, a uczy się —

Wstał o 5¼. — wydał geogr. gram. francuską i trochę niemiecką —

7½–8. Muzyka niewiele po jakiemu [illegible]

8– 8½ Słówka dobre — były i które takie

8½–10. Język niemiecki — Grammatyka niemiecka — Miło mi tu wyrazić zupełne zadowolenie z zupełnego powtórzenia grammatyki niemieckiej o brzmieniach głoskach samogłoskach spółgłoskach etc — podziale na części mowy i w całości o rzeczowniku i deklinacyach mocnych i słabych —

Obiecał odrzystać dobrze o przymiotniku —

10–11 – Najprzód śniadanie, potem geografia o Niem-
cach północnych i gram. łacińska o rodzajach
Deklinacyi IIIej lepiej jak zwykle. –

11–12½. Lekcyi fechtunku nie było – bawił się wraz
z Michałem –

12½–1. Wreszcie przygotowywał się z muzyki, ale
N. B. ponieważ wspominany przez p. Sokalsky
aby grał uważniej i lepiej, on się nie poprawił
przeto też na Jej żądanie grać przestał
przed pieśnią –

1–2. Obiad –

2–3. Dokończył S. ~~Cecylię~~ Matkę Boską dosyć dobrze – co do nowej
zaczętej roboty też nie dobrze wypadła ma jeszcze
raz zacząć —
Świerzyński

3–4 Język francuski – gram. lecz nieumiał 2 części dosyć dobrze
tłomacz. pol. na fr. – nie dość uwagi

4–5.55" Najprzód tłomaczenie ćwiczenia z łacińskiego na pol-
skie odnośnego do Konjugacyi 2giej bierniej dosyć do-
brze – potem robił z łacin. rozbiór ale bardzo
słabo szczególniej co do przymiotników i impera-
tivów wszystkich Konjugacyi we wszystkich ma-
czasach. – [illegible]

6–8. Bawił się przed i po kolacyi – i

8–9. – czytał dzieł. łacińskie – gram. i geogra-

Vidi A.

Wtorek Nie śpij nie baw się a ucz się

Wstał o 5½. czytał dalej łacińskie i uczył na lekcyi po śniadaniu bawił się

7½–8½ Historia naturalna ogólny charakter stawonogich – cechy zewnętrzne i wewnętrzne owadów – cechy owadów tęgoskrzydłych – z uwagą. –

8½–9½. Arytmetyka – Powtarzanie zbiórowego mnożenia ułam. dziesiętnych. dobrze zamiana ułam. zwycz. na dziesiętne słabo.

9½–10. Język niemiecki Rozbiór gram. dobrze –

10–11. Najpierw śniadanie potem Geografia, dalsza część ~~A~~Azii. trzeba jeszcze tego, potem deklamacja łacińska słabo – rozbiór łaciński słabo

11–11½. Muzyka. Od trzech dni gra ciągle na lekcyi 4 takty i tych jeszcze dopełnie nie umie – tak jak gdyby pierwszy raz je czytał – sam zaś utrzymuje że gra dobrze. – Wczoraj kazałem mu wstać przed 1ą god. od fortepianu bo się bawił zamiast grać porządnie gammy – i wolę żeby wcale sam nie grywał gdyż tylko fałszuje – przekona że czego się odemnie wyprosi tego czas traci –

Słówka dobre – czytać i tłum[aczyć] myśliśmy mało cza-

Ponieważ Emancio według zdania uważnej go grać Pan-
ny Sokulskiej w czasie szczytowania nie źle uważa-
ny ni postępuje; przeto nie wolno mu od dziś szczy-
tować się w muzyce, bo nie używa czasu tego ku-
rzystnie – N.B. Zapisuję to w dzienniku Emancio przy-
by lekcyi muzyki zatem przynajmniej miał dłuży-
w zostawiam Pannie Sokulskiej wszakże przy-
Jej o to tylko, by wtedy z Emancio miała szy-
lekcyi dłuższej – jeżeli Emancio wart tego będzie –

Hawinię

12 – 1. Czytał godzinę wypisy polskie –
1 – 2. Obiad –
2 – 3½. Wiedział swą ocenę ~~[illegible]~~ ale niewiernie –
Tanieckiej – zadanie arytmetyczne zrobił
dobrze – uczył się geografii i grał Tanie[ckiej]
5½ – 6½ Byliśmy na przechadzce
6½ – 8½. Kolacya i zabawa. –
8½ – 9. Czytał wypisy –

23. Środa – Niebawem [illegible] a uczy-

Wstał o 5½. – czytał geografię gramatykę Tanie[ckiej]
7½ – 8. Muzyka. Czytał dalej – o Chinach i d. dobrze
8 – 8½ Słówka dobre. Czytał. i tłum: etyczne.

8½ – 10. – Przedm. niemiecki – Grammatyka powtarzanie
o przymiotnikach – zupełna nieuwaga
i nieprzytomność ~~tutu~~ przeszkadzały
mu do odpowiedzenia rzeczy takich o których
przekonany jestem iż umie jak najlepiej

10 – 11. Najpierw śniadanie drugie. potem gramatyka
łacińska o rodzajach – tyle razy zadana powtarzać się
musiał, i jeszcze jej nie umiał, a to przecie
na examen który się ma odbyć lada dzień – bo
właśnie zostałem dziś zapytany urzędownie, czy
już Tomasz gotów jest do examinu – ? – Zapy-
tany Tomasz co mam odpowiedzieć – rozpłakał się
nad czem – oto nad swojem próżniactwem –
Otóż są owoce nieposłuszeństwa, próżniactwa,
nieuwagi nieprzytomności – zamiast nauki –
zamiast postanowienia młodzieńczego wstań i obja-
wienia nauki i chęci do niej władzy krajowy-
widzimy dziecinny marzgajowatk, Takdiarszki

ŹLE – Adam.

11. 12 Rysunek niecierpliwie, ale dość dobrze

12 – 1. Rysunek –
1 – 2. Obiad.

S.

2–3. Odrysował S. Cecylię ale zanadto lekkomyślnie; zrobiłem mu uwagę iż potrzeba ze największą usilnością wzór naśladować gdyż tym tylko sposobem postępować można — Świerzyński

3–4 Język Francuzki — gram fr. I. Klassi miernie
tłomacz z polsk na fr. dosyć lotem uważnie

4–5. Geografii nie umiał — a przecież rano powiedział że chce geografię skończyć, bo chce examin 1go zdać — potem tłómaczyliśmy niemieckie Zawiszkie odnośnie do Konjugacyi 3ej ..... była ch.; ale uwagi na zaimki i na wyrazy kilka razy już użyte nie było. —

N. Niewidzę nigdzie postępu zapisanego od dawna w mówieniu niemieckim językiem, dlatego znowu upraszam Pana Stachowicza by usiądł i zawsze takiego mówił do niego po niemiecku i postęp w tem mówieniu tak, jak to już dawniej było zapisywać. X. W. a tłumaczenie nie odpowiadał po polsku gdy go tak po polsku zapytał. — X. W. —

5–6. niedokładnie odpowiadał o modlitwie pańskiej. XWS.

6–7. Byliśmy na przechadzce

7–7½ — Kolacya —

7½ – 9½. Czytał — gram polska — i Zawiszka — potem poszedł spać — idzie spać mówił ..... do niemiecku — X. W.

24. Czwartek Nie bawiąc się nie śpiąc ... się:

Wstał o 5tej ubrawszy się czytał deklamacyę niemiecką i słówka francuskie

6½ – 7½ Gimnastyka —

7½ – 8½. Historia naturalna. o owadach tęgoskrzydłych w szczególności z uwagą i pojmowaniem oraz odpisaniem onych —

8½ – 9¾. Język niemiecki — Niespodziewana uwaga przy grammatyce — największa nieprzytomność do tego stopnia że zapytany, w ogóle o zdaniu głównem i rozwiniętem nie mógł się wytłumaczyć — kiedy zdanie jest rozwinięte, a tem mniej, co jest przydatkiem a który wyraz jest dopełnieniem — Śniadanie

9¼ do 9¾. Zmianę przeszło by go słuchać z całej geografii chcąc się sprobować do examinu — Umie wyjść granice każdego kraju jego stolicę — ale podziałów etc. gór jeziór nie umie — Siadł potem do napisania listu do matki i dla tego ani grać ani francuskiego nie uczył —

9¾ 10¾ – 12. Pisał list i dokończył przepisywania na czysto —

12 – 1. Rysował mappę —

1 – 2. Obiad,

2 – 5. Pisał ćwiczenie niemieckie i bez zastanowienia i uwagi — a potem łacińskie — i przykład arytmetyczny

5-6½. Byliśmy w gymnazium —

6½-8½. Bawił się na górze —

8½-9. Zeszedł do siebie i czytał geografię gorliwie niemiecką — mówił zawsze niemal po niemiecku

Vidi Stamirski

25. Piątek

Wstał o 5¼ lecz ubrał się ~~do~~ zupełnie dopiero na 6½ lubo wprawdzie był pierwej ubranym, ale ponieważ już więcej jak tydzień upominam ażeby uszy czysto mył i usta płukał, a Mimo tego czynić zaniedbuje — zatem dziś kazałem się zupełnie rozebrać i dopotąd umyć się dopóki czysto nie będzie — wreszcie pokazałem mu jak się myć i obcierać potrzeba, aby być czysto umytym —

7-8 Gymnastyka — dosyć chętnie, ale zawsze z ubolewaniem nad swemi rączkami — St. Vidi

8-8½ opowiadał wyrażająco historię naturalną o owadach tego przedł. dobrze, tylko o Szarańczy zapomniał prawie i wojnie jej przedstawienia szczeg. — przerwałem lekcyję z powodu przyjazdu Ojca i rodziny. Dobrzański —

8¾-10. — Język niemiecki tłumaczenie i rozbieranie — z początku zupełnie bez uwagi w końcu się poprawił —

10–11. Śniadanie. Dopiero potem geografia o Austryi i jéj podziałami wyrysował dobrze jéj mappę na tablicy i Europy zapomniał jéj podziałów wyrysował na tablicy jéj kontur dobrze — Deklinacyi Łacińskiéj po [illegible] raz nie umiał żadnéj. — Rodzaj deklinacyi 3ᶜⁱᵉʲ szczegółowie nie umiał — odmiany deklinacyi 4ᵗᵉʲ, 5ᵗᵉʲ nie umiał, [illegible] Łacińskiéj koniugacyi II dopiero bez uwagi na [illegible] i nie pamięta znaczeń [illegible]

Dziwi mię że Emanuela trzeba napędzać do porządku około ciała potrzebnego, iż na umyciu uszów o które przed półtora tygodniem upominałem dopiero dziś i to przy wezwaniu pana [illegible] wykonane zostało — Stanisz

11–11½. Muzyka. Gammy grał dobrze nuty ciągle słabo [illegible] —

11½–12. Lekcya z P. Mikucka —

12–1. Rysował mappę

1–2. Obiad

2–3. Odrysował nie źle, Tobiasza zaczął ale w niewłaściwym miejscu —

Świerzyński

3–4. Język francuski — gram. fran. (rzeczown.) — Dosyć to umie
Deklamacya — Dosyć dobrze —

4–5. Podwieczorek potem [illegible] uczyliśmy się [illegible] łacińskiéj koniugacyi w nieokreślonych 2ᵍᵒ i 4ᵗᵉʲ z uwagą jak zwykle — —

5–6. Religija – Dosyć miernie odpowiadał o przygotowych artykułach składu apostolskiego. — X. Wolf.

6–7½. Bawił się i przed kolacyą na górze

7½–9. Uczył się gram. łacińskiej geografii

Vidi Stamirowski

26. **Sobota**

Wstał po 5¼ ubrawszy się czytał geografii — po śniadaniu przeszedł się po ogrodzie —

7½–8½ Muzyka dobrze Słówko dobre czyt. Stu tera

8½–9¼. Arytmetyka dobrze —

9¼. 10. Język niemiecki Gram. uwaga słaba —

10–11. Najprzód śniadanie i ubranie do gimnastyki, potem powtarzaliśmy z języka niemieckiego łacińskie i polskie zdania do przedmiotu dalszego i bliższego — dzisiaj jeszcze nie uwagi —

11. 12. Fechtunek pierwszy raz ... tempo — dosyć uważnie — ale ciężko — S.

12–1. Rysował [illegible] —

1–2. Obiad —

2–3. Rysował powtórnie Tobiasza i Azaryasza ale za mocno rysując, chociaż co poprawi to się nie da wytrzeć dawny zły rysunek i dlatego rysunek u niego iest podwójny lub potrójny według tego ile razy poprawiał —

Pierzyński

3–4. Geometrya z powtórzeniem kąty, ich definicya, ich miara, i sposób mierzenia za pomocą łuków, wygatunkowanie ką-
tów — nakoniec twierdzenie że do ilości wszystkich + równe
powstanie summy równe i od których wszystkich — równe
wsparty powstanie równy; dalej skończyliśmy uwie-
nia łacińskie, a powtórzeniem zaczęliśmy od ucze-
nia —

4–5. Byłem na radzie familijnej Emanuela przez ten czas do-
wiedziałem się deklamacyi łacińskiej; i dziennik dobrze
tak że wygrywany tu i owdzie a nawet w zdaniach zasło-
nął raczej dobrze — brak tylko mu wyrazów czyli copia ver-
borum —. Dziś więcej jestem jak kiedy indziej zadowo-
lony, bom bardziej z Emanuela wszyscy, i dziś a nawet
już ciągle od tygodnia nie uważa na dziecinne zabawy
tylko więcej czasu na naukę, a w godzinach wolnych od-
poczywa — Dziś pomimo rekreacyi robił do 6¾
z Rogerem i uważanie oraz z Węgrem — a był dobrze ...

6–7½. Bawił się na górze —

7½–9. Z początku rozmowa z p. Kamieńskim o historyi
naturalnej — potem w porządkowaniu tabliczny
czytał — nakoniec czytał wypisy polskie.

Vidi [illegible]

27. **Niedziela**

Wstał o 5½ — bawił się — po śniadaniu o 7½ poszedł
na górę —
Po nabożeństwie — i śniadaniu pisał ćwiczenia
łacińskie, a potem ... — i ponieważ

raź nieporządnie i bez wielkiej uwagi zrobił —
pokoikiem, aby uchwycił wreszcie ustalić się
i wesołą zabawą i ćwiczenie zrobił należycie.

Znowu niema zapisane w dzienniku postępu
w rozmowie językiem niemieckim. Znowu
odpowiedz dlaczego? Kaminsky

Po obiadku bawił się do 3. na górze, potem
przyszedł i robił ćwiczenie czyściej wreszcie
ale także bez uwagi — potem czytał gram. fran.
4½ - 6. Byliśmy na przechadzce —
6 - 8¾. Bawił się na górze —
8¾ - 9. Pacierze — zebrał bieliznę do prania
a potem spać poszedł — Otto M.

28. Poniedziałek

Wstał o 5¼ — czytał gram. fran. — geograf.
i gram. Taucher —
7½ - 8. Muzyka bardzo mizernie — już o mało
że nie wstał od fortepianu nie skoń-
czywszy lekcyi. —
8 - 8½ Słowa dobrze były [illegible]
8½ - 10. Język niemiecki — Gram ~~o itp~~ powtarzanie
przypadków i odpowiadania przymiotników
nic nie skupia uwagi — nie pracuje nad sobą,
a więc wielka chęć naprzód idzie, jeśli uwagi
niebyło — a nawet chęć nie jest szczera

10–11 Najpierw śniadanie drugie, potem poszliśmy do gimnastyki i fechtunku — Nakoniec geografia z powtórzeniem o Hiszpanii, Portugalii i Włoszech — z powtórzeniem prawda że lepiej jak zwykle; ale jeszcze nie doskonale —. Tłomaczenie wierszy Tauri-skiego i polskiego odnośnie do przymiotników i ich zmian mało uwagi — M. z powtórzeniem. —

11. 12 Fechtunek dobrze — mogłoby lepiej być, żeby się tchórzowstwo dotąd nieprzebijało
S.

12–1. Rysował —
1–2. Obiad
2–3. Rysował Wniebowzięcie Naj. Panny co do pozycyi osoby dobra — ale twarze karykaturowane i [illegible] nie na swoim miejscu więc drugi raz to samo ma zacząć —
Świerzyński

3–4 Języka Francuskiego — gram. fr. Dosyć Dobrze
Deklam. — Tłomaczyliśmy nowe tłomacz. z Plutar. — dosyć dobrze
niedbały bardzo w czytaniu. —
4–5 podwieczorek. Potem egzaminowałem tak jak na examinie słuchał go tylko ćwiczeni z polskiego na Tauriskim — ale tłomaczył tek. pod względem deklinacyi i konjugacyi, jakoteż i znaczenia wyrazów nie [illegible], bo wiem nie otrzymał żadnego przepisu

5–6 Odpowiadał resztę składu apostolskiego i o przykazaniach Boskich od 1–5 — X. W. S.

6 – 7½ – Zabawa i kolacya na górze

7½ – 9. Uczył się gramm. niemieckiej, geogr. dekl. łacińskiej – [illegible] mu nie[illegible] [illegible]

29. – Wtorek

Wstał o 5½ – [illegible] gram. niemieckiej dekl. łacin.

~~6½~~ 7½ – 8½ Gymnastyka tak dobrze i chętnie jak nigdy

~~7½~~ – 8½ Historia naturalna o ~~[illegible]~~ [illegible] i [illegible] gatunkach [illegible] z wymienieniem szczegółowym –

8½ –

9 – 10. Arytmetyka – o [illegible] najmniejszej wielokrotności trzeba więcej uwagi –

Rozbiór gramatyczny z niemieckiego na polski – wszystko trzeba zapytywać. Maniuś nic nie stara się sam wyprowadzić –

10 – 11 Śniadanie przebranie się do gimnastyki, Geografia Francyi i Anglii z [illegible] ostatniej nie umiał przedtem, chociaż sam [illegible] Deklamacya łacińska bardzo słabo. – – [illegible] [illegible] [illegible] z [illegible] na łacińskie [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] byłoby dobrze gdyby ~~[illegible]~~ uwaga [illegible] na deklinacyi [illegible], czyli dokładniej [illegible] [illegible] pamiętał – [illegible], i gdyby [illegible] [illegible] [illegible]

~~11~~ 11¼ – 11¾. Muzyka przy końcu dobrze dosyć. –

11¾ – 12¼. Lekcya z p. Mikuckim

12¼ – 1. Chodził po ogrodzie za motylami –
1 – 2. Obiad –
2 – 3. Czytał powtórnie łacińskie a potem niemieckie – ostatnie bardzo powierzchownie i bez uwagi –
5 – 6½. Byliśmy w pływalni –
6½ – 8½. – Zabawa na górze –
8½ – 9 – Czytał – ~~z geografii~~ – historyę – po niemiecku przymuszony
30. Środa Vidi May
Wstał o 5¼ – odczytał lekcye a po śniadaniu rysował mappę –
7½ – 8½ Muzyka d. dobrze – Czytał Numa item
8½ – 10. – Język niemiecki – Gram. – nie powtórzył dobrze o podziale zaimków – nie powtórzył o zaimkach osobistych, zwrotnych, dzierżawczych, i wskazujących
10 – 11. Śniadanie potrzebne do gimnastyki potem się sam uczył, bo ja byłem u Dyrektora ostatnie w trzecim jedna z godziny przy szkole im. ... deklamacyi, ale jej nie umiał, i w ogóle Łacinie dosyć nieuważnie –
11. 12 Fechtunek bardzo dobrze chętnie, i cierpliwie S.
12 – 1. Rysował mappy –
1 – 2. Obiad –
2 – 3. z Rysunku chociaż powtórnie to samo robił ale gorzej niż pierwszy raz Świerzynek
M. D.

3 – 4 Język francuski – gram. fr. – z poetów miernie
tłomaczył z polsk. – nie dosyć uważnie

N 3. Dla wymówienia się napisał on a i to podał jako sposób pisania – oddawał tem go do Gramatyki, w której się tego uczył kilka razy nienumyślnie aby się nie wymawiał że zasad czytania i pisania nie przechodził.

4 – 5. Najprzód geografia potem geografia zapytany o Anglię której sobie sam zadał drugi raz nie umiał. – Potem tłómaczyliśmy wszyscy z polskiego na francuski do korrekcyi I[go] bieżący, ale tym razem jak zwykle bez uwagi.

5 – 6. Opowiadał o przykazaniach Boskich od 5[go] do końca. X W S.

6 – 7½. Bawił się na górze –

7½ – 9. – Uczył się gram. niem. deklinacyi francuskiej mówił ale zmuszony po niemiecku –

Vidi Stan. –

31. Czwartek

Wstał o 5¼. – uczył się gram. niem. dekl. francuskiej i słów. francuskich –

½ 7 ½ 8 Gymnastyka ochoczo i z checią, ale zawsze mało śmiałości!

S.

8½ do 8½ śniadanie potem historia naturalna o ptakach chrzydłatych i błoniastoskrzydłych. do pszczoły włącznie –

8½ – 9¼. Arytmetyka uwaga dobra —

9¼ 10. Język niemiecki – Gram. o zaimkach wskazujących dobrze nie odczytał — ma na jutro wszystko o zaimkach powtórzyć!

10 – 11 Najpierw zadanie drugie, potem objaśnienie Łacińska piąty raz zadana, bardzo dobrze powiedział że jej nie rozumie, a gdy mu odpowiedziałem, iż była tłumaczona. Tłumaczył się że jej zapomniał — Znowu muszę przypomnieć [illegible] że co się raz umie, na wieki się winno pamiętać — — Dalej tłumaczyliśmy ćwiczenie z polskiego na łacińskie Dosyć do porządku lekcji jak wszystko, ale rzeczy takie i tak ich nie pamięta, że się aż przykrzy. — [illegible]

11 – 12. Nie miał lekcji muzyki ani języka francuskiego z powodu wizyty M. K. Rozwadowskiego — Spędził ten czas w ogrodzie szukając motyli —

12 – 1. Rysował mappę —

1 – 2. Obiad —

2 – 5. Pisał ćwiczenie łacińskie – przepisywałem mu niemieckie, bez go nie zrobił – bo pisał [illegible] biletu do Matki —

5 – 6½. Byliśmy w pływalni —

6½ – 8½ Byliśmy u W. P. Tomkowiczów —
stąd powróciwszy napisał list do Matki, czytał gram. niemiecką o zaimkach — a łacińską i przymiotników, gdym mu o niej przypomniał — wyjątek odpowiedział dobrze —

Vidi – M.

1.

Wrzesień.

Piątek.

Wstał o 5¼. – wyspał – dekl. łacińskie i francuskie –

½7 ½8 Gymnastyka – Emanuś dowiódł, że siły fizyczne znacznie rozwinął. S.

7½ – 8½ Historia naturalna o błonkoskrzydłych dość i o twardoskrzydłych z uwagą –

8½ – 10. – Język niemiecki – Grammatyka bardzo słabo powtórzył o zaimkach pytających i wskazujących – na jutro jeszcze raz całe o zaimkach powtórzyć.
Deklamacya o rybaku i tylko dobrze, ale o motylku słabo – przekręcał wyrazy –

10 – 11 Naprzód śniadanie – dotąd Emanuś od jakiegoś czasu miał przezimnie w kościele nic czego się ma domyślać i o tem nawet do matki swojej pisał; dziś gdy się dowiaduję że Emanuś powiada że nic nie ma do uczenia się, i co przepowiada [illegible] zatem pokazuję że mimo zadawania [illegible] Emanuś nie tylko ostatnio, ale i dalej powinien [illegible] który surowo nagan[illegible] – i w dzienniku od dziś dnia zapisuję skąd i dotąd ma zadane

by wiersz i sama przy uczniu się odpowiedział Pa-
nu Stachowiczowi - też samo upraszam Pana Sta-
chowicza aby ze swemi przedmiotami przedłużeniu
postępował, gdyż widoczny dowód że nie mamy
uczenia pilnego, ale tylko uczenia czczego nas
ciekawi i ojca będzie -. Administr[illegible] M. Pry-
powiniam że dziś miał być egzamin, tym czasem
nie wiem kiedy do niego przystąpimy - Atoli
zadane ma na jutro na rano imiona liczbowe cardina-
lia i ordinalia -- Deklamacyją 6 raz dobrze z myślkami-
Deklamacyją 17 raz na jutro na popołudnie ta sama
Lucrinia et cavantkris - Przymiotników od dawna zada-
nych i to porządnie dawniej Ezgaminu na pisano
im nie umiał - zatem dowiedz się ich na jutro na rano-
Stanowczo dalej posiedzi z uważniejszego uczenia z wszystkiego
nieuwagi.-

11 - 11½ - 12. Muzyka dobrze —— Lekcya fran: [illegible]

12 - 1. Rysował muszy

1 - 2. Obiad

2 - 3. Dałem mu do rysowania wzór cokolwiek łatwiej-
szy - pozycye Aniołów dosyć dobre ale ręce
i nogi niezmiernie małe — więcej widzę
naśladowania i chęci niż w przeszłej lekcyi

Świerzyński

3 – 4 Język francuski – tłumaczenie z pols. – bez uwagi.
– Plutarcha tłumaczenie – dosyć tam niedbały w czytaniu tak jakgdyby wieki upłynęły przerywania od pracy

4 – 5 – Tłumaczyliśmy wiadomości z początków odnośnie do zamiany zdań czynnych na bierne i przeciwnie oraz do rzędu przyimków z łaciny lepiej, z polskiego nieuwaga –

5 – 6. Opowiadał o przykazaniach Kościelnych dość miernie. XMS.

6 – 7. Byliśmy w pływalni –

7 – 7½. Kolacya –

7½ – 9. Uczył się o przymiotnikach łacińskich odpowiedź dobra, o imionach liczbowych głównych i porząd. dobrze, słówka francuskie – dobre – ~~dobr~~ łacińs. dobre o zaimkach niemieckich czytał kilka razy – co do mówienia po niemiecku odzywał się kilka razy, ale tylko z przymusu – sam nigdy nie chce mówić –

Vidi Mam

2. Sobota

Wstał o 5¼ czytał gramm. niem. i łacińską [illegible] łacińskie – po śniadaniu [illegible] malował –

7½ – 8. Muzyka – późno przyszedł tak że tylko kwadrans grał – nie koniecznie dobrze

8 – 8½ Lekcya francuska dobra

8½ – 9¼ Arytmetyka – o dzieleniu liczb całych – z ułamków wyższych i dziesiętnych powtarzanie z pewnością dobrze –

9¼ – 10. Język niemiecki – powtarzanie gram. o rzeczownikach dobrze – ale potrzeba było ciągle upominać aby ciągle(?) się nie bawił – zadałem do powtórzenia o imionach liczbowych – a wstawiłem do ciągłego przypominania sobie o rzeczownikach – Deklinacyę o Messyaszu(?) i Wacławie(?) odpowiedział i opowiedział dobrze –

10 – 11½ naprzód śniadanie potem gramatyka o liczebnikach cardinalia i ordinalia oraz o przymiotnikach szablonowych(?) w gramatyce na pies(?) – i innych liczbowych przedtem się umiał – zadane ma też imiona liczbowe i distributiva, oraz o urabianiu stopnia comparativu i superlativu przez opisanie na porządek(?) ten sam – na popołudnie zaś z geografii Anglii – Belgii i Hollandii –

Dodaję jeszcze że trzeba uczniom się same zawsze przygotować do kończenia ćwiczeń – które ma w tym sposób – że ćwiczenia o konjugacyach ma rano, a z pierwszych czyli porządkowych na popołudnie – to już raz na zawsze umiał a dziś na nowo ma za powiedziane – Skończyliśmy dalej ćwiczenia wczoraj(?) [illegible] bez uwagi – Za nieuwagę ma zapowiedzianą rózgę – Ta nieuwaga jest we wszystkich przedmiotach naukowych i we wszystkim jest wielka – robiliśmy matematykę o kątach i automaticznie(?) [illegible] –

11½–12. Po skończonej lekcyi. P. Kamińskiego – ponieważ P. Starzeński wyjechał nie było więc lekcyi fechtunku – pobiegał po ogrodzie za motylami –

12–1. Rysował dalej mappę –

1–2. Obiad.

2–3. Dokończył Chór Aniołów dosyć dobrze – ale ze nowo zaczętej roboty znowu jestem niezadowolony

Świdzyński.

3–5. Odpowiedział deklamacyę powtórny raz zadaną 6. Dobrze praktykował następnie bajkę uważnie – i potowę z niej, wraz z powtórzeniem przez niedzielę na wtorek zadane. – Dalej kończyliśmy mówienie z przeszłego ad wsie do [illegible] przymiotników – z lepszą uwagą jak zwykle. z Matematyki o kątach przyległych, dopełnieniu, spełnieniu i ich opełnieniu kątów przyległych i summie kątów [illegible] wspólny wierzchołek w jednym punkcie mających

5–8. Bawił się w ogrodzie a po kolacyi na górze

8–9. Powróciwszy do siebie – powtarzał deklam[acyę] łacińską zawsze mało po niemiecku –

3. Niedziela

Wstał o 5. – porobił porządki w biórku [illegible] i kuliżnąć[?]

po śniadaniu biegał po ogrodzie –

Przed 9ᵃ poszedł ze mną do kościoła, potem zjadłszy śnia-
danie robił ćwiczenia łacińskie - tak jak wszystkie
inne o ostatnich czasach - wspólnie źle - że ma z nimi
robić go musiał. - Adam

Ćwiczenia niemieckie robił niedbale
potem uczył się gram. łacińskiej odpowiedział dobrze.

1-2. Obiad

2-6. Po obiedzie bawił się a przed 3cią zaczął do uczenia
uczył się gram. niemieckiej odpowiedział dobrze
.... francuskiej odpowiadał dobrze - geografii
powszechnej pojechaliśmy na spacer z Janem -

6-8. Bawił się na górze a potem z belwederku
przypatrywał się sztucznym ogniom -

6-9. Odczytał ćwiczenia łacińskie - potem
poszedł z bielizną - Mało bardzo po niemiecku
Adam

4. Poniedziałek

Wstał o ~~5~~ 5½ przygotował lekcye

Dzisiaj przestajemy z lekcyi pływania, bo Pan
Kolubowski oświadczył, że cholera w okolicach Kra-
kowa już zagraża. -

7½-8. Muzyka - mało uwagi. - Adamie

8-8½ Czytał i tłumaczył chętnie O słowach nie nie
powiem - Adam.

8½ – 10. – Język niemiecki – Grammatykę niem-
o imionach liczbowych dobrze umiał –
na zadanie – die praeteritum o przedimku –
fleksyi słowa i konjugacyi o zadaniu słowa –
o słowach przechodnich i nieprzechodnich –
znaczeniu odmiany liczby i jej opisanie –
rozbiór robił b. dobrze –
Deklamacya o chwale bożej b. dobrze –

10 – 12 Naprzód śniadanie potem gram: łacińska o liczebnikach i przysłówkach z magis – minus – i tyż o stopniowaniu przez opis z zastosowaniem do gram. polskiej d. dobrze – Zadanie na uwyjątki liczebników i o nieforemnem stopniowaniu na wtorek – Tłomaczyliśmy wierszami z polskiego i z łacińskiego, ale uszła mi uwaga – potem z Matematyki powtórzył przeszłą lekcyę i dowiedział się o kątach wierzchołkowych przeciwległych bez uwagi –
Gimnastyki nie było –

12 – 1. – Bawił się –

1 – 2. Obiad –

2 – 3. Rysował powtórnie chór Aniołów – pierwszego Anioła nie źle odrysował –

Świerzyński

3 – 4 Język francuski – gram. fr. – Dosyć dobrze
– Deklam: – miernie – ze złem wymawianiem
złem czyli płut. – nieuważny przy czytaniu
ciągle niespokojne niestosowne w ru-
chach zachowanie się
en wymawiał jak ę

4–5. Najpierw pedanterya, potem geografia zadana
z przestrzeniem ~~[illegible]~~ i już powtarzana b. słabo, próż-
niactwo do niewierzenia w nauczaniu się imion
własnych — od jutra wejdzie rózga do pokoju Emania
urzędzi — Uczyliśmy z geografii Anglija, Belgija
Hollandyja Szwajcarya i Cesarstwa Austryackiego
do Węgier — ~~na~~ środę popołudniu — Potem skończy-
liśmy uczenia z łacińskiego i z polskiego z po-
wtarzaniem odnośnie do rzędu in i sub pilniejsze b. dobre
drugie ~~[illegible]~~ z uwagą ale niedbale — potem z łacińskiego
uczenia odnośnie do 4ᵗᵉʲ deklin. b. dobre — z polskiego
z większą uwagą —

5–6. Powtarzanie katechizmu jeszcze dosyć miernie. XWS.

6–7½ Kolacya i zabawa —

7½–9. — Muzyka — gram. łacińskiej o stopniowaniu
i [illegible] — odpowiedział b. dobrze deklam.
łacińskie b. dobrze — gram. niemieckiej i
bardzo mało oprócz lekcyi po niemiecku
V. S. : [illegible]

5. **Wtorek**

Wstał o 5½ — odrysował lekcyę — dał jeść
ptakom i wstał się do lekcyi gimnastyki —

Gymnastyka śmiało ochoczo, i uważnie

7½ do 8½ śniadanie — skończyliśmy historyę naturalną o owa-
dach — i z jeometryi mówiliśmy o kątach prostych
z dwóch prostych powstałych od krzyżowania prostych —
uwaga przy pierwszej większa niż przy drugiej —

8½–9¼. Arytmetyka powtarzanie o mnożeniu
ułamków dziesiętnych — prze. 10. 100 1000 etc
przez liczby ~~[illegible]~~ całe — lub ułamki dziesiętne
o zamianie ułamków dziesiętnych na zwyczajne
i odwrotnie, o mnożeniu ułamków zwyczaj-
nych — przez liczby całe — z zupełnym
rostrzygnieniem — o dzieleniu mnożeniu
liczb dziesiętnych Dobrze —

9¼–10. Język niemiecki — Gram. niemiecka —
na powtórzenie — lekcyę wczoraj zadaną i przypomni
do powtórzenia o czasach — i przedewszystkiem
postarać się o uwagę na lekcyi —

10–11½ najprzód śniadanie potem gram. Łacińska, o li-
czebnikach i o stopniowaniu nieforemnem przy-
miotników i odklamowuje dobrze — Ma zadane o
odmianie liczebników unus duo tres i mille, de-
klamuje vulpes — i starzec i [illegible] do liczą-
[illegible] potem i polskiego dobył [illegible]
wszystko z rozstrzygnieniem znania —

Słówka b. dobre Czyt. i tłum.: z wielką uwagą

11–12. Muzyka —

12–1. Bawił się —

1–2. Obiad —

2–5¾ Pisał ćwiczenia łacińskie — a potem niemiecki
bez uwagi i niedbale — geografij d. dobrze
gram. niemieckiej d. dobrze odmiany słów
francuskich dobrze — odpowiadał — [illegible]
ćwiczenia łacińskie — i myśli odmiany imion
liczebnych łacińskich —

5¾ – 8¼ – Kolacya – po którey byliśmy na przechadzce
a potem u P. Tomaszewiczów –

8¼ – 9 – Przypominał lekcye pamięciowe
Mało co po niemiecku – Vid. Niemiey

6. Środa

Wstał o 5¼ – przypominał lekcye pamięciowe
a po śniadaniu mappę rysował –
Słówka d dobrze – Czyt. i tłum: chętnie

7½–8½ Muzyka –

8½ – 10 – Język niemiecki – Gram. – dobrze – ale
uwaga często ma dalej powtarzać –
o Liczbach – co jest ~~in~~ istotne – co bezwzględnie występ-
uje w się osoby i jakie je poznać można –
co wyraża się pomnożeniem przedmiotów a co pow-
tórzeniem w słowie – które są w czynnym
znaczeniu czasy niezłożone – a czy w biernym
znaczeniu są takowe i który? –
Rozbiór byłby dobry, gdyby przytomność
była większa. –

10–11. Śniadanie drugie potem odmiana liczb przysłówkowych:
słowa, na jutro to samo, i o ordinaliach i podziało-
wych – oraz o konjugacyi na karcie 62. do Tempora-
liów uczył wszystkie dalej uważniej jeszcze bez uwagi –

11.12 Gymnastyka dobrze – wsiadanie na konia
skakanie – dobrze S.

12–1. Rysować mappę

1–2. Obiad

2–3. Rysował powtórnie Chór Aniołów lepiej niż poprzednią razą – chociaż nie bez uchybień jemu właściwych to jest małych nożek i kwadratowych twarzyczek

Świerzynek

3–4. Język francuzki – Gram. fr. – Oddał Dobrze
Słowa z polski na fr. – ~~lepiej~~ jako
Oddanie poprzedniej lekcyi

4–5. Najprzód kawałek mały Albba [illegible] bo powiedział mi że go brzuch boli i dlatego ma zachować dietę, i herbaty samej na kolacyję się napić, ale może nająść najmniej jeść bułki i Albba – Geografiję zadaną odpowiedział d. dobrze – zadane ma na sobotę całe Cesarstwo Austryackie –. Potem [illegible] z Tanińskiego odmiane [illegible] [illegible] 3ą dobrze, z pośledniego zaś bez uwagi na rodzaje i ostatnią rzędu – i nie chce pamiętać wyrazów Uważał dobrze. X. R. W. S.

5–6. Historyja święta o Eliaszu. ~~X~~

6–7½. Kolacya i zabawa na górze – chociaż widział że potrzeba zachować dietę prosił nudził raz na raz zapytaniami, czy będzie jadł bułkę, ze masłem, to cały itd – i to nawet bez wstydu bo przy gościach, zapisuję dlatego, że mu nie odmówiłem J. R.

7½–9½. Uczył się dekl. tanińskiej odpowiedział dobrze gram. – tanińskiej ~~dobrze~~ a – gram. niemiecką dobrze –

Vidi Adam –

7.

Czwartek

Wstał o 5½ — czytał słówka i gram —

Od 7 do 7½ powtarzanie z matematyki przeszłej lekcji i na nowo [illegible] kątów wewnętrznych zawartych między liniami prostemi przeciętemi trzecią a rozchodzącemi się z jednej i z drugiej strony ~~prze~~ nachylającemi się ku sobie —. Uczyć się trzeba z [illegible] — tylko nieuwaga —. [illegible]

7½ — 8. Muzyka dobrze. [illegible]

8 — 8½ [illegible] i [illegible] — jak zwykle

8½ — 9¼. Arytmetyka — o dzieleniu liczb całych — przez całe i dziesiętne — zamiana ułamków zwyczajnych na dziesiętne i wyrażania sposobem skróconym dzielenia liczb dziesiętnych przez pomnożenie na kilku miejscach — jeżeli znali następne [illegible] nie pojęcia [illegible] cyfr [illegible] a nie dających się oznaczyć w [illegible] —

9¼ — 10. Język niemiecki. Gram. niemiecka — byłoby może dobrze, gdyby był uważniejszy — ma powtórzyć jeszcze dzisiejszą lekcję i przystać do powtórzenia o konjugacji mocnej i słabej — [illegible] ostatecznie — w wstępie — o podziale głosek — [illegible] wyrazów i zdania —

10 — 11. Śniadanie, potem odbywał deklamację co na dziś miał odpowiedzieć słabo i te same ma na sobotę. — Gram. łacińska — o uwagach nad ordinaliami słabo, i o distributivach to samo, o adverbiach i multiplicativa — o konjugacji nie umie więc to samo, i o temporach — do §. 181 — potem [illegible] z łaciń

skiego na polskie passivum. 2ie Księgarzy – Nie wiedział że Dulcia i amara jest w liczbie mnogiej; nie wiedział co jest acrius –

11–12 Fechtunek dobrze – uwaga i przytomność zdałaby się lepsza S.

12–1. Rysować mappę

1–2. Obiad – ponieważ wiedziałem że na obiad na jarzynę będą grzybki – a takowe nie mogą być zdrowe dla żołądka w nieporządku, prosiłem więc kucharza aby dla Emanuela szpinak zgotował. – czego Emanuel nie chciał uważać, jako ~~a dobrym jego~~ staranie ~~t~~o jego zdrowie, lecz gniewał się i utrzymywał że ponieważ zdrów jest zatem i grzybki jeść może – chłopiec jedenaście lat kończący, płakał o to że zamiast grzybków, szpinak mu jeść zalecono. – Ale nie to koniec mizerności Emanuela, bo na czwartą potrawę podano grubą kaszę tatarczaną, która go ~~ró~~znowu w zębki ~~k~~ kole – Tak więc dziś miał dwie przyczyny, które go wśród obiadu dwa razy do łez rozrzewniły. – Mój zawodnie że dzień dzisiejszy jest nieszczęśliwym, bo dowiódł dwa razy nierozsądku marzycielstwa i smakoszowstwa Emanuela.

Oto uczeń klassy drugiej Łakociarz i Mazgaj!
Adam

2 – 5¾. Pisał ćwiczenia łacińskie a potem niemieckie – nieuważnie bez uwagi – Odpowiedział lekcyami. [illegible] dobrze Geografię dobrze – Czytał Religię –

5¾ – 8½ Zabawa i kolacya na górze –

8½ – 9 – Rysował – oprócz samej lekcyi [illegible] mówił po niemiecku

Vidi H.

8. **Piątek**

Wstał o 5½ robił porządek z klatką i [illegible] po śniadaniu powiedział na górze

Potem był w kościele [illegible] na nabożeństwie [illegible] zrobiony pisał ćwiczenia łacińskie, uczył się gram niemieckiej stronnicy i ćwiczenia i zaczynał czytać na wypracowania polskie

12½ – 1. Był w ogrodzie –

1 – 2. Obiad – po obiedzie napisał wypracowanie

4½ – 5. Żadne samo ćwiczenia łacińskie źle zrobione miał poprawić, ale poprawił źle, a błędy takie popełnia jakich w klasie nie popełni – Wypracowanie polskie opis legendy o Madyi napisane także gorzej niż zwykle [illegible] – a błędów ortograficznych do czynienia lub zamiędbania głosek jak ą, ę, ó i dużych oraz znaków pisarskich z braku [illegible] [illegible] – Hamiwiz

[illegible] od 8½ bawił się na górze – powróciwszy rysował kredką –

Vidi Hamiz

9. Sobota

Wstał o 6½ — czytał słówka francuzkie — deklamował [illegible] i niemieckie — i gram. niemiecką —

7½–8. Muzyka — nuty o krosnie czyta — prosił Em-nia żeby je sobie na pamięć przepisowie —

8–8½. śniad. — Słówka d. [illegible] i [illegible] —

8½–9¼. [illegible] na liczbach wielorakich — brak przytomności — —

9¼–10. Język niemiecki — Gram. niemiecką [illegible] dokonale odpowiedział — naznaczane do przełożenia o podziale koniugacyj — odmiany słów posiłkowych i do odczytania co jest mowa i język i jak rozumie podział części mowy — które są odmienne a które nie-odmienne i co to jest odmiana wyrazów — odmiana przedimków pewnego i niepewnego — Deklamacyę wierszów prawy — umiejętne — ale w porządku [illegible] potrzeba aby się jej douczył —

10–11. Śniadami [illegible] gram. łacińskiej zapytany o ~~multi~~ plicativa nie umiał, o czasach umiał dobrze. zadane mu na poniedziałek rano o [illegible] to samo — a z drugiego miejsca § 81. opuszczone — aż do co są czasy pierwotne i które — i jak się pierwsze czasy urabiają do § 182. — Słownik [illegible] z polskiego do koniugacyi 2ej [illegible]

11–12. — P. Starzewski nie był — spędził ten czas w ogrodzie — i bawię się w palanta z trzema innemi

12–1. Wypoczął się —

1–2. Obiad —

2–3. Rysował Chór Aniołów powtórnie, pozycya dosyć dobre — tylko twarze jeszcze karykaturuje z przyczyny pospiechu — Świerzyński

2–5. Deklamacyi Łacińskie vulpes et leo dobrze, sturnus et cuculus słabo, dlatego też ostatnią jeszcze raz i lepus et capra na utorzekiewano obydwie — Geografia całe państwo Austryackie dobrze — zadane na poniedziałek Królestwo Pruskie do Szląska — Potem Stan nam zadał ćwiczenia z polskiego na Łacińskie i odrobiliśmy ćwiczenia z polskiego na Łacińskie i odnośnie do przymiotników z dwoma i z jednemi ze trzema zakończeniami nie odnosiło —... Stan

3–7¾. Bawił się na górze potem i po kolacyi.

7¾–9. Przetłumaczyli łacińskie i wypracowanie polskie — Vidi Stan —

10. Niedziela

Porobiwszy wszystkie porządki poszedł aby nam zadać ćwiczenie do zrobienia z polskiego na niemieckie —

7½–7¾ Wczoraj zrobione ćwiczenie łacińskie i potem poprawialiśmy w łacińskim nie było uwagi na participium perfecti passivi i na rząd przymiotników — miałem przytem wytknięte czasowniki omowne — Wypraco

wani pobkie pisane szybko, dlatego niejednie i nieor-
tografiimi –. Pierwszy raz Emanio nie odwlókł a ra-
czej nie odłożył roboty na jutro, tylko jak następ-
nie za czytaniem pilnego przystąpił uważając uwi-
czenia dwa zrobił – potem ostatniego zeszyt przecie
na górę gdzie zabawił do $8\frac{3}{4}$ w którym to czasie
poszliśmy do kościoła. – <u>Tu notuję uwagę dla</u>
<u>Emania na całe jego życie</u> – Chodząc z tobą od
kilka miesięcy do kościoła, uważam że odmawiasz
modlitwy krótkie do mszy świętej służące – mówią-
by odmawiać wśród nich, ~~[illegible]~~ imię także
modlitwę, gdyż po przeczytaniu krótkiej modli-
twy, duch twój zamiast się unosić ku Bogu, mo-
że myśleć o czemś innem – myślenie zaś o Bogu
i modlitwa, i także myślenie o czemś będącej treści
modlitwy, wyjęte tym sercem, nie dopuści roztar-
gnienia umysłu, któremu ty się poddałeś – i które
i wstrzymuje postęp w objmowaniu nauk, i w po-
stępowaniu dobrem, chociaż jedno i drugie chcesz
wykonać –. Módl się więc w domu i w kościele bez
roztargnienia, a roztargnionym w nauce i postępo-
waniu nie będziesz, bo Bóg ci pomoże – Stanisław

~~[illegible]~~ Zrobione ćwiczenie poprawiał ze mną
potem się uczył gram. łacińskiej i niemieckiej
ale nazbyt uważnie deklamacyę łacińską
odpowiadział dobrze —

1–2. Obiad —

2–3. Bawił się balonem a potem na górze —

3–4. Odpowiadał gramm. łaciń. i niem. — których nieuputnie dobrze nie mając się razu odpowiadał dobrze — dekl. łacińską dobrze geografię dobrze —

4–8½. Bawił się na górze —

8½–9½ Porządkował biblioteczkę czytał geografię i dekl. łacińską a potem mappę rysował — mało bardzo po niemiecku

11. Poniedziałek Vide Examina

Ubrał się 5½ — odczytywał deklam. łacińską i słowka francuskie

Wczoraj idąc z mamą ze mną rozmawiał o swym examinie, przytaczał zdawania examinów innych jego kollegów i wyrzekł pamiętne dla siebie słowa: „Wolę ja wszystko umieć i iść pewnym do examinu, niżeli nie zdać i poprawiać potem" —

7½–8½ Muzyka niedobrze Czytał i [illegible]

8½–10. Lekcya niemiecki — Gramm. umiał dobrze — ma wydane gramm. — jako się tworzą czasy złożone — odmianę czynną ~~[illegible]~~ koniugacyi mocnej i słabej — i § 21. 22. do przetłomaczenia — Rozbiór dobrze —

10–11. Śniadanie drugie, potem deklamacyi Łacińskie
Lupus et capra, Sturnus et merulus et asello, dla tego
na jutro znowu Sturnus i Vespertilio — grama-ta-
cińska o multiplicativach b. dobrze, zadane na
jutro, proportionalia i adverbia do pronominiów —
o konjugacyi a mianowicie uważaniu czasów od przeszłos-
ci b. dobrze — skoro to mieliśmy, tylko nie z książ-
ki — zadane na najutro do słowa sum — Nauko-
wie [illegible] liśmy ćwiczenie Łacińskie do konju-
gacyi. 3ci

11. 12 Gymnastyka dobrze — obznajmienie się w
siadaniu na konia i skakaniu b. dobrze

12–1. Szukał gumy do wycierania, którą zagubił — i
znalazł ją w dole przy mnie porządek [illegible]
zrobił i potem [illegible] [illegible] —

1–2. Obiad —

2–3. Rysując ma tę jeszcze wadę iż zmniejsza prze-
mioty i to jeszcze co raz bardziej ku dołowi — na co
go uważnym zrobiłem — i przez to figury jego
są karykaturalne —
Świerzyński

3–4 Język francuzki — gram. } Dosyć dobrze
Deklam. }
~~[illegible]~~ czyt. Plutar. — zalecam uwagi
i obaczność w czytaniu i przy-
kładzie.

4–5. Podwieczorek – potem geografia o Prusach do [illegible] do dolnej – zadane na środę resztę Prus do Niemiec południowych; potem tłumaczył ćwiczenia z łacińskiego i z polskiego z języka [illegible] szczególniej z polskiego —

5–6 Bardzo miernie odpowiadał o pierwszych trzech prośbach modlitwy Pańskiej przeto poleciłem mu, ażeby mi te odpowiedzie wypracował na piśmie. XWS.

6–7½. Kolacja i zabawa —

7½–9½. Uczył się gram. niemieckiej odp. dobrze deklamacyj łacińskiej [illegible] musiał kilkakrotnie równanie i gram. łacińskiej [illegible] chciał tylko ubyć — Oprócz samej lekcji języka niemieckiego – przy której dziś musiał w ciągu dnia nic mówić po niemiecku

Vidi [illegible]

12. Wtorek

Wstał o 5½ przygotował się z gram. łacińskiej po śniadaniu poszedł do Biblioteki przeglądał z [illegible] historyję naturalną —

7½–8½ Muzyka – słabo bardzo umiał – i zawsze powtarza się trudno chociaż ciągle gra jedną Stówka [illegible] [illegible] —

8½–9½ Arytmetyka o dzieleniu liczb wielorakich Do uważania —

9½–10. Gram. niemiecka umiał dobrze —
z Gram. łac. zadane odmiany [illegible] imion i słów – i odmiany [illegible] i o [illegible] Dekl. imion i słów powtórzył —

Śniadanie.

10–11½ Odpowiadał gramatykę łacińską o formowaniu dalej czasów [illegible] – zadane na jutro słowo sum i z niego złożone – o [illegible] nie umiał, to samo na jutro – i o nieregularnych słowach koniugacyi 1. 2. Słownego ćwiczenie z polskiego na łacińskie do koniugacyi III

11–12 Fechtunek i Gymnastyka zupełnie dobrze

12–1. Doradziłem mu aby wypracował teraz dla Księdza Serwatowskiego zadane pytania, ustnie; bo tak niedbale napisał iż drugi raz pisać musiał. —

1–2. Obiad —

2–[illegible] Pisał najprzód ćwiczenie niemieckie bez [illegible] nieuważnie bo w [illegible] 21 błędów zrobił. — potem uczył się gram. niemieckiej. odpowiedział dobrze — Potem przyjechał Ojca właśnie w tej chwili powracającego z [illegible] po [illegible] chciał odpowiadać gram. łacińskiej — słuchałem słowa sum we wszy[stkich] i tak imperfectum conjunctivi, podług mego raz było. fui – fuerim – esse – fuisse. etc – Gdym go odesłał aby się douczył – wyrzucał mi się [illegible] dobrze powiedział douczył się więc ale jeszcze nie wszystko dobrze — Odmiana słowa alter dosyć dobrze, ale pisze Infinitive powtórzyć – Toż samo rozumie się i o Geografii –

129 vert

potem byliśmy u JXa Tomkowiczowie skąd wróciliśmy o 8 1/2 powtórzywszy odrzekłszy geografią i gram. francuzką —
Vid. [illegible]

13. Środa

Wstał o 5 1/2 — odrzekł geografią — potem był w bibliotece gdzie powtarzał z JXa Karpowiczem Geometryą —

7 1/2 – 8. Muzyka b. słaba — [illegible]

8 1/2 – 8 1/2 Słówka dobre czyta i [illegible] [illegible]

8 1/2 – 10. Gram. o deklinacyach mocnych i słabych dobrze — o koniugacyi — odmiana [illegible] [illegible] ma się [illegible] o porównaniu a przymiotników i stopniowaniu przymiotników cale — i potem koniugacyę czynną słabą i mocną — odmiana [illegible] — przepowiedział odmianę słów zaimków rozłącznych i sposób zapytywania — [illegible] jego zostawiłem — główne cechy koniugacyi mocnej —

10 – 11. Śniadanie — Deklamacyi łacińskiej dobrze, rzecz w szczególności pochwalam nieprzytomności — [illegible] [illegible] którego na tysiączne razy już mianego nie umiał o słowach złożonych z sum dobrze — Na nowo Deklamacyja Lupus et grus — odmiana słowa sum — i odmiana Conjugationis periphrasticae dobrze na jutro rano — [illegible] czytaliśmy ciesząc się z polskiego na łacińskie odnośnie do lekcyi III nieprzyzwoitości

11 – 12 1/2. Gymnastyka z zupełnem zadowoleniem
S.

12 1/2 – 1. Pisał [illegible] prośby o przypuszczenie do zdawania examinu —

1 – 2. Obiad

2 – 3. Rysował S. Michała pozycya by uszła ale twarz w karykaturze i ręce za duże w miarę oddalania się od głowy coraz większe zmniejsza i brak proporcyonalności
Świętczyński

3–4. Język francuski — gram. fr. — słabo — słówka z geografii fr. — zalecam i zalecam więcej uwagi — chwilami okazywał wiele mocne roztargnienie.

4–5. [illegible] potem geografia zadana nie umiał dobrze zada ne ma od Niemca [illegible] do [illegible] potem tłumaczyliśmy — [illegible] geografia na [illegible] po południu — Tłumaczyliśmy wyrazy z łacińskiego na polskie odnośnie do deklinacyi IV-ej i z polskiego do tejże samej deklinacyi — pisze bez potrzebnej uwagi.

5–6. Opowiadał o modlitwie Pańskiej i o składzie apostolskim — Xwo [illegible]

6–7½ Kolacya i zabawa

7½–9. Uczył się gram. łacińskiej — dobrze [illegible] łacin. dobrze — gram. niemieckiej dobrze — opowiedział mi po niemiecku — Vidi Adam

14. Czwartek

Wstał o 5½ — po śniadaniu uczył się lekcyi i [illegible]

7½–8. Muzyka — grał gammy nie źle. —

8–8½ Słówka — Czytał i tłum. —

8½–9¼ Arytmetyka — o mnożeniu i dzieleniu liczb wielorakich i zamianie ułamków zwyczajnych na dziesiętne — uwaga chwilami [illegible] roztargnienie —

9¾–10. – Przyp. niemiecki – Gramm. mogłaby być dobrze – umiana, ale dziś dzień stracony bo Stasiu ciągle zajęty był rzeczami to niewiem czem że niczego niewie, o co jest zapytany – zatem jeszcze raz powtórzył lekcyą dzisiejszą i słowa i imiona przymiotnikami – z pomocą pisał więcej umarzał tylko zupełnie ~~[illegible]~~ niezadowolniony –

10–11ᵗᵃ Śniadanie potem Deklam. łacińska dalej gram. łacińska conjugatio periphrastica dobrze – zadam mu deklamacyją dobra i peri-phrastica conjugatio ~~[illegible]~~ tempora nieosobowa tis boni – i o nieregularnych słowach do końca Iᵃ Conjugacyi – deklamacyji łacińskiej najlepiej umie z poprzedzającymi przedmiotami – później skończyliśmy uczenie z łacińskiego [illegible] do konjugacyi II wyrazy, bez przytomności –

11–12. Fechtunek bardzo dobrze, ale zawsze zdałoby się więcej przytomności S.

12–1. Bawił się w ogrodzie –

1–2. Obiad. –

2–6. Robił ćwiczenie niemieckie umiejętnie jak zwykle – łacińskie poprawiał P. Kamieński – po podwieczorku – uczył się geografii – sześć razy przychodził odpowiadać za każdym razy nieumiał – tem dowodził że nawet zrozumienia się – w końcu P. Kamieński pozwolił mu zapruwać się do książki Geografii [illegible] mu ta przeszkadza, ale robił uważ[illegible] i za dni ewyksłaby 10 ekzamen mu [illegible]

co więcej dodać że jeśli chce ponieważ jest już
8ma godzina zatem może się bawić — jakoż
stanęło potem geografią i więcej do niej nie
NB. zajrzał chociaż się już pewnie nie nauczył —
z wymienionych francuskiego przygotował
examen, ale niedostatecznie odpowiadał —
Grammatyki Łacińskiej także nie nauczył
się dokładnie, ale na zapytanie czy odpowiedzi
swe uważa za dostateczne — powiedział —
„I cóż to może wiecznie odczytać" — potem czytał
gram ~~tam~~ niemiecką

O. nocy — poszliśmy na przechadzkę powróciliśmy
na herbatę — po herbacie bawił się do 8mej za gram-
~~powróciwszy~~ od siebie chciał zgrywać mappę, temu
mu przypomniałem że za dni 10 examen a zatem
potrzeba by się uczyć — czytał więc geografią i gram
Łacińską — skończyło się też dzisiaj przecie i opowie-
lekcyj przez słów powtarzał po mnie niechcąc —

Vidi [illegible]

15. Piątek

Wstał o 5¾. — czytał gram niemiecką i geografią
potem lekcyje z P. Kamieńskim

7½–8. Muzyka — mały źle czytał — dla tego przestał z
nich grać — grał więc gammy i passaże dobrze
8–8½ Słówka. Czyst i stawa —
8½–10. Język niemiecki — Gram — I dobrze — na zadanie
§. 82. źle zrobione — § 93. §§ 100. 101. dobrze zrobione

Deklamacya wartości pracy pienie nie wypadała dobrze — w ogóle uwaga nie tęga .–.

10-11. Śniadanie, jadł tylko chleba kawałek, bo po uroczystych grzybach żołądek zepsuty. Potem gramatyki przepisywał i naczytał się dobrze — ~~zadane~~ słowa nieregularne 1ej kon: dobrze — zadane ma słowa nieregularne 4ej konjug: na jutro, oraz w zeszytach do różnych zaimków — i słówka na kar. 61 do Konjugacyi pod literą B. — Deklamacya dobrze zadana na jutro ostatecznie — Rozbiór przytomnie zrobił wyrazu prozę. Skończyliśmy parę zdań łacińskich i polskich konjugacyi IV-ej

11-12 Gymnastyka obznajmienie z wsiadaniem na konia i skakanie na siodło, b. dobrze. S

12—1. Po zebraniu się — pokazałem mu jak ma sobie pozwolić na prośbę — raczej potem pisać — ale Do Wielmożnego napisać chciał Wielmożnego, i nawet tak początek napisał Wielo, a kiedym go chciał wstrzymać, on go tak napisał bo nie jest w stanie — zatrzymać się kiedy go powstrzymują — wreszcie powiada że dobrze napisał, bo dla czegoż by nie można powiedzieć, wielmożnego — albo jeżeli to i coś jedną kreskę wymazać a drugą przekreślić, trzecią poprawić i będzie dobrze, a nie to najlepiej wyskrobać. To to nieszczęście — że Emanuel potrafi przemyślać.

jakby można wr pogrzebi — a nigdy bez poprawek, akiż się nie potrafi, ale mógłby tego uniknąć, gdyby wszystko z uwagą robił — bo pewnie brulion powinny dzisiejszej był już poprawiony, a chodziło o przepisanie jak najporządniejsze i bez mylek —

2-3. Odrysował S. Michała co do pozycyi górnej nie źle lubo cokolwiek karykaturalnie ale niżej połowę figury mniejszą i brak proporcyonalności

Świerzyński

3-4 Język francuski — rozmówki dosyć dobrze
— tłomacz z pol. na fr. — zawsze jeszcze nie dostateczna uwaga przy przekładzie na francuskie.

4-5. Podwieczorek potem jeografia zadana d. dobrze na jutro z jeografii zadane do połowy Europy; potem skończył ćwiczenie z Tacita zlecone na przedtem i odniesie do obkl. 5. raz do przymiotników z genitivum na ius — z większą przytomnością.
XWS.

5—6. Odpowiadał dość mierno o składzie apostolskim

6—7½. Kolacya i zabawa na górze —

7½—8¼. Odpowiadał. obkl. Tacita, gram. łaci. i mian dobrze potem kazałem mu się wcześniej położyć i kazałem lipowego napić się, aby mu katar ulżyło —

Vidi Stasin

16. Sobota

Wstał o 6tej ubrany wszedł na śniadanie a potem lekcya z P. Marcinkowskim —

7½ – 8¼ Muzyka dosyć dobrze. — Słowo d. Czyt. i Słow.

8½ – 9¼ Arytmetyka — o ~~mnożeniu~~ dzieleniem liczb złożonych odejmowaniu lub wielorakich z dobre

9¼ – 10. Jęz. Niemiecki — Gram. — dobre ale trzeba więcej przytomności — ma zadane §§ 101. 102. 103. o przyimkach — i wypisać wyrazy koniugacyi mocnej i słabej z niemieckiej

10¼ – 11. Śniadanie gram. T. o słowach niefor. kon. II y III słabo
O zaimkach — słabo i o słowie w ogóle — z dobre.

Na poniedziałek zadane ma z gram. słowa niefor. do regul. przyp. ale będzie pisał zaimki do relativa — o słowie do słowa samo z powtórzeniem przeszłej lekcyi. Deklamacya — Tańska dobra — Proszę pamiętać o Deklamacyach polskich codzień od poniedziałku — inna z poezyi Dzieciom kresie — potem słowniczek wiązanie z poł. ...kiego do koniugacyi IV. nieprzytomnie —

11–12. Fechtunek i skakanie na konia śmiało i dobrze

12–1. Pisał Ambroży list do P. Sembek — S

1–2. Obiad —

2–3. Dokończył S. Michała co do pozycyi nie źle ale w szczegółach karykaturalnie! —

Świerzyński

3-5. Tłomaczył zdania z łacińskiego na polskie i z polskiego na łacińskie odnośnie do stopniowania przymnego i nieforemnego, do imion liczbowych oraz ablatiwu na pytanie kiedy, z taką nieprzytomnością umysłu i nieuwagą, że tak zmęczony byłem, że ledwo dosiedziałem - i o tem Emanowi powiedziałem. Doprawdy że na Emania żadna szlachetna rada i uwaga nie wpływa - bo tobędzie jak to ojciec przeczyta, a co to będzie z examinem bez uwagi i w szkole bez uwagi?!!

5-7½ Byliśmy na przechadzce a potem kolacya.
7½-9. Zeszedł do siebie - pisał list do P. Sumbeck a potem czytał gram. łacińską, niemiecką, następnie napisał się nowego kwiatu [illegible]

Vidi At.

17. Niedziela

Wstał o 5¾ rano - ubrał się - a po śniadaniu o 6¾ pojechał z Ojcem i p. Kamieńskim do Brzeziny stąd o 7. wieczór powrócił - po herbacie uczył się gram. łacińskiej i niemieckiej - potem rysował obr[azki]

Vidi At.

18. Poniedziałek

Wstał o 5. ale się długo ubierał. -
Po śniadaniu przerabiałem jeometrię, ale Emanio nieuważny, potem przeszliśmy do Księstwa na mszę.

z powodu słabości JW. Szembekowej, siostry Emania — Po
powrocie z kościoła śniadanie, po śniadaniu gram. Łaci-
ńska o słowie czyli Konjugacyi ile — 8 dni: dość: o słowach
nieforemnych, ile — 8 dni dość: o zaimkach ile zadane o
słowach z pierwszej — do umiarania razem — zadane o słowach niefore-
mnych to samo, o zaimkach to samo i o zaimkach względ-
nych. — Słów z Emanuelem ćwiczenie odnośnie do
konjugacyi IV passive, po łacinie dziś czytać nie umiał
Ostatni raz przebaczam błąd ortograficzny i ostatni
raz pozwalam wyskakiwać się błąd. —

11–12. Pisał prośbę o przypuszczenie do zdawania examenu

12–1. Był z nim w ogrodzie —

1–2. — Obiad —

2–3. — Zamiast lekcyi rysunków zadałem mu do wypracowania na piśmie 10 krótkich zdań z polskiego na niemieckie — pisał ale nieuważnie bo jedno zdanie opuścił a w pozostałych 21 błędów zrobił. — Ćwiczenie to było na przyszłe—

3–4 Język francuski — gram. fr. — słabo
deklam: — dosyć dobrze
tłum: Plutarcha. — mierna uwaga
nie mogę dosyć zalecić, aby był uważnym w czytaniu. Nie dziś się czyta wolno — ale przez nieostrożność niestaranność wiele błędów popeł-
nia

4–5. Podwieczorek potem geografija o Niemczech d. dobrze
na nowo o Danii i Szwecyi i Norwegii – Potem Kło-
maczył mi z łacińskiej książki i pomyłki odmiennie do
zaimków z nieprzytomnością –
5–6. O Składzie apostolskim odpowiadał dosyć dobrze X W S.
6–7½. Kolacya
7½–9. Gram. niemiecka – uczył się – odpowiedział
d. dobrze – Grammatykę łacińską d. dobrze
Vide i Kłaź

19. ## Wtorek

Wstał przed ósmą – długo się ubierał –
potem śniadanie –

Opowiadał ze mną jeometrię, ale tak nieprzytomny i nieuwa-
żny że przytomności i uwagi, linię przez tylko, do których
pokazać musiałem. – Kamień

8½–9¼. Arytmetyka – o zamianie ułamków zwyczajnych
na dziesiętne i o dodawaniu i odejmowaniu tych
ułamków i zamianie – tego gatunku mniejszego
na większe d. dobrze –
9¼–10. Język niemiecki – Gram. – o przyimkach
jeszcze raz uczył się – powtórzył o
słowie być AS. Es ist – co jest słowo wyrażające
o osobach i czasach
10–11. śniadanie drugie – potem deklamacja polska – źle – opowiada-
nie przez nią dobrze – gram. łaciń. o słowie d. dobrze. o zaimkach dobrze
zadane na jutro z gram. łaciń. o zaimkach do słowa
od słowa do słowa sum. – i niforemne konjug. IIej do końca
potem kończył ćwiczenie do Iej konjugacyi czynnej
nej –

11–12 Fechtunek i skakanie na konia b. dobrze

Poprowadziwszy Emania do Kościoła Panny Maryi –

Między 12ą a 1szą byłem z [redacted] emin u W. Dyrektora C. Kr. Gymnasyjum celem podania prośb jego i mojej o przypuszczenie do examinu – i polecenia go Radzy szkolnej – Niech Emanio brulion prośby swej zachowa na wieki –. Kamiński

1–2. Obiad. –

2–5. Pisał wiersze łacińskie – a potem niemieckie – [redacted] z małą uwagą – uczył się Geografii – gram. łacińskiej i niemieckiej

5– 7½ Bawił się na górze –

7½–9. – czytał geogr. a potem gram. łacińską – po niemiecku na lekcyi mówił –

Vidi M.

20. Środa

Wstał o 5¾ przepowiadał lekcye i uczył się do kl. po lekcyi

6 do 7½ przebiegł matematykę ze zupełną nieuwagą

7½–8. Muzyka dość dobrze uważał. –

8–8½ Słowiań. dobrze czytał i tłumaczył. –

8½–10. – Język niemiecki – ~~Porzteraz~~

Robił zdania z polskiego na niemieckie – przytem powtarzał zasady gramatyki co do części odmiennych –

Biblioteka Uniw. Jagiell.

10-11. Śniadanie — Deklamacyja (mitem) źle — opowiadanie dobrze
Gram. łacin. słowa nieforemne — d. dobrze — o formowaniu czasów — słabo — o zaimkach — słabo. Zadane
Zadane o powtórzeniu słowa nieforemne pierwszej i drugiej koniugacji, o formowaniu czasów czynnych i biernych i o zaimkach wszystko — na jutro —, o rodzajach d. dobrze — Potem tłomaczył niemieckie odważnie do deponens koniug. I-ej i II-ej —

11-12. — Pan Starowski mówił, bawił się w ogrodzie z dziećmi —

12-1. Rysunki na przykładzie —

1-2. Obiad —

2-3. Tłumaczył z niemieckiego na polskie dość płynnie i uważnie —

3-4. Język francuski — gram. fr. — dość dobrze
tłomaczył z pol. na fr. — uczciwie.

4-5. Pedagogika — potem geografia o Danii i Szwecji d. dobrze — tłumaczył niemieckie trudniejsze i pisze z uwagą —

5-6. Dobrze odpowiadał o 10 bożych przykazaniach XWS.

6-7½ Bawił się w ogrodzie a potem kolacja

7½-9½ Uczył się gram. łacińskiej — vidi Adam

21. **Czwartek.**

Wstał o 5. ubrał się, czytał geografię — gram. łacińską i odd. niemieckie —
po śniadaniu miał lekcyę z p. Staniszewskim.

7½ – 8. Muzyka –
8 – 8½. Język – francuski –

8½ – 10. Powtarzanie Arytmetyki w obec P. Kamińskiego
Byłem przytomny i zadawałem pytania zaczynając od pojęcia wyrazu Arytmetyka –; ta sama niewaga – jak wszędzie i zawsze Zmazania – [illegible]

10 – 11 Śniadanie – potem gr. łacińska – o słowach niefor. słabo
o formowaniu czasów źle — o zaimkach

Na jutro już nic nie zadane – słuchał będę podług pytań i to przy ćwiczeniu lub tłumaczeniu. O formowaniu czasów będę słuchał osobno dane – oraz o zaimkach nieokreślonych –
Tłumaczył ćwiczenia z łacińskiego na polski do których 3ci dopomina z wielką niewagą –

11. 1½. Fechtunek i Gymnastyka energicznie i dobrze

12 – 1. Byliśmy na przechadzce – S.

1 – 2. Obiad –

2 – 3. Powtarzał ze mną przy tłumaczeniu
z polskiego na niemieckie zasady gramatyki
niemieckiej – dość uważnie

3 – 4½ Kończył ćwiczenia piśmiennego tłumaczył ze mną ćwiczenia łacińskie tak, że gdy jeszcze tak będzie tłumaczył dalej powiem ojcu że nie warto iść do examinu i do szkoły –

4½ – 5. Uczył się gram. łacińskiej – geografii – rozmówek francuskich –

5 – 6. Był ze mną na przechadzce

6–8. Bylismy u JP. Libiszewskiej –
8–9. – powtarzał lekcye potrzebne
vidi Stan

22. Piątek

Wstał po 5¼ – odczytał lekcye dzisiejsze
7½ do 8½. powtarzał matematykę i historię naturalną –

7½–8. Muzyka – od dwóch lat gra okropnie } N.B.
że trudno przy lekcji wytrzymać. }
Czyt. i Stan. – Stan. wczorajszy – wydoł

9–10½ Niemiecki język z powtórzeniem bytem przytomny
i znowu ta sama nieprzytomność – Stan
10–11. Śniadanie potem język Łaciński o czasownikach
d. dobrze – i formowaniu czasów etc. – Stan
ocenił do powtórzenia zasadami gramat. b. stabo –
Stan

11. 12. Gymnastyka z ochotą i uwagą
12–1. Bylismy na przechadzce –
1–2. Obiad
2–3. Powtarzaliśmy przy Stanisławie z polskiego
na niemiecki – i niemieckiego na polski
zasady języka niemieckiego – nieprzytomny
i takie biegające oczy Emanuel ... oko – wyćwiczył
3–4 Język francuski – rozmówki – dosyć dobrze
– tłumacz z pol. na fran. – dość uważnie
4–5. Powtarzanie geografii i Rossyja d. dobrze – powtarzanie
imion ... z uwagą. –

136

5–6. O Eliaszu, historya święta. X W. S.
6–7½. Kolacya i zabawa na górze –
7½–9. Przepowiadał na examen gramatykę taniszką i geografię.

23. Sobota

Vidi Adam

Wstał o 5¾ czytał słówka geografii
6½–7½ powtarzał ze mną matematyki i historii naturalnej. Vd.
7½–8. Muzyka – gammy – passaże i akordy – dobrze.
8–8¾. Czytał Sturm'a, od którego uwalniam Emania do Examinu [przeciwnie to zupełnie nastąpiło a Sturm był ... żałował się ale nauczył się uwięzi do examinu:]
8¾ do 10¼ poszedł na przechadzkę potem, byłem przytomny powtarzaniu arytmetyki, o skróconym sposobie mnożenia liczb dziesiętnych bez uwagi, i o mnożeniu prostem wyjątkowo ... porządku także bez uwagi – o ułamkach ciągłych nic prawie nie umiał.
Od 10–11½ Śniadanie potem gramy taniszkę i polską z powtórzeniem – pisze nieźle sam powtarzając taniszku uważnie – Adaj
11–12 Fechtunek i woltygerowanie bardzo dobrze
12–1. Rysował mapkę dla Lalki ~~... ...~~ [Uczni klassy II rysuje dla Lalki –] S.
1–2. Obiad –
2–3. – Stamm czytał z Emaniem z piśmie ... na polski, powtarzając gramatykę niezgrabnie ale taka nieuwaga Emania, że nie podobna jest, aby Emanio by widział gorzej nie przypatrzywszy ~~...~~ ja już wyszedłem żeby ~~...~~ się porządnie Emania z examinem

bo nie uważałem ani chęci ani uwagi — N. M.

3 – 6. Geografiję wogólności z początku należycie nie wiadomości D. dobrze — [illegible] od Depoumtais z Ta[...] inskiego dosyć dobrze — ale z polskiego na Tamtejsze zupełnie bez uwagi tak, że [illegible] przyniosę, [illegible] nie uczyłem się jednakże bo się spodziewam że kiedyś czuję ważność obecnej chwili, i cierpliwości i uwagi i chęci do pokonania niecierpliwości i nieuwagi dołożę — Vidi Mama

6 – 8. Bawił się przed po kolacyi na górze

8 – 9. — Czytał powtarzając gram niemiecką [...] itd

24. września 1854 Niedziela Vidi Mama

Wstał o 5tej — porobił porządki — a po śniadaniu powtarzał z p. Kamienickim geometryą — potem pomodliłem się i dzień pierwszy dobry powróciwszy z kościoła jadł drugie śniadanie a potem powtarzał gram. łacińską deklam —

~~[illegible]~~ odpoczął od 12 – 1

1 – 2. Obiad

2 – 3 Bawił się w ogrodzie —

3 – 4. — Powtarzał geografię i hist. naturalną

4. – 8. Byliśmy wszyscy na przechadzce i na kolacyi

8 – 9. — Czytał dekl. niemieckie z francuskiego

Vidi Mama

25 września 1854 r.

Poniedziałek

Wstał o 5½ – czytał gram. polską

6½ – 7½ Powtarzał jeometrią o trójkątach –

7½ – 8½ Muzyka mierna. Czytał i tłumaczył –

8½ – 10. Język niemiecki – powtarzanie zasad gramatycznych przy rozbiorze deklamacyi niemieckiej ... i ... –

10 – 12. Po drugiem śniadaniu –. Powtarzałem z Emanuelem wszystkie zasady języka łacińskiego w zdaniach z polskiego na łacińskie – chcąc ostatecznie jeszcze w pamięci je utrwalić i uwagę obudzić –

12. – 1. Bawił się na górze

1 – 2. Obiad –

2 – 3. Tłumaczenie z niemieckiego na polskie z rozbiorem – nieuwaga częsta i nieprzytomność –

3 – 4. Język francuski – gram. fr. – słabo – 2ga połowa dosyć dobrze
Deklam. – Dobrze
(tłumacz. ...)

4 – 5. Jeografia o rzekach o górach 2. dobrze – większa uwaga przy ćwiczeniu uwagi w ... –

5 – 6. O własnościach Bożych ... X. W. S.

6 – 7½ – Bawił się na górze

7½ – 9. Powtarzał gram. łacińską i trochę niemieckiej

V. K. M

26. Wtorek

Wstał po 5tej przeglądał geometryę czytał dział polity-
do 7½ powtarzał ze mną matematykę —

7½ – 8½ Muzyka o dzień gorzej. — Czytał i Stumaryt —

8½ – 10. Arytmetyka powtarzanie — przy obec. p. Kamieńsk-

10 – 11¾ Drugie śniadanie — potem w przytomności ow-
jej powtarzał arytmetykę o ułamkach ciągłych, dzie-
siętnych ułamków dziesiętnych i doprowadzania do mia-
nownika, oraz na wszystkie zasady gram. łacińskiej
robił ćwiczenia — tak arytmetyka jak i łacina bez
uwagi —

11¾ – 1. Byliśmy na przechadzce —

1 – 2. Obiad —

2 – 3. — Tłumaczenie niemieckie i zastosowanie
zasad —

3 – 5. Jeszcze ćwiczenia do zasad polskiego łacińskiego
i niemieckiego języka przez napisanie zdań ~~[illegible]~~ ta-
5to kich; bez uwagi na zasady. —
5to – 5½ poszliśmy na przechadzkę a potem na
herbatę do p. Tomkiewiczowej — skąd powróciwszy
czytał gram. łacińską — Vidi Adam

27. Środa

Wstał o 5¼ czytał odmianę słów łacińskich i polskich.

7½ – 8. Muzyka — grał gammy i passaże — równie.
Czytał. Stumaryt dowodne —

8½–10. Język niemiecki i Arytmetykę powtarzam z Olesiem p. Kamieńskiego —

10–12. Po śniadaniu powtarzał z p. Kamieńskim język francuski – polski i geografię —

12–1. Byliśmy na przechadzce —

1–2. Obiad —

2–4. Powtarzaliśmy Arytmetykę ale Mania nie tak dobrze skupiał uwagę jak rano —

4–6. — Powtarzał z p. Kamieńskim —

6–7. Kolacya —

7–9 — Powtarzał deklamacye polsk. franc. i niemiecką — odczytywał odmiany imion i słów — itd. — potem linijował na bruliony do części które ma mieć jutro na examen piśmienny — oddając rysunek (?) chłopcowi Emanuelowi i modlitwy i pracuje od kilku miesięcy w tej instrukcyi — szkoda tylko że tak przez cały przeciąg nauki nie było — ale co na tem stracił sądzę że już sam poznaje —

28. Czwartek Boż. Ciało

Wstał po 5tej odczytywał co jeszcze uważał potrzebnem. — a potem przed 7ą — poszedł razem z p. Kamieńskim do kościoła umyślnego, przed przystąpieniem do egzaminu (?) — udał się z p. Kamieńskim do piśmiennego examinu —

Po tak gorliwem staraniu otrzymanem od Ojca

W Imię Bożego wysłuchania mszy S^{tej} udałem się z Emi-
liem do szkół w celu zdania examinu piśmiennego, który
z języka łacińskiego i polskiego Emanio zrobił dobrze,
co z niemieckiego dobrze - ale z niewagą - Trwał ten
examen do 12^{tej}. Po obiedzie o godzinie 2^{ej} w towarzystwie
Ojca udaliśmy się do examinu ustnego; na drodze zapy-
tywany powszechnie Emanio o niektóre przedmioty odpo-
wiadał i umiał, odpowiadał nie przytomnie; uważcie
przy examinie okazał rozwagę, przytomność umysłu
i zastanowienie się, oraz wiedzę swoją - i dlatego pyta-
nia do wszystkich przedmiotów powszechnie spisane
zachowałem - Mowa examen uważałem przed
dobrze - Następnie zdawał pisemne religii i ... dobrze
otwarcie otrzymał świadectwo klassy pierwszej
z odznaczeniem - Również Ojca zapisany został
do klassy II^{ej} gymnazyalnej -. Piątek, Sobota
i Niedziela zostawione zostały Emaniowi na
zupełne odetchnienie z wolnością czynienia co
mu się podoba - Sprawował się w tych dniach
przyzwoicie - W niedzielę pierwszego października
na rozpoczęcie szkół byłem z Emanim w kościele

S. Marz

Październik

wspólnie ze wszystkimi uczniami — i na nauce religii odbywanej w amfiteatrze. — W poniedziałek to jest dru-giego października zaczął już ~~trzy~~ uczęszczać do szkoły — Nie mogę zataić mego prawdziwego zadowolnienia z chęci [illegible] do nauki — Boże błogosław tej chęci i w nim ją utrwalaj — i ustalaj. — Kamieński —

2–4. w szkole —

4–5½ zjadł podwieczorek, potem Słowiańskiej ~~tam~~ z nim zadane ćwiczenie łacińskie na jutro z rozbiorem piśmiennym — uważnie i z chęcią —

5½–6½ Bawił się w ogrodzie

6½–8. Kolacya i zabawa na górze —

8–9. — Zasiadł do siebie czytał gramat. łacińskiej de generibus — a potem wypisy polskie —

Wtorek V. M.

3-go —

Wstał po 5tej — ubrawszy się czytał gram. łacińską — po śniadaniu o 7¾ poszedł do szkoły skąd powrócił o 9½ — po drugiem śniadaniu — poszedł na lekcyę do P. Mikuckiej — Potem był z nami na przechadzce — Obiad

2–4. w szkole —

potem podwieczorek i przechadzka —

7½–9 — Uczył się deklam. polskiej i dzisiaj umiał dobrze —

4. # Środa

wstawszy po pacierzu i odczytaniu deklamacyi polskiej jadł śniadanie potem —

po 7mej odpowiedział uczniom i opowiedział przez deklamacyją polską z wyciągnięciem z niej myśli głównej —

~~8-10~~ Po nabożeństwie szkolnym — powrócił do domu a o 10 po śniadaniu drugiem powtórzył lekcyą i [illegible] na rynek przypatrzeć się wojskowej paradzie po obiedzie pisał brulion listu do Mamy —

o 3ej chciałem tłómaczyć ćwiczenie z polskiego na łacińskie ale mi się nie chciało — przestałem więc tłómaczyć ale dałem się uprosić i tłómaczyłem dalej — Później przyszedł kolega Emanuel Koziorowski i miałem z nim obydwoma historią naturalną a mianowicie charaktery i cechy ogólne gromady ptaków — potem udał się z Wujostwem Karnickimi — [illegible] poszedł na spacer i nakoniec na herbatę — po herbacie bawił się z dziećmi w gry towarzyskie — upomnionym był przez p. Kamieńskiego dwa razy o nieprzyzwoite siedzenie —

powróciwszy do siebie czytał gramm łacińską i potem wypisy polskie —

V. M.

5. ## Czwartek: —

po pacierzu — i śniadaniu przygotował wszystko do szkoły

przed 7mą wydał ćwiczenie łacińskie t. na lekcyję i na nowo, i tłómaczył kawałek z polskiego na łacińskie —

8-10. w szkole —

10—12. Był na lekcyi języka francuskiego, a potem na lekcyi muzyki. —

12—1. Byliśmy w mieście po interesie. —

1—2. Obiad —

2—4 w szkole —

4—6 Zjadłszy podwieczorek, wypisował communia z gram. łacińskiej — i uczył się katechizmu —

7. Kolacya i douczanie się katechizmu —

7—10½. Byliśmy u p. Muzyka — gdzie miał sposobność — słyszeć improwizacyę p. Lunowskiej —

V. M

6. **Piątek**

Wstał po 5¾ po pacierzu pisał communia i zebrawszy się wstąpił idąc do szkoły do p. Wraniakowskiego gdzie go ojciec poradę zapisywał —

8½—11½ w szkole

Od. 11½—12½ Po francuskim i muzyce kilkanaście zdań z polskiego na łacińskie i pisał je oraz kilkanaście potem z łacińskiego na nowo —

12—2 — Odpoczynek i obiad —

2½—3½ — w szkole —

Od 4½ do 5½ po podwieczorku nauczywszy się gr. łacińskiej odpowiadał ją dobrze — potem [illegible] charaktery ogólne gatunków, nakoniec kilkanaście na nowo resztę ćwiczenia łacińskiego z uwagą i z chęcią —

5½ – 7½ – Zabawa na górze i kolacya –

7½ – 9. – Czytał gram niemiecką, a potem uczył z wypisów niemieckich –

V. M

7. **Sobota**

Po pacierzu liniował zeszyty – odczytał gram łacińską i niemiecką – zadaną lekcyę z łacińskiej odpowiedział dobrze –

7½ – 10. w kościele i w szkole –

10 – 12. Drugie śniadanie i pisał list do Matki –

12 – 1. Bawił się w ogrodzie –

1 – 2. Obiad –

2 – 3. Rysował pułfigury dosyć dobrze tylko ręka a wszczególności dłoń niezgrabnie narysowana

Świerzyński

3 – 5¼ Robiąc ćwiczenia łacińskie do deklinacyi drugiej pisał je zarazem – Z ćwiczenia wszelkie pisanego przekonuję się że w klasie nie uważa w szkole – a kto chce tam być pomiędzy między ostatnimi, ten winien uważać – Henr

5¼ – 6. Był z nami i Jerzym na przechadzce

6 – 8. Kolacya i zabawa –

8 – 9 – Przeglądał mappy czytał wypisy – zaczął z przepisu p. Wozniakowskiego 4 pięputki

V. M

8. Niedziela

Zaraz rano wstawszy — z pigułki ~~[illegible]~~ po śniadaniu poszedł na górę — i pożegnał Ojca odjeżdżającego do Lembu[illegible] — do kościoła nie poszedł bo było wielkie zimno, który przy pigułkach mógłby się był zaziębić!

O 9½ lekcyjny modlił się głośno a po modlitwie odczytał połowę powieści i ją opowiedział — wreszcie miał wytłumaczone ogólne pojęcie obrazu — nakoniec ustawiał mu na mappie stawiających [illegible] i ich podział —

po drugiem śniadaniu tłumaczyłem i rozbieraliśmy z nim deklamacyę niemiecką — der Morgen — spisane zleciłem mu nauczyć się takowej, chociaż otrzymał ii mi wie na kiedy jest zadana — odprowadził Adolfa

12 — 1. Bawił się z Księdzem.

1 — 2. Obiad —

2 — 4. Bawił się na górze —

4 — 8¼. Pojechał z dziećmi do Państwa Karwickich

8¼ — 9 — skąd wróciliśmy po 8mej — powróciwszy zrobił z książkami porządek, odczytał lekcye jutrzejsze — a potem spać poszedł —

9. Poniedziałek V. M.

Po pacierzu — odczytał lekcye a potem przymierzył ubranie przyniesione od krawca —

Po 10 zjadłszy śniadanie i przebrawszy się wyszedł ze mną [illegible] pół. z polskiego na Tanieczki [illegible] do Akademii 2½

11–12. Uczył się i odpowiadał religię dobrze—

12–1. Bawił się z Zenim —

1–2. Obiad

2½–3½. w szkole—

po podwieczorku do 5¼ miał lekcyę z p. Mikulską

5¼–7½. — Kolacya i zabawa—

7½–8. Miał lekcyę muzyki lecz nie miał ochoty do lekcyi, bo mówił że go paluszki bolą—

8–9. Czytał ćwiczenia Tanińskie a potem wyspał się—

10. Wtorek

Od rana czytał Religię — po śniadaniu odpowiadał ćwiczenia Tanińskie przed p. Mamińskim—

8–10 w szkole—

po 10ⁿⁱ zjadłszy śniadanie i pobawiwszy się namyślał się nad deklinacyą drugą Tanińską grubą oraz robił uwagi zastanowienia odpowiadał dobrze; potem miał lekcyę francuską z panią Mikulską nakoniec dokończył wczorajszego ćwiczenia z polskiego na Tanińskie Deklinacyi i pisał—

12–1. — Był na przechadzce ze mną

1–2. Obiad

2½–3½ — w szkole

po 3½ zjadłszy podwieczorek do kwadrans na szóstą uczył się gram. Tanin. o Deklinacyi, potem kończył i pisał ćwiczenie Tanińskie na polskim odmienne Deklinacyi IIIᶜⁱᵉʲ, potem poszedł na górę—

5½ – 7½ – Zabawa i kolacya –
7½ – 8. lekcya z p. Sokultską –
8 – 9. czytał gramataki deklamacyi niemieckiej –
Vidi M.

11. Środa

Po pacierzu przeczytał dekl. niemieckie – opowiedział gram. łacińską i dekl. niemiecką dobrze – –
7¾ – 10 w szkole
po 10½ bardzo późno mię zawołał do lekcyi – pisaliśmy więc wybiór potem przeszedł na francuzkie –
12 – 1. był na przechadzce 1 – 2 Obiad
2 – 3. chodził ze mną za interesami –
po południu od 4¼ do 5¾ robił dalej wybiór łaciński
i pisał go oraz pisał przekład ćwiczenie z polskiego na łacińskie, później liniował –
po herbacie ma się uczyć polskiej deklamacyi niemieckiej i polskiej przy do opowiedzenia oraz ćwiczenia z polskiego na łacińskie –
6 – 8. Byliśmy u p. Tomkowiczowej na herbacie –
8 – 9. Uczył się tłumaczenia ćwiczeń łacińskich i deklamacyi polskiej – potem liniował zeszyt –
Vidi Mam.

12. – Czwartek

Po pacierzu przeczytał tłumaczenie ćwiczeń łacińskich
O 7½ odpowiadał ćwiczenie łacińskie z polskiego, którego się nie nauczył i był zmuszony douczać się i dlatego

ni poszedł do kościoła - douczał się ale bawił ciągle
i nudził się prosiłem Pana Stakowicza, aby się wi-
dział z Panem professorem języka Łacińskiego i po-
wiedział mu o Tadziu niepilności - która tem więk-
szą że Tadzio ma ogromną pomoc w domu -

Po 10ej zjadłszy śniadanie i wstrzymawszy się zrobił i napisał
przy mnie resztę ćwiczenia z polskiego na Łacińskie
i uczył się Deklamacyi polskiej, której wczoraj uczeni-
był się nauczyć po powrocie od Pani Tomilkowiczowej
potem miał lekcyę z P. Mikuckę - 12-1. Bawił się
w ogrodzie - 1-2 Obiad -

2½ - 3½ - w szkole -

Po przyjściu ze szkoły po 3½ zjadł podwieczorek i zabrał
się potem powtórzył deklinacyje których Łacińskie
i Jednę greckę, oraz wytłómaczyłem mu części zdania
rozwiniętego jako na jutro lekcyję zadaną - oraz tłóma-
czył jeszcze ćwiczenie z polskiego na Łacińskie do godzi-
ny 6½

Ma się nauczyć ćwiczenia z Łacińskiego na polskie
gram: Łacińskiej o zdaniu rozwiniętym, odczytać
Katechizm i historyę Św.

6 - 7½ - Kolacya i zabawa na górze

7½ - 9. Czytał historyę Św. - gramatykę i uczył
ćwiczenia Łacińskiego potem linijował zeszyty

13. Piątek

Po pacierzu i śniadaniu powtarzał lekcye zadane; —

O 7½ skończyłem lekcyj zadanych — po czem poszedł do Klassy, po 10½ uczył się rozpowiadać gram. łacińskiej — potem był na lekcyi u p. Mikuckiej —

12–1. bawił się w ogrodzie — 1–2. Obiad —

2½–3½ — w szkole —

O 4½ do 6½ uczył i pisał ćwiczenie z łacińskiego na polskie oraz rozbiór — dalej tłomaczyłem mu o zdaniach przedmiotowych i ubocznych oraz o imprzysyllabach — Ma się uczyć tej samej grammatyki ćwiczenia z polskiego na łacińskie i niemieckiego tłomaczenia —

6–7½ Kolacya i zabawa (potem miał lekcye
7. muzyki, ale z wielką niechęcią i przymuszano nawet do niej —)

Po 8mej — wzięliśmy się do tłumaczenia ćwiczenia na polski z rozbiorem — i uwagami grammatycznemi. Mamie nie dość uważa w klasie podczas wykładu nauczyciela — potem czytał gram. łaciń. i uczył się ćwiczenia z polskiego na łacińskie — Spać poszedł o 10½ —

W. H. H.

14. Sobota

Po pacierzu czytał grammatykę łacińską;

O 7½ skończono wypracowanie lekcyj do szkoły zadanych a wczoraj wyłożonych — poszedł potem do szkoły

Po 10½ wrócił ze szkoły, długo czasu na jedzenie śniadania i ubranie się potrzebuje – później wolił, i pisał wypra-
potem był na lekcyi u p. Mikuckiej –
12–1. Bawił się –
1–2. Obiad – Musiał Emanuś tłumaczyć się brakiem czasu do uczenia się słówek francuskich, bo p. Mikucka pytała mi się przy obiedzie, czyliby Emanuś nie miał czasu nauczenia się dzisiejszych słówek? odpowiedziałem że może czas znaleźć na takie bagatele – lecz Emanuś [skreślone] popełnił niegrzeczność bo nietylko że mnie powiedział że nie ma czasu – ale jeszcze i p. Mikuckiej bardzo opryskliwie odpowiedział, że na co mu się uczyć słówek, kiedy to jest do niczego? – Nierozumiem prawdziwie jak Emanuś może coś podobnego powiedzieć bo jeżeli ktoś starszy coś czynić każe, więc czyjeś potrzeba, słuchając [skreślone] ślepo, a nie pytać się a na co? – niepojmuję podobnej odpowiedzi tem bardziej że – wczoraj p. Kamieński – przesiedział kilka godzin nad Emanuelem wybiór czyniącym z tłumaczenia do szkoły – zwrócił uwagę i należy mu przekonać że gdyby Emanuś chciał być wykonywał rady nasze, uczył się będzie to zadanych mu słówek, bądź, wypracowując wyrazy z lekcyi swej takowe, dostał się w pamięci zachować nie był by się dziś potrzebował więcej jak trzy i dłużej godzin nad przygotowaniem do szkoły – Emanuś sądzi się więc że jest uczniem, a postępowanie jego [skreślone] w domu nie jest odpowiednie – postępowanie

To jest odpowiedź godna parobka a nie ucznia i nie mojego wychowania [illegible]

pilnego uczenia, który umie szanować wiek i między chęć udzielenia nauki; osób go otaczających — bo nic nie może być boleśniejszego, jak widzieć młodzieńca odpychającego wszelkie sposobności do korzystania z nauki która mu przecież i tak w części jest ofiarowana —

2 – 3. Rysował figurę po dwa razy dosyć dobrze tylko ręce w obydwóch razach nieproporcyonalne —

Zwierzynek

Od 3 – 5½ pisał dalej zbiór łacińskich ćwiczeń z polskiego na łacińskie. Brak uwagi w szkole i w domu oraz niecierpliwość wszystka, bo znaczenia wyrazów nie pamięta i składni zgoła i żadnej — Ma napisać list do matki; nauczyć się gr. łaciń.: z dwóch miejsc ćwiczenia łacińskiego na polskie — na niemieckie i polskie na poniedziałek —

Z polecenia pana Szczepanowskiego chodził z nami w kotarze kąpał się w letniej wodzie w celu zgubienia kataru, przyjemnie nie zdołał zażywać nic —

6 – 8. Kolacya i zabawa —

8 – 9. Pisał brulion listu do Matki — uczył się gram. łacińskiej — ćwiczenia — odczytywał także deklamacyę polską —

15go. X. 1854. Niedziela

Po śniadaniu — przepowiedział sobie niektóre lekcye i poszedł na górę do Cioci, powiedział dzień dobry

Przed 8mą robił zdania z pamięci odnośne do koniugacyj które mu potem powtórzyć. Potem poszedł do Kościoła, a po powrocie z tamtąd robił rozbiór łacińskiego tłumaczenia polskiego i tłumaczył je —

11–1. Robił ze mną tłumaczenie i rozbiór z języka niemieckiego — uwaga wkolwiek lepsza ale nie wytrwała —

1–2. Obiad —

2–4. Napisał list do Matki i uczył się gram. łacińskiej polskiej i tłumaczenia łacińskiego — następnie odpowiedział przede mną wszystkie lekcye dobrze, opowiadał o zachowaniu się z starszemi bardzo dobrze — ale deklamacyę polską potrzeba jeszcze lepiej się nauczyć —

Tłumaczenie niemieckie odpowiedział dobrze

Potem udaliśmy się do Państwa Kaweckich — skąd powróciliśmy po 8mej po zrobieniu porządku z lekcyi douczał się deklamacyi i ćwiczył [illegible]

NB. przypominam Emanuelowi przyzwoitość i należyte zachowanie się względem osób starszych przychodzących i odchodzących —

Zapowiedziałem Emanuelowi że z powodu nie ustawania się ani żegnania z osobami starszemi i obcemi nie będzie ani do Kaweckich ani do [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible]

BIBLIOTH. UNIV. JAGELLONICAE

Rok 1854, 27go listopada

ślamazarności w klassie, które to wady Tatuś
w ćwiczeniu będą poznane — karanymi. Będzie rozga-
to słowa serca i tylko skutku upomnienia i prze-
mawiania do duszy i serca Emania nie przema-
wiają — Jesteś uczniem z tytułu, bądź nim
z czynu, Bo Bóg, kraj, ludzkość, ojciec rodzi-
na pragną sprawiedliwie dobrych twych czy-
nów, a teraz pora w nie się zaprawić, więc
gnać; i tym stałości swe pokonać — Adamie
B. ćwiczenie to musiał w domu zaraz zrobić; ale
na mniejszości nie sam, tylko z moją pomocą-
a nawet dokończyć go nie mógł, bo w klassie po pierwsze
nie było pisane tylko dyktowane i odrazu zdania, tak
dyktowane tłomaczono i pisane było przez uczniów. Da-
tej Emanio nie zrobił całego ćwiczenia nawet w klassie
przez marzycielstwo i ślamazarność, gdy tym czasem inni
uczniowie je zrobili — Oto pilność Emania
ale pragnie pochwały i nią się cieszy nie
zasłużenie — Mama

1—2. Obiad —
2—4. do szkoły —
4—6. Miał lekcyę z p. Kamieńskim —
6—7. Herbata, potem dokończył tłomaczyć ćwiczenie Tacitego
i zrobił z niego pisać — wreszcie powtarzał lekcyje

pamięciowe – opowiadał je porządnie, ale jeszcze po-
leciłem mu dokładniej odczytać je przy Panu Stachowi-
czu. Na pamięć była, gr. [illegible] gram. łacin, ćwiczenie z polskie-
go na łacińskie i historia powszechna –

8 – 9. – Uczył się historyi powszechnej – gram. łacińskiej
Ćwicz. polskiej i ćwiczenia z polskiego na łacińskie
zapytany na wszystkich – gram. łacińskiej
umiał dobrze – ćwiczenie także dobre
Deklamacya polska dobra Vidi St.

28. **Sobota**

Po pacierzu odczytywał lekcye dzisiejsze, potem
zjadłszy śniadanie poszedł do szkoły. –

Wczoraj wieczór Emanowi surowo znowu zagroziłem
jego nieprzytomność, nieuwagę i roztargnienie, oraz lek-
ceważenie sobie wszystko. – Przez te bowiem wady nietyl-
ko postępu w nauce i w obyczajności nie zrobi, ale na-
wet może zyskać opinię u Nauczycieli szkolnych
i domowych, oraz u współuczniów a później wszelkich
drugiego oszukiwać. – Jakkolwiek lekcyj i więc
na zadanie Emanie, winien je umie pokazać
zawsze wieczór na cały dzień. – Stanisław

7¼ – 11. w Szkole
11 – 12½ Lekcya z p. Kamieńskim
1 – 2. Obiad.
2 – 3 Odrysował nie źle półfigury tylko przypominam Ema-
niowi ciągle o czystości rysowania, która jak jasność w mó-
wieniu jest nieodzownie potrzebna.
Dzierzyński

3–5. Był na nieszporach w kościele S. Anny –

3–6. Uczył się ćwiczenia łacińskiego – i gram. pol.

6–8. Kolacya i zabawa –

8–9. Czytał ~~gra... nie~~ dekl. polskie

Vidi [illegible]

29. Niedziela

Po pacierzu i śniadaniu odczytawszy dekl. polskie odpowiedział dobrze – tyle dziś dobry powiedział –

8–9. Był na mszy i w kościele

9–12. – Skrypt correctum a potem uczył się gram. niem. i przepowiedział dekl. polsk. – gram. polską, ćwiczenie łacińskie i gram. łacińską odpowiedział wszystko dobrze – gram. niemiecką źle umiał –

12–1. Odpoczął –

1–2. Obiad –

2–2½ – Przepowiedział wszystkie lekcye – ale gram. niemiecką trzeba się dłużej jeszcze –

2½–3. Odpoczął bawiąc się na górze –

3–4. – Ponieważ Borowski przyniósł mu notatki, chciałem mu ułatwić zajście odpisania takowych – Po odpisaniu większej części notatek udaliśmy się do Pł. Karwickich, gdzie zostaliśmy na herbacie do 8½ –

8½– 9¾. Powróciwszy dokończył odpisywać notatki, i odczytował gram. niemiecką – i zrobił porządek z książkami

Vidi [illegible]

30. Poniedziałek

Po pacierzu — czytał — deklamacyę polską — i gram niemiecką —

8—11. w szkole —

11—11¾ — miał lekcyę z JP. Mikuckiego —

11¾—12½ Był w ogrodzie przeprowadzałem potem przygotowywał lekcye popołudniowe —

1 — 2. Obiad —

2 — 4. W szkole —

4 — 5¾ Robił i pisał rozbiór z Łacińskiego na polski po zjedzeniu podwieczorku — powiedział że na jutro jest deklamacya ta sama z niemieckiego; z Łaciny o rodzaju nimaryą ta sama z niemieckiego; z Łaciny o rodzaju jakim uczył się — z Religii, O pierwszym przykazaniu od — z Historyi powszechnej o Indyach — N. 135 — do 137 —

5¼ — 7½ — Voltyżer i zabawa —

7½ — 9¾ — Uczył się gram ~~niemieckiej~~ łacińskiej umiał dobrze Religia jeszcze słabo Deklamacya niemiecka dobrze — uczył się także historyi i pisał —

Vidi Maniers

31. Wtorek

Po pacierzu — czytał deklam niemiecką religię i historyę powszechną —

8—11. w szkole —

11¼—11¾. lekcya z JP. Mikuckiego —

11¾ — 1. — Uczył się — później obiad, potem poszedł do szkoły po powrocie ze szkoły pożegnał się z Panem Stameniskim, pożegnał się z nami zostać, na koniec poszedł do P. Tomkowiczowej ze swym Stanisławem

Od 6½ śniadanie po czem poszedł na muzykę. —

7 – 7½ – Muzyka zawsze jednako. — . Ponieważ Emanio w muzyce nic nie postępuje, ponieważ Emanio sam własnemi siłami nie pamięta o swojem uczeniu się, ponieważ Emanio własnemi siłami na pamięć się nic nie uczy, tylko trzeba się z nim uczyć, a szczególniej z do[bry]ch przepisów, przeto proszę odjęcia mu przyjemności zaprowadzonych i powiedzenia tego jemu, dziennik ten będzie pokazywany dyrektorowi gymnazyalnemu, aby on przekonał się o prawdziwem postępowaniu Emania w domu i jego prawdziwej pilności. – Dziennik ten przedstawię także i profesorom. – Adamini

Dalszy ciąg o tworzeniu przymiotników zenskich. – Zakończenia męzkich prosze się nauczyć na pamięć. – Czyt[ać] i tłum[aczyć]. – Uważa dosyć dobrze. —

Od 12 do 1 miał ze mną niemieckie domowe. —

Od 1 – 2 obiad i wybieranie się do szkoły gdzie pozostał do 4.

Od 4 do 6 lekcya z P. Waniewskim. Od 6 do 7½ Herbata. —

Od 7½ do 9 przerabiałem i składałem przedmiotów szkolnych.

8 – 9 Niemieckie tłumaczenie. 9 – 10 Łacinie przez mnie czytane zdanie i dwa ćwiczenia – 10 – 11 Matematyka nic nie zadano. —

Po dziewiątej poszedł spać. — Vidi Adamini

Sroda

(15) Wstał po 5 po modlitwie uczył się lekcyi do 6½ od 6½ składałem, jednakże mimo najszczerszych chęci nie mogę Emania za gorliwość i uwagę pochwalić, nieuważny przy zastosowaniu prawideł de nominibus propriis, a wyrazów musiałem go sam uczyć. — A. Adamini

Po śniadaniu poszedł na lekcyą muzyki. —

7 – 7½ – Muzyka – Dzisiaj uważał i grał dobrze. —

7½ do 8 wybieranie się do szkoły gdzie pozostał do 11tej. —

11 – 12 francuzkie

12 – 1 Niemieckie przerabiał ze mną na tablicy dla wprawy. —

Łacina: Gramat. i tworzenie z polskiego – Histor: natur niezmienne; wypracowanie z polskiego i 0 słowie być: Stochał i pisać od niemiec: § 432, 433, 434 do 435.

Histor powsz: wszystko o Egipcie – Matematyka o kątach i przykłady przerobić.

0 1. Obiad do 2. – Od 2 do 3 przepisywał przykłady arytmetyczne. —

Od 3-4 uczył się i odpowiadał gram. łacińską, nadto tłumaczył zadanie z polskiego na łacińskie. — po podwieczorku przestudiował wiązania. Zapomniał wyliczyć deklinacyj polskiej do uczył się wtórej i opowiadanie toż samo. —— Od 4½ do 6 lekcyi z p. Kamieńskim potem poszedł do kuzyni — po 9 pisał zadanie polskie

Czwartek

Vidi Ham.

16) Wstał po 5. uczył się lekcyj i takowe mi odpowiedział, o 6½ śniadanie i przygotowanie się do szkoły o 7. muzyka. —

7 — 7½ — Muzyka dosyć dobrze —

7½ do szkoły gdzie pozostał do 11. —

N. B. Drugi dzień daremnie czekam azeby Pan Emanuel nauczył się zakończenia przymiot. męzkiego, ani pisać, ani dalej iść nie mogę. Czytał i [illegible] całą godzinę — z uwagą swoją b. dobrze

Od 12½ do 1 lekcyi niemieckiej na tablicy źle zapisany. —

Od 1 do 2 i do szkoły gdzie pozostał do 4. —

Od 4½ do 5¾ Emanuel ze szkoły przybył ze mną na spacer, potem jadł podwieczorek, i opowiadał lekcyj na jutro jako następują. Z niemieckiego gramatyka ta sama o czasach. Tłomaczenie Die Kinder und [illegible] der [illegible] całe z Religii obrządki: od [illegible] do [illegible] [illegible] § 439-440-441. [illegible] z łacińskiego o [illegible] z łacińskiej gram: [illegible] łacińskie [illegible] do mała — na [illegible] i arytmetyczne —

Od 5½ do 6¼ Miał ze mną niemieckie potem herbata do 7½ — po zjęciu [illegible] lekcyj do 8½ do 9 uczył się pisze po 9 poszedł spać —

Vidi — H.

Piątek

17. Po 5 wstał uczył się do 6¼ od [illegible] do 7 [illegible] wszystkich lekcyj po śniadaniu poszedł na muzykę —

7–7½ — Muzyka. Emanuś z początku lekcyi czytając
nowy kawałek uważał — potém też samo
grał tak źle że trudno było słuchać — dla
tego kazałam mu wcześniéj wstać od fortepianu.
Niech Pani będzie łaskawa zaraz na początku lekcyi jeżeli jest nieuważnym
kazać mu zejść na dół, i na żadne jego prośby nie uważać. a jeżeli Pani
uważa że Emanuś nic nie postępuje z własnéj niechęci, to ja ojcu jego
przedstawię, że Emanuś nie wart tego by się uczył muzyki. Odkąd jeszcze
Emanuś nie ma w myśli żadnego pojęcia i uczucia korzyści i przyje-
mności z pracy wszechstronnéj naukowéj, jeszcze Emanuś zajęty za-
bawami i dzieciństwem. a co najgorsza to to, że w szkole stara się
niby pilności, postępu w naukach ze samodzielności wyniki, przyzwoity
takt. a w domu, lenistwo, mazgajowie, łakomstwo, niedołęstwo
moralne i fizyczne. — Słowem co w klasie Emanuś, są widoczne pra-
ce jego nauczycieli domowych, a nie Emanusia; a w domu Emanuś
taki jak wyżéj napisałam. — Wiedz o tém Emanuś że dziennik
ten domowy Dyrektor i nauczyciele publiczni będą czytać, jeżeli
się nie poprawisz zupełnie w domu. — i wydaj się czém jesteś rze-
czywiście w domu, a za co chcesz uchodzić w szkole. — Stanisławy
Zabawnie nie powtórzył zupełnie dobrze — pisałem wy-
ćwiczenia na bilet — czyst i ładnie: chętnie
Od 12½ do 1 przepisał zadanie szkolne do zeszyta. Niemiecka
Od 1–2 Obiad i do szkoły Od 2–4 w szkole
O 4½ jadł podwieczorek i opowiadał na piętro lekcyje — I tak z geome-
tryi o trójkątach, z historyi powszechnéj o Izraelitach i z
z łaciny wiersz wyrażając do końca stronnicy, z gramatyki łacińskiej
§ 420. z polskiego gramatyki pisał i prosta do opo-
wiadania o [illegible]

O w pół do 8 rozeszliśmy się stół, Emanio oznajmił mi iż mu ból
głowy i że mu wkołowicie było zimno; przeto mu odkazał iże
położenia się wcześniej do łóżka, z tego powodu pozwoliłem
mu zaraz pójść spać, nie dawszy mu żadnych nóżek do
picia [redacted] Vidi

Sobota

18.) Przed 6stą budziłem Emania, lecz wyjęczał się jeszcze słabym
prawie by mógł jeszcze zostać w łóżku, wstał więc dopiero o 6½ —

7–7½ — Muzyka — dziś ponieważ nie idzie do szkoły — Ema=
nio grał dłużej z chęcią — ale tu nie o chęć lecz
o większą uwagę chodzi. —

Z powodu słabości nie poszedł Emanio do szkoły. —

Od 10 do 11ej kazałem się Emaniowi naprzód gram: łacińskiej
tej, którą miał zadaną na dzisiaj. on zamiast gramatyki czytał
historię, gdym to postrzegł zaraz czytać gramatykę i gdy ją
miał odpowiadać, nietylko że nie umiał o czem się uczył,
(bo zapewne patrzał tylko w książkę a o czem innem myślał)
ale takie pierwszy wyraz łaciński w przykładzie będący
przekręcił. Owszem ... o którym i ojca i przyja-
ciół narodowych, a za ... i ... się jakiegoś ...
... przedmiotu rózgą karał będę. Mamy

Do 12½ wypisałem lekcye na poniedziałek. —
Do 12½ wymieniał Büchersammlung
Niemiecki tłumaczenie Naumanna Büchersammlung
Niemieckie tłumaczenie łacińskie i polskie później oznaczy
Historya naturalna o rybach, łacinę i polskie później oznaczy
bo nie wie co dziś zadano

Od 1–2 obiad po obiedzie rysunkach zadanie łacińskie i pisał tłu-
maczenie niemieckie i łacińskie do

Od 2–3 Rysunki twarze zawsze karykaturuje co pochodzi z szybkiego
robienia — albowiem u Emania albo się uda to jest dobrze, albo się
nie uda — ale sam nie jest pewnym siebie —

Świerzyńsk

2-3 historycznich. wszystko o Izraelitach i mappę wyrysować.
3-4 Geometrya powtorzyć V tablicę. i wypracowania 3 potrzebne
Taniutkie i geometryczne. — . —

Emanio się krzywił a nawet płakał że do Pani Libiszewskiej
nie poszedł, a nie o tem a ma na jutro zadane. Dla tego
więc Emanio odtąd na żadne bawidłowiny chodził nie będzie
tylko wtedy kiedy ja pozwolę. — choćiaż by wszystko było po
robione — . Już dosyć tych niezgrajni o zabawy, których
żaden z jego współuczniów nie ma — . Kaminiecz
Od 4 do 6 lekcya z P. Kaminieckiem od 6 do 7 Herbata, po herbacie
dokończył tem z Emanuelem ćwiczenia Taniutkiego — następnie uczył
się innych lekcyj w końcu do 10 robił wyprowadzenia Taniutkie.
O 10 poszedł spać. — Vidi Kaminiecz

Czwartek

30) Wstał jak zwyczajnie po godzinie 5 po ubraniu się i odmówie-
niu modlitwy uczył się lekcyj szkolnych i takowe przede
mną odpowiedział dosyć dobrze; po śniadaniu poszedł na
muzykę. —

7-7½. Muzyka lepiej jak zwykle. Od 8-11 w szkole
pisał z zastosowaniem reguł. czyt. Łac: wszystko dobrze
Od 12¼ do 1 przerobiłem 3 zadania z jeometryi, które
Emanio wpisał w zeszyt. Od 1-2 Obiad. —
Od 2-4 w szkole. —
Po czwartej oznaczył lekcye: Niemieckie Łac: von Be
urtheilen. Gr: Łazienna. Religia obrzędy do Niedzieli Storoza
pustnej wstępnie — Łacina zadanie z opis: na taniutkie
Gr. Łazienna po południu Łacina niezaznaczona. Aryt-
metyka o proporcyach prosze. —
Co się tyczy przerabiania Emanio porobił wszystko i ja
jeśli poprawi tem porostaje mi jeszcze dla Emania po-
wtórzenie woli i douczenie się wszystkiego, aże do tego

długiego nie potrzeba czasu, przedtem, by z tego korzy-
stał z tego i robił coś naprzód wy. stacyjny a nade-
wszystko by się poduczył deklamacyi niemieckiej na
poniedziałek, nastarczać się starać przestawić jako
to trudno nauczyć się takowej w jednym dniu.

Do godziny 6½ pisał przy mnie brulion listu do matki - potem
poszedł na herbatę i był na górze do 7½ - potem pisał list na
czysto ale bardzo brzydko - niedbale - dalej uczył się lekcyi: i z po
wiedział dobrze katechizmu, religii o obrzędach i błogosławieństwie
niemieckiej - Deklamacyi niemieckiej nie uczył się, bo nie było
czasu; ale żeby nie opatrzył tego czas był - o 9¾ rozebrał się
zmówił pacierz - wyspał się i poszedł spać [redacted]
[redacted] — Adamiecki

Vidi A

Grudzień

Piątek

1. Wstał o przeznaczonym czasie po ubraniu się i modli-
twie uczył się przedmiotów szkolnych i takowe mi
odpowiadał. Po śniadaniu poszedł na muzykę. —
7–7½ – Muzyka dość dobrze. — potem do szkoły skąd
wrócił przed 11½. Dyktando – czytanie Humor dobre
Od 12¼ do 1. uczył się deklamacyi niemieckiej na poniedziałek.
Od 1–2 Obiad od 2–4 został w szkole. —
Od 8–9 Geometrya tablica VI figur 5. — 9–10 Historya pow. Tendencya i Ka-
tegorya 10–11 Łacina Gr. o liczebnikach i cardinalia liczy do dziewięciu
unus, duo, tres. Tłumaczenie toż samo 11–12 Geografia mapy Geografia
z Węgry ... Demetriusz ... księgi § 90. ... przykładów
§ 108. — . — przerabiał do 5 Geometryi od 5–6 lek-
cya z P. Kamińskim. —

Od godziny 8 Emanio znów nad Książką do 9 naturalnie nic nie uczył
ale w rozsypce, gdzie go wciąż przymuszony byłem budzić. —
Potem pisał wieczorem łacińskie do 9½. Po modlitwie po-
szedł spać. — Vidi M.

Sobota

2) Wstał po 5 po modlitwie uczył się lekcyi i tak jeometryi od 6 do 6½ ale tak że w tym czasie ani razu nie przeczytał, a wczoraj podczas mego tłumaczenia wcale nie uważał, wynikła zatem z tego że nie umiał gdym go zawołał do odpowiadania i byłem przymuszony na powrót mu jej tłumaczyć ale nawet uczyć Emania Grammatyki Łacińskiej pod- czyście wymawia liczby, bo nieuważnie a zatem patrzy nie się uczy; piszę to nie dla tego żeby skarżyć, lecz aby Emania zapominał o złe i nieuważne uczenie się. —
Wypada mi nadmienić że Emanio spóźnił się na Muzykę a to dlatego iż się sam dla roztrzepania nie nauczył a za tem musiałem go uczyć, drugi raz tego nie uczynię, bo do mnie należy wytłumaczyć i rozebrać czego Emanio nie rozumie pokazać czego nie wie, ale nie uczyć się z nim. Emanio siedzi nad Książką dla tego że mu każą ale nie dla tego by się nauczył. — N B N B N B. Kara A. Wiziot. — Vidi M.

7½ – Muzyka dość dobrze —
Od 8–12 w szkole. — Od 12 do 12½ śniadanie. Od 12½ – 1 odpoczynek
Od 1 do 2 Obiad Od 2–3 Rysunku —
2–3. Rysował półfigury dosyć czysto, tylko brak proporcjonalności uderzający – zawsze lepiej niż poprzednio
Od 3–4 ma pisać deklamacyi zpol: na Niemiecki. Zwierzyniek
Na poniedziałek 8–9 Niemiecki tłum: toż samo 9–10 Hist. natur. o świątkach 10–11 Łacina Bregutti łacińskiego Gr. tak samo
2–3 Niem: deklamacya Demokrytus i wypracowanie. 3–4 Arytmetyki: matyczny do końca, gram: §268 od No 1 3 do 5 wyłącznie. —
Od 4–5 ma robić łacińskie zadanie. — Od 5–6 pisał wreszcie.
od 6–9 był u Cioci od 9–9½ uczył deklamacyi. O 9½ poszedł spać. —
Vidi Mam

Niedziela

3) Wstał po 5, na ubieraniu się, porządkowaniu swych rzeczy i opatrzeniu ptaka zeszło do 7. o siódmej śniadanie, po śniadaniu przywitanie się z górą, po przywitaniu ubieranie się do Kościoła — oto tyle można zrobić w Niedzielę każdą z rana. — Jako 7 przeczytał mowę zaraz do M. Niem. potem powiadał że się nie ma już czego uczyć. Od 7 do 7¾ poprawiałem zadanie niemieckie które Emanuś zrobił jak najgorzej. O 7¾ poszedł do Kościoła gdzie pozostał do 9. ——

Przyszedłszy z Kościoła odpisywał zrobioną a raczej przetłomaczoną z polskiego na niemiecki deklamacyję jak najgorzej tak że Pan Kozioł zupełnie ją odrobić musiał i tak zrobioną przepisywał.— Zapytają czyj ten zapis ktokolwiek powie.. czemu Pan Kamieński na to pozwala żeby Pan Kozioł za Emania robił.? Zapytanie to nader słuszne ale ma odpowiedź z mej strony.— Ale Emanio który w szkole chce uchodzić za pilnego ucznia, w Domu za prawdziwie odrzuconego i przybytnego syna, nie na nie odpowie; bo ja innej już pomocy i zachęty nie znajdę dla Emania, tylko rózgę której już mamy w pokoju Emania. Ukończmy

11¾ Gymnastyka Pan Starzewski zadowolniony—

Od 12 do 1 nie miał nic do roboty lub raczej nie chciał nic robić, tłukł się tylko rozbijając jakowaś kamienie nie zważając prawie na napomnienia. —

Od 1½ do 2½ Obiad

Po obiedzie odpowiadał lekcyje: Polskie Odolenie

3–4 poprawiałem łacińskie zadanie, błędów nie darowania bo zwykły przypadek od tempus u Emania jest temporis – Emanio bardzo wesoły przy przerabianiu. – Ma zrobić zadanie łacińskiego na poniedziałek. o 4 podwieczorek. – Po nim był u Pana Kamińskiego. – 6 – 8¼ w Lioni. potem uczył się słówek łacińskich i grammatyki. Potem poszedł spać. – Emanio bawił się mimo napomnień rysowaniem swoich wcale mu nie potrzebnych, wymawiając się od nauki zostawie- niem książki w bibliotece. – Vidi Marz. –

Niedziela

17. Cokolwiek rozespalimy po modlitwie i ubraniu się odpowiadał pr. łacin: – słabo pierwszy raz będzie pytał – deklamacja dosyć dobrze następnie będzie poprawiał zadanie niemieckie. – poszedł do kościoła. –

Dziś dowiadywałem się u W. Dyrektora i W. Gospodarza klassy o postępie Emania w szkole w przeciągu czasu od ostatniej sessyi i otrzymałem od nich odpowiedź, że Emanio nie jest wykazany między uczniami – Marz

Po przyjściu z kościoła zdejmując buty obejrzałem mu paznokcie i ściąłem mu, i zarazem zaleciłem mu aby dziś na noc podłożył sobie szarpie pod te paznokcie które są mu zawijają się, i jak to ma zrobić pokazałem – potem zjadł śniadanie, i uczył się gram: łacińskiej i polskiej których nie słuchałem –

11–12 Gymnastyka p. Starzewski. ——

12–1 odpoczynek którego użył do rysowania. 1–2 Obiad. –

2–3 poprawiłem, albo raczej prawdę mówiąc sam zrobiłem zadanie niemieckie, które potem z tablicy na kajecik przepisał. –

Przed 4 poszliśmy do Lioni Zawiślskiej potem do Lioni do Tomkowicza. — Powróciliśmy o 9 od Lioni,

przyjemności ze strony Emania nie wymagam, ale to go niepoważnia do czynienia nieprzyjemności, do których mówienia przyzwyczajonym nie jestem i długo ich znosić
nie podołam; milszaby mi była najmozolniejsza praca z Emaniem niż zabawa dla mnie tego najprzyjemniejsza się nie
K. ma pojęcia o czem prawdziwie przyjemnem w świecie;
być może że Emanio jako najstarszy jest najmniej uchybiającym, ale już dla tego że najstarszy najmniejsza przestała uderzał wszystkich w oczy najbardziej, i przy tem wszystkim najwięcej uczynił najmniej winowaty, kto nim jest łatwo się domyślić — a biedny on jeszcze ma urce ouń i wiele sobie z tego robi, bo z każdą takową wszystko bliższy jest stania będziem najmniej poządanego! — Po powrocie uczył się gr. polskiej i stowiańskich — Po 9½ poszedł spać. — Vidi Adam

Poniedziałek

18) Wstał po 5tej po ubraniu się, i modlitwie uczył się a potem odpowiadał lekcye dobrze o 6¾ śniadanie po czem poszedł na muzykę —
7 — 7½ — Muzyka dość pilnie i uważnie —
Emaniu dla siebie zabawka dziecinna wcale nie przystoi boś już młodzieńcem, uczniem i to uczniem klassy drugiej: a cóż dopiero jakieś krzyki — Pytam się ile ma godzin zajęcia dziennie Musio, i co już umie; pytam się jakie są jego zabawy? Pytam się gdzie bywa najmłodszy Sanguszko. nakoniec gdzie bywają i czy bywają trzy razy na tydzień na jakich zabawach..? lub w gronie rodziny (twierdzi kolledzy)?? zabawa czy wśród obcego.

towarzystwa, czy wśród rodziny takiego młodzieńca jak ty
winna być rzadko bardzo, i jeśli się zdarzy z woli Ojca
lub przełożonych winna się odznaczać porządkiem, i ja=
kąś powagą, - i wtedy tylko jest zabawą i wypoczynkiem,
i wtedy daje starszym rękojmię o młodzieńcu, że tenże
będzie uczciwym i miłym społeczeństwu. Przyzwycza=
jony jesteś do zabawy burzliwej, i w głowie też u ciebie
burzliwie, mętno, - przepełniony myślą i ustaliło się
w sobie chęć zabawy nieustannej. Gdzież powiedz mi nam
do użycia środków na uśmierzenie tej myśli surowych, a
w końcu możesz ostrzec serce tych którzy z ciebie pragną
przy pomocy Bożej człowieka prawego i godnego syna
potrafić zrobić i tych którzy się tobie to jest dla twego dobra po=
święcili. Zapytaj się twego Czcigodnego Ojca jak wiele on
miał zabawy w domu, i wiele razy na tydzień; przypo=
mnij sobie [redacted] Chrystusa w twoim wieku, przy=
pomnij sobie nakoniec bajkę „Koniki polne i mrówki"
i pamiętaj że dla ciebie jedyną zabawą winna być praca
naukowa szkolna, a po tej wypełnieniu, rozmowa lub
czytanie książki kształcącej myśl i serce, muzyka
lub rysunek, a przebadać, odwiedzenie rodziny, częst=
owaniem i nagrodą własnego twego przekonania,
jakiego nabyć już winieneś. Ja, Pan Niziołek, i wszyscy
twoi koledzy w twoim wieku, nie wzdychaliśmy, i nie
wzdychamy do zabaw; spoczynek i przyjemności znajdu=
jemy w korzyści moralnej przynoszącej pracy. —

Adam

Pisał Staś z pol. na fran. i odwrotnie d. d.
Od 12½ do 1 zadanie niemieckie na tablicy. — 1½ obiad.
O 2–4 w szkole. —
O 4 podwieczorek. i zrobił bajkę 89 krótko pow. o Gotach
Niemieck. toż samo Bajkę do Krasickiego o przyjaciołach
Lucina zadanie z Pawińskiego gr. o zwierzętach. Histor. nat.
o ptakach. Po podwieczorku był u Pana Kamińskiego
Od 6 do 7½ herbata po herbacie dokończał zadanie Pawińsk.
i uczył się lekcyi. — O 9½ poszedł spać. —

Wtorek

Vidi Staś

19). Emanuel wstał po 5. po długiem ubiera-
niu się i po modlitwie uczył się lekcyi i ta-
kowe odpowiadał dosyć dobrze wyjąwszy histo-
ryi powszechnej której prawie nic nie umie,
bo umie tylko opowiedzieć gołe zdarzenie
bez imion osób do tego wypadku się odnoszą-
cych, ani jednego nie pamięta nazwiska, a
to dla tego że historyą uważa jakby tylko
za anegdotkę, a uważa się tyle wypadnie odpo-
wiada pojęciu; przeczuwa tylko ocena po
stronnicach książki, gdy się zachwycając na
podwyższeniem myśli o reszcie się bynajmniej
nie troszczy; powtórne pytanie z uwagi
jednej i tej samej rzeczy wydaje mu się
być zbytecznem i niepotrzebnem. N.
O 6¾ śniadanie potem poszedł na muzykę.
7–7½ Muzyka dziś mniej uważnie —
Emanuel w wyrobieniu zadania Pawińskiego nie
pokazał najmniejszej uwagi bo nie mogę przypomnieć

by nie umiał słowa [illegible], odmieniać przymiotników.
8—11 pozostał w szkole.

Odmieniał słowo avoir — [illegible] dobrze
12¾ 1 wyrabiał zadanie arytmetyczne. Od 1–2 Obiad
Od 2–3 Rysunków nie rysował dla bolu rąk [illegible]
3–4 powtarzałem arytmetykę a [illegible] robił
zadanie łacińskie. Po 4 podwieczorek
8–9 Arytmetyki zadania. 9–10 Łacińska gra. [illegible]
[illegible] do 2. 10–11 Niemieckie nie [illegible]
4–6 pisał zadanie łacińskie i list do Mamy.
6–7½ Herbata i świeża wypoczywanie
7½—9½ robiłem zadanie arytmetyczne
Od 9½—10 odpisywał też zadanie na [illegible]
o 10 poszedł spać.

Vidi [illegible]

Środa

20.) Wstał po 5 po ubraniu się i modlitwie
uczył się łaciny i odpowiedział dosyć dobrze
przedtem jeszcze poprawiłem zadanie łacińskie. 6¾ śniadanie, po którym poszedł
na muzykę.
7–7½ — Muzyka niezadawalniająco.
8–11 w szkole
11–1 pisał list do Mamy.
1–2 Obiad.
2. Oznaczył lekcye: Łacina gr. verbum. Hist: daly 2 [illegible]
Hist. pow. Argonauci. Religia obrzędy detto, Katechizm detto.
Geometrya daly o [illegible]. Niemieckie detto.
2–4 robił zadanie łacińskie uczył się i odpowiadał
grammatykę. O 4 podwieczorek.

Po podwieczorku był u p. Kamińskiego. –

Emanio powiedział wczoraj że historią na żądanie od Deukalio-
na i o wyprawie Argonautów, historyi tej o Deukalionie
nie nauczył się, i ledwo że pozwoliłem iść do szkoły; dziś
mówiłem mu żeby się jej przy mnie nauczył powiedział
że jej na jutro nie ma – prawie kazałem mu się jej uczyć
ale ani jednego imienia własnego nie chce wymówić
wyraźnie tylko przekręca lub go nie umie, – o którego
nauczał opowiedział D. dobrze ~~Adamię~~

Emanio powiedział że mnie przy Kamińskiego słuchałem go nie
umiał. Z początku spoglądał na zegar i nawet się przy
po 6tej, ja widząc że zabawa wszystkich pozwoliłem iść
na górę, wtedy znów Emanio spoglądał na zegar i powia-
dał że późno nie pozwalano, było już po kwadransie na
7mą. –

Jak Emanio myśli o szkole i nauce dowód mam osobisty;
że ja zeszedłem z góry przed ósmą, a Emanio był przy zabawie
która zabawiała się i rodzinie i mnie byłaby miłe gdyby Ema-
nio był się nauczył roli ~~[illegible]~~ w języku francuskim,
której mu siostry dawały; ale on zapewne się dlatego jej
nie nauczył, bo się potrzeba było jej uczyć. – a uczyć się lek-
cyj Emanio nie chce, a cóż dopiero takiej rzeczy. – Masz dziś
wielką naukę na przyszłość a nawet i na całe życie. – Kto
pracuje ten ma przyjemności z pracy. – Oto Helunia
wszystko jak płynnie i jak miło mówi po francusku,
oto twoje siostry nauczyły się, i z nauki mają miłą
zabawę wśród której tej się jednej gratis, a przed

zabawę przebierać, że się bawić nie będziesz. – Trzeba sobie zaoszczędzić czas i na naukę do szkoły, i na taką naukę z której prawdziwa zabawa wyrasta. – Ale Emanisiowi zawsze brakuje czasu – Jak robisz tak masz –. Pamiętaj że ojciec ci wszystko w dowcipku twego i do twej przyjemności obmyślił, a ty z nic nie korzystasz – Mamin

Emanio ledwie o 9 przestał się bawić. Po 9 naturalnie miało co się uczyć, o 9½ poszedł spać. –

Vidi Mam

Czwartek

21) Wstał po 5tej po ubraniu się i modlitwie uczył się ale tylko cokolwiek bo czasu miało potem odpowiadał grammatyki. Dość dobrze tłumaczenie słabo, bo się dopiero przy mnie uczył. Nie umie koniugacyi! W ogóle kto nie myśli o nauce nie powinien mieć pretensyi do nauki wczoraj się bawił potem spał jakże ma dzisiaj umieć dokładnie lekcyę! – Po śniadaniu a zatem później poszedł na muzykę –

7 – 7½ Muzyka ćwiczenie i dość dobre

8 – 11 został w szkole o 11 powrócił poszedł na francuskie. – Dziś z godziną 11 rozpoczęły się ferye Bożego Narodzenia i trwać będą do 2go Lutego 1855 roku. –

11¼ do 12¼ francuzkiego nie było.

1 – 2 Obiad. 2 – 3 Miały być rysunki ale Emanio nie chciał rysować. – Ale potem namyślił się rysować cokolwiek. –

2-3 Rysunki odrysował półfigury ale niedbale na mo-
je uwagi Uże niepostępujet odpowiedział iż nie ma
talentu - na co mu powiedziałem iż ma talent do
próżniactwa, który zagłusza wszelkie inne

Świerzynski

N3. Pozwoliłem Emanowi zrobić podług jego własnej woli
rozkład naukę w czasie świąt - rozkład ten uznałem za stó-
sowny a wykonanie jego szlachetnosci zostało polecone
Popołudnie dzisiejsze przeznaczone na czas zabawy prócz
rysunków, które jak wykonywał proszę przeczytać
zapis Pana Świerzyńskiego.-

Od 4-6 był odwiedzić pozia Tomkowicza.-
Od 6-8½ na górze Od 9¼ poszedł spać.

Piątek

Vidi [illegible]

22) Wstał przed 6- po ubraniu się i modlitwie
śniadanie - 7-8 czas wolny. -
8-9 miał ze mną lekcyą niemieckiego. - tworzenie na tablicy
czytanie i tłumaczenie. -
9-10. miał ze mną łaciny. tworzenie (z polskiego na ła- przeciwnie
ciński) tłumaczył z polskiego na łacinę pisał. -
10-11 Muzyki nie będzie dla słabości p. Sokołowskiej. -
11-1 Wolny czas i spacer.
1-2 Obiad
2-3 Rysunków a następnie francuskiego nie
było najprzód dla niedyspozycji Emana i dla zajęcia
P. Mikuckiej by mogła odpocząć. Emanio bar-
dzo żałował że nie będzie miał francuskiego tak
dalece że nawet płakał ?? -

3–9 czas wolny. Życzyłbym tylko Emanuelowi, by więcej miał przytomności i pamięci tak o sobie jako i o mnie, by ściśle z młodzieńca nie zrobić dziwaka i wpoić starszych nagannym a mieć nie zadawać przykrości podobnem jak niniejsze zachowaniem się. —

9½ porządkować. —

Vidi Adam. —

Sobota

23) Wstał przed 6 pomodliwszy się by[ł] ubrany i na górę powiedzieć dobry dzień. —

cały dzień wolny. —

Vidi Adam

Niedziela

24) Czas wolny. — Na odwiedzinach u Ciotki Karwickiej Emanuel ściągnął na siebie nie zadowolenie P. Mikuckiej, bliższy powód do tego mi zupełnie nie znany. Między innemi nie okazał Emanuel przynależnego umiarkowania w jedzeniu przysmaków, uważając że w domu zatrzymanym sobie u niego by nic takiego nie jadł przy herbacie, na co Emanuel mało zważał, napierając się o Ciastka. —

Vidi Adam

Poniedziałek

25) Emanuelu dzień obecny jest wielkim, jest świętym dla całej ludzkości, w nim bowiem obchodzi rocznicę pamiątkę narodzenia Zbawcy swego, który przyszedł na świat, by wskazać ludziom drogę do nieba; nauczyć nieumiejętnych, pocieszyć ubogich dać się za przykład wszystkiego co święte, wielkie,

szczytne! Być Bożym a pracować, być Święto-
szą a cierpieć z miłości ku ludziom. Zabiegliwymi
~~my~~ postępować powinni!! Dzień ten ma dla
ciebie jeszcze inne znaczenie, w nim bowiem ode-
brałeś od Boga życie, w nim przyjąłeś na się
obowiązki człowieka – syna – obywatela, obo-
wiązki wielkie i święte! bo od samego Boga
nadane. Powinieneś wszystkim zadosyć uczynić,
bo na to dał ci Bóg rozum, byś go stopniowo
kształcił i doskonalił; na to siły fizyczne by cię
uzdatnić do pracy; postawił cię urodzeniem i ma-
teryalnemi środkami wyżej nad innych; nie
bez przyczyny – dał ci więcej, więcej też po tobie
będzie wymagał. Już jako jednostka masz wielkie
obowiązki w stosunku do ludzkości; których wy-
konać bez pracy i trudów niepodobna. Jako syn,
cięży na tobie więcej odpowiedzialności. Masz stać się go-
dnym Imienia Ojca, być chlubą rodziny i kraju!
Lecz do tego dopiero potrzeba światła religii i nauki.
Skądże tego światła wziąć? Bóg go tchnął w ducha;
ale trzeba go rozżarzyć, trzeba rozdmuchać iskierą
bożą, własnym światłem ducha, mozolną pracą, wytrwa-
łym pilnie cnota! Wiem że masz zacne i szcze-
re chęci, błagając więc Stwórcy o cierpliwość i wytrwanie
w pracy, o umiłowanie nauki, i błogosławieństwo
Jego, ucz się panować nad sobą, kochaj Rodziców, sza-
nuj przełożonych, a dałto Bóg że staniesz się pociechą
Ojca, Matki, Rodziny! chlubą kraju, ulubieńcem
ziomków, a wpływając zbawiennie przykładem i radą
na grono ludzi cię otaczających, wywiążesz się godnie
z obowiązków ludzkości. Czego ci z całego serca życzy

Andr. Niziot.

Cóż ci pisać za życzenie dla niego Eniania, kiedy tyle ich zapisałem w cztérech tomach dziennika, i tyle ich mam w swém sercu, że ich wymówić a cóż dopiero wypisać nie jestem w stanie. Niech ci Bóg błogosławi, niech ci wspiera swą łaską w wieku młodzieńczym byś w wieku tym nabył tych cnót i tych wiadomości z któremi masz dojść do wieku dojrzałego, i przez które tak w wieku młodzieńczym jako też i dojrzałym masz i powinnaś się stać pociechą i podporą Rodzicom i rodziny, ozdobą swego narodu i chlubą nauczycieli. By ci Bóg dodał łaski do pokonywania słabości ducha których masz wiele, i na którym dogodzeniu, wy najdujesz rozmaite środki by im tylko dogodzić, a tak im dogadzasz że o wielu cnotach zapominasz. Dzisiaj nie pomimo przypominania ci przed kilku dniami byś rano dobrym zaczął twój rok dziewiąty; ty zacząłeś go śniadaniem z ciasteczek i innych takowi; a mógłbyś je mieć, ale i biednych jakich uszczęśliwić.

Stanisław.

Wtorek

26.) Cały dzień wolny.

Środa

27.) Wstał po 6 śniadanie pośp. potem był u Papy i na górze. +

8¾ do 9 miałem niemieckie zadanie i tłumaczenie
9–10 Muzyki nie było.

9-11 był u JP. Kamińskiego. —
11-12 Robił zadanie polskie
12-1 Przechadzka
1-2 Obiad. —
2-3 Robił rozbiór z zadania Kamińskiego
3-4 Muzyka
[illegible] 4 pod wieczorek. Od 4-5 religia. Od 5-6 wypracowanie polskie
6-9 był odwiedzić Jasia Tomkowicz. Po 9 poszedł spać. —

Czwartek

Vidi [illegible]

28.) Wstał po 6. po modlitwie i ubraniu się śniadanie po tem był u Papy. —
8-9 miałem niemieckie zadanie i tłumaczenie. —
9-10 Robił zadanie polskie.
10-11½ Robił zadanie niemieckie.
11½ 12 Pan Kamiński poprawił zadanie polskie
12-1 Przechadzka.
1-2 Obiad.
2-3 Robił rozbiór z zadania Kamińskiego
3-4 Muzyka starał się uważać i grał dość dobrze.
4-9 pozostał na górze po 9 poszedł spać. —

Piątek

Vidi.

29.) Wstał po 6 po ubraniu się i modlitwie śniadanie, potem był u Papy powiedzieć dobry dzień. —
8-9 powtarzałem geometryą. — przy czem Emanuelo niechciał najmniejszej uwagi dać. —
Nie mogłem dojść końca z Emanuelem, bo się nie mógł zmusić do przystawania przez całą godzinę. —
9-10. poprawiałem zadanie niemieckie i napisałem takowe na tablicy które Emanuelo wpisał do Krajika. przed 11 skończył pisanie potem uczył się geometryi —

Emanuel o 11½ jeszcze nie umiał geometryi dobrze. —
Nad Wzorkiem: hist. pow. wojna trojańska. Niemieck.
deklamacya Verein. Polski wypracowanie gr. o przy-
imkach dekl. taż sama. — Łacina gr. o słowie. zada-
nie z I deklinacyi. Naturl. o ptakach. ———
O 12. spacer. —
1–2 Obiad.
2–3 Robił zadanie z polskiego na tamtejsie. —
3–4 Muzyka — uważnie i dobrze.
O 4 podwieczorek, po czem uczył się deklamacyi i tę od-
powiadał ale jeszcze nie dokładnie.
Od 5–9 był na górze po 9 poszedł spać. —

Sobota VIII.

30) Wstał o 6, po modlitwie uczył się deklamacyi nie-
mieckiej i łaciny, potem był u Pappy. O śniadaniu.
8–9 miałem lekcyą z Emanuelem, przerabiałem i studiowa-
łem lekcyi na Wzorek. —
9–10 Przerabiałem łacinę na Srodę. — Emanuel ma
zrobić wzbiór i zadanie tamtejsie do passivum I.
koniugacyi. —
Zadałem gr. do nauczenia się, nasprzykrzał się że umie
ale chcąc okazało się że nie umie powiedziec jakie
są słowem czasy. Emanuel jest nieszczery, jeśli mi bra-
kuje cierpliwości przy nim siedzieć i po całych
dniach się z nim męczać — Emanuel jest do tego
stopnia nieszczerszym że mi trzymać ręke bym nie
napisywał w dzienniku i w pokilkakroć razy, tak dale-
ce iem był przymuszony odstraszać go od takiego
podobnego postępowania jest u mnie zdecydowanie.

NB. Powinien w jest pierwszy, a według Emanuela dzielny
raz nieprzyjemny nie odpychanie chce także tylko tak jak ___

Po 10, Emanio bawił się żołnierzami papierowemi. (caca caca a caca itd.)
0. Uczył się histor. powszechnej: — Rysował mappę
12-1 Odpoczynek.
1-2 Obiad.
2-3 Rysunki pod względem czystości rysunku dosyć dobrze ale zawsze kształty nieproporcyonalne, a przez to pokrzywione i niemiłe dla oka — Świerzynek

3-4. Muzyka dość dobrze — —

4-6. Emanio powtarzał przy mnie gramatykę polską, deklamacyję polską przy o Wiktorynie historyję powszechną i naturalną, ale tych przedmiotów mi nie odpowiadał bo już zamówiano na lekcyę kiedy miałem go słuchać — Prosiłem Pana Niziołka, by go sam wysłuchał tych przedmiotów jeszcze przed wieczorem, gdybym ja jego nie mógł wysłuchać — [illegible] —

6-8 na herbacie
8-8¾ bawił się woskiem.
8¾-9¼ uczył się gr. Pacinskiej. — O 9½ poszedł spać. —

Niedziela Vidi [illegible]

(31.) Cały dzień wolny
Byłem z Emaniem w kościele potem udałem się z nim do X.ª Suwa-turskiego, który zrobił mi swe uwagi względem postępowania, że przed spowiedzią potrzeba czynnem się wyuczyć pacierza — Stam-tąd udaliśmy się do Pana [illegible] gospodarza którego Ema-nio; tam odebrał od Niego Emanio te zdania i te zasady do-mu; tam [illegible] do postępowania potrzebne, jakie w domu [illegible] się [illegible] — Tam Emanio przedstawił się o swej [illegible] — gdy nam Pan [illegible] [illegible] i [illegible] naszych rad, gdy nam Pan [illegible] uwagi. Oddawał jego umysł polskiego wychowaniami.

Mówił mu o pokazywaniu Historii świętej, i dziś i przekładaniu
prawy ... zabawy i przyjemności – Wreszcie pytał go czy sobie
już wszystko powtórzył. bo od wtorku już profesorowie stu-
diai będą na początku się z Łaciny i polskiego za-
dane wszystko do powtórzenia co dotąd uczniowie
mieli utworzone – a oprócz tego deklamacyja z polskiego
o modlitwie – Tego wszystkiego ani mnie ani Panu Ki-
sielowi chociaż był pytany na pierwszym święto nie po-
wiedział. Zamilczenie także można uważać więc, albo
za chęć przyzwoitą, byśmy go do książki nie naga-
niali, albo o Uważaniu słów namyślali w domu i
w Klassie, lub nakoniec o zajęcie myśli w domu i w Klas-
sie uciągłemi zabawami, lub czem innem. – Trudno by-
mać dla Emania słuchających w Klassie, którzyby nam
mówili co zadane a co nie – lub żebyśmy się uczniów
wypytywali o to, bobyśmy Emania w obliczu jego
współuczniów jako niedołęgę i przezwiska przedstawili –
Wstąpiliśmy potem do Xiędza Rembowskiego, a z tam-
tąd do Pana Dyrektora gymn: poszliśmy. Jak u Pana
Niemcewskiego tak i u Dyrektora Emanio nie umiał
~~st~~ ust otworzyć, taki skromny. Ach gdyby oni wi-
dzieli co to w domu Emanio robi. Wróciwszy do
domu, zjadł śniadanie, dał kolendę, teraz nam
uczył się Deklam: o modlitwie – a potem poszliśmy do
Jenerała Paszkowskiego. – Przypominam Ema-

niosi: dwie zasady konieczne dla niego – a wymówione przez Pana Amszewskiego.

Unikaj przyjemności często, by dóznać większych.

Znoś i zadaj sobie boleści, by dóznać przyjemności. – Dawn –

Od 1–2 Obiad. –

2–3 wolał na górze.

O 3 (przed się gr. tajemstwie) słuchałem Emania ogólnie wszystkiego z łaciny przyczem okazał się brak wyrazów i znajomości dokładnych form gram: a szczególniej przerobić gramatyczn, o pytaniach gdzie, skąd, dokąd imion własnych miast, domus, rus – o stopniowaniu nieforemnem i opisanem; wogóle potrzeba powtórzyć gramatyki wskazanych miejsc przy tłumaczeniu. –

O 7 podwieczorek potem wyszedł się wyrazów łacińskich –

5½ do 8½ na górze o 9¼ poszedł spać. – Rok skończyliśmy Bogu dzięki a niech będzie Damianie.

Poniedziałek

Dnia 1 Stycznia r. 1855.

Boże pobłogosław Emaniowi i nam na rok ten i wspieraj jego i nas twoją łaską i udzielaj jej i jemu i nam. – A.

O godzinie 10½ poszedłem z Emaniem do kościoła, z tamtąd wróciwszy po obstrzyżeniu mu paznokci i sukienkami i złożeniu szarpi, wszedł pod nie, powtórzyłem z Emaniem cały wykład gramatyki polskiej klasycznej; ma Emanio nauczyć się o przyimkach

kach dokładnie, ma sobie mappę- pozwolony i deklamacyję o
modlitwie i potem urządzenia- oraz wszystkie przedmioty na
jutro.:
1–2½ Obiad.
2½–3½ Robił mappę.
3½ do 5 Uczył się i odpowiadał lekcyje. —
5–8½ był w loży Tomkowicza. —
Z przyjemnością wypada mi nadmienić iż Emanuel obiecał
dziś coś to, czego od dawna po nim wymagano tj. że prze-
łożył naukę nad zabawę itd.: przed czwartą pojechały sio-
stry do loży, potem powrócił powóz, by nas zabrać, Ema-
nuel pomimo mego pozwolenia nie chciał i nie pojechał
aż o 5 mówiąc: jak się nauczę, Panie, i zrobię wszystko
to pojedziemy.! Podobne małżeńskie się Emanuela, bo
przekonany jestem iż było szczere, obudziło we mnie
gorące pragnienie nadawania sobie, chciałby jak najwięcej pracy
bo Emanuel jednym takowym postępkiem, zatarł we
mnie wszystkie poprzednie wrażenia przykre. Pierw-
bo w tym celu by Emanuel poznał czego po nim wyma-
gają tj. tego co jest dla niego najwiękdszym i najpe-
wniejszym skarbem na ziemi i w przyszłości. A na-
dewszystko zaś mam na celu by ~~obiecał~~ dopuścić Panu Kamie-
ńskiemu i sprawić mu niewymowną radość, że jego
rady i napomnienia skutkują na Emanuela działanie, czego
dowodem był obecny postępek. Bóg by to dał Ema-
nuel by to nie było po pierwszy raz i ostatni! —
O 9 wrócił się Panny o 9½ poszedł spać.

Marek

Z prawdziwem zadowolnieniem i z rozrzewnieniem czytałem ten zapis ...
Vidi.

2.) Wstał przed szóstą, po ubraniu się i modlitwie napisał

i odpowiadał lekcyę i dekklamacyę dobrze, potem przerabiałem łacinę. O $6\frac{3}{4}$ śniadanie.

$7-7\frac{1}{2}$ Muzyka nie zbyt uważnie.

Pierwszy raz Emanio uczciwie postąpiłeś sobie jako młodzieniec, i pan Kirioł sprawiedliwie z nagrodą ze swym zapisem wymnożył, a widząc, że niewymowny radość doznaję z tego twego pierwszego pokonania siebie, Pokonuj że pokonuj swoje dziecko, te twoje słabości by w nich nie ugrzązł duchem, byś się nie stał młodzieńcem zniewieściałym; ale młodzieńcem mężnym, mężczyzną; synem Piotra i Anny - i ich radością - ich chlubą. - Mamie

Muzyka i francuzkie niech też będzie zawsze z uwagą i chęcią, i pokonaniem niechęci. - Pamiętaj że w jednym dniu możesz zniszczyć w sobie to co ci przeszkadza być młodzieńcem mężnym - a jaka to radość i zadowolnienie uczujesz w swem sercu, a jakie zadowolnienie rodziców i nauczycieli! a jakie nakoniec błogosławieństwo boże!!! Mam

Od $8-11\frac{2}{4}$ w szkole.

$11\frac{1}{2}-12\frac{1}{2}$ francuzkie. —

Nam z poli: napisał to samo - czytał i tłum. z fran. dobrze.

$12\frac{3}{4}-1$ uczył się łaciny. 1-2 Obiad. —

2-4 w szkole.

$4-4\frac{3}{4}$ podwieczorek. Potem lekcye napisałem

8-9 Arytmetyka. 9-10 Łacina toż samo. 10-11 Niemieckie toż samo i powtarzał dekklamacye. —

5-6 Uczył się deklamacyi niemieckiej i także odpowiadał, ale bez pierwszy raz pytał. - Słuchałem na wyrywki łaciny. - ?

$6\frac{1}{4}-7\frac{1}{2}$ Herbata. — Dziś Emanio nie mógł kąpieli zimnej bo żołądek go boli. M. -

8–9 pisał correctum i uczył się łaciny. – Po 9 poruszył pracę. —

Środa

Vidi Mama

3.) Wstał po 6. po ubraniu się i modlitwie uczył się łaciny, którego przedtem kazała wyrecytować o 7 świtaniu. —

7–7½ Muzyka dziś trwała krótko —

Emanuelu pokonywaj odrazu w sobie i nieporządek w twoich rzeczach, znalazłam dziś w komodzie koszulę nie złożoną, a na oknach książki, papiery, które tam być nie powinny; — kluczyki od pieniędzy na stole — Odrazu mój dzieciaku, poprawiaj na raz — a pójdziesz wraz lepiej. Mama. Jeżeli bierzesz z pośród wielu rzeczy, jedną jaką rzecz to zaraz te które odłożyłeś na bok, połóż w swem miejscu, to jest tam w których były, a będziesz miał porządek i w rzeczach szkolnych i w zabawkach i w sukniach, a korzyść z takiego porządku jest ta, że prędko znajdziesz zawsze to czego szukasz, lub co chcesz szukać, i czasu sobie oszczędzisz. — Mama

8–11 w szkole.

11¼–12¼ francuzkie Tłum. z pols.: pisał to samo — czytał i tłum. z fran.: gdyby nie roztrzepanie byłoby dobrze

12¼–1 ubierał się 1–2½ obiad. —

2½–4½ Powtarzał lekcye: Łacina gr. Uczono niefor. Tłu. z Kaw. stał. Histor. pow. o Persach gr. i Atrydach — Relig. Spryt. — ~~Łac.~~ ~~pospolity~~ ~~nostlur. ojczyzna~~ Niemieckie Bauer i deklinacye. — Przy tłumaczeniu o zębach myślał. — Przetłumaczył tu i rozebrałem z Kawallera łaciny. Przetłumaczyłem z rozbiorem niemieckie wszystko – słowa nieforemne uczył. —

Odpowiadział historyą powszechną i religiją o 5tym przykazaniu średniemu dobrze; wszakże proszę Pana Kiziota by po odczytaniu tychże odpowiadał jeszcze raz je jutro. Potem pokazałem Emanuelowi prostokąt, kwadrat, romboid i trapez. — i pokazawszy tak pozwoliłem mu na górę —

6–9½ herbata od 9 porządnie spać. —

Czwartek

Vidi Maz

4) Wstał przed 6. po ubraniu się i modlitwie odpowiadał historyą — imion wstawionych niepamiętał. Religią niedawno opowiadał; Łaciny słuchałem [illegible] brał wyrazów. przed 7 śniadanie.

7–7½ Muzyka bez uwagi — M

Nie można nigdy Emana pochwalić, bo Emanio zamiast pochwałą obudzać i ustalić w sobie szlachetne postępowanie i pokonywanie swych wiadomych mu wad, wpada w nie- [illegible]

8–11¼ w szkole

11¼–12¼ francuskie tłum. z pol.: pisał słowo être, czytał z tłumaczeniem — i dziś lepiej wszystko jak dotąd. może dlatego że się my przez kłody nie widzieli.

12½ do obiadu przerabiałem geometryą i niemieckie. —

1–2 obiad. 2–4 w szkole.

Po podwieczorku oznaczył lekcye: Łacina gr. słowa wespół z nim powtarzał. — Niemieckie toż samo. Polskie wypisał Deklamacyę pod świętości Boga gramatyki uczył dopełniania do § 360. Łacina extemporale. Hist. natur. o jaszczurkach. —

Od 4½–6 Przerabiałem z rozbiorem łaciny, z powtarza-
niem — Ani pierwszego wyrazu nie wie. — Emanio
za [illegible] mojem przypomnieniem umiał się i wiedział
pojedynie co go tak rozśmiesza. — Nie umie jeszcze czy-
tać po łacinie, przeliczywa wyrazy. — Będę słuchał
słówek łacińskich z 3 klas [illegible] do III deklinacyi
i gr. łacińskiej jeszcze raz. Powiadam Emanuelowi prze-
czytaj sobie polskie a on powiada boży się jesz-
słuchałem od wprzód wytłumaczytem granic. polskie prze-
Ma się nauczyć deklamacyi polskiej. Przeczyta-
czytem i wysłuchałem historyi naturalnej. —
6–7½ herbata. —
Śmieszne w czasie tłómaczenia, ciągłe nauczyciela nie ma miejsca
Dowodzi że umysł o czem innym myśli, odpowiadanie zaś inną
myślą, na myśl zapytującą lub polecającą nauczyciela godna
jest kary rózgą równie jak pierwsza. — Oto pociecha. — Oto po-
prawa, a w sobotę do Jubileuszu idziemy; i czemu już się na-
[illegible] zaczyna, i ojciec z matką [illegible] nieustannie o do-
bre zdanie i nasze i nauczycieli szkolnych. — Ciągłe rozmy-
mundy. których koniec k.... — Adam
Po pójściu na górę uczył się deklamacyi polskiej i ła-
ciny. Od 8½ powtórzyć. — Vidi Ad.

Piątek

5) Wstał 5½ uczył się deklamacyi, łaciny, i powtó-
rzył inne lekcye. Deklamacyę odpowiedział słabo
Przerabiałem łaciny z powtórzeniem. Dla Ema-
nia wszystko to jest bardzo nowem i nieznanem.
6¾ śniadanie. —

7-7½ Muzyka lepsza bo nie patrzał na nuty i nie uważał — B. B. B. B. już nie darzyć —

8-11 w szkole —

11½-12½ francuzkie To samo co wczoraj i równie dobrze.

12½-1 przerabiałem łacinę i historyą naturalną —

1-2 obiad 2-4 w szkole. —

O 4 podwieczorek. Po tem oznaczył przedmioty szkolne: Łac: toż samo. 2 klassy polskiego i 2 łacinskiego. Wypracow. Niemieckie: Hist: pow. wędrówki Dorzyjcy do strony 65. Niemieckie toż samo. Łacina extemporale. Polskie z Tacyta de Germania, gr. § 360 do uwagi I. —

Ma robić wypracowanie łacińskie, przejrzeć poprzednio zrobione łacińskie i dalej zrobić rozbiór do 2 klassy łacińskich De Germania, ile uczyć. —

5-6 był u P. Kaminskiego. uczył się przy mnie de Germania polskiej, i sądze, dziewczyn opisywał

6-8 herbata innemi łacińskie szkolne po polsku. Uczyć

8-9 uczył się historyi powszechnej. o 9 poszedł spać. —

Vidi Mam.

Sobota

6. Wstał o 6 po wód litewie ~~[illegible]~~ śniadanie. —

O 7¾ przeszedł z nimi do Kościoła, po powrocie stamtąd robił uczeni z polskiego na łacińskie używając słownika. które gdy zrobił poleciłem mu je poprawić, by nie zrobił aby zbyć — poprawiał ale jak — to zostawiam Panu Hiżiotowi. Ja byłbym zebrałem, ale aż się za głowę wziąłem, bo

najmniejszej uwagi na ~~[illegible]~~ składnię rzędu i na inne zasady
które ja mu jeszcze wykładałem, a które Pan Niwiot pisze
tu raz i to było razy mu powtórzył i w klassie ma je wykła-
dane. — Ćwiczenia piśmienne w domu źle zrobione, coś dopiero
w klassie — Trzeba być uczniem nie próżniakiem — żeby takim
być niedbałym w wykonywaniu swoich powinności. —
o 11tej byliśmy w gabinecie historyi naturalnej i powróciwszy
z tamtąd zabrał się i ćwiczenia dalej poprawiał sam. —
1–2 Obiad. 2–4 Odpoczynek. — 4–8 był u Cioci
Karnickiej i P. Lubienieckiej. —
8½–9½ poprawiłem łacińskie zadanie Emanuela, ro-
bił dalej łacinę — o 9½ poszedł spać. —

N3. Zaleciłem Emanuelowi, by się wystarał o sygni-
fikacyę, których mu P. Uniszewski dla słabości
oczu nie pozwolił pisać. Zadanie Emanuela nie za-
sługuje na poprawę, bo jest zupełnie źle, powinno
tego zadałem więc godzinę żmudnej pracy, by mu
pokazać nie już błędy ale nawet niedorzeczności! —
Takie zadanie dostatecznem jest do odebrania ucza-
cemu wszelkiej spokojności umysłu. Nie ma tu
uwagi na zastósowanie prawideł tyle kroć razy po-
wtarzanych. Opisać wszystkie błędy niepodobna —
poprawiać je z powodu nieuwagi ucznia okropna męczka —
widzieć że najżywsza i najmozolniejsza praca tak
marnie ginie boleśnie — spodziewać się, że po prawdzi-
wem ocenieniu Emanuela w szkole, oddadzą sprawiedli-
wość jego nieuwadze i że to stanie się powodem zmartwie-
nia osób, które mają prawo wymagać po nim przyjemno-
ści i pociechy — staje się dla mnie męczarnią. —

Niedziela

7.) Wstał o 6. po modlitwie przerabiał trzecie- śniadanie- był u Papy powiedzieć dobry dzień.

8-9 w Kościele. ———

Powracając z Emanuelem z Kościoła przypomniał mu sobie o signifikacjach do uczenia że ich ma pojęcie. Nie rozumiem żeby Emanuel signifikacyj nie miał, skoro inni uczniowie je mają. bo im Nauczyciel takowe w szkole Dyktuje, ile Emanuelowi powiedział on. Emanuel odpowiedział że go oczy bolały i Pan Nauczyciel mu nie pozwolił pisać tydzień. Dziwna rzecz że Emanuela zawsze oczy bolą wtedy kiedy uczniowie w szkole robi lub kiedy go Nauczyciel dyktuje. Nie rozumiem także jak Emanuel przy bólu oczów jak sam mówi, pisał ołówkiem toż samo ćwiczenie po polsku, kiedy ~~na~~ gorzej dla oczów jest pisać ołówkiem niż piórem, i nie rozumiem jak można dwa pióra zepsuć przez godzinę. Tak ~~oczy~~ ból oczów jako też prawie pióro jest tylko wybiegiem Emanuela; bo jak mu się nie chce co robić, więc dwoma wyszuka, oczy mu się oślepiają i zaczerwienią, a Nauczyciel troskliwy o zdrowie jego z tej troskliwości pozwala Emanuelowi nie pisać. Pióro zaś to zepsuć nie można, tylko piórem trzeba pisać porządnie, a Emanuel w porządnie pisa

mi się nie podstępnej bo nie dokładała usilności. — Obu-
oniów takimi nagłym i w taki sposób pominęliśmy
Emanię w domu —
Po przyjściu z Kościoła wziął się do deklamacji polskiej
gramatyki polskiej i historyi powszechnej ale nic nie
powiedział bo o 11½ gimnastyka. —
Do tej chwili współwinić Emania nie przyniosła oceny
sygnifikacyi — co będzie Pan Niezel. Mówiłem co ... —
Kaminicz

Od 11–12½ Gymnastyka.
12½–1 Czas wolny. 1–2 Obiad potem wpisał ćwiczenie
na czysto. Przerabiałem łacinę. 3–4 Przechadzka.
4–5½ przerabiałem dalej łacinę i słuchałem lekcyi.
Tłumacząc rozkład imiesłowów czynnych i biernych. —
Rempublicam u Emania jest I przypadek. Pomimo
polecenia nie nauczył się wyrazów do tłumaczenia. —
Z całej stronnicy łacińskiego tłumaczenia tylko
trzy wyrazy w rozbiorze napisał, tem razem mówię
ich bardzo wiele. — Successit u Emania perfectum.
Perpetuo duratura u Emania często przychodzi z wielkim
ciągłym staraniem. Przy duratura tłumacząc tem
się nie można mówić będący trwać ale mający trwać
Emanio przy migratura za 5 sekund nie mógł tego
powtórzyć ale powiada będący odlatywać. —
Emanio marszczył się z gniewem. — Wytłumaczyłem
o gerundium. Ponieważ Emanio, ujrzawszy się tłumaczyć że
się nie zgniewa marszczył, nie mogąc dojść z nim do końca
zmartwiony uporem jego i ciągłym tak mozolną pracą
z bólem głowy wyszedłem na przechadzkę. — Po po-

powróci Emanio uznał to wszystko za swój błąd i przy-
rzekł poprawę, ale to dopiero w tedy gdy mię widział
rozżalonego i cierpiącego. Za godzinę przetłuma-
czyliśmy siedm tylko króciutkich zdań z przy-
czyny tego miała być niechęć Emania jak
sam po przetłumaczeniu zeznał. —
Przyrzekał szczerą i prawdziwą poprawę? ale to już
nie raz tak było! — Ja Emaniowi z serca przeba-
czam, ale niechaj Emanio pamięta, że takowe
Emania postępowanie odbiera mi zdrowie. Prze-
konany jestem że mię Emanio dla tego przepra-
sza by mu przebaczyć a najpierw by mu
był łaskawszy uchybienie mogę darować, ale
próżniactwa nigdy. — Ojciec

(Do 4½ podwieczorek
4½ poprawiałem drugi raz wypracowanie ła-
cińskie bo mi Emanio sygnifikacye bardzo pilnie
napisane, a więc podwójna niepotrzebna praca!
Od 5 - 5½ pisał wypracowanie na czysto. —
5½ - 6 robiliśmy dalej łacinę ale Emanio wołał
iść do Kasi by się raz nie spóźnił na herba-
tę i poszedłem więc ale po herbacie ma się E-
manio wrócić i mnie to przypomnieć. —
O 8 powróciliśmy od Kasi przerabiałem dalej łacinę.
Ingens jest u Emania przyimek. przysłówek imiesłów —
Tłumaczyłem i przykładami objaśniałem składnię
infinitivum cum accusativo Emania spod przy-
tłumaczenia! — Deductus erat jest praesens, futurum
imperfectum a w końcu dopiero plusquamperfectum

Emanio zrób się przy tłumaczeniu! Resztę zostawmy na jutro o 9½ ponad zpai. — Vidi M.

Poniedziałek.

8) Wstał o 6 po modlitwie przerabiałem z Emanuelem dalej łacinę. Emanio nie wie co znaczy satis. esset jest u Emania futurum plusquamperfectum perfectum conjunctivi. — Powiada i o tem wyrazie pierwsze mierzyrzad. — O 7 śniadanie. Po czem przerabiałem łacinę. Podczas tłumaczenia Emanio przerywa swoje słowa książki do tekstu, oto zajęcie się przedmiotem. Potem w parę minut powiada i daje jeść ptaszkowi. — Przy takiej usilności ucznia nic się nie zrobi, za tyle godzin li tylko łacinie poświęconych nie byłem w stanie dokończyć jej, a gdzież inne przedmioty. Piszę to dla tego by miano wyobrażenie o pilności Emania a o mojem udręczeniu — takie bowiem odbywamy ciągle nasze lekcye, a że wszystkiego zawsze nie spodobieństwem jest zyskał, najlepszym dowodem jest u czasu iż za dziesięć lekcya. Podobne błędy grammatyczne popełnia Emanio codziennie, a nie chce się ma... ma się z tego przekonać iż wczoraj o parę minut przed... łga, zaczęliśmy lekcyę ni ... jej należycie odbywać! — Ja więc zapomniałem zaczętą pracę, ale ta praca nie wydaje owoców jest stracona, szkoda jej! —

Vidi Maj

11½–12½ francuskie, Pani Mikułka wołała nie nie zapisać jak coś złego, a więc źle.! Adam.
12½–1 studiowało Mamanyi i pani polskiej.
1–2 Obiad — 2–4 w szkole.
Na Wtorek lekc. pow. do pana Liburga od wędrówek do Niemiecku toż samo. Polskie grammatyk do 8 Not. —
Łacin. gr. toż sama. Numeracz. Dodatkowałem dalej. lekt. naturał. o węgorzach. — Po podwieczorku ma robić zadania z Łaciny.
Dzisiej bardzo ważny akt dopełnionym został, który codzień a nawet i więcej razy na dzień powtórzonym będzie. Adam
6–7½ herbata.
7½ do 8½ przerabiałem Numeracznie Dziennikie potem uczył się historyi i pisał correctum. Uczył się historyi powszechnej i naturalnej. o 9½ poszedł spać.
Wtorek
Vidi A
9.) Wstał 5½ po modlitwie uczył się lekcyj, odpowiadał historyą powszechną dość słabo. Śniadanie potem czytał jeszcze historyą.
Muzyki nie było. — { Odpowiedział gram. polską
7½–11 w szkole { dosyć dobrze ale jeszcze poprawić.
Ewaniu widzę tym że w żadnym domu nie ma dziennika na zapisywanie postępowania i postępu w naukach dziecka, dla ciebie dziennik być musiał i jeszcze być musi. W innym domu takim jak twoich rodziców, chłopczyk w twoim wieku jest pobożny, skromny, posłuszny, w naukach postępujący, o własnej chęci, nie trzeba mu przypominać co ma robić,

kiedy i w jaki sposób; ale przyjęty pobożności, miłości
ku rodzicom i swym przełożonym wykonywa z chęcią
to co mu oni raz tylko powiedzą według planu jaki mu
raz jest wskazany; a który to plan czyli porządek on
dobrze pamięta. Ostatecznie chłopczyk miła bardzo praca.
bo rodzice i przełożeni widzą że chłopczyk taki swoje wa-
dy i słabości pokonywa, i pragnie pracy. Ty jeszcze na-
prawdę w niczem się nie pokonałeś, i nie umiłowałeś pra-
cy. Ty ją robisz, bo cię do niej wołamy, bo ci ją przy-
pominamy, a wykonywasz ją bez skamitowania, bez
naszej chęci. A że tak jest, dowodzi tego Francuski,
muzyka rysunki i prawie wszystkie przedmioty nau-
kowe, z pisaniem ćwiczeń. Nie nie chcesz pamiętać, ani
uważać; dlatego też od wszystkich twoich rówienników w wie-
ku niżej stoisz w czytaniu i w postępowaniu. Rozważ
sam, ile czasu i pieniędzy straconych; i powiedz czy mó-
wisz po francuzku, po niemiecku, czyś postąpił w mu-
zyce, czy robisz sam ćwiczenia Łacińskie lub inne—?
Ty masz nieszlachetne wybiegi, którymi chcesz usprawie-
dliwić swoje wady, lub te pokryć— gdy tym czasem in-
ny chłopczyk tego nie robi. Otóż więc dziennik musi
być wszyty; by ci dowieść nim w przyszłości [illegible]
i miłości i dbania Twych rodziców i przełożonych ko-
Z Jubileuszem który odbywasz rzetelnie się popraw—

Hannig

11½–12½ Dziś lekcya lepiej się odbyła. Odmiana słowa ([illegible]) zupełnie dobrze. Przy tłum: brakowało uwagi a raczej władzy nad sobą ażeby ją utrzymać – ale to się znajdzie kiedyś –

12½–1 uczył się historyi naturalnej 1–2 [illegible].

2–4 w szkole o 4 podwieczorek. —

Arytmetyka o proporcyach. Łacina zadanie z opat. na łacin. gr. Stronnica 83 cała. Niemi. correctum. —

Od 5–6 Ma zrobić zadanie łacińskie i ~~nauczyć~~ się gramm:

6–8 robota potem przerabiałem łacinę – uczył się grammat: o 9½ poszedł spać. —

Vidi M.

Środa

10) Wstał o 5½ po modlitwie uczył się lekcyi, odpowiadał słówka i grammat. łacińską. o 6¾ śniadanie – potem uczył się innych przedmiotów. —

7½–11 w szkole. —

Dzisiaj widziałem się z Panem Uniszewskim nauczycielem szkolnym Emania, który powiedział mi że z Emaniem nie można jak widzi łagodnością, perswazyą i ambicyą skutecznego nic dobrego zrobić – bo inaczej się okazuje w szkole a innym jest w domu – Sądził bowiem że Emanio w domu jest pilnym pracowitym uczciwym, i dziwił się dlaczego uczeniu sam dobrze nic zrobił i nic robi nigdy; – oraz dlaczego nie umie etymologii a zarazem nie ma wypisanego tak zwanego rozbioru porządnie. – Także i

ocalać zarazem od-rywać wad Emania przed nimi jako
przed Nauczycielem publicznym pragnącym szczęścia
swych uczniów nie powinien ani nie mógł im; a
opowiedziawszy mi takowe zamiarem tego do siebie
by mi wszystkie dzienniki jako dowody usiłowań
rodzicielskich i nauczycielskich wraz z wadami opa-
temi Emania pokazać. Poważny ten człowiek
prawdziwie zamierzał, gdy mu to wszystko opowiedziałem.
Powiedział 1° że Emanio nie będzie miał pomocy jeśli
tak nieprzytomnie ćwiczenia będzie robił i będzie pisał.
2° Żeby mu codzień pokazał rozbiór przez siebie zro-
biony z ćwiczenia każdego lub potocznego; ale
żeby każdy wyraz był osobno pisany na linii z jego
główną odmianą rodzajem itd.
3° Żeby codzień ćwiczenia przez siebie skończone i spi-
sane jemu także ~~od~~ przedstawiał.
A zatem upraszam Pana Kiziota aby sprawił nowe na
ten cel zeszyty Emaniowi sprawić i na każdym przez
Emania rozbiorami napisanym rozbiorze oraz ćwicze-
nie swoje widzi potocznie wraz z namiestnikami
Oto prośba dla Ojca i dla nauczyciela
Adamowicz

$11\frac{1}{2}$–$12\frac{1}{2}$ francuskie. 1–2 obiad. —
o 2. oznaczył przedmioty szkolne. Rano powiedz. 2–3 geometr. z aworzlobka wyłożyłem i podział prostego na 2 części Kai... Korrektura. — Ma zrobić rozbiór z dwóch wstępów II koniugacyi. Robił aż do $4\frac{3}{4}$ [illegible] poszedł na muzykę
5–6 Muzyka najśród przeciągającego a potém ciągle przypominał że już czas skończyć. —

~~[illegible]~~

6–8 herbata potém robił wieczorne Łacińskie — o 10 poszedł spać. — Vidi Mam

11.) Czwartek.

Wstał po 6. po modlitwie żebraniu uczył się geometryi. śniadanie po tem muzyka.
$7\frac{1}{4}$–$7\frac{3}{4}$ Muzyka dość nie źle. —
$7\frac{3}{4}$–$8\frac{1}{2}$ przerabiałem geometryą. potém robił dalej Łacińskie zadanie.
Gdyby nie to nieszczęśliwe roztrzepanie jakby to było dobrze i z Łam: i z pisaniem. —
o $12\frac{1}{2}$ poszedł z [illegible] na spacer oraz Ś[illegible] do 1.
1–2 Obiad. 2–4 w szkole. —
Na jutro Łacina 18 słów ... 2 [illegible] do Łam. Niemieckie ~~[illegible]~~ tłumaczenie Wajsersfall ~~[illegible]~~ Polskie composycya pram: od ... a. b. do Nr. 8. Łacina wiernaczono. bił nat. zaby. — Przetłumaczył mniemieckie ma wyrazkac i nauczyć się podkreślonych wyrazów. —
$4\frac{3}{4}$–6 był u p. Kamińskiego.

Dziś jutro i pojutrze Emanio stosownie do przepisów religijnych — Poczem w tym roku obchodzonym, z największym okazałości Jubileuszu pości —

6–7½ herbata. po herbacie wyrzucał mu Stawska!! niemieckie tłumaczenie odpowiedzie. Emanio drzymał!!

Od 8½–9½ rozbierałem, tłumaczyłem zadanie łacińskie potem poszedł spać. — Vidi Stamiri

Piątek.

(12) Wstał po 5 po Schlwadtanowem ubieraniu się i modlitwie uczył się lekcyj potem przerabiałem tłumaczenie z pol. na łacińskie, brak słów, znajomości koniugacyj a nadewszystko zastanowienia. — Emania jak nie umie powiadać iż omylił i płacze! Grammat. łacińsk. słabo — . Niemieckie bardzo słabo. —

o 6¾ śniadanie. — M B St

7–7½ Muzyka [illegible] — M B St

7½–11½ w szkole

11½–12½ francuskie Pani Milewska odeszła bardzo niezadowolona dla tego iż Emanio okazywał niechęć do uczenia lekcyj. — M St

12½–1 uczył się lekcyj i rachunków —

1–2 obiad 2–4 w szkole. —

Zalecam Emaniowi by przed herbatą zrobił rozbiór i tłumaczenie z Klawadtka łacińskiego w przeciwnym razie ma zejść ze mną zaraz po herbacie na dół. Emanio miał to ukończyć przed 7 i pół. St

Na jutro: Arytmetyka Zeszyt a 3 odwrót. Niem. zadanie Religia o. 5 przyp. ... Łacina wszystkim i potem następnego zadania. —

5-6 robił rozbiór i zadanie Łacińskie. 6-8 przebaka
po 8 uczył się arytmetyki – przerabiałem łacinę
i wyprawiał przeze mnie wypr., ale Ernesio pod-
czas mego tłumaczenia spał, a od Muzyka
przez szkołę, a trudno dzisiaj mówić by
choć trochę zrozumiał i zadysponował.
O 9 poszedł spać. —— Vidi Stan

Sobota.

13.) Wstał przed 6. ubierał się bardzo długo dla tego
mało co się uczył po śniadaniu z Katechizmu go
Religii – słabo, Arytmetyka źle, nie wie nawet
jak się wyprowadza wyraz nie-wiadomy z proporcji –
Łacina słabo bo nie umie słów nieforemnych rozbiór
zrobił wprawdzie ale i bardzo mało! —— BH

7-7½ Muzyka niby uważnie

7½-12 w szkole. —

12-1 Rysował figury geometryczne.

1-2 Obiad. —

2-3 Rysunki z pół godziny strawił na niedbał-
stwie. BH a w drugiej połowie godziny narysował Kary
Naturalnie to jest tak jak się zrobiło bez żadnego usiłowa-
nia zrobienia dobrze BH Świerczyński

3-4 odwiedziliśmy p. Kamińskiego

o 4 podwieczorek. potem uczył przedmiotów szkolnych.
Łacina gr. słowa nieforemne – tłumaczenie do końca. –
Histo: pow. opowiadał Liberyja. Niemieckie zadanie
tłumaczenie Waetukem der Waetren und Thiere. –
Polskie. Przełożył statków prawie do ... człowieka.

Łacina niewiadomo. — Emanuel nie robił na gó-rze rozbiór i tłumaczenie z Łaciny, a gdyby czasu zostało to ma wypuszczać słówka do niemieckiego. Gdybym się zaś dowiedział że Emanuel był w czem kolwiek niegrzeczny wymażę mu karę dłużej wtedy gdy się najmniej będzie spodziewać. —
6–8 herbata potem uczył się historyi powszech. o 9 poszedł spać. — Vidi Stan.

Niedziela

14) Wstał po 6. po modlitwie śniadanie — uczył się lekcyj szkolnych. — $7\frac{3}{4}$ poszliśmy do kościoła. Po powrocie z kościoła tłumaczył mi Emanuelowi o wszystkie niemieckiemu podczas tego Emanuel się śmiał a zatem moje tłumaczenie było widać śmiesznem a jako takie zbytecznem i niepotrzebnem. — B. Stan.

Emanuel nieznośny, nic ani robi tylko zbywa śmiechami, udaje Statunka głupkowatego. Żadnego porządku w rzeczach, wszystko porozrzucane, pomimo tyle mówił napomnień. Emanuel jest zuchwały, bo z dziesięć razy mówiłem Emanuelowi żeby był cicho, a on ciągle, jakby na przekór, hałasował. — Na górze także udaje nie mądrego, chałasuje, wszech przestrogi i napomnienia zdaje się za nic nie mieć. —
$11\frac{1}{4}$–$12\frac{1}{4}$ Gymnastyka. Emanuel niegrzeczny albo raczej nieznośny był na tej godzinie! —

Emanio przy Falkenbu wziął wyrazne Osioł na Jerzego,
Pan Starzewski, jak naturalnie obraził się bardzo,
z tego można wnosić jak postępowanie Emania
każdego obraża; i jak obcowanie moje z podobnym
młodzieńcem jest przykre i drażniące, bo nie ma
chwili, w którejby mię Emanio nie zmartwił. —
Widział Pan Starzewski zadanie niemieckie które
Emanio w tamie zaczął pisać, zdumiał się i nie
mógł w tamtym czasie wierzyć by uczeń drugiej
klassy mógł podobnie pisać i prosił aby bym
to na pamiątkę zatrzymał a nawet gdyby mo-
żna w ramkę oprawił, dodając że Lesznowski
klass Elementarnych układ dobrze lepszy pisze; a
ja przyznać muszę i tego przyczyną stu-
dne do wyćwiczenia niedbalstwo Emania. —
12½ 1 odpoczynek — 1-2 Obiad. —
Emanio w tej chwili powiada że nie zawołał
na Szia osioł, ale Starszego Emania, wszyscy
oczy Stanisławo nie już ~~[illegible]~~ mnie ale Panu
Starzewskiemu zadaje. — Napisał im od razu
ze od 12½ do 1 odpoczynek a od 1-2 Obiad, a potem
nadmieniłem o wyparciu się Emania. Ema-
nio widząc to powiada że on to nie po obie-
dzie zrobił; jak aż niegrzeczności wyłudzał
objawia się w Emaniu. Ja już tego pojąć i
znieść nie mogę. — Niezłot
2-4 Uczył się cokolwiek, zrobił zadanie tancelle i
rozbiór niemiecki. 6¼ pod wieczorek. 6½ — 9 byli
u Lucci. — Po powrocie chciał bym z nim robił za-
danie niemieckie, płakał. to do 10 gdy widział

że ja ponny na jego niegrzeczności, próżniactwo cało-
dzienne, prośbę jego żadnego uczynić nie chciałem bo
mi powiedziano, chciał o 10 sam takowe robić, na
to także nie pozwoliłem, bo była od tego sobota i Nie-
dziela ~~[illegible]~~, miał zatem dosyć czasu, aże go
15 H na próżniactwie strawił, nie zasłużył więc na to by
po nocy pracował. Niech to będzie dla Emanuela na
drugi raz nauką że którą przymuszonym będę kie-
dy dręczyć się z nim cały dzień i naprzód go do
pracy — bo w takim jak dziś przypadku nie będzie-
my przeszkadzał iść do Cioci, a po powrocie nie
pozwolę żadnych wypracowań robić a to dla tego
by się w szkole przekonano o pilności Emanuela!

Wiziot

o 10 poszedł spać. —

Poniedziałek

15.) Wstał przed 6, po ubraniu się i modlitwie
uczył się lekcyj i odpowiadał francuski P. Ludwik D. dobrze
słówek. P. prawie źle słówek niem. całkiem źle
B. H.
przerobiłem tłumaczenie P. i niemieckie wysłuchałem
historyi powszechnej, którą odpowiadał
o 6¾ śniadanie.
7–7½ Muzyka. niemiała i dla tego nic się nie nau-
czył. — B. H.

15 H Ponieważ Emanuel, pomimo licznych napo-
mnień nie poprawia się w pisaniu, którego wła-
ściwie pismem nazwać nie podobna, ale raczej naj-
gorszą bazgraniną, zastanowiwszy się że podobne
pisanie psuje Emanuela rękę, zaleciłem mu, by od-

kaz pisał we dwóch linijach. Emanio był tyle
zuchwałym iż mi śmiał powiedzieć że nie będzie
pisał, a potem się mnie do tego wiele nieuszanowa-
żnił. Podobnego rodzaju odpowiedź zakrawa na
zuchwalstwo, nieposłuszeństwo względem przełożonych
a jako takie powinno się surowo karać rózgą!
Trzeba Emaniowi przypomnieć, co mu jeśli nieraz
Pan Kaminiecki powiadał, iż skoro mój Papa
uznał za zdolnego do prowadzenia Emania, przez
tem samem na mnie wszelką władzę, jako
przewodnik i przyjaciel doświadczonego i dzie-
cinnego nad dzieckiem mieć może i powinien.
Wszelkie zatem takie przełożonego i przyjaciela
rady, przestrogi i napomnienia, powinny być
święcie bez najmniejszego szemrania i wiec-
ce wykonywane, mając to na uwadze, że ten
jako starszy i doświadczeńszy musi mieć ważne
i bardzo powody, dla czego tak a nie inaczej
postępować młodemu zaleca lub rozkazuje. —
Wiem że Emanio ma już tyle zastanowienia i roz-
sądku, by stanowisko swego przełożonego pojąć i
szanować, a że tego nie czyni, ale nawet lżej-
brym się sprzeciwia, pochodzi to stąd że Ema-
nio nie stara się rzetelnie przezwyciężyć! —
Dla tego też by okazać Emaniowi, że ja mam
władzę rozkazywać mu i przymusić go do wyko-
nania rozkazów moich, których nie chce wykonywać
rad i łagodnych przyjacielskich poleceń, a nareszcie
by przełamać zgubny w Emaniu upór, w końcu
by mu pomódz do poprawienia pisania: zalecam,

iż od tej chwili nie wolno Emanuelowi nie pisać
na jednej linii, ale wszystko we dwóch; i to rozu-
mie się staranniej; powiadam wszystko, a zatem
tak w szkole jako też i w domu, tak na czysto
i nie na czysto, cokolwiek. Będzie Emanuel [jak] na je-
dnej linii napisze, to przedrę, i to ma trwać
długo, dokąd Emanuel nie okaże znacznego po-
stępu i poprawy w piśmie. Wszelki zaś w tym
względzie opór lub wymawianie się będę uważał
za nieposłuszeństwo, a jako takie surowo będzie
karane rózgą. —
[illegible]

7½–11½ — pozostał w szkole. —

11½–12½ francuskie. Pani Mikułka niedo-
kończywszy lekcyi wyszła mówiąc że Ema-
nuel nieznośny i jakby naumyślnie starał się na-
niezadowolnienie rozszerzyć. — B. M.

12½–1 wyszedł się [illegible]. 1–2 obiad. 2–4 szkoła
o 4 podwieczorek. od 4½–6 poszliśmy odwiedzić
Pana Kamińskiego. od 6–8¼ kartka. Potem
robił rozbiór z Paniny o 9½ poszedł spać. —

Vidi M.

Wtorek

16.) Wstał po 6. po modlitwie i ubraniu się śniadanie
7¼–7¾ Muzyka marnie. —
8–9 ma pisać korrektum. Podarłem Emanuelowi
stronnicę, ponieważ nie pisał we dwóch liniach
Emanuel był zuchwały, znów mi mówił że nie
wolno mi przedzierać, że złożę podpisać się, że
powie Papie. — Emanuel poszedł powiedzieć Pa-
pie dziś dobry, ale dla czego w tej właśnie chwili?

Właśnie w tej chwili nadszedł Papa, Emanuś pokazał
mu przedarty odemnie zeszyt, Papa powiedział mu
żeby w podobnych razach do Papy się nie adreso-
wał, bo Papa ma dla tego ludzi, by Emanuśowi
zalecali co jest dla niego pożyteczniejsze — nadto w
podobnych okolicznościach Emanuś nie może się
spodziewać u Papy pobłażania. Emanuś obja-
wił dziś swą prawdziwą chęć i szczerze, żeby
lepiej było, żebym był sobie u Państwa Czer-
nych pozostał." Emanuś w tej chwili się tego
zapierał. — Do 11 przepisywał wypracowanie —

11-12. Lekcja francuska dosyć dobre.

12-1 Spacer. 1-2 Obiad. — Po 12 [illegible], gr.
[illegible] bardzo słabo — 2-4 w szkole —
Emanuś jest nieposłuszny, bo mimo napomnień
by na pauzie nie wychodził bez futra, wychodzi, a
potem gdy zachoruje nie będzie wiedział przyczyny, o tem
ma się Papa dowiedzieć! —
Po 4 podwieczorek. Potem robił wypracowanie polskie.
Matematyka o wagach i miarach. Łacina gr. o reduplika-
cji i zadanie z polskiego. Niewielkie też zadano. —
Po zrobieniu zadania uczył się gr. łacińskiej. —
6-7½ herbata. — Po herbacie poprawiłem zadanie polskie.
do 8½ przepisywał go na czysto. Do 9½ robił zadanie łacińskie
O 9½ poszedł spać. — Vidi [signature]

Środa

17) Wstał po 5 po ubraniu się i modlitwie pisał do 7¾
zadanie niemieckie, którego wczora nie zrobił. —
8-11½ w szkole.
11½-12½ francuskie

$12\frac{1}{2}$–1 spacer. 1–2 obiad. o 2 oznaczyd lekcye:
Łacina gr. stan wyż. Mn. zadanie z polskiego. Niem. pow.
toż samo – Religia obrzędy wielki Czwartek – geometrya
z twierdzenia. Niemieckie. — Do $3\frac{3}{4}$ robił zadanie
łacińskie. po podwieczorku uczył się gr. łacińskiej
i odpowiedział ją niedbale. — Od 5–9 u JP. Libiszowskiej
po 9 uczył się historyi powszechnej, religii o $9\frac{3}{4}$ poszedł spać.

Vidi Adam –

Czwartek

18.) Wstał jak zwykle po modlitwie i ubraniu się, przerabiał łacinę. o $6\frac{3}{4}$ śniadanie. Łacina b. złe. —
7–$7\frac{1}{2}$ Muzyka nieuważnie że ledwie do końca lekcyi przy fortepianie wytrzymałam.

Vidi:

Pytałeś się dzisiaj po co feryanie szkolni mają też do mnie przyjść:? przyjdą a będziesz widział, po co?
Ponieważ zaś Emanuel nie nie postępuje w pisaniu, a zatem upraszam Pana Niziołka, aby Emanuelowi zrobił zeszyt na kalligrafią polską i niemiecką, i żeby on codzień je w godzinie przez Pana oznaczonej pisał. — Wszelkie w tym względzie niedbalstwo surowo jak wszystko karanem będzie —
Proszę uważać dziś przy francuskim, i także umieć: —

Adam –

$11\frac{1}{2}$–$12\frac{1}{2}$ Francuskie – dosyć dobre
Emanuel nieporządny w pisaniu azy tu ekstra w szkole. —
$12\frac{1}{2}$–1 przerabiałem geometryę z Emanuelem nieuważnie. —
od 1–2 obiad. 2–4 w szkole. —
Na jutro: Łacina [illegible] gr. toż samo. Niem.
toż samo. polsk. [illegible] z powtórzeniem Gr. o deponia do 364 –
Łacina [illegible] traktowalna o rybach. —

Pisał i robił rozbiór Łacińskiż, ale niegotów to został od niego
potem pisał tłomaczenie na polskie w którym zrobił kilka
a jak przetłomaczył, dosyć jest gdy powiem że dobre, to
znaczy u Emania Księżki — Pan Nizioł bydzi to widział
wytłomaczytem gram. polską o dopełnianiu po przyimkach
itd. itę opowiedział, historyi naturalnej ma się uczyć bo
nie wie każdego gatunku dobrze od drugiego odró-
żnić — Deklamacyi polskich nie było już czasu ani uczy-
ć się ani słuchać, bo na herbatę zawołano — } B.
B Dzisiaj popołudniu kruch Emania boli —
6–7½ herbata — do koncept zadania Łacińskiego — potem
przerabiałem z Emaniem łacinę — potem uczył się histo-
ryi naturalnej i deklamacyi polskich. O 9½ poszedł spać —
Vidi M.

Piatek

19) Emanio wstał przed 6 po ubraniu się i modlitwie uczył się
i odpowiadał historyą naturalną słabo — Deklamacye
polskie dobrze. O 6¾ śniadanie. — B
7–7½ Muzyka nie był czyli raczej nie dość uważnie — M
1° Dzisiaj Emanio ma polecenie się poprzyszczone Panu Kowalew-
skiemu —
2° Wczoraj i Dzisiaj widziałem i widzę nieporządek na oknach
i w szafie, na zrobienie takiego porządku i utrzymywanie
go, będziemy poświęcali chwilę wypoczynku po herbacie lub
chwile zabawy, jeżeli Emanio sam go przed czasem nie
zrobi, lub jeżeli nie położy rzeczy w swojem miejscu —
3° Jeżeli Emanio nie będzie pisał francuzkiego wyraźnie
i pięknie, będę mu dał, chociaż już napisał przy Panu
Mikuckiej i każę to samo odpisywać w chwilach odpo

czynkiu po herbacie, lub w chwilach zabawy. – Ham.

Emanie obudź w sobie raz szlachetność. Szlachetność tę masz w swojéj myśli i w swojém sercu, okaz ją więc każdym czynem, bo nie okazaniem jéj ściągniesz podejrzenie wszystkich że nie jesteś szlachetnym; i takie podejrzenie słusznie już niektórzy twoi nauczyciele publicznie o tobie zaczynają sobie wyrabiać; bo ani pismem kalligraficznem, ani wykonaniem ćwiczeń w szkole o szlachetności téj ich nie przekonywasz. – Pamiętaj że my wszyscy w domu każdodnie i po ojcowsku tę owę szlachetność, owo zamiłowanie do dokładnéj pracy przedstawiamy, i do niéj cię zachęcamy; ale ty puszczasz mimo siebie i lekce ważysz nasze rady, i nazywasz je prześladowaniem. – Tak postępując zniewalasz nas do używania surowości, lub bolesnych dla ciebie środków, które i my używamy moralnie i fizycznie. – Ham. –

11¼ 12½ Lekcya francuzka – dosyć dobrze

12½ – 1 Kalligrafia 1–2 Obiad. 2–4 w szkole. Podwieczorne lekcye na jutro: Matem. o wagach i rys 3 układ. Niem: ditto Religia wielka sobota. Łacina zadanie do końca gr. verba inchoativa. –

Przerabiałem łacinę naprzód, toż samo nie przepisałem ale zatrzymam sobie bez błędu. do 6 był u Pana Examinatora robił zadanie uczył się religii.

6 – 7½ herbata i zabawka. – Uczył się gram. i słowek. i złożył mi odpowiedzi dość dosyć dobrze, następnie uczył religii o obrzędach i rozbiór znaczącego kawałka tłumaczenia niemieckiego w końcu uczył się etymologii łacińskiéj o słow.

Dzisiaj naniaiał się rzeczy wiedź ... popsyszczone olejkiem Vidi H.
między ... z ... W.ⁿ ... go

Sobota

20.) Emanuel wstał przed 6. po ubraniu się i modlitwie odczytał lekcye i takowe mi odpowiedział dobrze. 6¾ śniadanie.
7–7½ Muzyka czesie uważnie i znowu śpiewanie.
8–11½ w szkole. 11½–1 Kaligrafia. — 1–2 Obiad. [illegible]
2–3 Tydzień z Papą na wystawie obrazów.
Na poniedziałek. Łacina gr. o pronominach. Ms. o Konjugacyi Correctum. Hist. p. ustawy Solona do Ządów. Niemiecki to samo Łacina — polski toż samo. — Ma się uczyć gr. Kamińskiego o zaimkach wszystko o przymiotnikach imionach liczbowych o formowaniu czasów — 5 kartek ćwiczeń z konjugacyi i deklinacyi wszystkie a to zadane jest wszystko dla tych, którzy na ostatniej sesyi będą wyklasowani, albo najpilniej i dokto[illegible] jest Emanuel Morzyński. Wiadomości te odebrał p. Kamiński dzisiaj, ustnie, urzędownie zaś na piśmie po sesyi i zapadłej, w przyszłym tygodniu odbyć się mającej. Oprócz zawiadomił p. Kamińskiego gospodarz którym Wąs Uniwersytetu, i zarazem oświadczył, że Emanuelowi nagrodę w książkowe, że nie będzie miał promocyi, jeżeli w ostatnich tych dniach nie będzie pamiętał wszystkich czasów gramat., jeżeli nie będzie umiał konjugacyi i deklinacyi, jeżeli nie będzie umiał rozbioru robić, jeżeli nie będzie umiał wszystkich ćwiczeń z książki Kumacyi, jeżeli wypracowań w szkole nie będzie robił tak jak się należy, nakoniec jeżeli jego zeszyty będą tak utrzymywane jak dotąd, i jeżeli pismo jego nie będzie wyraźniejszem i piękniejszem.
Są to dyktowane a Noiot pisze, ale oby dwa ledwo się [...] przy tem pewnie bo praca drugiego i moje zabiegi, przy troskliwości Ojca, błogiego skutku z Emanuela nie osiągły, pominąwszy przedstawienie rad,

upomnień, raczyłeś wszelkich, a nawet i cielesnej
kary. Nie wiem jak wiadomości pomyślne, u-
ręczone, które mam w przyszłym tygodniu otrzy-
mać Ojcu Emanuela pokażę, który w synie swoim
najstarszym widzi jedyną pociechę i podporę. Nie
wiem jak nawet mam teraz Ojcu powiedzieć, aby
Emanuela zupełnie odsunął od wszelkich zabaw i wszy-
stkiemu mówić zupełnie, bo tylko to jedynie Emanuelowi
do postępu w nauce przeszkadza. —
Kładę więc i polecam poraz ostatni Emanuelowi,
aby zaczynając od dzisiaj, na żadne wieczory do
nikogo nawet na górze nie uczęszczał i nie zo-
stawał, ale przestawał ze swoją rodziną w domu
będąc, lub z Niciołem na kwadrans raz na tydzień
odwiedzając rodziny za domem mieszkające, wracał
zaraz do domu i przedmioty wszystkie z gorliwą
chęcią i uważnie powtarzał. Oto ja sam proszę
Ojca, jeśli chce świadectwo na pierwsze potrzebne
już nie z postępem [illegible] tworzyć, ale jakie takie
teraz ojcu pokazać i już nie powinny postępy,
ale jakie takie były nie sekundanie otrzymać. —
Oświadczył mi wyraźnie P. Gospodarz Klasy, że już
Emanuela niedbalstwo pokrywanie [illegible] nau-
czyciele poznali Kamieński —
Dodaję jeszcze i to że Pan Kuczewski powiedział: gdy
się zapytam o coś w klasie nie odpowie odrazu, ale
dopiero za mojem naprowadzeniem, i Pan Kuczew-
ski był tego przekonania, że Emanuel zapamięta nic
się nie uczy, bo niemożna przypuścić żeby chłopiec
mający zdolności i wielką pamięć, mógł tak łatwo
zapominać to, czego się w domu naucza uczy, co
mu w szkole lub w domu jest tłumaczone. Wdzięczny
byłem potocznie i wstałem rozważyć, bo wiem co się
z Emanuelem w domu robi, jak długo i w jaki sposób.

Kamieński —

O 4 podwieczorek, po którym podyktowałem zadanie z potrzeba tej do robienia w domu. —
Podyktowane przez Pana Niziołka ćwiczenie zrobił Emanio prędko i źle, wytknąwszy mu błędy i te podkreśliwszy kazałem mu je poprawić raz, poprawił ale nie wszystkie; kazałem mu poprawić powtórnie, poprawił ale jeszcze źle; kazałem mu poprawić je potrzeci raz; Emanio widząc że to ćwiczenie zadane jest z anegdotek na końcu gramatyki łacińskiej umieszczonych, poprawia owe błędy przez odpisanie zupełnie wyrazów z owych anegdotek. — Ćwiczenie to zadał Pan Niziołek Emaniowi by się ćwiczył w wyrabianiu ćwiczeń, by takowe w szkole dobrze wyrabiał; bo od wyrobienia ćwiczeń zależy jego promocyja, po której na odmiennych stronnicach tego dziennika) a Emanio zamiast przytomnie zrobić ich tylko odpisać woli, by sam je zrobił; nie chce ich zrobić tylko odpisać woli; by sam je zrobił; w Emanio uważa na przestrogi; Otóż coż Emanio uważa na przestrogi; w Emanio uważa na ojca i na nauczycieli; w Emanio uważa na uważa na ojca i na nauczycieli; w Emanio uważa na szlachetność. Zagroziłem rózgą zalenistwo i kazałem na nowo robić ćwiczenie przedarłszy tamto. Dawniej

Najmniejsze uchybienie, nieuwagę, niechęć lenistwo

Karzę rózgą. — Dawniej.
Od 6½ posłanałem go tam. od samego początku podczas tego Emanio nudziło. — przerobiłem
z. deklinacyi. Emanio prosi o wypoczynek. — Dalej tłumaczyłem deklinacyę 4 razy mu tłumaczę prędko ale
nie Emanio spał, nie mogłem więcej tłumaczyć. —
Mało nauczył wyrazów do deklinacyi drugiej. —

Uczył się śpiący. Ma się dobrze nauczyć 1. dekl. greckiéj bo jéj cał-
kiem nie pamięta. o 9 poszedł spać. —

Niedziela — Vidi Adam

21. Wstawszy ubierał się do 7 od 7-7¼ śniadanie, potem
opatrywał stalla do 7½, nie mogłem zatem inaczej
powtarzał gramm. łacińskiej. Chciałbym żeby Stowaś
Emaniowi zadanie łacińskie, by go wyrobił przed po-
łudniem. —

O zawiadomieniu mię o postępowaniu Emania w szkole,
dzisiaj powiedziałem z mego obowiązku ojcu jego. —

Kamieniecki

Ćwiczenie zadane przez Pana Miziołka Emanio znowu robił przy
mnie i znowu pomimo wykazanych mu błędów po trzy razy
błędy te popełniał, bo nie pamięta a raczej nie chce pamię-
tać zasad gramatycznych, a pisze tak że się sam przeczytać
nie może. To samo się dzieje w szkole i dlatego to Kau-
czyński gospodarz przepowiada że nie będzie miał promocyi
i słusznie. Ćwiczenie to robił do godziny 11½ zatem półtory
godziny, a całego ćwiczenia było tylko parę wierszy. — Tyle
czasu potrzebuje na ćwiczenie, skąd niewiele czasu na
naukę pamięciową i na odetchnienie. —

Pytam się Emania czy dzisiaj nie sprawdza się wszystko
co mu mówimy lub co w tym dzienniku i innych jest
dla jego dobra zapisane? i czy gdzie z taką łagodnością
postępują z uczniem? czy dziennik z takiemi uwagami
ma który uczeń? Na Emania nie trzeba wspomnień ła-
godnych ani dziennika, ale rózgi. — Kamieniecki

Ponieważ Emanuel nie nie chce pamiętać tego czego się uczył; przeto pro-
siłem Pana Niziołka aby zaczął powtarzać gram: łacińską z nim
od samego początku tak jak gdyby się Emanuel jej nigdy nie uczył.-
Powtarzanie takie zaczął Pan Niziołek od wczoraj. — Ale dodać tu
winienem że Pan Niziołek przy każdej lekcji pyta się Emanuela o to
czego się uczył wprzódy lub co mu w szkole wykładano; i gdy nie
wie poradza mu, lecz Emanuel przecież takie lekce sobie waży.-
Po jedenastej była gimnastyka i fechtunek. uczył historyi po-
wszechnej nie uczył się. — Vidi.
12½-1 pisał kaligrafią. 1-2 Obiad. 2-3 Ma pisać
korrekturn. Do 4½ słuchałem i [illegible] historyi
której dobrze nie umie bo niepamięta dat. Od 5 na-
zwisk. Od 6 podwieczorek.—

Emanuel pomimo wszystkich upomnień, trudnym być nie
przestaje, dlatego dzisiaj karanym był rózgą.. Mam
Do 6 uczył się o zachowaniu, słuchałem [illegible] ale
jeszcze raz będę słuchał.—
6½-8 herbata, potem uczył się jeszcze gr. łacińskiej
i [illegible] polskiej, historyi powszechnej. o 10 poszedł spać.

Poniedziałek

Vidi [illegible]

22.) Wstał jak zwykle po modlitwie i ubraniu się
świętym powtórzyć co z gram: łacińskiej 6¾ śniadanie
7-7½ Muzyka z nut nie grał bo nie umiał —
grał tylko gammy i pasaże ale nie
wiele lepiej i znośniej —
Znowu za muzykę jako za lenistwo będą rózgi.

Dzisiaj Emanio powiedział ojcu że go brzuch boli i głowa, z tego powo
du został w domu - pozwoliłem mu zostać w łóżku i diętę ścisłą
zachowywać - Doktór zalecił to samo -
Uwaga. Obaczył sam Ojciec stolec Emania, i przekonał się że ten
nie był wolnym, a gdy się go ja o tenże pytałem, odpowiedział że był
wolny. Do tej chwili a piszę to o 10¾ rano Emanio nie był na
potrzebie. Jego nic nie czyta, chociaż wie że od zdania examinu
a zatem poprawienia się w nauce zależy jego promocyja. - Stanę
0 1¼ Emanio dostał rosołu z kawałkiem sucharki. —
2-4¾ Temi czytałem z początku tajemnice zadania
z wielkiem wysileniem, a wcale bezskutecznie,
bo nie widziałem rozpęcia się i gorliwości uczenia.
Przedmioty na jutro: Historya pow. do 3 okresu
Niemiecki toż samo ¶. wszystko. Polskie gram: cała a
mianowicie o przyimkach i deklamacye powtarzać.
Łacina wszystko a szczególniej de pronominibus. Histo
rya naturalna o rybach tj. rybojeże więtłotwórczych
i gołobrzuchy. —
Po godzinie 5¼ Pan Korbowski kazał Emaniowi wstać a na wieczór
wypić filiżankę herbaty i bułkę dawszy mu moralną naukę - na
śniadanie jutro jak zwykle i do szkoły. -
Odpowiadał historię powszechną - rzecz z niej rozumie i umie ją opo
wiedzieć, ale imion własnych nie - Historyi naturalnej ma się
jeszcze douczyć bo było zbyt, nie kazałem się mu jej douczać bo
pilniej było pisać imiona tajemnicze dziwydze na karcie
i wbijać w nie. które napisał, potem powtarzałem z nim z
gram. Łaciń de pronominibus wszystko, ale Emanio bardzo
mało umie wyliczać zaimki, także nie przykładów, słowem

nie prawie wszystkich uwag drobnym drukiem – a deklinacyja

ich słabo. – zatem Emanio nie w szkole i nauki nie korzysta. –

Robiliśmy tak do $8\frac{3}{4}$ o tej godzinie zaczęliśmy gram. polską o

przyimkach, ale nic a nic nie pamięta.–

Otóż cały dzień Emanio dziś w szkole nic nie robił, a wie że już

examina się zaczęły, wszak to czytać czego nie umie i miał sobie

przypominane, ale Emanio każde łagodne przypomnienie i

zapisanie go w dzienniku bierze za dokuczanie i prześladowanie. – jakby gdyby dokuczać i prześladować Emania było na

szę przyjemnością. – Gdyby Emanio na każdą lekcyję naumyślnie się dokładnie, powtórzenie ostatnie by łatwiej, i pierwsze były za-

pisane w szkole dobrze – i byłaby promocyja – Dzisiaj trzeba

się dużo i codzień uczyć by poprawić te pierwsze złe które tam

są zapisane, i przez podwojonej pracy ma Emanio wątpliwość o dostanie lub nie promocyję – a ta wątpliwość

niepodobna żeby go nie martwiła, zwłaszcza gdy sobie

wspomni że ojca i nauczycielom takie zmartwienie

swoją niepilnością, nieuważliwością robić i przynosić. –

Potrzeba od jutra przed $5\frac{o}{-}$ wstawać prędko się ubierać

Boga prosić o pomoc i dobrze i szczerze wziąć się do

pracy. –

Ułorek Vidi Adam

23.) Wstał o 5 po ubraniu się i modlitwie uczył się

lekcyji których go przesłuchiwałem – $6\frac{3}{4}$ śniadanie –

7–7½ Muzyka której nie dokończył. – $7\frac{3}{4}$ – 8 w szkole.

Sumiennie pochwalić nie mogę – bo rozbre-

kanie było wielkie –

12¾–1 pisał kaligrafię 1–2 Obiad 2–~~[illegible]~~ w szkole. —
Zamiast kaligrafii przeczytałem z Emaniem hist. naturalną.
Emanio pytał się po cóż uczy kiedy nie będzie wyrzucany?
Od 4½–6 robił zadanie łacińskie 6–7 herbata. —
Przedmioty szkolne: Matematyka domowe i szkolne.
Łacina zadanie o stopniowaniu przymiotników albo
właściwiej wszystko. Niemieckie toż samo. —
Od 7 poprawiałem zadanie łacińskie do 7¾, prawie ze
wszystkich błędów w zadaniu popełnionych umiał
się Emanio wytłumaczyć czyli takowe poprawić,
ale za mojem naprowadzaniem go. Stąd pokazu-
je się że gdyby Emanio uważał, robiłby zada-
nie prawie dobrze, gdy tymczasem zrobił go
jak tylko można najgorzej. Emanio przy-
końcu tego poprawiania był o 7½ już spad-
łotem przepisywał zadanie to na czysto w kaj-
Emanio fałszywie przepisuje, przekręca moje popra-
wianie, zapewnie Emanio weźmie to za
dokuczanie.
Emanio nie wie co tj rozwiązać proporcyą
tj. nie umie wynaleźć wyrazu niewiadomego,
bo nie wie któremu się równa wyraz niewiadomy
a ma robić zadanie, a ma robić zadanie do-
mowe, więc jakże go zrobi, a prawie toż samo
przerabiał profesor w szkole, oto uwaga Ema-
nia! Musiałem zatem zrobić sam za niego
zadanie, stąd ta korzyść, że Emanio ogólnego
na przyszłość zadania nie zrobi, bo nie ma o
nem wyobrażenia, a więc klasa trzecia! —
Od 8–9¾ Robiłem sam zadanie arytmetyczne
i zrobiłem tylko dwa mniejsze przykłady, na trzy potrzebaby
z pięć godzin czasu bo ogromne podano liczby, dla
tego nie zrobiłem takowego. o 10 poszedł spać. —

Vidi Mam

Środa

24) Wstaliśmy przed 6. Emanuś powiada mi że znowu wycho-
dził dwa razy i że ma mieć rozwolnienie, na co ja zgo-
dzić się nie mogę, właśnie w tej chwili wychodzi, ale
w istotnie potrzebuje wyjść — nie wierzę. Główna przy-
czyna do słabości jest zadanie łacińskie i arytmetyczne
na postępek, które mają dziś robić w klasie. Widać
dziś u Emania ociąganie się w ubieraniu, by jak naj-
prędzej czas zeszedł a on swego nie dopełnił, widać
z twarzy jego że nie ma chęci iść do szkoły. Ja Ema-
niowi powiedział, żebym pragnął, by Emanuś nie na
słabości poszedł do szkoły. Był na przechodzie kwa-
drans. — Po wpół do 7 wpisywał drugą część zadania
arytmetycznego do zeszytu — bo pierwszy dla zgrania
liczb nie robiłem tylko wskazałem Emaniowi jak
się robi. Wiem, że się nie godzi tym Emaniowi zada-
nia wyrabiać ani takowe odpisać, ale jakże sobie
postąpić przed 7 mi zadanie.

$7\frac{1}{4}$–$7\frac{3}{4}$ Muzyka dość uważnie —

Dzisiaj lepiej szła lekcya jak wczoraj —

$12\frac{3}{4}$–1 pisał list do Matuysi — 1–2 Obiad —
Do $2\frac{1}{2}$ pisał list. do $3\frac{3}{4}$ zrobił zadanie niemieckie, do
4 pisał list na czysto i poprawiał zadania łacińskie.
Lekcye na jutro: Łacina o przymiotnikach Numeralnie
wszystko. — Histo. pow. do bitwy pod Salaminą — Religia
tak samo. Geometrya 2 twierdz. o proporc. fig. III i IV.
Niemieckie toż samo. — Po podwieczorku powtarzałem
łacinę do $5\frac{3}{4}$. — Do 6 był u P. Kaminskiego.
6–$6\frac{1}{2}$ herbata. Od $6\frac{1}{2}$ — 8 był u Pł. Lubiszewskiej.
Emanuś nie zmartwił, był niegrzeczny

Kazał nam dzieci, by tego unikały; chciałem go wziąć do domu, nie chciał iść, płakał mówiąc że jeszcze nie ma ósmej; potem kwiaty dzieci tańczyły, Emanuś nie chciał, a gdym mu nadmienił że już czas do domu, znów chciał tańczyć. Oto Emanusia zachowywanie się, warto mu zrobić przyjemność by powiódł do krewnych, to potem w nagrodę przykrość mu sprawia. — Powróciliśmy po ósmej. — Uczył się historyi, tańczy, przepisałem geometryą. Emanuś zarzuca mi niesprawiedliwość, że co tylko kto zrobi to mówię że to Maniu zrobił. —

Czwartek

vidi

25) Wstał przed 6. po modlitwie i ubraniu się odpowiadał historyą łatwo bez dat i imion zotanych, religią i dobrze geometryi powtórzyć nie mógł bo Emanuś kaszlał i cztery razy wychodził. —

o 6¾ śniadanie. —

7–7½ Muzyka bez fortepianu razem, co jest niemożliwe.

Zaraz po muzyce dla słabości został w domu. — zażył 4 pigułki. —

11–12 francuzkie. —

Opuściwszy dostał tabor zrobić i 10 klistery, podług zalecenia Pana Kozubowskiego. —

Emanuś wszystkie wyprawia w łóżku. —

Słabość Emanusia nie jest wielką, a przecież nic chce nic robić ani uczyć się chociaż ja i Pan Nizioł mu przypominamy że examin wszystkich się już odbywa. — Na te przypominania odpowiada że chory. — Zapewne takie przypominanie nazwie jak zwykle dokuczaniem lub prześladowaniem. — Nawieczór ma jeszcze klistir z bańkami całą pigułkę nie zażywać —

Piątek:

Ponieważ Emanio w domu, dziś jeszcze zostawać musi z powodu słabości; przeto może dokładnie się douczyć przedmiotów pamięciowych z których już examina w szkole jego uczniowie zdają, tym bardziej że Emanio ma zapowiedziane że nie będzie miał promocyi, jeżeli przy examinie ustnym i piśmiennym nie okaże co umie —

Pan Korzebawski pozwolił Emaniowi wstać, jeść kleik na rano i pół bułeczki — na obiad kleik, śledzia zakąszą, i kompot oraz bułeczkę — o 4ej kompot i połowę bułeczki — (Chciał jeszcze piwa i to doktor pozwolił)

O 10ej do 11ej uczył się gramatyki polskiej o rzędzie przyimków przez razy słuchany, nie umie dokładnie, bo nie wylicza przyimków, ani przykładu do nich dać nie może.—

Tłum: z francuz. i vice versa — dosyć dobrze i ochotnie —

Po lekcyi francuskiej porządkował rzeczy w swej szafie — potem pisał kaligrafię

Po 3ej zastałem go przy uczeniu się wierszy łacińskich z książeczki — a gdy powiedział że umie, uczył się gram. polskiej jeszcze o rzędzie przyimków, ale nic nie wie — nawet nie wie jak się nazywają przypadki w gram. polskiej i na jakie pytania odpowiadają — a takie rzeczy wiedzą dzieci w szkółce parafialnej — Powie Emanio że to jest dokuczanie —

Od dzisiaj uprosiłem współucznia Emaniowego Koziorowskiego, by przez jakiś czas co dzień przychodził do go.

nego winnem i razem się z nim na tamte czasami myśl. – Od lek-
Emania nie zajmuje nauka dowodzi to, że nie ma tego w klas-
sie Nauczyciel dyktuje, a nawet nauczycielowi domowemu o tem
nic nie mówi. – Wierzorowski przyniosł ze sobą dyktowane
przez nauczyciela w szkole słowa niemieckie, z których na jutro
ma być ćwiczenie. – Emanio ich nie ma, zapytany dlaczego
wobec kollegi do wybiegów się udaje. –

~~Emanio zaraz po wyjściu Pana Kamińskiego, po-~~
~~wiada że w niedzielę nie będzie jak zwykle się~~
~~Dział, że o tem napisze do Papy, że jak by kto~~
~~Papie gdy jedno to mu zaraz gorzej w tej chwili~~
~~zaprzeczał się tego, nie mogę znieść takiego Mam-~~
~~stwa; powiada mu nie doniesł, dalej żeby to~~
~~jeszcze kto słyszał, to by mogło być – wstrzymy-~~
~~wał się z tego, ja Emanio odszedł od siebie Ema-~~
~~nio jest tyle szczęśliwy iż świat powiedzieć sie-~~
~~go w pierwsze uderzy – pyta mnie się w ciąg kto~~
~~słyszał Emanio jest zuchwałym i mnie obli-~~
~~żającym przez podobne obchodzenie się ze mną~~
~~ja już dłużej przy takiem dziecku wytrzy-~~
~~mać nie mogę. – W dodatku powiada że po-~~
~~wszyscy mogą. –~~

Zaleciłem Emaniowi od pi-
sać słowa niemieckie od Wierzorowskiego, bo ty
nad książką usnął. – Porządek zwyczajny po 9.

Vidi Adam

Sobota

27.) Wstał przed 6, po modlitwie umył się i odpowiadał
arytmetykę, której się przy mnie douczył o 6 3/4
śniadanie. –

7–7½ Muzyka bez uwagi i potém dopiero kryciem się w pisaniu ... a bo to trudne. —

7½–12½ w szkole od 12½–1 Kaligrafia 1–2 obiad.

Emanio przy obiedzie przez plecki moje zadawał mi przykrości i to żałe dalej iż Pani Mikułka powiedziała iżby lepiej było gdyby Emanio był został na dole i sam jadł obiad. Zostałem dłużej przy stole chcąc dokończyć obiadu, ale Emanio nie dozwolił mi tego bo wszystkiemu naglił ... się do odejścia od stołu. Niżej

2–3 Rysunki mało rysuje i na placku nas trawi.

Od 3–6 uczył się polskiego z powtarzaniem.

6–6½ Sobota na dole. Potem poszedł na górę na pół godziny, po powrocie uczył się historyi do 9 o 9 poszedł spać. Vidi

Niedziela

28) Wstał o 6 po modlitwie i ubraniu się śniadanie potem uczył się historyi powszechnej o 7¾–9¼ w kościele. —

Ponieważ Emanio po tyle razy w czasie przykład mi się podobnie ... nigdy jam ... nie będę i że mię w ... i razem będzie słuchał, i ponieważ prosił mię usilnie o darowanie mu w czasie innych ... prosiłem Pana Kamińskiego by mu razy przebaczył i nie karał go przy obiedzie, oświadczał że ja mu przebaczyłem pod warunkiem lepszego zachowywania się i podejrzewam Pan Kamiński przebaczył ale także pod tym samym warunkiem. —

Prosiłem bardzo Pana Kamińskiego o pozwole-
nie Emanuelowi jeść obiad na górze, Pan Kamiń-
ski pozwolił ale najmniejsza rzecz niegrze-
czności pozbawi Emanuela tey przyjemności.—

Od 10½ do 11½ uczył się ćwiczeń z polskich na łacińskie które
mu Pan Nizert polecił przetłumaczyć—
O 11½ przyszedł Pan Starzewski
Od 1–2 obiad. 2–3 był na górze.— Po trzeciej po-
wtarzałem Łaciny.— Słuchałem tego czego się
uczył przed południem, ale nie umiał—miał się zaś
jeszcze uczyć. Robił zadanie niemieckie, powtarzał—
Łaciny z porządkiem.
O 5½ zaczął lekcye: Łacina do 4 deklinacyi.— Historya
dokończona o wojnach punickich. Niemieckie zadanie—
Łacina. Polskie wszystko.—
Powtarzał arytmetykę do herbaty. o 6. herbata—
Po herbacie słuchałem Emanuela Łaciny z powtórze-
niem dosyć okazał przytomności, widać było chęć
iż jeszcze nie dokładniej by Emanuelowi okazać
iż za każdą chwilę jego pracy, przyczyniamy mu wyna-
grodzenie przyjemności, poszedłem z nim do cioci.
ale musimy powrócić zaraz po 8 i douczać się lekcyj:
po powrocie uczył się historyi o 10 poszedł spać:—
Vidi etc.

Poniedziałek

29) Wstał po 6 po modlitwie uczył się czyli raczej od-
powiadał historyą powszechną dobrze.
o 6¾ śniadanie—
7¼–7¾ Muzyka jak zwykle.
8–11 w szkole
Czytaliśmy—tłumaczył
12½–1 Kaligrafia. 1–2 Obiad 2–4 w szkole

Dzisiaj Emanio znowu ma rozwolnienie, może ono pochodzi z
zaziębienia, co nie inaczej być może bo Emanio chodzi w bu-
tach jesiennych o dwóch podeszwach, cały zaś nie [illegible]
szyja obwinięta szalem wełnianym, głowa okryta czapką wato-
waną — Okryty zaś jest futrem (suty), a ręce zimowemi rękawiczkami.
Pytany zawsze Emanio czy mu nie zimno, odpowiada że mu
nie zimno — Wszelakoż przed paltoto podwójnego niech jeszcze pod-
kłada tużurek lub bluzkę wełnianą — i niech nie pije wody
po przyjściu ze świeżego powietrza — Adamnicz
Jeżeli mróz jest większy od 8go stopni Emanio może z panem jechać
sankami; to samo się rozumie kiedy wietrzno dosyć lub ślizgawica
może iść jak najtroskliwiej — Nie jest to pieszczenie się z tobą Ema-
nie, ale obawa o twoje zdrowie który widać lekceważysz z tego że usta
otwierasz idąc — Adam
Na jutro lekcyj hist. powszechna [illegible] ostatnie chwile
Łacina itd. do literatury i sztuk pięknych — z Niemieckiego słówka
nieforemne na pamięć te co napisane — z Polskiego wszystko
z Łaciny gram: i Adam od początku do przymiot. Hist. natural.
Dwa rzędy ptaków, jeden rząd żółwiów i ryb jeden rząd — Adam
Do 7 3/4 powtarzał Łaciny — potem na chwilkę poszedł
na górę — Po zjedzeniu uczył się lekcyj — Niemiecka
tłum słów nieforemnych niemieckich, ale nie umiał
o 9 3/4 poszedł spać — Vidi A.

Wtorek

30) Wstał o 6 po modlitwie uczył się historyi, niemieckiego
i tych przedmiotów odpowiedział dosyć dobrze.
przed 7. śniadanie.

$7-7\frac{1}{2}$ Muzyka późno fortepian — grał tylko gammy —
8–11 w szkole.
$11\frac{1}{2}-12\frac{1}{4}$ Francuzkie P. Mikulska wyszła z lekcyi bo Emanio nie odszukał kajetu. —
$12\frac{1}{4}-12\frac{3}{4}$ Kaligrafia. potem uczył się hist. naturalnej
1–2 Obiad. 2–4 w szkole. —
O 4 podwieczorek do 5 uczył gr. łacińskiej.
Na jutro Arytm: z powtórzeniem. Łacina wszystko. Niemieckie wszystko. — Ma się uczyć tłumaczenia do przymiotników. o 6 herbata. odpoczynek na górze, po wyjściu uczył się arytmetyki. o $9\frac{1}{2}$ poszedł spać. Pisowni jeszcze słuchałem łaciny. —

D. M. Vidi—

Środa

31) Wstał o 6. ubierał się bardzo długo i płakał ciągle, o to że miał jechać sankami do szkoły. Słuchałem arytmetyki przed 7 śniadaniem. —
$7-7\frac{1}{2}$ Muzyka dzisiaj dość dobrze. — 8–11 w szkole. —
$11\frac{1}{2}-12\frac{1}{2}$ Gdyby Emanio choć trochę więcej uważał, postępy byłyby znaczne — przetłumaczał podzielnej lekcyi —
$12\frac{1}{2}-1$ Kaligrafia. 1–2 Obiad.
Emanio za naumyślnie złe pisanie, będzie miał wtedy kiedy się najmniej tego będzie spodziewał odmówioną sobie przyjemność. — Niziołek
Na jutro 8–10 wypracowanie łacińskie. 10–11 Religia Od Nowego roku do Niedzieli starozapustnej. — Geometrya 10 twierdzeń. Niemieckie wszystko. —
Zadałem Emaniowi parę ćwiczeń łacińskich dla wprawy. Do $4\frac{1}{2}$ zrobił dwa zadania, przy drugiem już osłabła przytomność. Wyrabiał geometryą z powtarzaniem. —

Emonio bawi się tylko, nieuważa przy geometryi, przyj-
ściecią w innych oczach, i zapisałem że to we mnie, bo
wszystko dzieje się przy jego kolidze.—
o 6½ herbata— potem był na górze po czym uczył
się Religii, geometryi i łaciński. o 9½ poszedł spać—

Vidi [illegible]

Luty.

Czwartek

1.) Wstał o godzinie 6, po modlitwie i ubraniu się powtarzał łacinę i grammatykę łacińską. przed 7 śniadanie.—

7–7½ Muzyka chętnie ale musze ła dodać że Emanio jak kazał siedzi przy fortepianie i przez ręką zawsze źle trzyma

7½–11½ w szkole— francuzkiego nie było.—

12–1 uczył się historyi naturalnej i geometryi. 1–2 obiad.

2–4 w szkole.— 4–4¾ podwieczorek.—

Na sobotę: Matematyczny tu wszystko. Niemiecki: der den ker und din Domra. Łacina wszystko Religia do Niedzieli kwietniowej.—

5–6 ma robić rozbiór niemiecki o 6 herbata— był na górze, potym robił dalej rozbiór.— o 9½ poszedł spać.

Vidi [illegible]

Piątek

2.) Wstał o 6 ubierał się do 6¾ potem bawił się rysowaniem figur niepotrzebnych, po śniadaniu powiedział mi, że pójdzie powtarzać dobry dzień fi-

[illegible], został tam prawie do 9 bez pozwolenia, kiedym mu pozwolił tylko powiedzieć dobry dzień, a do tego nie potrzeba tak długiego czasu, co więk- sza powrócił z góry rozmarzony, co jest dowodem jak się tam naćkował. o 9 poszedł do kościoła.
10-12 powtarzał łacińskie tłumaczenie. 12-1 czas wolny
1-2 Obiad. 2-4 uczył się lekcyj na Sobotę. o 4 pod- wieczorek. potem odpowiadał lekcye:
Łacina słabo, nie umie słów nieforemnych brak obfitości wyrazów, ona się pierwsze uczył.
Następnie przerobiłem tłumaczenie Niemieckie. — Jeszcze będę słuchał Łaciny. —
o 8½ kolacja do 8¾ poczem z góry powtarzał lekcyje. o 9¾ poszedł spać.

Sobota

Vide May

3.) Wstał po 6. po modlitwie i ubraniu się słuchałem lekcyj z których umiał takowe dobrze.
o 7 śniadanie.
7½–7¾ Muzyka
8-12 W szkole. 12½–1 Kaligrafia 1-2 Obiad.
2-3 Rysunki. Dzisiaj dałem mu wzór nieco łatwiejszy
Daleko lepiej zrobił niż poprzednich lekcyi — lecz wiele jeszcze do życzenia —
3-4 Uczył się historyi do 4 rozumie się nie z gorliwością (Świerczyński)
4-4½ Podwieczorek. Potem powtarzał z kolegą taniec ale bez najmniejszego zapału się. o 6½ pytał mnie czy może pójść na górę, a nie ma powtarzać a że jutro będzie pytany. Widząc że nie ma ochoty z powtarzaniem a nie ma przy kolega czasu, pozwoliłem mu iść na górę. Czemuż nie ma chęci do uczenia się!! W szkole się bawi na Religii!

Wstając Emanuś zgóry, aby się uczył łaciny, powiada że się
nie ma uczyć i że tą powtórzył z kolegą, nic pomoże na
to że jutro ma zdawać przed profesorami i że od tego
zawisła jego promocya. — Ma się uczyć wszy-
stkiego z łaciny. — Spał nad książką o 9 porzucił
spać. —

Niedziela

Vidi Maz

4. Wstał nieco później jak wszyscy, ubierał się do śnia-
dania, potem ma się uczyć do 2 po południu
li tylko samej łaciny i nic więcej, bo o 2
ma odpowiadać na [illegible]. —
Emanuś wynajduje tysiączne różne biegi do odciąga-
nia się od nauki, ciągle powiada że umie że
się już nauczył, aby tylko się nie uczyć. Emanuś
jest niecnotliwy, oszukawszy jego przechodzi
pojęcie tych którzy przy nim nie są, i zdaje
się być niepodobnem do uwierzenia, a przecież
tak jest w istocie! —

Po 10¾ Emanuś uczył się gramatyki łacińskiej do 11¾ potem miał
gymnastykę — wreszcie uczył się z Koziorowskim gramatyki łacińskiej
Dziś [illegible] zdaje examin ustny w domu Pana Umiżewskiego z łaciny.
12½–1½ Obiad od 2–4 u Pana Umiżewskiego.
o 4 podwieczorek od 4½ — 5 robił zadanie niemieckie
które poprawiłem by takowe wpisał w kajet. do
6¼ uczył się historyi powszechnej. — o 6½ herbata.
Na jutro. Łacina wszystko, [illegible]
pisanie. Niemieckie zadanie i wszystko. Łacina i Pol-
skie wszystko. — Słuchałem historyi, ale jeszcze
nie umie. — Po zjedzeniu zgóry uczył się historyi
o 10 porzucił spać.

Poniedziałek.

5.) Wstał jak zwykle po modlitwie i ubraniu się odpowiadał historyą, ale słabo bo nie pamiętał dat i wszystkiego. o 7 śniadanie
7¼–7¾ Muzyka

Odmieniał słowa 2 formy – pisał po przestawa
niu – czytał Stammara – dość chętnie
12½–1 Lenijował. 1–2 obiad 2–4 w szkole
do 4½ podwieczorek. Potem oznaczył lekcye i
Historya powierzchna doskonale wszystkie. Niemieckie
Fruchtbarkeit u. schnelle verbreitung der Pflanzen
Polskie wszystkie. Łacina wszystka Hist. nat. dokończenie o rybach. — Ma trochę rozbiór niemieckiego. —

Emanio dopuszcza się kłamstwa, bo nieraz przed panem Umiszewskim jak nie umie w odpowiedzieć przed nim, a mianowicie gdy odpowiadał na pytanie, że nie był w klasie wtedy, lub że nie ma napisane tego w zadane – a w domu przed nami otwiera Pan Niziołek wszystko z Emaniem przerabia i słucha go tego co on powie że jest zadane – Przekonaliśmy się tylko że Emanio nie pisze tego w klasie co naumyśl dyktuje. Przeto mi Niziołkowskiego by o tem Panu Umiszewskiemu powiedział –
kłamie

Zalecałem Emaniowi że dopóki się nie nauczy historyi nie pójdzie spać ~~[illegible]~~ on powiada że umie, gdy go chciałem słuchać, odpowiada że on się umył i że jeszcze nie umie. — Słuchałem Emania drugi raz znów nie umie nawet nie wie co było powiedziane do wojny peloponeskiej, nie wie przez ile lat trwała, powiada

że tam tego nie ma, — właśnie się jest — kiedy mu okazuję że nie umie powiada że on się nauczył tak lat ta wojna trwała — będę go słuchał po 3ci raz o 9tej —

O 8½ Emanio spi nad książką — Emanio widząc że trudna rada że trzeba będzie siedzieć dopóki się nie nauczy — walczył sam z sobą i pokonał się choć niezręcznie dość na tem że odpowiadając po 3ci raz spamiętał wszystkie daty, wszystkie nazwiska działających bohaterów i dość płynnie wydarzenia opowiadał — tego też właśnie po Emanie wymagałem. — Po wspomożeniu ręki i wymarszu ruin powiedział spać o 10. —

Wtorek

Vidi Mam—

O. Wstał przed 6 po ubraniu się i modlitwie uczył się hist. powszechnej z powtórzeniem, przed 7 śniadanie

7–7½ Muzyka

Tak trzeba zawsze pracować z samym sobą, tak trzeba siebie samego pokonywać i trzeba się uczyć nie na dziś, nie dlatego tylko że nauczyciel wymaga, ale dlatego że Bóg chce pracy, ponieważ człowieka jej wymaga; dlatego by wiedzieć, i tą umiejętnością Boga chwalić i światu być użytecznym, a Ojczyźnie pomocą — Otóż Emanie, pomimo pracy wczoraj wieczorny jesteś dzięki Bogu zdrów i dziś zapewne jesteś zadowolony, chociaż nie byłeś na górze. — Nie porównywaj swej pracy z pracą dziewcząt lub młodszych od siebie; bo panienki inna edukacja mniej nauki potrzebują one; bo ich inne zatrudnienia i słabsze ich siły wszystkie i fizyczne — Młodsi zaś …

muszą być starszymi, i często młodzi pracą swoją i chęcią
i postępem dobrym starszych przewyższają. -- Nie gadaj, że
to trudne; bo wszystko na świecie trudne, to co dobre, a
człowiek powinien to dobre koniecznie osiągać i wykony=
wać; bo Bóg przez sumienie jego upomina się o nie. -- Nie
zadawałeś sobie żadnej nigdy pracy; ciągle wzdychasz do
zabaw do przestawania tylko z takiemi, co twoim słabo=
ściom dogadzali - a przez to niewiele umiejesz - brak ci samodziel-
ności młodzieńczej - jesteś popieszczotowany, dziecinny, roz-
targniony, nieuważny - niechętny do pracy, niecierpliwy,
pragniesz zawsze nowości; ślamazarność jakaś prze=
bija się w twych czynach w twoich ruchach; nie obudzasz
w sobie szlachetnego współubiegania się o pierwszeństwo
w dobrem, w nauce; i gdy źle co zrobisz, chcesz to źle uspra-
wiedliwiać, lub się z niego wymówić, albo wrzucić na kogoś
zegnać - czujesz więc że źle robisz, a nie chcesz go sobie
przyznać, a kto złego co zrobi sam sobie nie przyzna, ten
się nigdy nie poprawi - Pragnąłeś szkoły, być tam mniej
pracować, przekonujesz się że i tu trzeba pracować. -- Jak
pracował,
tam nauczyciele się poznali, skoro jeden z nich w klasie
mówił ci żebyś sobie przyniósł lalkę lub kołyseczkę do za-
bawy, już i koledzy z ciebie się śmieją. -- A z czegoż to
pochodzi? Złe? Zatem Emanuelu z Bogiem do pracy, nie
do zabaw i nie do łakoci - Napisałem to nie dla prześla-
dowania ciebie, ale byś zwrócił się na drogę prawą, i one na
się upomnienia ostatnie i w dziennikach przez nas podawane -

Kamiński -

Odmieniał trzecią formę słów – pisał troiko,
i czytał z tłumaczeniem – dosyć dobrze
12½ uczył się historyi naturalnej – tłumaczenie
Tidnat. nie umiał dobrze, bawi się w czasie
odpowiadania. 1 – Obiad 2 – 4 w szkole. —
O. 4½ Opowiadał lekcyji na jutro. i tak z ~~arit~~ arytmetyki wszystko,
z łaciny gram: i słow: do imion liczbowych; z niemieckiego
będzie ortographische Übung.–-
Rano przypomniałem Emaniowi że jest zakamarzany, a przedwi-
czoraj przeszło jadł pół godziny, a na przechodzie był 10te minut.
Dzisiaj słuchany był Emanio z łaciny przez pana Uniszewskiego
z takiego ćwiczenia które ~~z~~ z Panem Niziołem jak każde inne
zawsze przerabiał naprzód, by w klasie mógł od razu tłuma-
czyć; i rzeczywiście tłumaczył takie ćwiczenia dobrze gdyby były
na nowo. Dziś z pauzerzeniem i na examen od którego
postęp jego zależy. – Tłumaczył zupełnie źle – i Pan Uni-
szewski powiedział Panu Niziołowi, że Emanio nie będzie
miał żadnego postępu z łaciny, a zatem promocyi – a
uczniowie wyśmiewają się już z niego, ukazując mu
zoro – Nie miłe były Emaniowi nasze upomnienia ra-
dy, nasza praca, a nawet kara; dziś lub za parę ty-
godni będzie miał nagrodę w swojem świadectwie.
Ale jak go ojcu pokaże???–. Co się dzisiaj
dzieje z Emaniem, przy radach i upomnieniach prze-
powiadaliśmy mu, ale Emanio chociaż dziecko
może być mędrszym od ojca i nauczycieli-

nie mieć swojej woli – Oto i z tego skutki – Rano
Pomimo takich uwag zawsze mu czynionych i dzisiejszy
Emanio po herbacie wolał czas nadzymać na górze, lub
nazabawić przepędzać niż uczyć się – i po nauczeniu się
Bogu za to podziękować spokojnie i z kłopoty przy-
nieść zadowoleniem nauczycieli sobie ojcu i nauczy-
cielom domowym. – Ad.
Powtarzałem arytmetykę z Emanielem od samego
początku tylko o stosunkach do proporcyi.
Lecz więcej przerabiać nie pozwolił mi E-
manio, zwięzłe przy mnie wykładanie, słuchał
wszystkiego mego tłumaczenia jakby rzeczy wszyst-
kie dla niego nowej; w końcu zasypiał. Przy-
pominałem Emanielowi by się uczył tabliczki, on
czytał historyą udawaną, mówiąc iż tablicy
umie, a dopiero dziś jako nie wielkie napo-
mnienie umiał. Będę słuchał o stosunkach
ciem wytłumaczył, i naprzód do rzeczy Boh.–
Emanio wziął do ręki arytmetykę a pod tą czytał
pod nią historyą, i tudzież nie zabawił
czytał dla ciekawości historyą. – Emanio po-
ciągle nad książką, pomimo ostrzegania go-
Ustawicznie razy budzę Emaniela, a on ciągle w kuchni-
ki zaraz usypia nie się nie uczy. By przerwać
sen Emaniela, słuchałem go tabliczki, to powiada że
umie. Nie umie zaraz drugiego zdania przetłu-
maczyć. Żadnego trudniejszego wyrazu nie
umie, a należy dodać że sobie wybrał miejsce
najłatwiejsze do tłumaczenia. Nie mogę się dopy-
tać Emaniela czy umie arytmetykę, tyś znowu

Emanuel przełożył wyrazy i tłumaczy się mi i tak być może bo tak Pan Uniechowski powiedział, co być nie może, nie-godzi się tak niestawić, dla uniewinnienia swego próżniactwa obwiniać profesora i zasłaniać się jego powagą. — Emanuel znowu śpi! — Emanuel nie zwa-ża na moje przedstawienia — usypia ciągle nic się nie uczy, nie mogąc go żadnym sposobem do czu-wania przymusić, kazałem się mu położyć je-nore przed 9tą. —

Vidi M.

Środa

7.) Wstał przed 6. po modlitwie i zebraniu się odpo-wiadał arytmetykę nic nie umiał — tłuma-czyłem kilka razy o proporcyach, wszystko mu się jakby coś zupełnie nowego, a nawet być i tak nie dostawała starania do zapamiętania i zrozumienia i nie zależy mu na gorliwo-ści, ale owszem opieszałością, niechęcią, niezaj-ęciem się, myśleniem o czem innem a prze-dewszystkiem lekceważeniem wszystkiego ściągli najgorszą chęć i wolą nauczyciela.

7¼ 7¾ Muzyka.

Wczoraj przeczytałem Emanuelowi uwagi, od początku aż do grudnia w tym dzienniku zapisane, by mu teraz jako przy końcu półrocza w którym ma otrzymać pierwsze świadectwo szkolne przedstawić jasno przed oczy skutki z ich niewypełnienia. Czytając je Emanuel okazywał żal i wstyd, a przecież pomyślnie mojem co robił — uwagi zapisane przez pana Kiziola wczoraj i dziś okazują zupełne zaniedbywanie

się Emania i to w chwilach w których uczniowie zdaję -: Tłomaczył się
że mu się spać chciało - że nie spał przeszłej nocy - że poszedł o dziewiątej
spać. Prawda poszedł o 10ej spać, ale dziewiąta nie jest nocą - i byłbyś
prędzej gdybyś lekcyi powszechniej był się z chęcią uczył i nauczył.
Nauczywszy się jej poszedłbyś spać i oczy by ci nie bolały i byłbyś zdrów. -
i jesteś zdrów. - Ponieważ zaś swoje lenistwo chcesz odmawiać przed
nauczycielami publicznemi, że w domu tego nie robisz w ... zadań
albo że nie byłeś w Klassie, więc nie mogłeś mieć tego zrobionego
chociaż Pan Nizioł lub ja dowiadujemy się co jest zadane gdy
ty nie byłeś w Klassie i masz to zrobione; lub przeciwnie zga-
dzasz znowu czyli raczej zastawiasz się panami nauczycielami
szkolnemi, że oni tak od ciebie nie wymagają jak Pan Nizioł
lub ja; przeto prosiłem Pana Nizioła aby dziennik ten
wziął ze sobą i pokazał Gospodarzowi Klassy Panu Uniszewskiemu
by także przez znajomość wad Emania w szkole
poznał się jeszcze z temi, jakie popełnia
w domu; i przy których uporczywie trwa; i aby użył środków
na Emania takich, jakie mu obowiązki z sumienia
i prawa nauczycielskiego wynikłe oraz przez Wysoki Rząd
nakazane wskazują. - Emanii! Emanii! Ema-
nii! dopókiż będziesz nieposłusznym radom star-
szych? dopókiż będziesz robił przykrość ojcu i two-
im przełożonym? Dopókiż będziesz trwał w uporze
i dopókiż nie będziesz się uczył? Dopókiż z sercem
twojem i z sumieniem nie będziesz w zgodzie???

Stary

Emanio pisał odmienianie słowa recevoir — Stama
czyt z pot. pisał to samo — czytał z Stam d. dobrze
Emanio odpowiadał raz w szkole z arytmetyki dobrze, i o tym mi po
wiedział, ale o tym nie powiedział że Pan Uniszewski był tyle
dobry, że go jutro jeszcze będzie słuchał ze wszystkiego, bo chce
żeby miał świadectwo dobre, i żeby wo przecie umiał, nie powie-
dział także że niemieckie tajemnice źle zrobił na pontif. pod. o czem
go uwiadomił Pan Uniszewski. — Ma ortograficzne niemieckie
niemieckie co w szkole robił poprawić w domu, i słowa jakieś
wpisać w kratki, które to kratki ma źle zrobione, ale i o tym
nie powiedział. Wreszcie idąc z nim z kolaszy pytał mię czy
będzie miał francuskie? odpowiedziałem mu że od 1½ popo-
łudniu do 11½ w wieczór można dokładnie grami i niemiecka ła-
cińskie wszystkie pensionyi — że godzina 11ta nie jest mu tylko
wieczorem; i gdyby to do tej godziny była zabawa, Emaniowi
pewnoby się spać nie chciało — On na to odrzekł, że niewdza-
bawy, biega bawi się — a nauka nie jest zabawą; — Otóż
więc Emanio myśl zmieniona jak zawsze tak dotąd do zabawy
tylko, a później i wszystko op. konie — wtedy pracuję — Stamiony
1–2 Obiad. Lekcye na jutro: Łacina wszystko
Histp. do końca. Religia do wielkiej środy — Jeometr: 3 figur.
Niemieckie zadanie poprawić i tłomaczenie. —
2–3 wszystkie lekc. przez 3–3½ robił rozbiór niemieckie
3½–4½ pisał list do mamy, po podwieczorku zalecił
łem Emaniowi robić dalej rozbiór, wyprowadzał się
Od tego tym, że dobrze w szkole nie idzie, i powiadam
mu, by robił rozbiór, on mi na to, kiedy się uczy
uczy religii, następnie powiadam robić rozbiór
on znowu kiedy się tamy nauczy w którym
pierwsze raz polecam robić rozbiór, a Emanio

wiedzy jeometryą zrobimy, oto takie proces trzeba
przeprowadzać, i niektórzy by się, Emanio by potk-
cen nie wykonał, gdybym mu nie zagroził suro-
wo! — Od 5–6 robił z kolegą łaciny do 6¼ potem
herbata do 7¼ po herbacie, pokazał Wojciech niemiecki
którego nie mógł odcyfrować, jakbym jego mam
przeczytać, nie ma wyrazów zniemieckiego, tak
daleko musimy prosić kolegi jego o pożyczenie
kajetu dla odpisania Emanuelowi. Emanio nie
sam przez się zrobić nie jest w stanie bo nie
ma statości. Lekcje robić wszy-
stkie, bo nie ma statości. Lekcje robić wary
naukę, powiada że to nie jest jeszcze pewne
że nie zdał łaciny, a nie umie takowej! —
Uczył się religii historyi powszechnej. Potem
uczył się łaciny prosił mnie by go przesłuchać
słuchałem go na wyrywki po parę zdań
z każdego ustępu, ale jeszcze źle umie, brak
najłatwiejszych wyrazów. O 9½ poszedł spać. —
Vidi M.

Czwartek

8) Wstał o 5½ po modlitwie powtarzał hist. relig.
i łaciny, tego wszystkiego słuchałem: religia
i historya dobrze – łacina bardzo słabo, brak
wyrazów nieuwaga na formy i prawidła gram-
matyczne. Śniad. 7 szedł do szkoły
7–7½ Muzyka po czem poszedł do szkoły
Emanio na ostatniej lekcyi religii odpowiadał źle i ma taki
punkt zapisany, nic zaś o tem nie powiedział.
Po 11½ miał przynieść zeszyt niemiecki o którym uczy Pan Heist
napisał od Kozinowskiego, ale mu zapomniał o niego mówić.

1-2 Obiad. 2-4 w szkole. 4-5 zdawał [illegible] po czwar-
ty raz przed P. Uniszewskim 5-5¾ u [illegible] [illegible]-
kowicz powróciła przed 6 ponieważ na herbatę
przeszedł na dół podyktowałem lekcyę na jutro.
Łacina wszystko rano i popołudniu niemieckie
tłumacz. Polskie wszystko. [illegible]. [illegible] o rybaku.
Tłumaczyłem z Emanuelem niemieckie do 8 po
czem uczył się hist. nat. polskiego i powtarzał nie-
mieckie. — Dla pomnażania snu, [illegible] pierwszy [illegible] w go-
rącej wodzie a potem się uczył [illegible] ponieważ spać

Piątek

Vide [illegible]

9) Wstał po 5. po modlitwie i ubraniu się robił nie-
miecki rozbiór, [illegible] słów i tłumaczenia nie-
mieckiego. przed 7 śniadanie.

7-7½ Muzyka — 8-11 pozostał w szkole. —

Czekanie — ach jak czekanie Emanio biegał po salonie
z Helunią — wraca z klassy 11¾.

Lekcya francuzka — dziś lepiej jak dotąd —

12½-1 uczył się historyi naturalnej: opowiadział b. słabo.

1-2 Obiad. 2-4 w szkole 4-4½ podwieczorek. —

Nie był Emanio w domu zaraz po czwartej, bo poszedł znowu zda-
wać piąty raz examen do Pana Uniszewskiego którego o to pro-
sił sam Emanio. Przeniósłszy się w myśl i w serce Emania
muszę wyznać że ta staranność o zdanie examenu podoba
się nam i każdemu; ale czy potrzebna ta staranność by była
gdyby Emanio za naszemi radami, był postępował, gdy-
by się był uczył nie na jedną tylko lekcyę [illegible] każdej lekcyi,

ale na zawsze, gdyby myśl jego była zajęta chęcią nauki i sa-
mą nauką a nie chęcią zabawy i tylko samą zabawą; gdyby
również używał rozsądnie chwil na zabawę i na naukę
przeznaczonych. — Przypomnij sobie że zdasz examen; czy świa-
dectwo otrzymane z dobrym postępkiem będzie, czy niższe;
Kiedyś nie pracował rzetelnie.? Nie zdawszy zaś examenu
czy się nie czeka wstyd jeszcze większy że tyle razy zdawa-
łeś a nie zdałeś? Przypatrz się teraz dobrze sam sobie, za-
stanów się dobrze sam nad sobą, nad swoim postępowa-
niem, lekceważeniem rad starszych, twoim oszczędzaniem
roztargnieniem, niechęcią, ociężałością, nieuwagą
niedbałością; i bierz naukę na przyszłość że trzeba same-
mu na świecie pracować, że trzeba wspomnienia ojca i
tych których on wybrał środki wykonywać a nie brać
ich za przykładowania; że nie trzeba lenistwa i niechę-
ci do nauki wymawiać ani się z nich tłumaczyć nie-
kim: jeżeli chcesz od młodości swej pierwszej wykony-
wać to, co Bóg od posłusznego Ucznia wymaga, i co Rodziców ro-
mu nakazał, i jeżeli chcesz być prawdziwie
dziny i Kraju. — Adam

Przyszedł po Emaniu do Pana Unifowskiego, zastałem go
właśnie odpowiadającego tłumaczenie zadane na pytanie
nie wprost; mówiąc wyrazów potajnie, [illegible] pod[illegible]
dał, a naprawdę nie znał; nie uważał iż po interrogatio
indirecta kładzie się konjunctiv; następnie widząc [illegible]
kładł indicativus. Nie umiał gr. o formowaniu czasów,
nie tłumaczył o przymiotnikach i rodzajach. Zdrowo
widziałem Emania zadanie z podpisem Pana Unifowskiego
źle. —

6–7 herbata, potem robił z Kolegą zadanie niemieckie które poprawiałam zaraz w czasie robienia tegoż. – potem przerabiał geometryą. Podczas tego Emanio był spiącym. –

Emanio wstydu nie ma przy Kolledze, bo on z niem robi czyli powtarza matematykę, naumyślnie do niego przychodzi, a on drzymie a nie drzymałby gdyby był zajęty nauką i jéj chęcią, którą gdy ma to nie śpi; ale cóż kiedy Emanio mnie wczoraj mówił że nie będzie wyrwany z matematyki, bo Pan Wilczek powiedział że kto trzy razy umiał, wyrwanym już nie będzie. – otóż niechże żyd przyjdzie sądzić Emania; bo przecz zobaczyć co zapisałam po 4ej godzinie w dzienniku tym na odwrotnéj stronie i co Emanio przemyślał. – Pytam się gdzie miłości ku Ojcu i Matce, gdzie szlachetność, gdzie szlachetne uspołecznienie się o to by chęć i prawy; gdzie szlachetne uspołecznienie się o to by był pilnym wczorajszym naukowym.? Stanisław

Umył się religii, wczoraj rzecz w gorącej wodzie potem mu ją wymasowałam olejkiem. Następnie uczył się z kolebki Pawiny. 10½ poszedł spać.

Sobota

Vidi AK.

10.) Wstał po 5 po modlitwie powtarzał religią i Pawiny i też przedmioty odpowiedział dosyć dobrze przed Pierwszym Ćwiczeniem.

7–7½ Muzyka — 8–12 w szkole. —

12½–1 Kaligrafia 1–2 Obiad. —

Emanio zdawał piąty raz z Panny. A X. Piątkowski
wobec Kolegów wszystkich wspominał mu o tatce.
2–3 Rysunki odrysował karafkę z wodą, szklankę
odrobił czyściej ale cóż z tego kiedy brak symetryczności i
wszystko się wali – gdyby Emanio był pamiętał o dawniejszej
mojej radzie iż w podobnego rodzaju przedmiotach używa się
linij pionowej – nie byłby popełnił tych błędów –

Lubierzyński

3–4 Uczył się deklamacyi niemiec-
kiej wśród czego kilka razy się pytał czy może już
podwieczorek, po którym poszedł do Papy i został
tam prawie godzinę dopóki go sam nie zawoła-
łem – uczył się historyi powszechnej u Pana
Kamińskiego – 6–7½ herbata. –
Lekcye na poniedziałek: Łaci na wszystko; Hist. pow-
szechna! – Niem. 2 dekl. na pamięć jedna opowiadać
i tłumaczenie. Polskie i łacina wszystko. –
Tłumaczyłem z Emanuelem 3 deklamacye niem.
po dwa razy im powtarzał, po podkreśleniu trudniej-
sze wyrazy, ale nie miałem tej przyjemności po-
chwalenia Emania za uwagę i przy końcu
nastąpieniu poleciłem uczyć się deklamacyi Ema-
nio odpowiada że już nie ma czasu, dla tego
że już 9 była gdym skończył tłumaczenie –
dla tego też za jutro Emaniowi to potrzebnie
zrobię tę uwagę że nie ma czasu do zabawy
bo się deklamacye do nauczenia się na
pamięć! potem czytał historyę o 9½
poszedł spać. — Vidi K.

Niedziela

1.) Wstał przed 6. po modlitwie i ubraniu się śniadanie;
potem uczył się deklamacyi niemieckiej. —

Dopiero dzisiaj przypomina sobie Emanuś że zaniedbał
wczoraj tłumaczonej jednej z 3 deklamacyj już ima
co oznacza nieuwagę i roztrzepanie ucznia. Tę no-
wo przybytą deklamacyę przetłumaczyłem dziś.
Potem przetłumaczyłem z Emanuelem nową je-
szcze deklamacyę ... Grab dub Landmannb-
o 9½ byłem w kościele z Emanuelem, po 10½ uczył się jeszcze de-
klamacyj niemieckich ale po swojemu patrząc się oczami
w książkę a dusza gdzieindziej i dlatego bez odpowiedniej uwagi
mi mi jednej Der Denker słabo, musiał się w głos jej uczy-
a tak się sam zawsze nudzi - odpowiedział potem obydwie
drugą jeszcze słabo - opowiadanie byłoby dobre, gdyby musiał
na raz spójników, i użycie słów posiłkowych do słów
innych. Ułamsim

11½ 12½ Gymnastyka. 12½ 1 odpoczynek. 1½ 2 Obiad.—
Emanuś uważał dopiero po wpół do 3ciej przerabiać
Charakterystykę, których propozycyj przyjąłem na siebie
ale ponieważ te zadania albo są źle napisane albo
do innych zastosowane przewidział, dla tego ma
je Emanuś sprawdzić, do czego ma czas bo lekcyj
we nie są na jutro. Czytał cokolwiek dawnej
historyi, ale bez żadnego przytoczenia się.
Pod czas nauki wciąż mi się pytał czy
pójdziemy do Ciotki Karwickiej, kiedym mu nie
powiedział, nie mogąc zmienić natręctwa że
pójdziemy jeśli odpowie dobrze lekcyę, Ema-
nuś zaczął się uczyć, poszedł do komody, szukał
rękawiczek, o których mu już przedtem nie pomyślał,
i przyrządzał się do wyjścia! Nie zważa na to że jutro
examin, ale pierwsza u Emanuela zabawa.
Słuchałem Emanuela historyi, trzeba dość
pamiętać ale odrazu z tego wnosić można

iż według rachuby jego wypadłoby iż Sokrates pierwéj umarł aniż się urodził. — O formowaniu czasów nie umie bo perfectum formuje od infinitiwu przykro Emanuelowi że gdy go to pytam czego nie umie. —
Wyrazów niemieckich nie umie, deklamowaç mu pozwolił odczytaç. — po 6 herbatie na górze potem były u Lisa do $8\frac{1}{2}$ po powrocie uczył się łaciny, deklamacyi i historyi. — o $9\frac{1}{2}$ poszedł spaç.
Vid: – M.

Poniedziałek

12.) Wstał przed 6 po modlitwie powtarzał o formowaniu czasów i toż samo odpowiadał, ale brak należytego uporządkowania i uwagi. powtarzał historyą i niemieckie. przed 7 śniadanie. 7–$7\frac{1}{2}$ Muzyka.

Jeśli Emanuel pyta się pana czy pójdzie gdzie, czyto wtedy kiedy się uczy sam czyli też wczasie lekcyi, wtedy nigdzie niech nie idzie, bo już Emanuelowi zapowiedziałem że nie ma ani spoczynku po herbacie ani rekreacyi ani żadnych świąt, chyba że panu lub mnie wszystko dokładnie odpowie lub okaże że ma zrobione to co mieç i umieç winien. — Adam

Odmiana słów na pamięç i na piśmie — dosyç dobrze albyłoby zupełnie dobrze gdyby nie roztrzepanie częstsze i skwapliwość. —
$12\frac{1}{2}$–1 Uczył się łaciny. — 1–2 Obiad. 2–4 szkoła. —
4–$4\frac{1}{2}$ podwieczorek. Na jutro: hist. pow. niemieckie — hist. natur. polskie łacina wszystko. —
Emanuel powracając ze szkoły dwa razy przewrócił się w śniegu, ale czy nie zamyślnie. zato by go nie oczesył. P. — do 5 uczył się łaciny; 5–6 przerabiał zadanie arytmetyczne z kolegą. od 6–$6\frac{1}{2}$ herbata. —

do 9½ pisał arytmetykę i uczył się historyi. 10½ poszedł spać.

Wtorek

Vidi [signature]

13). Wstał przed 6 po modlitwie powtarzał lekcye do szkoły, przed 7 śniadanie.

7–7½ Muzyka — 8–11 szkoła. —

Oddawana słowa rzadko niezmiernie b. dobre. — Czytaliśmy pełne wzruszeń życie Lud. XVII. —

12½–1 Uczył się hist. nat. 1–2 Obiad. 2–4 Szkoła

Po 4½ zjadłszy podwieczorek powiedział się na jutro wszystko bo examen w szkole przy Naczelniku wizytatorze szkół — o którym Emanio ma żadną wzmiankę w książce przezemnie napisanej — z której nie chciał nic skorzystać — bo choć to za examen Emania obecnie; po siedm razy słuchamy z tajemnicy — mówiąc z tajemnicy z której był przed Świętami Bożego Narodzenia pierwszym w klassie, nie zdał go — i jakież świadectwo ojcu przyniesie ?.?.?. Nauczyciel;

4½–5½ był przy Panu Kamieńskim. 5½–6¼ powtarzałem głośniejsze prawidła gr. tar., ale z Emanem nie można dojść do końca. 6½ herbata do 8.

8–9 przerabiałem przykłady arytmetyczne do 9.

Od 9–10 wpisywał bez zadania w klasie o 10 poszedł spać.

Vidi [signature]

Środa

14). Wstał o 6 po modlitwie przygotowywał się do szkoły, przed 7 śniadanie.

7–7½ Muzyka — 8–11 szkoła.

Emanio idąc ulicą S^{tej} Anny lub inną idzie w największy śnieg, naśladuje w tém tych urwisów nieprzyzwoitych, którzy umyślnie w śnieg wielki wchodzą, i którzy za nim idąc nogami na niego śnieg rzucają —. Byłem przytomny wczoraj lekcyi Łacińskiej Emania, i za głowę się brałem gdy słyszałem Emania nie umiejącego zgodzić imiesłowu z Accusativem Substantivi, chociaż Pan Kozioł go z nadzwyczajną cierpliwością naprowadzał, a jest to rzecz którą Emanio ze mną przy przeszłych lekcyjach robił i potem nie tylko ze mną ale i w domu z Panem Koziołem, i w szkole codzień; bo bez składni zgody i rządu żadne tłumaczenie z obcego języka na ojczysty i wzajemnie obyść się nie może — Pytam się co w twej głowie —? Adam

Accus: i pisał Polanio — Czytał z Accus. jak zwykle.

12^{go} 1 powtarzałem geometryą. 1-2 obiad. —
po 2 Examen w szkole przy wizytatorze. —
Po 5^{tej} przyszedł z examenu, odpowiadał religiję i historię naturalną a iż podobno odpowiadał, chwalił się z tém, że go pochwalili — Ciekawym jaki się pochwali ze świadectwem i z jakiém —. Powiedział że na jutro wszystko zadane, a iż ma za karę trzy razy tę samą Deklamacyją odpisać, pozwoliłem mu ją odpisać — liniował na niej niedbale, i był zmuszony przezemnie drugi raz liniować — Adam
Zawczorzy pisać pomimo upomnienia, by porządnie, ortograficznie wyraźnie i pięknie pisał; pisał przeciwnie i dlatego znowu musiałem przymuszać Emania po dwa razy do pisania nowego — A^{le} Emanio widział zeszyty ślicznie Kościuszkiego nie bierze z niego przykładu — Adam

o 6 ter batax – potem pisał zadanie sentkarz i uczył się, kiedy pow. do 9. — Lekcye na jutro Łacina, hist. pows., religia, Matematyka i niemieckie wszystko. — o 9½ poszedł spać. —

Czwartek

Vid. M.

(15) Wstał po 6 po modlitwie i zebraniu dzisiejszej mowy, że według polecenia JP. Kaminskiego Emanuel ma jechać do szkoły. Na to wziął Emanuel w płacz, powiada że woli nie chodzić do szkoły a nie pojechać, że nie ma nóg maślanych. — Dalej: odprowadzają mię do szkoły, każą mi siedzieć na 3 stopniu, czego nie umiem jeśli sobie to kto wytłumaczy, i po kilka razy zaklinałem mu by przestał, jednakże on uciąga swoje – w końcu nie zawał temu wiary by mu JP. Kaminski polecał dziś jechać do szkoły.

7–7½ Muzyka — 8–11 Szkoła. —

(a) Ważnie że Emanuel ma nogi maślane, bo ich dwigać w chodzeniu nie umie lub nie chce, bo zawsze niemi suwa i zawsze śniegiem lub błotem powala się tak, że nie miło patrzeć —, lub umyślnie po wodzie, śniegu lub błocie nieprzytomnie chodzi —. Proszę Pana Nisista by pobłażne spowiedzi Emanuela więcej karał. Nie będzie Emanuel maślanym w postępowaniu i nauce maślanym, a wtedy zyskasz te wzroby, jakie uczniowie pilni i przyzwoici od Rodziców lub przełożonych mają.

Kaminski

Tłumaczył z pol: na fran: pisząc to samo — czytał: Tłumaczył z fran: na polskie —

12¾–1 przygotować się do szkoły 1–2 obiad 2–4 szkoła 4–4½ podwieczorek. — Lekcye na jutro: Łacina, Niemieckie, Polskie, Łacina, i Hist. nat. wszystko. — Uczył się historyi naturalnej do 5½ potem odpoczynek i herbata do 7. — był pół godziny na górze potem uczył się hist. powszechnej po 9 poszedł spać —
Vidi: [illegible]

Piątek

16.) Wstał o 6, po modlitwie przygotowywał się do szkoły. przed 7 śniadanie. 7–7½ Muzyka. 8–11 szkoła. —

Emanuelu! myśl, że z każdym dniem który cię zbliża do otrzymania świadectwa szkolnego, coraz więcej pojmujesz i czujesz stratę próżnowania czasu z własnej winy, bo nie masz nagrody w szkole i pensionarnie, nie będziesz jej miał w świadectwie szkolnem boś jej nie zasłużył, bo wreszcie nie możesz sobie powiedzieć, że umiesz wszystko co cię w domu i w szkole uczono, że postępujesz tak jak ci w domu i w szkole radzą. Zatem co masz robić teraz z sobą, poradź się swego sumienia udawszy się szczerze raz do Boga o pomoc; Amen. —

10–11½ był na nabożeństwie. —

11½–12¼ francuskie. — Słuchałem hist. natur., ale wielka potrzeba do dokładnego umienia. —

1–2 obiad 2–4 szkoła do 4½ podwieczorek. —

Na jutro Niemieckie Tłu: do końca. Matematyka Religia Łacina wszystko. — Przerabiałem niemieckie do 5½. — Ma wynotować do słownie wyrazów i tych się na pamięć nauczyć. —

Już tylko ostatnie półdnia do skończenia pierwszego półrocza,
Już tylko parę godzin w których Emanio może być wyswa-
ny w szkole z przedmiotów w jakich z ciągłego lenistwa
żadnych nie zrobił postępów, a jakie jednem i to osta=
tniem odpowiedzeniem może sobie poprawić klasę, mo=
że nauczycieli szkolnych przekonać o swojej pilności.
może się ich jeszcze douczyć; chociaż to już krótki nader
czas. – Ale cóż Emanio musiał sobie (a może) powiedzieć, „co mi tam,
nie będę się uczył, mam z kilku przedmiotów postęp ce=
lujący, bo mi to Pan Nauczyciel Skorut powiedział; a to
wszystko co Pan Kamieński i Pan Niziot mi mówią
jest tylko prześladowaniem." bo Emanio z góry po ker-
bau z niechęcią zasiadł, pytał mi się co ma robić, jak
gdyby nie widział co się ma uczyć. Wziął pierwej książ=
kę religii, przewracał kartki i powiedział że już umie,
potem linijował na rozbiór, potem się znowu pytał
co ma robić, jak gdyby nie widział że ma się słówek
niemieckich przez siebie wypisanych nauczyć, jak gdy=
by nie widział że nie umie gramatyki o rodzajach,
o formowaniu czasów, i koniugacyi; Musiałem to
przypomnieć, i dopiero po przypomnieniu Emanio
według swego zwyczaju podparłszy głowę obiema
rękami, patrzał się oczami w zeszyt słówek

niemieckich, a nawet drzémał, bo głowa mu się na
rękach rozwała. Biedny ojciec i biedna matka
gdy będą czytać ten dziennik, biedni my domowi
nauczyciele i szkolni, ale najbiedniejszy będzie Emanuel
bo nie chce uczyć i poznać swojego dobra, jakiego
Bóg mu użycza; bo nie chce odpowiedzieć zabiegom
staraniu i troskliwości ojca, a zarazem pracy nau-
czycieli. — Mówię najbiedniejszy; bo cóż za przyszłość i
jego jeżeli teraz mając latt dwanaście, nie chce
postępować za naszemi radami —, cóż z siebie
ojcu i rodzinie obiecuje dziecko, które nie wyko-
nywa rad starszych i przełożonych —, które zato-
pione myśli w tém tylko, co jego ciałku dogadza —, co nie ma wstydu na śmiech współuczniów,
co się nie uczy by coś umiało, tylko uczy się dlatego
że go zmuszają do nauki —. Jeżeli koniec pierwsze-
go półrocza tak jest smutny dla ojca i dla nas,
jakiż będzie koniec drugiego półrocza — ~~wy~~ i ca-
tego roku — Boże przemień —. Godzinę dziewiątą
poleciłem Emanuelowi po przeczytaniu mu tych wyra-
zów położyć ~~książkę~~ zeszyt, zmówić pacierz i iść spać

Hanny

Sobota

16. Wstał o 6. po ubraniu się i modlitwie odpowiadał niemiecki wyjąwszy przed śniadaniem. —
7–7½ Muzyka — 8–12 szkoła. —
Dziś rano oświadczył się Emanuś z pewną myślą, mówił mi bowiem, iż to bardzo być może, że będzie miał erstere Klasse mit Vorzug, a to dlatego, iż ma wszystkie prawie postępy celujące, ki tylko Łacina i niemiecki prawie źle; ale i to uważa Emanuś mówiąc, że Pan Uniwersytecki może mu dać dobry postęp, że go przecież wiele nie będzie śledził, czy istotnie dał Emanuowi postęp, a więc że to od woli Pana Uniwersyteckiego zależy i wyjątkowo tak by wypadało! samo nastąpienie niemieckie nie będzie mogło przeszkadzać do celującego zaświadczenia! Nadmieniłem Emanuowi że przekonanie, że sumienie jego i Profesorów czyniłoby jemu wyrzuty, i takie zaświadczenie nie mogłoby mu być miłem, boby było niezasłużonym i jako takie niesprawiedliwem! Pytał mnie potem ~~[illegible]~~ dlaczegoby się takie świadectwo nie podobało Papie? tem bardziej przecież, powiada, nie powinno być miłem dla Papy złe zaświadczenie. Odpowiadam mu na to że Papie nie chodzi o zaświadczenie, ale raczej o istotną korzyść Emanuela i że z tego powodu dobre a niezasłużone świadectwo byłoby Papie nie dostateczném. — Emanuś nie ceni nauki jako istotnego dobra człowieka, które ma ukształcić i uszlachetnić jego serce i umysł, ale uważa ją tylko jako rzecz formalną, której dla oka innych ludzi i dla dogodzenia własnej próżności, w jakikolwiek bądź inny sposób radby uczynić, byle tylko nie gorliwą i ustawiczną pracą.

Wiziot

Jaki nieporządek w głowie Emania, taki sam nieporządek w nau-
kach, w rozumowaniach niepotrzebnych a stąd fałszywych, oraz
w jego rzeczach nawet do ubrania służących.— Adam

Jakkolwiek Emanio świadectwem chce okazać że coś umie
i którego się my nie spodziewamy. to myślę że Emanio
chce skutki ze swego lenistwa i innych wad, bo inni
współuczniowie będą się mogli sumienniej wyższy i swo=
mi świadectwami on zaś nie chciałby i dobre otrzy=
mał.: dlatego upraszam Pana Hiziota, aby języki
Łacińskiej i Niemieckiej, mianowicie gramatyki i wo=
czenia polecił Emaniowi pan więc [illegible] sam uczy
powtarzać i takowych go wysłuchać, prócz tego co
na nowo zadane, lub co Pan uważa za potrzeb - a gdy=
by można i matematykę toby m życzył —. Otóż wi-
dzisz Emanie sam sobie robisz to że porządnie
uczyć uczyć się i postępować nie chcesz — Gdyby zaś
Emanio nie umiał tego co pan zadasz, lub z nie-
chęcią, albo niemądrze lub z jakiemiś swojemi
fałszywemi rozumowaniami — rzecz przez pana
zadaną robił, wtedy odmów mu pan obiadu w nie-
wszy na górze, odmów mu tam pan zabawy, i
wszelkiej gdzieindziej - a nawet [wyżej pan] księgi — Myślę
że Emanio będzie pracował, i tego wszelkiego
nie będzie potrzeba — Adam

Po powrocie ze szkoły porządkował moe rzeczy. —
1–2 Obiad. 2–3 Rysunki. Zawsze jedno i to samo iż niedba-
le narysował tak iż mu dałem porównanie z Dziem
którem niedawno się zaczął uczyć a kto wie czyby tak,
a kto wie czy nie lepiej by zrobił — Świerzyński
3–4 uczył się Łaciny, o 4 słuchałem go tylko nie umiał do-
brze — zadałem jeden ustęp na nowo do rozebrania. —
5–6 odpoczynek 6–7 herbata —
Dziś Emanuelowi nie pozwoliłem do Cioci Tomkowiczowej, by
uznał raz, że ten tylko młodzieniec może żądać świąt i
wśród nich zabawy lub spoczynku, który czas przeznaczony
na pracę naukową i postępowanie moralne oraz przyzwoi-
cie korzystnie przepędził. — Że zaś korzyści żadnej z tych
Emanio nie okazał, przeto nagrody w zabawie lub ja-
kiejś przyjemności jakiej jego pilni współuczniowie
doznają; niech się od ojca dowie, odemnie i od Pana
Kiziota nie spodziewa. — Kamiński Dodaję tu jeszcze
iżby Emanio nie brał tego za prześladowanie go — bo nig-
dy w naszej myśli prześladowanie go nawet na
chwilę jedną nie miało miejsca — Kamiński
7–9 trochę czytał ale był trochę skłonny bawić. Od południa

Niedziela

(18.) Wstał po 6. po ubraniu się i modlitwie śniadanie
potem przerabiał Łacinę. Wytłumaczyłem podział
słów nieforemnych do deklinacyi 3 na 4 klasy i zadałem
ich kilka do nauczenia się na pamięć; przetłumaczy-
łem ustęp z Łaciny, który ma napisać i podać zadania
z pol. na łaci. przetłumaczyć na popołudnie. —
do 12 był przy Panu Kamińskim. —

Po południu nie nic robił. po 10 poszedł spać. —

Poniedziałek

Vidi Stan

19.) Wstał po 6 po ubraniu się i modlitwie śniadanie potem Muzyka miała być. —

Do Muzyki się staciny, ale byle tylko zbyć. —

Zaledwie zacząłem tłumaczyć, już okazał się przypiek Emma-nia w robieniu rozbioru, fałszywie przypisał pochodzenia, a do tego uporczywie się sprzeczał że tak jest. Emanio za uporczywość raz użyję na nagany. —

Przedartam rozbiór ma go dokładniej wyrobić. —

Po południu odpowiadał dwa razy gram: Pi nie umiał od 4-10 u Cioci Romkowicz

Wtorek

Przez trzy razy śmiednie rozbiór ten sam ile razy źle go Emanio napisze. -att.

20.) Wstał po 6 po ubraniu się i modlitwie śniadanie. Robił rozbiór Łaciński i uczył się grammatyki. Popołudnie całe wolne. —

Środa

Vidi.

21) Wstał po 6 po modlitwie śniadanie, potem robił zadanie niemieckie. o 10. był w Kościele. — Ma wyrobić zadanie przeze mnie pierwej przetłumaczone z łacińskiego. — Po południu tłumaczył na polskie dwa ustępy uprzednio przeze mnie przetłumaczone — potem spacer — herbata — po czym uczył się gram: Łaci: o 9 poszedł spać. —

Vidi.

Czwartek

22.) Wstał po 6. po ubraniu się i modlitwie śniadanie, potem tłumaczył tem dalej łacinę, i te, nie przetłumaczył na Kojęcie. —

Pisał list do Mamy. Poprawiłem dwa zadania niemieckie ale tylko co do błędów gramatycznych, bo myśli, porządnego uszykowania zdań dopisać nie mogłem, Emanio tylko jest opuszczający iż nawet wyrazy w książce podane poprzekręcał.—

Do obiadu pisał dalszy ustęp Łacińskich wypisów przeze mnie przetłumaczony na kajecie. Uczył się deklamacyi niemieckiej i gramm: Łacińskiej.—

Po obiedzie Rysunki potem Muzyka.—

Odrysował trochę staranniej jak przeszłej lekcyi, tylko nie może się poprawić z jednego wielkiego błędu zwykłego prawie wszystkim początkującym, rysowania ukośnie wszystkich linii pionowych – na co tylokrotnie już zwracałem jego uwagę

Świerzyński

Do herbaty uczył się deklamacyi niemieckiej. Na jutro Łacina tłum: jeden ustęp. Niem. 2 deklamacyi Polskie, Łacina. Hist. natur. nie zadane. — Uczył się lekcyi szkolnych. Po 9 poszedł spać, ~~albo raczej~~ do pióro o 10 bo mógłby wybuchnąć pożar w sąsiedniem dworcu i od pracy nas oderwał.—

Piątek.

List do mamy składniowo i ortograficznie napisany źle

23. Wstał przed 6 po ubraniu i modlitwie uczył się lekcyi szkolnych. Tabliczki mi odpowiadał. Śniadanie — Muzyka. — Po 11 szkoła.—

Dopiero Emanio zaczął drugie półrocze, o deklamacyi niemieckiej dopiero wczoraj ku wieczorowi powiedział, dzisiaj tabliczki nie umiał, o Łacińskiem zadaniu nadmienił że ma zadane, dzisiaj powiada że tylko dla tych którzy chcą się nauczyć.—

Nic dość na tem, Emanuś tak dalece był nieznośnym
przymuszając iż Panna Sokolnicka przysłała
po mnie bym go wziął z sobą na dół.
Oto poprawa, której Emanuś tyle kroć mi przyrze-
kał. —

Poziot

Czemu Pan nie dał rózgą — Mt. — Tłomaczył się Emanuś że dlatego
nie grał bo gorsza boli od wczorajszego upadnięcia o którym mi
mówił. Upraszam Pana być samym przed szkołą lub po szkole do
Pana Rozalowskiego (z Emanuelem) i zaradzić się — chociaż ja nie widzę żadnego
upadnięcia — Mt. —
Zamiast francuskiego pisał drugi raz list do Mamy. — Mt
Dzisiaj powiedział mi Pan Muszewski że Emanuś przyniósł napisa-
ną preparacyą kwiogłiskami — i już na pierwszej lekcyi surowo od
niego był upomniany. Oto zaczyna nowego potrzeba — Mówił dalej
że Emanuś musi w domu mało i nieuważnie pisać, który tak nie
kalligraficznie pisze — Mary

Do obiadu pisał list do Mamy 1–2 Obiad.
2–4 szkoła. Podwieczorek. Na jutro: Matematyka —
Niemiecka ma być zadanie. Religia 2 rozdziały z
obrządku i 5te przykazanie. Łacina ½ z szkół na Pan-
[illegible] Łacinę tłumaczył z zadania dosyć
uważnie i przytomnie, i dla tego dobrze. Ma-
ją uczyć gr.t. i religii. — Po herbacie uczył
się religii i gr.t. dalej, ale już śpiący — Później
przetłumaczył [illegible] z łaciny, który ma w pi-
śmie w reszcie o 9½ poszedł spać. —

Vidi Mary

Sobota

24.) Wstał o 6 po ubraniu i modlitwie uczył się lekcyi
po śniadaniu odpowiadał. 8–12. Szkoła —

BIBLIOTH. UNIV. JAGELLONICAE

1-2 Obiad — 2-3 Rysunki — Pod względem czystości ry-
sowania lepiej niż poprzednich lekcyi, ale zawsze
przedmioty na stoliku narysowane wiszą się

Swierzyński

Na poniedziałek: Łacina 25 słów nief. i całe polskie zadanie
kut. pow. — Niem. zadanie — Łacina — polskie dekl. powrot po
pracy rolniczyj opowiad Starzec i wiatry i swemi sło-
wami opisać. grammaty. użycie celowni 25366. —
Przerabiałem Łacinę: Nie nic uważa i dla tego źle.
Ma się nauczyć tłumaczenia tego samego i odpowie-
dzieć Łakowe. po 4 podwieczorek. —
Przetłumaczyłem dalszy ustęp naprzód z Łaciny który
ma wpisać w kajet. —
Do herbaty uczył się lekcyi — po 6 herbata. —
Po herbacie przygotowanie do spowiedzi i przywio-
dłem o ile możności na pamięć Emaniowi powo-
dy do grzechu. —

Vidi: Adam

Niedziela

25.) Rano byliśmy u spowiedzi. —
Po przyjściu z Kościoła zjedliśmy śniadanie po którem Ema-
nio pisał wierne taniństwo — zbiór przez niego niedokładnie
i nieporządnie napisany, podarłem, zostawiwszy w zeszycie
rozdarte kartki, bo Emanio nie chce porządnie pisać i do-
kładnie robić Adam. —
Gymnastyka — odpoczynek. 1-2 obiad.
2-3 uczył się lekcyi. 4-5 w Kościele był ze mną
5. do herbaty słuchałem lekcyi nie umiał dokładnie.
Po herbacie pisał zadanie polskie i uczył się lekcyi o 9½
poszedł spać. —

Vidi: Ad

Poniedziałek

26) Wstał o 6 po ubraniu się i modlitwie odpowiadał drugi raz lekcyę — bynajmniej nie jestem zadowolony chociaż dobrze umiał — bom się nie tego po Emanuelu w tem półroczu spodziewał. — Taka sama nauka jak przed tem — po śniadaniu muzyka — 8-11 szkoła. —

Emanuel nie zrobił zadania niemieckiego, bo nie umiał z niego, nie pisał bowiem na professorce w szkole, dla [illegible] ręki? — . Oto nowe wymówki, bo można było poprosić kollegi; i to nie jednego, a jeśli [illegible] (jak się [illegible]) o przyzwoitości; to mój Kochany trzeba było o tem powiedzieć Panu Nauczycielowi, ~~by~~ i prosić go by z tobą do niego przeszedł. bo [illegible] nie za twemi [illegible], ani dogadzaniami twym skłonnościom, ani też takiemi którzyby za ciebie robili. [illegible] —

Tłumaczyliśmy z pol: i vice versa —

Do obiadu uczył się polskiego i odpowiedział bardzo słabo. — 1-2 obiad — 2-4 szkoła. — Pół godziny jadł podwieczorek. — Nazajutro hist. pow. o [illegible] Niemieckie [illegible] der Pflanzen. Sprüche [illegible] bau der Pflanzen. — Polsk. śniadanie i [illegible] opowiadać. Łacina uczyć się tam: gr. słów więcej oddz. B9 wyr. i odmieniać [illegible]. — Hist. nat. botanika ogólne rozmnażanie roślin. — Do herbaty uczył się historyi z kollegą. — 7-8 herbata — po czem Pan [illegible] poprawił zadanie polskie. Ma zrobić rozbiór z niemieckiego. — Nie mogę Emanuela przyzwyczaić do uczesania [illegible] porządnie [illegible] rano. —

Vidi [illegible]

Wtorek

27.) Wstał po 5tej po modlitwie i ubraniu, uczył się lekcyj i też odpowiadał ale z Łaciny można by być pewniejszym siebie. — Muzyka 8–11 Szkoła. —

11½–12 Francuzkie B. B. B. jeśli nie dam – W

12½–1 Uczył się lekcyj na popołudnie

1–2 Obiad — 2–4 Szkoła. —

Po przyjściu ze szkoły i zjedzeniu podwieczorku Emanio pisał przerabianie arytmetyczne po trzy razy bo nie takowe dla brzydkiego pisma i małych liczb po dwa razy przedartem a przecież Emanio pisze to w dzień w wieczór choćby pisał, to także może pisać dobrze, bo dzisiaj Bogu sądził serce i oczy jego tego roku zdrowe dane Szkoła do 7½. — Na jutro: Matem. geomet. — Łacina gr. tłumaczenia ustęp następny. Niemieck. detto. Ma się uczyć łaciny — odpowiedzieć i wyprzód robić. — Uczył się gr. łaci. robił zbiór. pisał dalej przerabiania arytmet. — Szczególnie przykład arytmetycznego i ten napisał. Pisał listy od Pana Wiśniewskiego do odpisania pożyczone pomodł. spać o 10 god. — Vidi W

Środa.

28.) Wstał przed 6. ubierał się trzy kwadranse: postawał bowiem to przy stoliku od mycia, to przy komodzie, bytem więc przymuszony wołać na Emania! Tak niedomyślnie ubierania opuszcza się Emania! Gram. t. lepiej umiał wczoraj niż też samo dzisiaj. Zbiór niedbale

zrobiony i lekka tylko wyrazów satyrycznie wyrzuconych ani jednego słowa nie umie trybu warunkowego lub oznajmującego oznaczyć. co pochodzi z lekceważenia przedmiotów. Obojętność Emana jest nie do wytrzymania. Po śniadaniu Muzyka. 8-11 Sobota.

Upraszam pana być się nie uwodził delikatnością ani łagodnością. bo tylko przymiotów najwyższych i niezbędnych a przez nas jako środki w wychowaniu jego używane. lekce sobie waży, zatem cokolwiek niedokładnie zrobi. dziś pan jak np. pismo, nad książką trzymaj pan dotąd dopóki się nie nauczy dokładnie; na sznurowaność uważaj pan ściśle. tak przy uczeniu się Emania, jako też i przy jakiejkolwiek jego czynności—. Wszakże uważaj przy herbacie ludzi znamienitych w kraju i obcych wykazywaliśmy mu; a za środek do tej znamienitości przedstawialiśmy własną pracę w młodości tychże mężów. Emanuel postanowił sobie widać być leniwymi dzie= cięciem ojca i matki wielkiego. Emanio nie się nie zastanawia nad zasadami religijnemi już mu wyłożonemi, i dzisiaj wykładanemi; Emanio nie chce brać przykładu z pilności i przyzwoitości swych niektórych współuczniów. Emanio nic sobie nie robi że ma mieć złą klasę z pierwszego półrocza; nakoniec Emanio uparty a upór wyprzedza się tylko rózgą i głodem—

Stani

Gdyby tak codzień Manio uważał, postępy duże by się widzieć —

1–2 Obiad. Na jutro: Łacina dały ćw. ucz. z tłumacz. następny urtyk. — Hist. o Aleksandrze W. do wyprawy Indyj. — Relig. obrząd dalszy urtyk. katechizm detto. — Geometr. wygotować tablice i narysować figur. Niem. [illegible] Dz. Trakt. gr. słowa ucz. należące do koniug. Iej —

Ma robić łacińskie zbiór i dalsze ćwiczenia z łaciń. gr. i narysować. —

Dzisiaj w szkole nie umiał Emanio o formacyi cza-sów, o czem mi powiedział, ale mówiąc się że zapo-mniał — oto taka ciągła historya z Emaniem. —

Powyższy zapis zrobił Pan [illegible] z mego polecenia, bo ja sam byłem u Pana Umiszewskiego i razem widziałem się z nim i pytałem się o Emania — widziałem się także z X. Dzim Janotą i powiedział mi także że Emanio nie umiał [illegible] i dostał publiczną burę i upo-mnienie surowe — Emanio o tem wszystkiem nic nie mówił i nie mówi w domu, tylko ja się muszę pytać o niego profesorów — Kaminiej?

Zapowiedziałem Emaniowi że będę [illegible] ojca by go sam surowo rózgą ukarał — i Emanio zapewne się nie poprawi, i zapewne będzie czekał na to aż biedny ojciec musi sam go karać. Kaminiej? Po [illegible] [illegible] nad figur geometrycznych [illegible] [illegible] nie nie umiał: pierwszy dały mi wiedzieć, a [illegible] [illegible]

przeciw Persom miał Alexander według Curcyusza 700000 pieszych 76000 konnicy 17000 wszystko to fałszywie, a mówi się w drugim wierszu raczej lekcyi. — Uczył się jeszcze wszystko i odpowiedział.
Gramm. łac. stało, jeszcze raz ma odpowiedzieć.
Niem. tłum. dosyć dobrze. Uczył się geometryi —
Poszedł spać przed 10. —

Czwartek. Vidi Adam

Marzec 1855 r.

1.) Wstał przed 6. po modlitwie uczył się lekcyi i tak odpowiadał: historya jeszcze niezadawalniająco. Religii niepewny siebie, tylko powierzchownie. Gr. tł. według mnie niedokładnie. — Muzyka — 8–11 — Szkoła — 11½–12½ francuzki. 1–2 obiad 2–4 szkoła. po 4 podwieczorek. Na jutro: Łacina gr. dalej tłumaczenie z opowiadaniem. — Niem. rozbiór zdania polskie gr. dalej wielbłąd i opowiadanie na pamięć. Łacina: hist. nat. ogólnie o roślinach. —
Ma robić zadanie z geom. na łac. — gram. się nauczyć deklinacyi polskiej. —
Emanio robił ćwiczenie z polskiego na łacińskie i czytał do opowiadania o Wielbłądzie —. Kazałem mu sobie pokazać ćwiczenie, i parę zdań przy sobie zrobić — Nie wie jak się urabia participium praeteriti, i w trzech ~~…~~ zdaniach zatem participium jest part. praesentis — nie uważa na rząd słów w myśli. Zapowiadam Emaniowi że i z tego przedmiotu nie będzie miał promocyi, jeżeli tak mało uwagi i usilności dokładał będzie —. Adamiecz

Emanuel wyprawiał na górze po herbacie wszystkie; także się bałamucił, udawał szaleńca, nie słuchał na robione mu zastrzeżenia, dlatego zamilkł teraz os. —

Po herbacie robił dały zadanie łacińskie przed 9 sporządzić. — Vidi M

Piątek

2.) Wstał przed 6 po modlitwie i ubraniu się śniadanie był na górze i u Papy powiedzieć dobry dzień — potem uczył się historyi naturalnej. —

Dzisiaj ponieważ raz i wspomnim Emanuela ćwiczenia z polskiego na łacińskie tak robił, i tak zrobił, żem go poprawiać musiał. Wyrażenia z niego tu przydaję — u profectam ma znaczyć wyjeżdżając, patrimonium, quum; in Macedoniam ma znaczyć w Macedonii. Cóż dalej w tym ćwiczeniu; kiedy w pierwszem zdaniu było błędów —, cum Persas. ma znaczyć z Persami.

10 — 1. Opowiadał Łacinę z położeniem ale nie miał dobrze porządku słów wiadomości wtenczas ma się więcej takowych dawać. — Historyą naturalny nie odpisał jeszcze z przyczyny dla niedbalstwa. Mówiał odpowiadając dały do obiadu. 1-2 Obiad — 2-4 Robota. —

Po 4 podwieczorek.

Jutro cały dzień rekreacya.

Na poniedziałek: Łacina B. st. ... do końca hist. pow. Alexand. ... do Księgi ... Niem. tłu. ...er Fuchs u der Koch. — Bau der Pflanzen — Łacina polskie toż samo. —

Ma się nauczyć H. nie[?]fos. i słów do tłumaczenia
następnie zrobić rozbiór niemiecki i nauczyć się
historyi powszechnej: —
Emanuel nie odpowiadał gramat. P. a nie umieć teraz —
tłumaczy się że mu nie kazał odpowiadać — dajmy
na to że tak było, to w czym że się Emanuel powi-
nien był nauczyć nie po południu na lekcyę
powinien przecież z partykułami tożsamo z lekcyi. a
dzisiaj była rekreacya trzeba było być pilnym —
innym — powiada że o lekcyi umiał a że nie do
bity wprzódy wyrazów, nie mając wszystkich
nawet tych wyrazów do zrozumienia się —
zakaz ma zostać tylko do 7½. Za umyślnie
wart był nowy kary ale na ten raz ma
to być tylko przestrogą! Nisiod. —
Po herbacie uczył się gramat. P. —
Emanuel wciąż szczęśliwie powtarza Pan mię nie
słuchał i daje mi prosto dowody dobroci swej —
serca — następnie powtarza się o 2g. umiał;
odpowiada więc w przekonaniu się zmyliła, bo
o tem nie umiał jak sam wyznał. —
Okazuje szczęśliwie słowami twarzy — nieboży E-
manuel nie wie jak ma sobie robić dla tego się
mię do tego powinności mej i cierpienie po-
wodują, a wkrótce na jednie marzeniem się
nie zasługuję. Ustanowić się być dla Nisiod.
Po herbacie uczył się gr. P. z powtórzeniem i daty. —
Przed 9 poszedł spać dla tego że był śpiący.

AB. AB. AB. Vidi [illegible]

Sobota

3.) Wstał o 6. po ubraniu się i modlitwie śniadanie. — Ma robić dalej zadania z Łaciny. —

o 12–1 kąpiel. 1–2 Obiad. —

2–3 Rysunki odrysował stoliczek i krzesełko nie źle ale w innych przedmiotach używał linij do zrobienia linii prostej czyniłem mu uwagi iż odrysować liniją prostą za pomocą linii to każde dziecko potrafi, a tu chodzi o narysowanie od ręki i dobrze — Świerzyński

3–4 Muzyka. o 4 Podwieczorek.

Od 4–6 był u Pana Kamieńskiego.

o 6. poszedł na górę, gdzie pozostał do 9 poczem poszedł spać.

Vidi Kam

Niedziela

4.) Wstał po 6. po ubraniu się i modlitwie śniadanie potem był u Papy a następnie poszliśmy do Kościoła. —

Emanuelu!! ogromny nieporządek na oknach, czy chcesz byśmy go za ciebie robili lub tobie usługiwali, a może lokaja do zrobienia go, zawsze potrzebować będziesz, więc sobie go przyjmij — } napisałem umyślnie tak, dużemi głoskami Kamieński

11-12 Gymnastyka. 1-2 Obiad.
Po 2giej słuchałem Emanuela lekcyi pierwszego wy-
razu z gr. t. nie wiedział i zaraz się u ptaszka[?] tłu-
maczył, że sobie zapomniał — Słuchałem 2gi raz
tegoż samego pierwszego wyrazu nie umie, bo mu te jak
powiada, trudne, ale był cały dzień wczorajszy wolny.
powiada dalej że się zaląkł, ale przecie to nie być
może? Ledwie za 3 razy dobrze. Tłumaczenie
łacińskie i niemieckie i historyi dobrze. Ale
za takie niedbalstwa tj. że się dokładniej i wcześniej
nie przygotował lekcyi ma tylko do 8 porobić w
lica!.

Nizioł

Powrócił późniéj, ponieważ u Pani Tomkowicz
zostawił kalosze, a zatem dla tego że błoto
i deszcz padał pozwoliłem zatrzymać się
i przyjechać do domu. Muszę jednak nad-
mienić, że zapominanie podobne nie po-
winno było mieć miejsca. — Uczył
się gr. łacińskiej — po 10 poszedł spać.

Vid: M.

Poniedziałek

(5.) Wstał o 6. po modlitwie uczył się lekcyi i od-
powiadał gr. t. wszystkiemi sobie rozłożonemi[?]
śniadanie — Muzyka — 8-11 Szkoła.
Po przyjściu ze szkoły pytałem Emanuela odczytania słów łacińskich
i polskie oba przedmioty na popołudnie — do godziny 12½ — o tej go-
dzinie chciałem go słuchać ale jeszcze nie umiał. —
Odpowiedział deklamacyą celującą! — opowiadanie
bardzo pochwalił[?]. — Gram: trzeba dokładniej. —
1-2 Obiad. 2-3 francuskie. b. dobrze było chwała
Bogu.

3–5 Szkoła — Podwieczorek. Lekcye: hist. p. do podziału Macedonii. Niemiecki Tordinches u. Stimmlisches Lohn — Junge Gute i Abend u. Bau der Pflanzen. — Polskie: gr. do końca do czytania i nie dekl. toż samo Łacina gr. odi. odmieniać rzecz. toż samo. hist. nat. o korzeniu do przejrz. —
Ma robić rozbiór rzeczy. uczy się słowa odi. 6½ — 7½ herbata potem zaczął się uczyć historyi, ale spał ciągle nad nią, także gram. T. którą odpowiadał i nie umiał, nie mogąc się porozumieć z Emanuelem, bo go ... mocno ... i ... się stałem ... przed spać o 8¾. Vidi M.

Wtorek

6.) Wstał przed 6. po pacierzu, odczytał lekcye i też odpowiedział, hist. p. dobrze — przerobił też niemieckie ale nie pamięta znaczenia wyrazów. — Śniadanie — Muzyka — 8–11 Szkoła. —
Po powrocie ma się z Emanuelem uczyć gr. łacińskiej i hist. nat. a jeśli zbędzie co czasu ma robić naprzód ćwiczenia łacińsk.
11–1 Uczył się lekcyj. — 1–2¼ Obiad.
Słuchałem lekcyj: hist. naturalnej zupełnie nie umie powtórnie odpowiadał ale ani śladu pilności — słowa ułożone u niego się mnie nie przychodzą. — Nie umie jak na innych pleciem formuje czasy. —
Do Emania znowu nic nie przemawia, nawet upomnienie na ojca i na matkę, nic się nie uczy. Będziem zmuszeni ... innym upominać znowu — Damięcki

3/5 Sobota – Podwieczorek. Lekcye na jutro: Geometrya fig 28–31. – Zaw. zadanie do polskie. do tłum: pod spod. – Niemieckie tości samo. –

Ma robić zadania.

Robił zadanie polskie ale nie skończył, bo przyjechany Pan Korzubski examinował Emania jego chrypkę: i zadecydował 1° lekarstwo brać co godzinę po łyżce stołowej tak by dziś jeszcze trzy razy wziąść go mógł –

2° Na noc przyłożyć na gardło szmatkę zmazaną w ciepłej wodzie i obwiązać też gardło z tą szmatką rzemieniem

3° Na noc także napić się ma Lipowego Kwiatu – Na wieczór dziś ma pić herbatę z mlekiem, na śniadanie jutro poprzedzone paroma łyżkami co godzina lekarstwem może jeść swoję kawę. – Do szkoły ma iść (: Wszakże obiecał Pan Korzubowski że jutro przed 8 rano będzie:) Ma

po herbacie dokończył zadania polskiego a poprawiania pisać nie czysto do 9 potem zaczął robić zadanie Łacińskie podczas tego narzekał na wielki ból głowy, mówiąc że nie skończy nigdy – przed spać po 9½ brał lekarstwo przed 10 a przed god 11 pił ślaz i obłożyłem mu szyję chustką i spać. Vidi ...

Środa

7.) Wstał o 6 ubierał się dość prawie, a więc że nie umie jeszcze lekcyi do szkoły, ćwiczenia tak nie zrobił, iść po śniadaniu – to wszystko na Emania nie robi żadnego wrażenia, tak dalece się nie obejdzie.

Nie było muzyki, bo miał się uczyć i odpowiadać lekcye.
Uczył się geometryi przeszło pół godziny, a nie umie
tego twierdzenia nawet zacząć. Emanuel niemożliwy
nic się nie uczy, ~~albo się~~ bawi się patenkami, ogląda
się na wszystkie strony, a przy lekcyi udaje nie-
winnego.—
Ponieważ Emanuel jak tylko zostanie teraz choćby na zabłoni
mały palca, to sobie wystawia okropną chorobę lub ją sobie
wystawia takie że się w czasie niej nic nie uczy; przeto upraszam
Pana Nizioła by prosił wszystkich dzieci mających Nau-
czycieli w klasie lekcyi o ~~ich~~ wyprawianiu Emanuela— Stan
Dalej jeszcze notuję wyrazy Emanuela dowodzące jego lekceważe-
nia nawet zagrożeń które by dziecku wyłącznej szlachet-
szlachetnemu były silnym bodźcem do poprawy. Pan Ni-
zioł mówił mu, że jeśli się Emanuel nie będzie uczył, to
będzie prosił, by w gabinecie osobnym był ukaranym.
Emanuel na to odpowiedział, że tam choć zawołają, tem-
komu wskórze za naukę nie dają—. Zatem widać potrzeba
będzie Emanuelowi choć trzy razy lub więcej na dzień w do-
mu dawać rózgi; a do gabinetu nie będzie wysłany i tam
dziś się uczył.— Co też będę robił; i zapowiadam zawcza-
su że oczekiwam cierpliwie znowu poprawy, ale niedługo i
odwracawszy się do tego zapisu i innych go uprzedzają-
cych, karał będę sam dzień za naukę i niechęć do niej
nawet więcej jak trzy razy. ~~Stanowczy~~. i to w przy-
tomności ojca lub w jego nieobecności: ~~St~~

Po powrocie ze szkoły ma robić ćwiczenie z polskiego na łacińskie.
dopóki nie wrócę z góry. –
Emanio przez pół godziny robił zeszyt i liniował go na ćwiczenie
we, i poliniował szeroko, iżby na poprawki mające między
liniami zostawić ;/. Mówił że nie ma nigdy rekreacyi; odpo
wiedziałem mu na to; „bo jej nie chcesz mieć; bo nie nigdy do
kładnie i w swoim czasie nie robisz, zatem rekreacyi nie masz."

Tłumaczył Manio z francuz. prozy z pośl.: od
mieniał słowo Lire – dosyć dobrze lekcya poz
1–2 Obiad. 2–3 Francuskie. Lekcyi na jutro.
Łacina gr. taż sama [illegible] dalej [illegible]. hist. pocz.
toż samo. Relig. 6 przykazanie; obrzędy ~~[illegible]~~
~~Niem. D.~~ Sukiedni – Geomet. 1 figura dalej. Niem.
gr. st. [illegible]
Ma robić ćwiczenie łacińskie – i nauczyć się wszystkich lekcyj. – Herbata do 7½ potem poprawiłem
zadane łacińskie, ma je przepisać na czysto. –
Przed poprawianiem przez pana Kiriota ćwiczenia które Emanio
robił, przeczytałem je sam; ale czytając je nie mogłem go
przeczytać bo tak głoski popisane że nie można przeczytać, tak
wyrazy poprzekręcane, a żadnej uwagi na zasady, tak
że nie można poprawić tylko całe ćwiczenie. Widocznie
Pan Kiriot musi z nim na nowo robić i pisać; otóż to
poprawa na drugi półarkusz, otóż stąd wzięło czasu na
zabawy z tych rekreacyj. – Adam inny
Ćwiczenie to było dyktowane po polsku (do zrobienia w do-
mu) w klasie przez obcego; jak jest tam w klasie
napisane, to aż zgroza. – Adam

Emanuś śmieszkami odpowiadał na zapytania czesnie [illegible] napisane signifikatye, nie mogę dojść [illegible] profesor podyktował, bo prawie wszystko jest w szkole podane ale Emanuś wszystko poprzekręcał!

Poprawiałem [illegible] zadanie, to blisko godzinę — które gdyby Emanuś uważał i tylko same sygnifikatye dobrze podpisywał, byłoby dobrze prawie zrobione a mnie oszczędziłoby mozolnej i burzliwej pracy bardzo wiele i dla niego byłaby ta praca bardzo pożyteczną! — Odpisywał go do 10 kładzie się uczyć lekcyj na jutro. — Vidi [illegible]

Czwartek

8.) Wstał o 6 po pacierzu i ubraniu się odpowiadał [illegible] i nie umiał, za drugą razą cokolwiek lepiej ale wyrazów brak. Religia dobrze ale Katechizm źle bo nie umie wypowiedzieć porządnie myśli dlatego że jej się nie nauczył i nie spamiętał. —

Śniadanie — Muzyka — 8–11 szkoła. —

Po przyjściu ze szkoły miał powtarzać gram[atykę] niemieckiego metryką. —

Emanuś nie umie podłożyć twierdzenia z kilku wyrazów złożonego, którego się od godziny uczy. — Polecam by go się pracą uczył przecież oczyma po kajecie i w tej chwili powiada że umie, pytam — nie umie, łzy z trzęsłami trapiony z bokami, nie jestże to umyślna niechęć? —

Uczył się gr[amatyki] niem[ieckiej], ale nie mógł się przeczytać bo źle w szkole popisał, jakie się ma uczyć! —

1–2 Obiad. 2–3 francuskie: Czytanie i tłumaczenie dosyć dobrze.

3–5 szkoła — podwieczorek.

Lekcye szkolne Łacina tłu. do końca strony. Niem. słów-
nie zdań — Polskie gr. do wyższ. biersztka dekl. i [illegible]
gospodarstwo Starowstka, opowiadanie i gwiazda
ptaków — Łacina hist. nat. z powtórz. do [illegible] I. —
Ma się uczyć deklamacyi słowek do tłumaczenia
historyi naturalnej — wreszcie wszystkich lekcyj. —
6½ 7¾ herbata po herbacie uczył się lekcyj jeszcze
[illegible] ale po 8 spał nad książką, pomimo bu-
dzenia go był przyszły i o 9 poszedł spać. —

Vidi Mam

Piątek

9. Wstał przed 6 po modlitwie uczył się lekcyj, odpo-
wiedział dekl. polskie dobrze, tłum. łac. dobrze,
słówka dobrze, gr. polska słabo. Śniadanie
Muzyka. 8–11 szkoła. —
11½–1 Uczył się ale niedbale lekcyj. historyi
nat. odpowiedział bardzo niedokładnie i
tylko powtarzał za mną — Łaciny drugi
raz nie mogłem słuchać, czego przyczyną był E-
manuś dał bowiem na siebie po kilka razy
wołać i mimo tego nie uczył się, ale tylko
zbywał. —— 1–2 obiad. potem francuskie.

Zapomniawszy o lekcyj Emanuela przyszłam
późno, tak, żeśmy tylko czytać z tłumaczeniem
mogli — czytał dobrze.
Emanuś już jest widać więcej niż panem, bo śmie
starszemu od siebie rozkazywać tonem
imponującym i natarczywym, wtedy, kiedy mu
ten starszy dobrze radzi tym wyrazem „Cicho." —

Mamin

3-5 Sobota — powiedział — Arytmetyka ma być o
regule taryfikowanej — Niemiecki spisanie — Kate-
chizm ten sam, obrządy Sto Bożego Ciała — do w
niebowstąpienia — Łacina gr. dobrze stem. postawę
skromniej a posłuszego. —
Ma się mazurze stawił Tan. n. gram. i Rh. mazur.
i religii. —
Zawsze Emanuelowi radzimy by się uczył głośno, bo przez
takie uczenie nadzwyczajnie się prędko można nauczyć i
pamiętać na zawsze, przecież nie chce słuchać, i podpart-
szy głowę rękami patrzy tylko w książkę; patrzenie
takie zowie uczeniem się, gdy tym czasem patrząc
w książkę można mimowolnie o czym innym myśleć,
a więc nic uczyć się — i potem, kto się tak nad książ-
ką zagapia, nabiera fałszywego przekonania o ucze-
niu się, nabiera niechęci do nauki, i nudzi sobą. bo
wszystko w skutek niepostępowania za radami na-
szemi w Emanii głęboko zakorzenione. — Niemiecki
Przypominam jutro w klassie pisanie wyraźne i piękne-
Od 6½ – 8¾ kobaka — pomimo odpowiedział
klem tac. dobrze, Arytka dobrze
Religia dopiero ale ma jej się jeszcze
nauczyć — jeszcze mu przyjść spać.
Vidi M.

Sobota

10. Emanuel wczoraj powiedział: Pan mi się
uczyć każe, a mnie się spać chce!
Wstał przed 6, po modlitwie uczył się lekcyj
odpowiedział gr. t. dobrze, Religię dobrze —

Śniadanie — Muzyka — 8–12 Szkoła —
1–2 Obiad.
2–3 Rysunki rysował powtórnie te same figury
małe które już dawniej był rysował — pod względem
czystości rysowania znacznie lepiej niż dawniej, tylko
w proporcyonalności się myli ręka jedna chuda a długa
zdaje mi się iż Emanio gdyby chciał, toby potrafił je-
szcze lepiej zrobić — Świerzyński

Od 4ej do herbaty uczył się słów nieforemnych łacińskich
historyi rzymskiej, deklamacyi polskiej, i słówek łacińskich
z wierszem. —
Po herbacie był u Cioci, gdzie się nie zachowy-
wał tak jak na ucznia przystoi; powrócił
po 9. prawie do 10 bawił się i niechciało
mu się spać, a przy nauce to już o 8 zasypia —
Vidi Maz

Niedziela

11) Wstał o 6tej po modlitwie zamiast się uczyć (com
mu przypominał) wolał się bawić robieniem
niepotrzebnych kwiatków. — Śniadanie
7½ — 9 w kościele. — Vidi Maz
Emanio nie chce być prowadzonym, ani się sam prowadzi
z godnością jaka uczniowi przystoi; z wolnością rozsą=
dną człowieczeństwa, ale tylko z fantazyjną, zwierzęcą; bo
w niczem nie idzie za radami swych przyjaciół nauczy=
cieli i gardzi niemi. — Czemu pan dobrze rąk jego roz=
ga bić rozsądku; kiedy robią to, co pan nie każe. — Maz
Znowu nieporządki na oknach pochodzące z osym=
ności Emania — M.

Po przyjściu z kościoła odpisywał z jakiejś kartki pobaz-
granych ćwiczeń łacińskie, poprawione w szkole — Po-
wiedział, że ma dużo wyrobień arytmetycznych naczy-
sto odpisywać; a jedno z nich tak jest napisane przez
niego w Klassie, że on sam przeczytać się nie może, i
udawał się o pomoc do Arytmetyki Mocnika. —
Od 11ej Gimnastyka — Po czym pisał zadanie do —
1-2 Obiad — 2-3 był na górze.
Lekcye na jutro: Łacina: gr. str. 93. tłu. do Mon'a stany-
stał-pow. pierwiastkowe dzieje do Numitora — Niemie:
Abend, Glück. — Łacina zadanie — Polskie Matka i dzieje
napisanie gr. tak samo. —
Odpowiedział: gr. P. słabo — Dekl. pol: dobrze — stowkład.
nie bez błędu — Poprawiając i przerabiając tłumaczenie
okazała się niedokładność Emana w wypraco-
waniu, opuszczał bowiem całe zdania, nie-
chcę go mieć w podejrzeniu, ale mam do tego
szczere powody! Historyi pow.
pierwsze nie umie. —
Emanio płakał nad robieniem zadania, dla
tego że na górze dzieci się bawią a on także
pierwsze wolne od nich dziecko pracował najwię-
jakże to poprawia Emana! Albo dziecinny
zabawy, pragnie porzucić przy których prac,
~~Emanio zapomniał się przy herbacie — niestosow-~~
~~nie wczoraj wypił tylko śmietankę i przyle-~~
wał ją dwa razy do herbaty — mimo tego zamierzam
przypominał że już dosyć tym bardziej że
wczoraj nie pijał ze śmietanką herbaty, a
między nie pijał

N.B. Widziałem

Emanuel mi na to: że od tej chwili będzie
pilny ze [illegible]! Potem brat za wiele
mazał i to do wielka — gdym mu wzbraniał
odpowiedział: że tak wszyscy jedzą! a gdym
mu odsunął masło — on jeszcze nabierał
Oto mają przyjemność z Emanuelem, a tego
najlepiej poznać można jak Emanuel słucha rad
a nawet rozkazów starszych — słucha on tylko
wtedy, kiedy musi, ale nie ma przekonania
że to trzeba zawsze słuchać. Jednem sło-
wem Emanuel jest dzieckiem nieznośnym.
bo w przeciwnym razie nie czekałby, aż mu
z pod nosa odsuną przysmaki — których
mu jeść dla tego tylko wzbraniają, że mu są
szkodliwe! Wolałbym z Emanuelem cały
tydzień nad nauką pracować, niż jeden
wieczór gdziekolwiek z nim zostawać. —
Robił najprzód zadanie 7. do 9. — Vidi Mam

Poniedziałek

12.) Wstał o 6 po modlitwie przerabiał nie-
mieckie — śniadanie — Muzyka —
8–11 szkoła. — Po powrocie ma się do-
uczyć historyę. i robić dalej [illegible]

Nie uwodzi się Pan Niziol żadną delikatnością, której Emanuel
mu nie ma, ale w podobnym razie jeśli to w domu, niech sobie
Pan herbatę zniesie na dół i sprowadzi Emanuela na dół. jeże-
li zaśby to gdzie indziej było, wyjdź Pan z Emanuelem nie uważa-
jąc na niczyje przedstawienia. Pan Moszyński zaraz a Emanuel
nie w wielkiej dozie zaufania będą Panu wdzięczni. Ni-

Język fran. Odmieniał słówka na piśmie — Ślimaczył. I dobrze.

3–5 szkoła. — Podwieczorek. Lekcye na jutro:
hist. pr. do królów — Niem. Adler u. [illegible]
naspamięć dwa [illegible] — Polityki dekla-
Łacina: do końca zadanie, polska gr. d. do 3 kl.
Nat. hist. do liścia —
deklamacyi niemieckiej, historya obie, stanow-
ka: gr. d. do nauczenia się. — (wszystkie więcej deklam. Niem.)
Po herbacie uczył się lekcyj które zaraz odpowiadał. —
Przerabiałem łacinę i niemieckie — Bardzo był spo-
czynny a raczej, poszedł spać o 9. — Vidi M

Wtorek

13) Wstał o 5½ długo się ubierał — po modlitwie uczył
się lekcyj. — odpowiedział historyę dobrze. Niemieckie
słówek doskonale umiał; Niem. dobrze. ~~[illegible]~~
powiedział — Muzyka — 8–11 szkoła —
Po powrocie ma się uczyć gr. d. Stanowk. Niemiec.
i historyi naturalnej. —
Po powrocie ze szkoły uczył się historyi naturalnej. —
Emanuel niespokojny a do tego niewierny przy lekcy-
ani dwie [illegible] z mego tłumaczenia. —
Lekcya francuzka odbyła się d. dobrze
Emanuel nie umiał wstępnie z tej lekcyi dzisiaj
d. który go prawie mogę przymusić by
tę ze mną przerobił. Emanuel rzadko
się zachowuje i obojętniejsze. —
3–5 szkoła — Podwieczorek — Lekcye na ju-
tro: geometr. z powt. I tablica z 2giej 3 figury.
Niemieckie Adler u. Kruge des [illegible] —
Łacina gr. do IV klasy Niem. do końca strony.

Ma zrobić rozbiór do Kriege der Amazonen — zada-
nia łac. dokończyć — gr. uczy się na uczyć a oraz geometryę

Muszę tu nadmienić że Emanuś powiedział mi
że dziś z łaciny dosyć dobrze umiał, co u Profe-
sora i w świadectwie odpowiada trzeciej albo naj-
by oceniając mierny odpowiada. —

Po śniadaniu zaraz z własnej chęci robił zadanie
arytmetyczne — później zadanie łacińskie i uczył
się grammatyki. Po 9 poszedł spać. —
Przypomniałem Emanuelowi że odtąd będą w dzien-
niku pisał, czy mówił ze mną po niemiecku.

Środa

Vidi M...

14) Wstał przed 6 po modlitwie uczył się lekcyj —
przerabiałem łacinę, niemieckie i geometryę.
odpowiadał gr. l. b. słabo — powtórka łac. dobrze. Słów-
ka niemieckie dobrze geometrya —
śniadanie — Muzyka — 8-11 Szkoła.
Przedarłem Emanuelowi rozbiór niemiecki, bo patrzy-
wszy popisał znaczenia wyrazów, co stąd pochodzi że
nie patrzy do słownika ale pisze jak mu się zdaje. —
Po przyjściu ze szkoły miał pisać ćwiczenia arytmetyczne —
Obiad. 1-2 — 2-3 francuzkie. Tłumaczenie z fran-
cuzkiego vice versa — odmienianie słów na ustnie dobrze.
Bardzo mi miło, że Emanuś usłuchał głosu sumienia
i poszedł za radą prawdziwie przyjacielską i troskliwą
bo pokonał swego najgłówniejszego przeciwnika tj. zgu-
bną dumę i upór patrzyj — pokornym dzieciom P.
Bóg pobłogosławi. —

Nazio

Lekcye na jutro: Łacina gr. 15 ft. Uman. do końca. Listy P. Nowosi. Nauka pamięciow. — Obrzędy do końca — Geom. 2 fig. Niem. gr. dalej. —

Nauczyć się gdy tl. listy p. Nowak P. i jeżeli można zrobić co naprzód staniemy. — Najprzód ras list napisać —

Po 6 pójdziemy do Pani Lubiszewskiej —

O 10 pójdziemy spać. — Vidi M.

Czwartek

15.) Wstał o 5½ po modlitwie uczył się lekcyj. Studentom gr. t. dosyć dobrze. Uumaczenia t. dobrze. — Nauka stała. — Obrzędy d. dobrze — Śniadanie — Muzyka 8 — 11 Szkoła. Po powrocie uczę się uczyć geomet. i robić zadania geomet. i arytmety. —

Po przyjściu ze szkoły powiedział Emanio że ma się uczyć na pamięć twierdzeń geometrycznych, pokazałem mu więc zanim przyjdzie od Maryni twierdzeń tych się nauczyć. —

Przerobiłem geometryę ale tylko tyle ile się mógłem doczytać z Kajecika Emanuela, pisze bowiem bardzo nie wyraźnie. —

Lekcye. Łacina Uman. też samo — Nowe ... do L. Niemieckie zdania w Uman. — potem o użyciu Obtarcia i narzędziu — de Klaudya też samo i opowiadania. — Łacina nie wiadomo i ... nalewał. o liście do układu liści. —

1-2 Obiad. 2-3 francuzkie.

Lekcya francuzka dosyć dobrze

3-5 Szkoła — Podwieczorek — Potem uczę się uczyć lekcyj szkolnych na jutro —

Emanuel lernte bis zum ersten, vom ersten weiter schrieb er das Correctum
aber sehr unordentlich und endlich lernte er Wörter. — Ich wollte ihn
hören, aber er konnte weder [illegible] noch nicht. —
Lateinische Declination [illegible], polnische Erzählung schlecht, die latei-
nischen Wörter kennt er. — Lateinische Grammatik und polnische [illegible]
[illegible] gearbeitet. Er war schläfrig. —
8 ¾ [illegible] — Vidi M.

Freitag

16.) Um 6 ist Emanuel aufgestanden, nach dem Gebete und dem Anziehen, hab ich ihm anbefohlen die gestrigen Gegenstände und besonders diese denen er noch nicht mächtig war, noch einmal zu wiederholen, und mir eben dieselben vorgetragen, worin er folgende Mängel begangen: aus der lateinischen Gr. hatte er keine deutliche Kenntniß, so daß ich mich gezwungen sah ihm dieselben zu lernen — die polnische Gr. hab ich ihm erklärt und dadurch [illegible] gelernt. — die Erzählung von der Nachtigal ist lückenhaft und oberflächlich, — die lateinischen Wörter hat er vollkommen gut. — Frühstück — Musik — 8–11 bleibt er in der Schule — Nach dem Frühstück soll er die Schulgegenstände durchsehen, und wenn es noch Zeit übrig bleibt wäre es sehr wünschenswerth, daß er die mathematischen Aufgaben vorarbeitete. —

Upraszam Pana Nizioła aby swoje uwagi w Dzienniku odnoszące się do zachowania się Emanuela i nauk jego, jako też wykładanie przedmiotów i o nich [illegible] językami, polskim, niemieckim i łacińskim wymie-niając pisał. Kamiński —

Von 11½ [illegible] die Naturgeschichte.—

Ponieważ Emanuel nie umiał z grammatyki łacińskiej o formacyi czasowników
stanowi zasadę do tłumaczenia i robienia ćwiczeń, a o czem nie tylko
ja przeszłego roku, ale i Pan Heriot i Hausmann w klassie wykła-
daliśmy, przeto miał się pozostać w klassie dla nauczenia się tychże
czasów i miał nie przyjść na obiad. Zagodnie nauczycielka i
porównani pana Ulriszewskiego, powtarzyły jeszcze Emanuelowi, a
nawet Pan Ulriszewski pokazywał Emanuelowi na tablicy jak
się ma uczyć tej formacyi; zachęcał do nauki — wspominał o
zbiór — obiecał się że Emanuel tłumaczy się często zapominan-
niem w przyszłości [illegible] — Ach gdyby to było z Emanuelem,
kiedyby powiedział o nim —? Maminicz

Gewöhnlich [illegible] der Unterrichts der Naturgeschichte
hat und der Bedienten zum Mittagessen eingela-
den, woraus folgt daß ich dem Emanuel [illegible]
nicht eine Stunde [illegible].—

1–2 Mittagessen. 2–3 französische Sprache.—

Lekcya fran: dosyć dobrze.

3–5 in der Schule — Abendbrod. — Schulangelegenheiten
auf Morgen. — Mathematik: Aufgabe
und Exempel dabei — Deutsche Aufgabe zu ma-
chen. — Lateinische Sprache Aufgabe und dann Lat-
ein ~~Lateinische~~, Grammatik bis inchoativa nomi-
nalia. — Emanuel hat zwar ~~[illegible]~~ ziemlich
[illegible] alle Aufgaben — die Qualität zum La-
teinischen — das Übrige werde ich später ver-
bessern.—

Er schrieb bis zum 6¼ die deutsche Aufgabe. Ihm

Post coenam circa ~~octavam~~ septimam horam perduxit
ad finem exercitium germanicum, postea elaborandum ei

est exercitium matematicum —
Ich habe die deutsche Aufgabe selbst gemacht, denn ich konnte und dann noch Emanuel gemacht hat nichts verstehen und habe folglich verbessern. Die mathematische Aufgabe hat ich abermals verbessert, daß Alles muß er ... abschreiben. — Bis 10½ hat er geschrieben und noch nicht geendigt, sein Schreiben ist unordentlich und häßlich. — Vidi M.

pamiętać mam o tem

Dienstag

17. Ist gegen 6 aufgestanden nach dem Gebet machten wir die mathematische Aufgabe. Wenn wird er ... Emanuel ich ... die Musik und Man... gab dem Zeit hatte er nicht. — Emanuel geht in die Schule ohne etwas zu können, ich dagegen hatte keine Zeit mit ihm die Schulgegenstände vorarbeiten, da ich gestern Abend u heute Morgen mit Verbesserungen der Aufgaben beschäftigt war. — 8-12 Schule. —
12 Mittagessen — 2-3 Zeichnen. —

pamiętać mam o tem

Rysować figury dwie po raz drugi — pod względem czystości linii lepiej — ale w proporcyonalności zawsze błędy —
Zwierzynski

Die Schulgegenstände auf Montag: Lateinische Sprache: Gramat. alles zu wiederholen bis die IV Conjugation. aus Übersetzung Geschichte bis ... Tullius —

Acht. Die deutschen Zeichen derselben zum Uebersetzen-
Latein. Polnisches Gespräch vom Gebrauche des Akkusativ dieselben Deklamation.—
Ich hab ihn übersetzen die Deklinationen zu erkennen.—
Polnische Grammatik sehr schwierig. er soll auch lernen. Die Aufsatz geschrieben gut.—
Dzisiaj Emanio nie poszedł dlatego do Loni, by częściej mógł do niej chodzić, czego serdecznie pragniemy; i co być może, byle Emanio uczył się lekcyj lub ćwiczenia swoje nie zajmując się innemi robotami, jak np. potłuczeniem zaciny, myśleniem o czem innym, zagapieniem się, bawieniem się palcami, piórkiem, scyzorykiem, książką lub czemkolwiek bądź — Mama
Nach dem Thee ~~gran~~ wurde er den gel. gr.- später wurde die lateinischen Wörter, diese alle aber ist keinen Schilling werth. Nach 9 ging er schlafen.

Vidi M.

Donnerstag.

(18.) Emanio ist am Vormittage bei dem Minister bis dem Mittag auf 7 gleich darauf Frühstück. später wurde die latein. Grammatik.—
$7\frac{3}{4}$ – 9. Zeichen- hernach wurde er. die unregelmäßigen Zeitwörter der dritten Conjugation.— potem Gimnastyka i Fechtunek.— Na loteryją zaś do Loni wtedy tylko może Emanio iść jeżeli pan uzna że * na jutro dokładnie wszystko umie. + wszystko napisał jak rozbiór ćwiczenia, etc.
Mama

1-2 Mittagessen 2: Antwortete mir die Lektionen die lat. gr. konnte er noch nicht. Aus dem lat. ins polnische gut, aber aus dem pol. ins lat. noch nicht vollkommen — Geschichte einen Teil zu läufig —

Emanuel streitet mit mir über die Bedeutung der deutschen Wörter wenn er nicht weis was es polnisch heisst, dann sagt er dass sie so in der Schule übersetzten wie z. B. rücken heisst bei ihm v podziele Mittelalter soll nach ihm unserem "Srodek" a entsprechen — Daraus ersieht man leicht wie Emanuel hartnäckig u trotzig ist —

Die deutsche Übersetzung ist keineswegs richtig. —

Die lat. gr. antwortete zum zweiten Mahle zwar nicht ganz vollkommen aber wenigstens hinreichend. — Vom 5 bis 10 war bei der Tante —

Vida Marz

Montag.

19.) Er stund gegen 6 auf — nach dem Gebett wiederholte die Schulgegenstände — Musik —

8-11 Schule. —

Nach der Zurückkunft aus der Klasse mahnt ich ihn wenigstens zehnmal zum Lernen aufmuntern, er dagegen hielt meine Ermahnungen für nichts denn er spielte fortwährend. — V. M.

1-2 Mittagessen 2-3 französische Sprache:

Streszczenie z gramatyki polskiej: i przecinanie
dobrze.

3-5 Schule. Hernach Abendbrod. —

Schulgegenstände auf Morgen: Geschichte bis zu den Consulen. — Deutsch das selbe — Polnisch gr. vom Gebrauch des Beifalls — Lateinische Konjugation ½ Seite — zum übersetzen, gr. dieselbe — Naturg. von den Blättern. —

Ich habe dem Emanuel das lat. Stück übersetzt welches er später schriftlich verfassen soll. — Die Analize aus Latein. u. deut. Sprache hat noch zu vollständigen —

NB. Ich muss hier bemerken dass Emanuel ~~nicht~~ seit Krankheit zu sich~~en~~ nimmt, denn er nimmt die feine Sommerstiefel ohne Kalesche in die Schule und wenn ihm der Bediente diese Bemerkung macht, so murrt er und zürnt auf ihm! Emanuel ist tadelnswerth —

6¼ Abendessen. — A. Sehr schön A.

NB. Herr Professor Unichowski war im Begriffe unseren lieben Emanuel im Kerker zu versperren, der Unordentlichkeit in den Schreibbüchern wegen, und weil er ausserdem den Satz der lateinischen Aufgabe nicht verbessert hat. —

A

Nach dem Thee machte er Analize aus dem Latein war aber sehr schläfrig, weshalb liess ich ihm die Geschichte u. pol. Gr. Reiner. — vor 9 ging er schlafen

Dienstag

20.) Um 5½ ist er aufgestanden nach dem Gebett widerholte u. antwortete die Schulgegenstände Allgemeine Geschichte gut nur Daten nicht ganz sicher — in der pol. Gr. wenig bewandert. — Frühstück 7½ — 11 in der Schule. — Nach der Rückkehr soll er die lat. Uebersetzg vollständiger — die lat. Gr. erlernen. —

Er schreibt lateinische Aufgaben aber unordentlich, deswegen müßte ich sie zerreißen; [illegible] auch die [illegible].

Ich hab ihm doch einmal die Uebersetzung zerrissen —

Französische Sprache war heute nicht. —

3–5 Schule. Abendbrod.

Latein dasselbe — Geometrie von No 8 – 12. fig.

Deutsch dasselbe. —

Er hat Gr. lat. analize, deutsche Übersetzg u. Geometrie zum Erlernen. —

Nach dem Thee lernte die übrigen Schulgegenstände u. Geschichte im voraus. — Gegen 9 ging schlafen.

Vidi — A.

Mitwoch

21.) Um 5½ ist Emanuel aufgestanden, nach Gebett widerholte die Lektionen u. antwortete dieselben die lat. Gr. unvollkommen, weshalb ich ihn mit dem Ruthe gedroht. Die geométrie habe ich corrigirt — die lat. Übersetzg ziemlich gut. —

Frühstück — Musik — 8–11 Schule. —

Diese Drohung werden Sie erfüllen. A

1–2 Mittagessen. 2–3 französische Sprache

BIBLIOTH. UNIV. JAGELLONICAE

Tłumaczył z fran: na polskie i przeciwnie —

Auf Morgen: Latein: gr. dyon.. 8 Wörter z uwagą — dieselbe Uebersetzg — Geschichte Alles vom Königen — Ceremonien vom Taufen — Geomet. I Figur. Deutsch gr. zum Diktiren. —
Er hat alle Lektionen zum Erlernen, später die Analyse zum Latein zu machen! —

Wenn Emanio alle Schulgegenstände vor Christ vollkommen gut antwortet, so wird er Abends zur Tante nicht gehen können. —

Um 4- Abendbrod. —

Emanio muß 4. schreib Latein: Analysen — und [illegible] ~~Deutsch~~ Lateinischen Grammatik

Byli dzisiaj u Emania dwaj jego kolledzy, którzy powiedzieli że już wszystko na jutro mają zrobione, a nawet ćwiczenie polskie napisali; prosili tylko Emania o pożyczenie historyi powszechnej — Pisze to dlatego aby Emaniowi wykazać jego marudzenie i umiłanie się i nudzenie się przy nauce — i samą naukę — gdy tym czasem często można wyjść na spacer lub zerwanie się przyzwoite. Czego serdecznie pragniemy — Napisałam po polsku by Emanio dobrze zrozumiał, co napisano a nie mówił że nie rozumie jak po niemiecku jest co napisane. — Ida. —

Um 5te wollte Emanio mir die Schulgegenstände antworten, aber wollte ich ihn nicht hören — Er ~~soll~~ hat soll den Brief zur Mutter schreiben. —
Nach der Lecture antworte mir: genau: ziemlich gut. mit der Geschichte ist er fertig — die Medizin angen hat er eingenommen. Erfüllt um die Nachte bezahlen zu können. —

7-9 war bei der Tante. Von 9-10 wiederholte die Geschichte — um 10 ging schlafen. —
Vidi [illegible]

Donnerstag.

22) Er stand um 5½ auf, nach dem Gebete wiederholte die Lektionen, antwortete Religion ziemlich gut. Ich habe den lat. Aufsatz zum voraus übersetzt, welchen er nach der Zurückkehr von der Schule ins polnische übersetzen wollte, wenn er die Gegenstände schon erlernt hat. — Frühstück — Musik — 8–11 Schule. —

Er wird Spaziergehen können bis zum 12½.

[illegible] przyjemny [illegible] przyjemnym [illegible] Emanuel, w której poznać można było całą duszę jego, nie nie działo się. nie ma duszy przyjmować, spamiętać, że trudno sobie wyobrazić co przedniego. [illegible]

1–2 Mittagsessen. 2–3 französische Sprache:

Stamaszenie jak zwyczajnie odmiana słowa [illegible] na piśmie

3–5 Schule. Abendbrod: Gegenstände auf Morgen: Latein gr. 13 Wörter Übersetzung zu Ende — Deutsch unbestimmt — Polnisch gr. von den Sätzen u. Aufgabe — Latein unbestimmt — Naturgeschichte dieselbe. — Er hat die polnische, lateinische Aufgabe zu machen u. darauf die Lektionen zu lernen. —

pisał wierszy polskie. — Nach dem Thee schrieb ins Reine die polnische Aufgabe ab, dann schrieb die lateinische Übersetzung u. lernte die lat. gram. [illegible]

Vidi [illegible]

Freitag.

23) Er ist um 6 aufgestanden, wiederholte die Lektionen und zugleich antwortete: die lat. gr. höchst unvollkommen. — Die latein. Übersetzung gut, nur die schriftliche Übersetzung hat er nicht zu Ende gebracht.

Po przyjściu ze szkoły powiedział że na popołudnie ma historyi
taciny, że ej będzie naprzód uczył historyi naturalnej –

Ich konnte den Emanio der Naturgeschichte nicht überhören, denn er konnte bis an die 1 Uhr. 12 Mittagessen.
2–3. französische Sprache 3–5 in der Schule. –
Nach 5 Abendbrod. – Gegenstände auf Morgen:
Matematik von 5procent – deutsch schriftlich in
der Schule. Ceremonien bis Firmelung. Lateinisch
gr. derselbe Übersetzg. –
Zuerst soll Emanio die lat. Aufgabe machen dann
erst die übrigen Lectionen lernen. –

Pisał ćwiczenie z polskiego na łacińskie. Nic sam nie powiedział że
~~z Hist~~ dzisiaj popołudniu był wyrwany z historyi naturalnej
i z łaciny i że wymówił się od arcetu szkolnego –. Historyi
naturalnej o której wiedział że jest z powtórzeniem na
dziś, dopiero dzisiaj się uczył w południe i to tak długo
i po swojemu t. j. nieprzytomnie że ani ja o 1½ ani
Pan Hiziol o 1szej nie mogliśmy go wysłuchać –. Wie-
dząc o historyi naturalnej że jest na dziś powinien był
o niej jeszcze we środę powiedzieć i do Lońni nie chodzić
aż jej się nauczył. Łacińskiego zaś ćwiczenia nie umiał
tylko jednego wyrazu jest zaś Ukomary Emanio, a wiele
to razy mówimy mu, że Emanio! w klasie jednego-
to razy zapominamy stanowić, nie wiadomości, a zatem to
w tej zawsze nie umie –. H

Nach dem Thee schrieb die lat. Übersetzung nach 8 Uhr.
war schläfrig gegen 9 ging schlafen.

Sonnabend. Vidi – H.

24) Stand gegen 6½ auf, wiederholte die lat. Sprache von 6½ bis 7¼ hab ich die lat. Übersetzungsarbeit zu die Religionsgebote. —

Wczoraj spostrzegłem, Emanio, pochodzi to z niepoprawienia się przedmiotem którego ma się uczyć, z niedbałości jakiej zapomniał swemu stadku u-myślnie i umyślnie [illegible] siedzi lub stoi przy książce, a przy naj-większych od Boga nadanych dobrodziejstwach, wtedy kiedy tak przed nią siedzi lub stoi, nic nie stara się objmować lub spa-miętać. (z tym[i] ślęczeniem niepotrzebnem nad książką, a stąd niezadowolnieniem siebie i nauczycieli i rodziców. Ponieważ uczenie takie mogłoby się stać dla Emanii nader zgubnem, ponieważ wtenczas Emanio radami naszemi albo gardzi, albo ich nie pamięta, które mu jako młodzieniowi w dzięcznym się kształcie podają zbawienne środki, nie tylko do nauczenia się pilnego, ale i do zabawienia się powta-rzaniem nauczeń; przeto upraszam Pana Nauczyciela w imieniu Rodziców Emanii, aby kiedy zagapiać się Emania, za-wsze rękami lub nogami w czasie uczenia się karał natychmiast rózgą. — Bo uczenie takie stałoby się natenczas nieużytecznem.

Przypominam Emaniowi że ma na czysto odpisywać ćwiczenia Trainistkie, zatem po nauczeniu się lekcyi i wyra-żenia swojej na wtorek środę i czwartek, nie myśląc o żadnych zabawach lub wizytach ~~[illegible]~~ odpisać je pięknie i wyraźnie — Czy to odpisywanie jest potrze-bne? Czy czasu tego samego nie byłbyś był użył na jakąś zabawę? Otóż i masz skutki lekceważenia widzisz Emanio kochany rad nauczycielskich. Musisz pracować wtedy, kiedy inni się bawią. — Taka to nagroda zaniedbania niechętnym i zatarganiętym uczniom. — Kamiń

Heute kehrte er aus der Schule erst um 12½ zu
Hause zurück, er sollte im Zimmer eingesperrt
werden, da er gestern früher aus derselben
ausgegangen ist, nur der Entschuldigung
der Unwissenheit hat Herr Dr. Kurzewski
den Glauben gegeben und ihn befreit. —
12½–1 Baden — 1–2 Mittagessen 2–3 Zeichnung. —
Rysował dwie figury powtórnie, ale zawsze grzeszy
nieproporcjonalnością części w stosunku do całości —
Von 3–6 schrieb die lat. Aufgaben als Swiętzynsk
Nach 6 Thee. Später wollte Emanuel fortwährend
nur spielen u lernte fast gar nichts, als ich
ihn aber ermahnte, so weinte er, als müsste
er stets lernen u keine Erholung genießen
ich schlug ihm vor, er möge die lat. Aufgabe
machen, er wollte es nicht thun. —
um 9 ging schlafen. — A caca–cacany Emaniucio

Sonntag

a caca– nie płacz nie– Stasz

25.) Gegen 8 ist aufgestanden, nach dem Gebet
schrieb ins Reine die Lat. Aufgaben —
Frühstück — 7½–9¼ in der Kirche.
Po przyjściu z Kościoła pisał ćwiczenia, ale pomimo upomnień
(że po napisaniu wszystkich ćwiczeń wszędzie je jeśli brzydko będą
pisane) pisał brzydko, wymawiając się złym piórem, które
takim nie było, ale nawet pióro nie ma nic do nierówności
głosek, którą w piśmie Emanuela zawsze widzieć można —
Pisał do 11½ potem Gimnastyka —

Po niewyczasie wszelkim — po przepiciu się i a nawet po słabości niezwykłej następowała tak ospałość młodego chłopca, jaką dziś była u Emania przy Gymnastyce! Ta taka nieżytość i ospałość dostają ucznie na Lekarzy kawałeczek chleba dzienny i Kümmel-Suppe —

d. 25/3 M. Starzenski

1–2 Mittagessen — 2–3 Erholung. 3–4 Spaziergang —
Nach 4 soll latei. Aufgabe übersetzen. —
Nach 6 Thee — von 7 – 9½ war beim Herrn Wężyk
Nach 10 ging schlafen. —— Viti Mann

Montag

26.) Er ist um 6 aufgestanden u. bis 7½ nichts gemacht hat. —
Jetzt wollte die latein. Aufgabe verbessern, aber ich konnte es gar nicht, denn je Wort ein Fehler, welches Emanuel bei mir verbessern kann — Aus diesem Grunde muss er diese Aufgabe noch einmal machen, und wenn er zu schlecht macht so wird er sie zum drittenmal machen, und das wird so lange dauern bis er sie wenigstens ziemlich gut macht. —

D. Zrobił ćwiczenie łacińskie ale tak napisał że go przeczytać nie można

było, poleciłem mu je odpisać i pokazać jak odpisze — odpisał — ale nie pokazał; ja sądząc że on jeszcze je odpisuje bo coś wtedy pisał przy stole, idę do niego, a on nie pisze owego ćwiczenia, ale poprawia ćwiczenia te które wczoraj pisał. — Pytam go dlaczego mi nie odniósł owego ćwiczenia; zaczął się udawać do wybiegów — tak, że mu musiałem dać kilka klapsów w lewą rękę. — Poprawki które porobił we wczorajszych ćwiczeniach odpisywanych, są także tak pisane, że ich przeczytać nie można. —

Dwa razy więc odpisywał ćwiczenie na jutro zadane, a raz po wyjściu pana Niziołka je robił. — Pytam się więc, jak może Emanuel tak prawie naumyślnie źle robić — Adamiec

Ponieważ Emanuel tak nie pilnym i nieposłusznym radom i napomnieniom moim jest, przeto oświadczam Emanuelowi że ojcu jego codzień za moje usługi podziękuję — Adamiec

Emanuel bowiem ani serca ani umysłu swego nie chce ukształcać; zamiłowania do dokładnej pracy i porządku obudzić w swym sercu nie chce; radami i napomnieniami gardzi; karę cielesną lub inną lekce sobie waży. — Wzywany go przez nauczycieli domowych i szkolnych do wszystkiego co dobre, piękne i szlachetne; przy przedstawianiu mu cnót i pięknych przymiotów jakiemi jego rodzice w kraju się świecili i świecą; przy przedstawianiu mu przymiotów jego daleko biedniejszych a nawet w nędzy zostających współuczniów moralnych; przy wykazywaniu mu skutków błogich z posłuszeństwa ku nauczycielom i starszym i wypełniania ich rad i upomnień; przy wystawianiu

nie jego przystosić i obowiązków w względem rodziców rodzi-
ny i kraju; przy obudzaniu w nim zasad religijnych, stawia-
przy wymienianiu wszystkiego co tylko sam wiedział i doświadcze-
nie wskazywał —. Emanio zawsze jeden — zawsze leniwy, zaw-
sze w wybiegach, zawsze roztargniony, zawsze niechętny do pra-
cy naukowej lub innej, zawsze niedbały o porządek w piśmie
i wszystkiem, zawsze lekceważący rady i upomnienia, zawsze
łakomy na jedzenie takoż; zawsze przypadający za zabawa-
mi, i to dziecinnemi nie młodzieńczemi — nie męskiemi;
zawsze szlamazarny, zawsze marzącowaty, zawsze siedzący
niepotrzebnie nad książką lub pismem, zawsze zamudnie-
lony, nie myślący o obowiązkach swoich i ich nie wykony=
wujący, nie nie starający się o szlachetne współubieganie
się ze szlachetnemi i pilnemi współuczniami o równe
za pracę, nie sobie złego nie wróżący że nie dobre dostat
szkolne świadectwo—; nie widzący zabiegów i miłości
ojca pracy poświęcenia i przywiązania nauczycieli do
mowych. Cóż więc nam pozostaje? oto nie więcej jak
zwrócić się od Emania; z modlitwą w sercu do Boga
by go swą przenajświętszą łaską natchnął, i chciał do
pracy, a uczucia szlachetna w jego sercu ustalił. Franz

12–1 lernte die Naturgeschichte. 1–2 Mittagessen–
2–6. Zuerst habe ich ihm die lat. Aufgabe verbes-
sert, welche er ins Reine abschrieb– Dann
machte er selbst die deutsche Aufgabe, aber

so schlecht dass ich kein Wort verstehen konnte, und sah ich mich gezwungen gerchen ihm selbst die Aufgabe zu machen. — 6–7½ das Thee. Nachher schrieb er diese von mir gemachte deutsche Aufgabe ins Reine ab, und lernte die Schulgegenstände aber ohne allen Nutzen, denn er war schläfrig vor 9 ging er schlafen. —

Vidi [illegible]

Dienstag

27.) Er stand vor 6 auf, nach dem Gebet antworte mir nur das Polnische: die pol. Deklamation fast schlecht – die pol. grammatik hab ich ihm gelehrt. – Frühstück – Musik – 8–11 Schule. Naszej uczyć historyi naturalnej nie tylko na nowo, ale i z przeszłej lekcyi; bo jak sobie przypominam Stanisław Klsak powiedział że go słuchać będzie; a choćby i nie powiedział, to Emanuel umieć winien – Nach Zwölfe hat mir Naturgeschichte geantwortet, aber es fehlt ihm noch sehr viel. — dann soll er die lat. Sprache wiederholen. — 1–2 Mittagessen. —

2–3. Dyktando dosyć dobre – czytanie także ale pisze tak, że trudno przeczytać – Niech Jaśnie Wielmożny Pan raczy przyjąć sobie lekcyje do ustawiania książek w szafie i w puście na nie przeznaczonych. 3–5 Schule. – Abendbrod. — Auf morgen Schulgegenstände: Matematik fig. 19. – Latein dasselbe Deutsche übersetzung 45 Stück. —

Er soll die ausführliche Analyse vom Deutschen machen, später aber das Lateinische wiederholen. 6–7 Thee – dann lernte sehr wenig u. vor 9 ging

er uhlafien. — Vidi: A

Mitwoch

28. Er ist vor 6 aufgestanden, kleidete sich sehr lang an, so dass ich nur die Deutsche Übersetzg u nicht mehr mit ihm machen konnte. Frühstück — Musik. — 8–11 Schule. —
Śpij sobie — śpij przed dziewiątą, nie mów się, w co to ponau=ci, nie przewyższaj się — w swych słabościach Ducha. — Emanie upamiętaj się, panuj nad sobą sam. — Man
ich habe vernommen dass Emanio heute in der Schule die geometrie nicht gekannt. —
1–2 M. Klagenzin. —
2–3 Gdyby nie roztrzepanie, z którego spodziewa się, Emanio, poprawił się mało, i dyktando i ttumaczenie byłoby b. dobre. —
Auf Morgen: Latein dasselbe — Geschichte bis an den Leopold — Ceremonien von der Firmelung — Deutsch Gobdne Frist zum Übersetzen — Geometrie 20 bis 21 figur — Er solle Lectionen erlernen. —
Emanio musiał się uczyć po dwa razy religii a to nie dlatego żeby się nie mógł nauczyć, ale że chciał tylko zbyć, i dopiero po takiem uczeniu się odpowiedział dosyć dobrze — historyję powtórzoną podobnież. —
Nach 6 Uhr. Später machte die geometrischen Figuren bis 10 Uhr. — Vidi A

Donnerstag.

29.) Stand um $5\frac{1}{2}$ auf nach dem Gebete machte ich geometrie drei figuren ich habe an ihm keine Aufmerksamkeit wahrgenommen. — Frühstück — Musik —

Zdarzenie jakie wczoraj w szkole zaszło przypisać należy Emanio-
wi; bo on tak powinien postępować i takich kollegów do towa-
rzystwa swego wybierać którzy się odznaczają i postępem
ułaściwym w naukach i obyczajami uczciwemi; a nie gardzić
taki nie postępującemi; sam zaś być wzorem wszystkim współ-
uczniom, jaki rodzice twoi byli i są wzorem rodziny i w o-
bywatelstwie.— Niepostępowanie takie Emania wskutek
lekceważenia naszych rad, dało powód że twoi kolledzy
dopuściwszy się występku, zostali lub zostaną karani
jeszcze.— Od rzetelnego tego i szlachetnego i pomyśl-
nego twego postępowania w obecności, zależeć będzie i po-
stępowanie twoje w przyszłości; czyli jakim będziesz
w szkołach, takim będziesz w życiu rodzinnym i społe-
czeństwem.— Lepiej o tem zdarzeniu ma mi sam Ema-
nio opowiedzieć i sam się dowiem od W. Dyrektora i
gospodarza klassy, bo dzisiaj obydwa i panowie mi
mówili wczoraj — bo w klassie Emania był, zaś ... kto
nauczyciel, kiedy ja tam byłem — Damian

Nachdem er aus der Schule zurückgekehrt hatte
machte bis 1. die geometrischen Figuren
und bat mir keine Gelegenheit dar der
Geometrie überhören zu können.

1–2 Mittagessen. 2–3 französisch:
Mówiono mi dziś że pisał że dyktando przeto przytem
moje ... bardzo dobre. ... i ...
3–5 Schule — Schulgegenstände auf morgen:

Latein ein halbes Stück zum Übersetzen — Deutsch das selbe — Polnisch: gr. syntax § 423 Detto: dieselbe — Latein Matematik dieselbe. — Um 6. Uhr, später war beim Herrn Papa. — Nachher habe ich das Latein von vorne herein übersetzt — aus einem diesen Stücke hat er Analyse und Übersetzung zu schreiben. — Nach 8 war Abendessen. Nach 9 ging schlafen.

Vidi M.

Freitag

30.) Stand um 6 auf, Überdachte sich zu lange an nach dem Gebethe, endigte die lat. Übersetzung und antwortete Schulgegenstände: pol. Gelernte erst um 7 nur. — Latein schwach — Deutsch schwach. Frühstück — Musik — 8–11 Schule. —

Emanuel für unordentliches unlesbares Schreiben und für Fahrlässigkeit in der lat. Sprache sollte heute im Gefängnis bleiben, nur nach einstündiger Inspection beurlaubte ihn von dieser Strafe. Soll naturgeschichte lernen. 1–2 Obiad. —

Lekcya fran: dosyć dobrze —

Emanuel rubaszny i uchybiający.

To są pomiechy dla chorego i stroskanego ojca; a na ten zapis, Emanuel przyrzekający, szczerze się tłumaczy tym wyrazem bo, bo. bo. Ale ja dotrzymam słowa, które się wczoraj już miało w gabinecie spełnić, bo żadnej szlachetności nie ma w Emanuelu. — Wanin

Emanuel dzisiaj został przytrzymany w areszcie szkolnym aż dopóki się skary. — Wanin

Schulgegenstände auf Morgen: Arithmetik – Deutsch-übersetzen in der Schule, auswendig gar nichts – Religion vom Confirmation, Lateinische Sprache – Correctum und Aufgabe aus der Lateini: zum übersetzen das, was gestern gemacht hat. –

~~[illegible]~~ Pytałem Emania o niektóre wyrazy z ćwiczenia które jutro ma tłómaczyć, ale nie tego miał rozbierać – np. efstabilius powiedział że pochodzi od efstabilior – potem uczył się a raczej powtarzał religiję bo ta sama –

Nach 6 Uhr und Erholung beim Herrn Papa – Später lernte bis 9 und machte das analysieren voraus. – Um 9 ging schlafen.

Vidi M.

Samstag

31.) Ist um 5½ aufgestanden nach Gebet lernte und antwortete die Schulgegenstände – Das Lateinische Übersetzen hab ich zum voraus correpetitirt – Frühstück – Musik – 8–11 Schule. – Nach der Schule badete nicht. – 1–2 Mittagessen. 2–3 Rysunki:

Odrysował dwie osoby pod względem czystości dobrze, w proporcyonalności zawsze chybia, ale widać zdolność, gdyby chęci nie brakowało –

Świerzyński

Nach 3 lernte u. später soll folgende polnisch Aufgabe ins Lateinische übersetzen, sowieso würde er Abends keine Erholung genießen siadł [?] długo podwieczorek – potem Dziad M. potem zawiódł go Koziorowski pozwoliłem mu pogadać z nim –.

To W. położone przy wyrazie Iść-ma nader wielkie znaczenie, bo się ściąga do Emania, który dopuścić się chciał, a nawet dopuścił się szkaradnego, brzenego czynu którego tu nie chcę nawet wymienić — Niech tylko na to pamięta Emanio, że kto ma miłość i szacunek i bojaźń Boga prawdziwie w sercu, kto ma miłość i szacunek ku Rodzicom i przełożonym swoim w sercu, temu myśl Boża, i wspomnienia Rodziców i starszych, temu przykazania Boże zawsze i wszędzie przychodzą w pomoc, i nigdy takiego młodzieńca nie zboczy z drogi prawej sam, ani też z niej ni swych kuszących, ni towarzyszy swoich nie sprowadzi choćby ~~nikogo~~ przy nim nie było. Bo taki młodzieniec co ma miłość i Boga i bojaźń ku niemu, co ma miłość i szacunek ku rodzicom i przełożonym, nawet nie pomyśli by źle coś zrobić, a tem bardziej dziwne, by innych do niewypełnienia tego co przełożeni [tym] zaleciłali lub polecili dlatego że ich ~~obecnych~~ nie ma, nie podburza — Cóż więc rozumiesz Rodzicom, jeżeli tak postępować będziesz nie podług przykazań Bożych, nie podług rad odziedziczonych i nauczycielskich? Czy tylko wtedy będziesz dobrze postępował, kiedy na ciebie który ze starszych nie patrzy lub cię nie upomina —? Wszakże ci jeszcze ojciec powiedział że nie będzie ani jego, ani matki, ani żadnego pana Nizioła, ani innego nauczyciela, ani żadnego doradzcy, a będziesz musiał żyć o własnych siłach na świecie, i poczciwie, i dobrze, i bez dawania zgorszenia drugim — Cóż dzisiaj zrobiłeś —?!?! Emanieczku —

Nach 6 Uhr zu Erholung bis 9. nach 9 ging schlafen

1. April

Vidi Adam

Sonntag.

Nach 6 ist aufgestanden nach Gebet machte gar nichts. — Um 7½ ging in die Kirche nachh. soll lateinische Aufgabe machen und sie ordentlich schreiben — Wczoraj ... uczniu przedarłem i kazałem odpisać; bo brzydko było napisane — liniował blisko kwadrans, potem zaczął odpisywać ... uczniu, ... zatem ... przypomniałem mu jak na pióro trzymać; zadałem dwa wiersze napisać przynajmniej na ...

... tylko zaledwie wtedy i zaledwo coś dobrego robi, kiedy się na niego wota, lub patrzy. — Jak to brzydko tak samego siebie i rodziców i starszych oszukiwać — jaka to oczywista większa potrzebowania siebie, a zatem przyzwyczajenie się do niego złego i z niego większe poprawienia się — Adam

Wurde er an bis 10 Apostel fortwährend aufgenommen von 2/4 die Schule. — Morgen werde ich ihn beschäftigen weiter.

Vidi A.

Montag.

2.) Er ist wie gewöhnlich aufgestanden, nach Gebet machte gar nichts. Nach 7½ begab ich in die Kirche. —

Später schrieb die lat. Aufgabe u. ich übersetzte ihm
das nächstfolgende Stück zum voraus. Gegen 12
Spaziergang. 1–2 Mittagessen.
Von 2½ – 4 in der Schule – später Spaziergang ~~und~~ im Garten mit
Jozio Tomkowicz –
W mojej przytomności pozwoliłem Emaniowi pasować się z Józiem
i Józiu i Emanio od niego potłuczony, porządnie w którym wytrzyma-
ny został – Adam
Nach 6 Thee u. Besuch beim Herr Papa bis 8. –
später lernte die Geschichte. Nach 9 ging schlafen.

Vidi M.

Dienstag

3) Nach 5½ ist er aufgestanden – nach Gebet
schrieb die lat. Aufgabe und ~~auch~~ nach dem
Frühstücke – nachdem er dem Herrn Papa
Guten Tag gesagt hatte, machte weiter
die lat. Analysen und die geom. Figuren. –

Już od dawna mówimy Emaniowi że nie jest dziecinnym, że powinien rozsądnie
postępować nie tylko wtedy kiedy starsi i zwierzchnicy na niego patrzą, ale
także i wtedy kiedy nikt na niego nie patrzy. – Dlatego też niech Emanio co-
dzień odpowiada naszemu zaufaniu, gdy go zostawiamy samego
albo u dzieci, albo u krewnych wśród zabawy i dla zabawy, jako ró-
wnie gdy go zostawiamy samego w jego pokoju, by czas tym sa-
motnie pożytecznie nad książkami wyrobieniu i nauczeniu się
lekcyi. Tym więc sposobem przez naszego zaufania w jego rozsą-
dku i przyzwoitości, ma wolność, wśród której i pierwszej i dru-
giej winien zawsze i wszędzie okazywać, a będzie to, jeżeli pój-
dzie za głosem religii i radami rodzicielskimi i nau-
czycielskimi. Adam

Nachher habe ich dem Emanuis den nachstfolgenden Abschnit vom Grundiwand übersetzt, welchen er polnisch aufschreiben soll. —

Nach 12 Spaziergang 1-2 Mittagessen —

2-3 französisch: Czytat i pisat Stumaczę z polskiego na francuskie —

Später übersetzte aus dem polnischen ins Lateinische — dann war im Garten — Musik. — Thee. — Nach 9 ging schlafen. — Vidi M.

Mitwoch

4) Wir standen wie gewöhnlich auf, nach dem Gebete übersetzte ich die lat. Aufgabe welche Emanuis schriftlich wiedergeben u. analyse dann machen soll. — Spaziergang bis zum Mittagessen — Nachher machte die von mir übersetzte Aufgabe bis 3½, dann machten wir Spaziergang.
Später bis 6 schrieb und machte lateinische Aufgabe — Nachher freie Zeit bis 9. — Vidi M

Donnerstag

5) Meistens freie Zeit. Vidi M

Freitag

6.) Vor dem Frühstück übersetzte aus dem latein. — Vidi M

Samstag

7) Der ganze Tag frei. — Vidi M

Sonntag und Montag frei

Dienstage.

Vidi [illegible]

10) Stand wie gewöhnlich auf. Gegenstände auf Morgen: Geometrie zur Wiederholung. Lateinische Gramt. bis Verba anomalia, aus der Übersetzung 3 Stücke — Deutsch Goldene Fibel zum Uebersetzen. Zuerst soll er alle Lektionen erlernen.

Gegen 10 Uhr waren wir in der Kirche u. haben dem Doctor Korzeniowski den Besuch gemacht.

Später schrieb er die deutschen Aufgaben —

1–2½ Mittagessen.

Nach Mittag antwortete lat. Gramt. aber es gelang ihm nicht zum 2tenmal gut — Dann antwortete lateinische Uebersetzung ziemlich geläufig — Später waren wir bei der Tante. Nach 9 ging ich schlafen. — Vidi [illegible]

Mitwoch.

11. Stand wie gewöhnlich auf — anstatt zu lernen, so las er die Nowiny und verlaugnete es, also schon fängt er an zu lügen — [illegible]

Nach dem Frühstück antwortete mir das Deutsche und Geometrie — Musik — 8–11 Schule

Myśle że Emanie przez przeciąg świąt zastanowić się nad sobą, i poznać potrzebę rozsądną, i jak jej nie używać. Znalazłem porządek w stoliku, w szafie niezupełny, na oknach zaś zupełny nieporządek. Ręczne książki w biało grój w komodzie. Przyzwyczajaj się do porządku wszędzie; bo tylko myśl swoją dobrą od innych zatracisz; a pieniądze w najgwałtowniejszej potrzebie zgubisz. Na dobrze zaś myśli dobrej trzeba czasu długiego — a pieniędzy możesz nie znaleść. Naro

Gegen 11½–1 frei 1–2 Mittagessen.

2–3 francuzkie Czytał i Atamanczyk – aktywnie

Schulgegenstände auf Morgen: Latein dasselbe + Geschichte bis Demokratie. Religion von 198 bis 209. Geometrie zu Deutsch dasselbe

Po godzinie 4½ pozwoliłem Emanowi iść na górę po jedni rzeczy, zważywszy mu nie zostawania tam, tymczasem siedział tam prze-szło kwadrans.—

Historię powszechną i religiję odpowiedział, jednak z niezupełnym mię zadowoleniem — Jeszcze raz będzie Pan Taskaw go pytać.—

Vor 6 Spaziergang. 7–8¼ Thee – nachher wiederholte Lektionen vor Gang [illegible] schlafen.

Brat [illegible] na Kaszel. Vid. [illegible]

Donnerstag.

12.) Stand wie gewöhnlich auf, nach dem Gebet antwortete Geschichte und Religion. Frühstück. Musik — 8–11 Schule. —

Von der 11½ bis 12¾ machte ich mit Emanuel Geometrie, wobei er keinen Eifer u. keine Aufmerksamkeit bewiesen — 1–2 Mittagessen

2–3 francuzkiego nie było. —

Byłem przytomny lekcyi gimnastyki i dostrzegałem niegrzeczność i nieuwagę Emania; a przecież dziś płakał gdy mu powiedziałem że my z jego lekcyi opuścimy obydwa z Panem Hrabią. — Wszakże gdyby grzeczność i uwaga Emania, posiągały może wiele jeszcze, [illegible] już dawniej pamiętny [illegible] — Usunąć się musimy bo nie widzimy żadnej korzyści z naszych [illegible] Emaniowi prac z nim. — Hammer

Schulgegenstände auf Morgen: Latein Gram. dasselbe aus der Uebersetzung im Schritt weiter. Deutsch dasselbe – Polnisch Składnia zgody, deklamacja Niezapominajki. Latein – Naturgeschichte —

bis zum Thee lernte die Lektionen von $6\frac{1}{2}$–$7\frac{1}{2}$ Thee
Nach dem Thee widerholte u. antwortete die Schulgegenstände — Polnische Gr. ziemlich gut aber
mit Hilfe — Deklamation zweite Hälfte schlecht
ich werde noch einmal hören — Lateinische
Uebersetzung ziemlich gut, aber Analyse ganz
schlecht u. unzulänglich gemacht, aus diesem
Grunde daher liess ich ihn die von mir unterzeichneten Wörter mit Supina u. Perfecta aufsuchen u. aufschreiben, es versteht
sich von selbst dass auch erlernen —
Folglich machte Analyse noch $9\frac{1}{4}$ ging
schlafen — Brat Wiarstwo na Kaseut [illegible]

Freitag.

13.) Stand wie gewöhnlich auf, kleidete sich
und ass zu lange; antwortete noch einmal deklamation ziemlich gut. Musik.
8–11 Schule.
Die Musik war nicht, weshalb ich Gelegenheit gefunden habe mit Emanuel ein Stück aus dem lat. ins Pol. zu übersetzen.
Nach der Rückkehr lernte die lat. Uebersetz. u.
Gramm. welche antwortete aber unvollkommen.
1–2 Mittagessen 2–$2\frac{3}{4}$ Musik. 3–5 Schule —
$5\frac{1}{2}$ Abendessen: Lektionen auf Morgen: Matematick von
der Regel fünf Procent — deutsch dasselbe — Religion
dasselbe — Latein von Gerundivum —
Er soll orthographisch lernen u. lat. Aufgabe schreiben

Nach 6 bis $6\frac{3}{4}$ erklärte ich die Arithmetik, wobei Emanuel wenig Aufmerksamkeit bewiesen hat. — Von 7–8 war Thee u. Erholung beim Herr Papa. 8–9 lernte die übrigen Gegenstände. Nach 9 ging schlafen. —

Vidi Ma.

Samstag

14.) Stand um $5\frac{1}{2}$ nach dem Gebet, antwortete Religion — Lateinische Grammatik u. arytmetik. —

Frühstück, nachher wiederholte ich dem Emanuel Arithmetik. — Wczoraj Pan Niziot polecił Emanuelowi nauczyć się z książki określenia reguły trzech składanej, czego Emanuel niby się uczył przy mnie po przyjściu ze szkoły aż do $6\frac{1}{2}$ i nie umiał; dziś przy korepetycyi pomimo uwa[illegible] i tłómaczenia dokładnego przez Pana Niziota Emanuel jeszcze nie umie i robi jak machina, a nawet takich zasad nie wie, które dzieci widzą, lub które już miał dawno wyłożone. — Mam.

8–12 Schule 12–1 im Garten 1–2 Mittagessen.

2–3 Rysunki Odrysował figurę klęczącą lecz zawsze razi nieproporcyonalnością kształtów —

Powierzynski

3–4 Musik —

Gegenstände auf Morgen: Latein Gr. dieselbe korrektur Uebersetzg dieselbe — Geschichte von der Demokratie — Deutsch dasselbe — Polnisch Gram. d. dieselbe, Deklamation Ueber[illegible] — Soll die Geschichte u. Deklamation lernen.

Uczył się w ogrodzie do $5\frac{1}{2}$ odpowiedział mi Deklam: polską i historyę porządnie nie bardzo dobrze — Maz

6–9 Thee u. Erholung bei dem Herr Papa nach 9 ging schlafen. —

Vidi M.

Sonntag

15.) Stand um $5\frac{1}{2}$ auf, nach dem Gebet, spielte nur etwas zu [illegible]. —

Poszedł potem z nimi do kwiata stąd powróciwszy uczył się gram-
tasinatyki gramatycznej ... i gram. potrzebny - ale nie odpowiadał tych
przedmiotów prawdziwie - potem od 11 do 12½ gimnastyka
i fechtunek -

12½ - 1 war im Garten 1-2 Mittagessen 2-3 im Garten
3 - 5 Machte analyse u Uebersetzung aus dem La-
tein — Correctum ist falsch abgeschrieben. —
Antwortete Geschichte u Deklamation ziem-
lich gut aber nicht befriedigend. —

Emanio meinte dass ich ihm arbeiten
rathe —.—

Płacze sobie płacze - zabawę - naucz się lepiej i zrób na-
przód kilka przedmiotów a mianowicie rozbiór Tacitus i
napisz kalligrafi pięknie, to się tydzień zbawił. — May
Nach dem Abendessen machten wir Spaziergang
Von 6½ - 9 war oben nach 9½ ging schlafen

Vidi ...

Montag

10.) Stand gegen 5¼ auf - nach dem Gebet
machte Verbesserung der Correktum. —
Nach dem Frühstück Musik - 8-12 Schule -
Heute bringt uns Zeugnis aus der latei-
nischen Sprache dass ein Fortschritt
unbefriedigend ist, Emanio weit Aus-
flüchte und ladet die Schuld auf den
Herr Prof. Unizeuw Mir über, das ~~ist~~
bezieht sich auf den Monat April
des 10. —

Er soll Latein lernen.

Nach der Zurückkunft machte Tabelle aller Konjugationen
1–2 Mittagessen. Nachmittag lernte lat. Grammatik
3–5 Schule.
{Emanuel eine gute halbe Stunde weinte dass es so
{warm ist und er in dem Mantel gehen muss, so
dass ich ihm mit der Ruthe drohen musste. —

Tak sobie róbi. wyprotasz to ze pomocą Pana Niziota aby pod surowym
okiem za niepostuszeństwo, mazgajstwo, upór, krnąbrność, lenistwo
w nauce i w pisaniu a zatem i rózg w gabinecie szkolnym i wobec professorów kazał mu dać; które łagodne nasze słowa i upomnienia oraz rady nie skutkują. — Adamy
Ma inaczej odpisać konjugacyje, jeżeli ich pisząc nie ma. – bo starannie zaczął pisać je — M.

Gegenstände auf Morgen: Geschichte der Gallier in
Rom bis Demokratie Seite 399. — Deutsch dasselbe
Polnisch Aufgabe vom Hamel. Gram. dasselbe
Latein vom Gerundium Gram. dieselbe. Naturgeschichte vom Stande der Blumen. —
Er soll Weltgeschichte lernen. —
Von 6–7 Gymnastik ziemlich befriedigend. —
von 7–8 Thee. Nachher machte er polnische
Aufgabe, welche ich folglich verbesserte, es wundert mich dass es keinen Zusammenhang
u. keine Anordnung der Gedanken gibt —
schrieb bis 9½ bis 10 lies die Weltgeschichte.
um 10 ging schlafen. — Vidi M.

Dienstag

17.) Stand nach 5 auf, nach dem Gebet lernte Weltg.
vor dem Frühstück antwortete sie ziemlich geläufig — Musik — 8–11 Schule. —

Von 11½–12½ konnte die Naturgeschichte u. antwortete
sie aber noch unvollständig — ferner wird Latein
schreiben — 1–2 Mittagessen. 2–2¾ französisch.
3–5 Schule —
Emanio hat schlecht die Naturgeschichte geantwortet
in der Schule und entschuldigt sich durch das
Nichtverstehen derselben —
Schulgegenstände: Mathematische Aufgabe in 1,2,3 Buch
figur. Latein gr. § 626 – ½ 628. Uebersetzg bis Gerundium.
Deutsch dasselbe. —
Zuerst soll Aufgaben machen — 7–8 Thee
von 8–10 schrieb die geometr u. arythmet.
Aufgabe — Nach 10 ging schlafen
Vidi – [illegible]

Mittwoch.

18) Stand wie gewöhnlich auf nach dem
Gebet antwortete Latein schwach und
ohne Geistesgegenwart. —

Muzyki nie miał, bo musiał matematyczne twierdzenie porabiać i to nagle; bo dopiero wczoraj o niem powiedział, i to wczoraj, dowiedziawszy się, pytany był co mu na poniedziałek, wtorek i środę. Albo więc zapomniał o tem twierdzeniu, albo umyślnie Emanio o niem przemilczał, by się z dziećmi jak dziecko bawić. — Adam —. Poszedł więc do szkoły bez dokładnego przygotowania tak jak wczoraj z historią naturalną — oto poprawa. oto Emania szlachetność, oto miłości dowody ku Rodzicom; Ale z Emaniem łagodnością zrobić nic go tęgiła łagodnością nauczyć nie można, ani nic zachęcić. ale tylko rózgą, i dlatego też musiałem dziś przy lekcyi matematyki rózgą uderzać go po rękach i pod kolana; by zbudzić przytomność. Adamiec —

1–2 Mittagessen. —
2–3 Lekcya fran: — Czytał Humarge z fr. na polski dokonczył pismiennie słowo niefsrein tenir —
Gegenstände: Latein, Geschichte, Religion, Geometrie u. Deutsch daselbe. — Er soll alles wiederholen.
{ Emanuel wiedział że mu P. Kaminski nie pozwolił iść na spacer, i jam mu niepozwolił, mimo tego pisał Emanuel prosić o pozwolenie Papy. —
Haase
6–7 Gymnastik — 7–8 Thee — 8–9 machte Lat. Aufgabe mit grosser Unlust. — Um 9 ging schlafen —
Vidi Haase

Donnerstag

19) Stand wie gewöhnlich auf, kleidete sich ¾ Stunde nach dem Gebet antwortete Latein, Geschichte u. Religion ziemlich gut. —
Er soll mathematik und poetische deklamation lernen — Mathematik hat nach Mittag, poetische deklam. auf morgen. — Er soll auch lateinische Aufgabe welche in der Schule machte, nochmals zu Hause beendigen und morgen dem H. Lehrer Ursis zurück abgeben —
Byłem mowa przytomnym przesłaniu twierdzenia matematycznego tego samego co uwagę miał, ale tak ślepiej go przesłał że użytego utrzymać jemy lekcyi. —
1–2 Mittagessen 2–2¾ francuzkie. —
3–5 Schule — Abendbrod Gegenstände: Latein gr. d. Uebersetzung daselbe — Deutsche Abend, Stufenbauer, Fridrichs u. Liebl. Lehr. Zwolinski von Ursiach Deklamat. Chleb. Latein daselbe. — Naturl. Geschichte Ćwiczenie;
Er soll dikt. u. Deutsche Uebersetzung machen. —

Antwortete polnische Declamation aber er stammelte — Also haben sie die Güte nicht einmahl ~~ihn~~ zu hören. — Ad
Nach acht war im Garten später Thee — Später endigte lateinische Aufgabe, welche ich verbesserte und er ins Reine abschrieb. — Gegen 9 ging schlafen
Vidi Ad

Freitag

20) Stand um $6\frac{1}{2}$ auf kleidete sich lange ein, nach dem Gebet antwortete Declamation nur ziemlich gut. —
Wczoraj powiedział w przytomności mojej że nadziś taż sama tym czasem dzisiaj rano przypomina sobie że gram. poetka zadana na nowo —. Otóż przytomność i zajęcie się Emania nauczanie przy końcu roku: gdzie każda chwila niezapłacona — a tu u Emanie takie lekceważenie — Ad.
Wczoraj zapytałem Pana Krzebowskiego o hasło który u Emania pomimo kranego w przeszłym tygodniu lekarstwa nie ustaje: zalecił on na oczo wodę naczynną ciekłem tak, ~~jak~~ woda jej temperatury, jaką otrzyma przez noc w pokoju. Vidi Ad
Ponieważ Emanio ogólnie szlamazarny i w naukach i w postępowaniu, ponieważ już rady nasze są wyczerpnięte, bo nie mu nie skutkują, przeto upraszam Pana Nowiota aby każde uchybienie tak w nauce jako też i w pisaniu oraz postępowaniu karał głodem, w którym to razie gdyby Emanio nie przymiertłasił się domowit, upraszam by w gabinecie szkolnym w przytomności pana był karanym ostatnie rózgą przez kurjanów szkolnych plag najmniej siedm. Krommin
8—11 Schule — $11\frac{1}{2}$ — bis $12\frac{1}{2}$ lernte die lat. Gram. antwortete sie aber mit Fehlern. — Zum zweitenmal beim 1-2 Mittagessen 2-$2\frac{3}{4}$ Französisch

Später vor dem französischen sollte die Naturgeschichte
~~S~~tworten — aber es geschah selbst dass er sie nicht kenne
weswegen er die letzte Speise nicht bekommen werde
und da ~~er~~ er sich dabei als trotzig benimmt, so soll
er das Mittagessen unten haben. — Die pol.
Grammatik vergass er in die Schule zu nehmen. —
Mania odmieniał słowo bierne. czytał trzy
razy —
Dzisiaj pomimo niegrzeczności Emania, pomimo brzydkich jego
wybiegów jakich się dopuścił w celu ukrycia swego niedbal-
stwa przed Panem Niziołem, ośmieliłem się prosić ojca
by mu pozwolił sprawić nowe sukno, a to w tym celu
~~[illegible]~~ by Emania nauczył że ciało może ~~purwrzy lepsz~~ ubrać
tylko szewc i krawiec, ale duszy i serca ubrać tylko:
modlitwa do Boga, ~~panowanie~~ nad sobą, cierpliwość, uwaga, praca, i wykony-
wanie rad nauczycieli i chęć, nauczyć potrafię. — Mania
Emania kto z nas szlachetniejszy, czy ty? czy ojciec jaś
i Pan Nizioł. — i czy ty nie możesz tej szlachetności wy-
pełnieniem rad ojca i naszych dostąpić. — He? — czy to
nie zależy od ciebie, i od ukorzenia się przed Bogiem
i przed ojcem i przed starszemi? ? Mania
3–5 Schule: Gegenstände: Arythmetik Mittwoch
(Nachts) Religion dasselbe — Latein dasselbe alle
Uebersetzung alle gebrauche Stücke — Zuerst soll
Lateinische lernen. — Vorzüglich antwortete Gram: aber
ungenau. — 7–8 Thee — nur zweiten zwar antwor-
tete ein wenig besser. — Später konnte Religion
nicht ganz recht aufsagen. —
Vidi M.

Samstag.

21. Standen wir zu spät – nach dem Gebet aus – wohnte Lat. Übersetzung ziemlich geläufig, aber doch ohne Aufmerksamkeit. – Arythmetik von der Kettenregel ziemlich gut aber es ist ihm fremd. —

Emanio nie pamiętał o sobie, bo nie wziął kałamarza do szkoły i poszedł tam w tużurku letnim okrywszy się peleryną; a ja samo mówiłem że na polu zimno. – Man

12–1 Erholung 1–2 Mittagessen.

2–3. Rysunki – rysował przedmiot zajmujący dla niego Napoleona na Górze S. Bernarda – głowa i ręka podniesiona nie źle ale położenie co do pochylenia chybione

Świerzyński

Gegenstände auf Montag. Weltgeschichte bis zum Zweiten Punischen Krieg. Latein gr. deutsch. Übersetzung lat. Abschnitt. u. Hausaufgabe – Deutsch Aufgabe aus gelesenen Stücke u. eine Fabel Krasickis übersetzen. Latein unbestimmt. – Polnisch. Obraz. Kobieci obrzęd erklären i ... erzählen.

Soll Geschichte erklären lernen u. spätere Aufgaben machen. —

Emanio nie ma zeszytu na ćwiczenia łacińskie któreby mógł pisać w klasie gdy je nauczyciel dyktuje, ani na notatki do tychże; gdy tymczasem napomnieni jego Semitowski albo ... ma na to wszystko porządny zeszyt i porządnie od razu w klasie napisany; Emanio zaś na świstku jakimś mało i brzydko i nieraz nie napisał. – Ja prosiłem tylko mu ale i ojciec mu o zeszytach szkolnych już dawno mówił. – Ma dzisiaj zeszyt zaraz zrobić po herbacie. – Man

Robił ćwiczenia łacińskie przy mnie ze Semitowskim po naumyślnie nie widział tego co mu Pan kazał. Man

6–7 Gymnastik – 8–9 Thee u. Erholung nach 9 ging ich schlafen. —

Vidi [illegible]

Sonntag.

22. Stand vor 6 auf nach dem Gebet von 6½–7 Gymnastik – von 7½–9½ in der Kirche – v. 10 bis 11 machte mit einem Mitschüler lat. u. deut. Aufgabe – von 11–12½ schrieb dieselbe ab. 1–3 Mittagessen. 3–4 schrieb weiter Aufgaben ab. 4–4½ machte Fechtung mit Eustachius Sangurski. —

Vidzi było przyjście do zabawy wielki bo nauczyciel i gości byli na [illegible] oraz [illegible] do [illegible]

Von 5 bis 10½ war oben. um 11 ging schlafen. —

Vidi Staz

Montag.

23. Stand vor 6 auf nach dem Gebet antwortete mir Lehrgegenstände: Weltgeschichte ziemlich schlecht. Lat. Uebersetzg. ziemlich gut. pol. Deklamation gut. 8–11 Schule. – Später soll Latein weiter machen.

11½ bis 1 lernte Lectionen auf Nachmittag.

1–2 Mittagessen 2–3 Auszeichnen 3–5 Schule. —

Gegenstände: Weltgeschichte [illegible] Krieg. Deutsch dasselbe – Religion bis an das Gebet – Latein: corrigiren, polnische Aufgabe dalle Anomalen. Matematik 12 fig. — soll Geschichte lernen. —

6–7 Gymnastik 7–8 Thee – 8–9 lernte 9–10 spielte mit Georg. —

Vidi [illegible]

Dienstag

24.) Stand nach 5 auf, nach dem Gebet antwortete Schulgegenstände nach dem Frühstück lernte Latein — 8–11 Schule — Po szkole — — —

Geometryi nie przyg. 12ª ale 3ª i 4ª. Poradiat jej z Kerzanowskim i Szmitowskim — Nowy dowód nieuwagi w szkole za co warto by nie dać jeść — ale za drugim razem, to pewno nie dostanie — Mam — bis 1 machte Geometrie —

Später antwortete [vielmal] Latein, aber jedesmal wusste gar nichts, u sprach dass er kann. — Gleich nach dem Mittag soll zurückkehren — Für Fahrlässigkeit verdient er bestraft zu werden. — M.

Nach dem Mittag schrieb das Correctum ab. — 3–5 Schule —

Tak zawsze rób; a nie zapominaj że dzienniki będzie siostra czytała —

Gegenstände auf Morgen: Naturgeschichte dasselbe. Latein gr. alle anomalen Wörter. Uebersetzg bis volo. Deutsch dasselbe. —

Skuerst gr. u Wörter zum Uebersetzen zu lernen. — Bądź pan łaskaw za długie nieuważne [i zapominanie się] Emanuela karać go odejmowaniem mu potraw — Mami

Antwortete Gr. ziemlich gut ich werde noch einmal hören — Lateinische Wörter ziemlich gut — Beim Uebersetzg bewiesen wenig Aufmerksamkeit. von 6½ bis 10 freie Zeit nach Spaziergang wollte lieber mit Georg spielen als lernen.

Mitwoch

Ch. J.; M.

25. Stand vor 5 auf, kleidete sich lange nach dem Gebet

Bibliotheca Jagellonica

Lebenswahrung ziemlich gut. — Frühstück. — Music. 8–11 Schule.
Heute hat er in der Schule aus der deutschen Sprache geantwortet und stat sei las er faj. —

Schulgegenstände auf morgen. Mathematik aus Geometrie fig 6. 7. 8. 9. Deutsche Sprache Declamation Irdisches und Himmlisches Leben — und zum Übersetzen Büchersammlung. Weiter Lateinische Gram. Dasselbe übersetz: aus Latein: aufs [redacted] polnisch. — Polnische Sprache Declamation und gramatische Erzählung dieselbe polnische Gram: von den Perioden. — Weltgeschichte Tarentischer Krieg do Pyrrus opuszcza Włochy. —

Er soll deutsche Declamation lernen.

Dzisiay Siostra Emania przybyła i przywiozła mu darki jako to: mitrosy(?) Pieszczik, i zegarek złoty. Nayjaśnieyszy zajęł go zegarek, którego powiedział że nie będzie nosił do Klassy, bo by mu w Klassie przykrzyć się uspałuowanie(?) ani ogodzinę przechadzał, bo mu zaraz wobec oyca i siostry pochwali tem — i zarazem zachęcał mnie do nauczania się którey tem przedzey się zostało jest. Usłuchnął on, ale tylko na pozór, bo pamięciowych którey niczy nie nauczył, a jeometryi przerabiany mu przez jego uspół uczniów Kozierowskiego mało co uważał, gdy tym czasem drugi jego uspółuczeń Szmitowski uważał

7–9 Thee. Später lernte derselbe Declamat. nach 10 ging schlafen —

Vidi Adam

Donnerstag.

26.) Stand nach 5 auf — nach dem Gebet lernte und antwortete Deut. Declam. aber schwach. Frühstück — Musik — 8–11 Schule. —
Ass sein Frühstück bis zum 12½ später sollte er polnische und Welt geschichte lernen.

Emanie scheint gleichgültig zu sein auf meine Ermahnungen, denn ich habe ihm

erinnert, dass er gleich nach Mittag in die Schreib-
stube kehrte, das hat er nicht getan, wie mich dünkt
deswegen um Schulgegenstände nicht zu aus-
werten, denn ist ihm willkommener zu ~~spielen~~.
3–5 Schule. —

Ponieważ Emanuel zapomina rad mu dawanych, nie
chce ich wykonywać, ponieważ zajęty się tylko [illegible]
wszystkiem innem niż naznaczoną zabawą uczyć się, wypełnie-
niem obowiązku, po którego wypełnieniu mógłby
tamtym uczyć: zatem proszę Pana, zaraz po her-
bacie ~~[illegible]~~ wychodzące z Emanuelem z góry, naznaczyć czas
w którym się ma nauczyć gotowe przedmiotów na jutro,
i jeżeli tego nie wykona, jutro przy obiedzie nie
dać mu potrawy jednej lub dwóch – Dotąd tak
jak wiążę prosto powiedz. z Emanuelem. Na górze
po herbacie tylko wtedy chciej z nim pozostać, je-
żeli przed herbatą odpowie lub zrobi te przedmioty
które mu pan polecił. — Mamie

Auf Morgen: Deutsch Quelle des Lebens, ausweendig
Kindlicher Sinn u. Denkmal vom Uebersetzer —
Mathematik von der Kettenregel — Schrieb u.
Latein. Aufgabe, Naturgeschichte vom „Storch —
Deklamationen, analyse aus der Deutschen Spra-
che zu machen, folglich Naturgeschichte u. a.
rithmetik. —
Emanuel spielt noch Kinderrolle, verlangt mit
Georg sich zu unterhalten — u. schon fängt an
mit seinem jüngeren Bruder zu hadern, ihn
zu necken — wofür Emanuel folglich bestraft
werden wird. —

7–8 Thee später lernte aber unfleissig vor 9 ging schlafen.

Freitag

M. Vidi.

27.) Stand vor 6 auf nach dem Gebet antwortete die Deklinationen gut, deutsche Übersetzung ziemlich gut, die Wörter aber unvollkommen — Frühstück — Musik — 8–11 Schule. —

Emanie gestern hat ~~nicht~~ die Naturgeschichte nicht gelernt, und heute hat er die lateinische Aufgabe welche in der Schule gemacht hat zu schreiben, und polnische Gramat. samt die Naturgeschichte auswendig ~~auswen~~. Otóż znowu nowy kłopot. mogęż się zabawić i zrobić w swoim czasie, mogęż potem porwaniem i nauką Ojcu i Siostrze wypełnieniem powinności i swoją zabawą sprawić. – [redacted] nie chcesz tego dokonać; wolisz siedzieć nad książką i bawić się czem innym kiedy ją masz przed oczami, niż się nauczyć i być zadowolonym. — Jaką opinię o sobie Siostra z sobą powzięła. M.

Schrieb vor allem lateinische Aufgabe. —

Vormittag hab ich die lat. Aufgabe verbessert

1–2 Mittag — 2–2¾ schrieb diese Aufgabe ab.

3–5 Schule: Gegenstände auf Morgen: Weltgeschichte bei geografischen Riss ~~Asia~~ Africa — Deutsch [illegible] schrieb deutsche Latein Lection — Soll auswendig Lectionen lernen. —

Vor dem Thee antwortete mir die Weltgeschichte aber es fehlte ihm noch viel. — Von 7–8½ Thee. Später schrieb die häusliche geschriebene Aufg. vor 9 ging schlafen. — Vidi M.

Samstag.

28.) Stand um ½6 auf, kleidete sich bis ½7 also volle Stunde später lernte und antwortete Weltgeschichte — Frühstück. — Musik — 8–12 Schule. —

12–1 frei – 1–2 Mittagessen. —
Gegenstände auf Montag: Weltg. bei 2 ter Dominik
Krieg – Latein Übers. polnischer Abschnitt – Deutsch das-
selbe i Schriftsteller Seine neue Erzählen – Latein. —
Polnisch von Schreibzeichen. Dekl. dieselbe –
Jutro jest dzień uroczysty w domu: bo imieniny ojca – brat[redacted]
biedny swej matki; a Emanio doznałby i doznaćby powinien
nader miłej przyjemności. Tej przyjemności życzymy Ema-
niowi wszyscy, pamiętaj więc być jej sobie sam a szczegól-
niej ojcu nie zatrut. Zatem jutro rano wstań wczas, skończ się
i odpowiedz pamięciowe lekcyje nim pójdziesz do kościoła, po
tem porób wszystkie pisemne i co można na utorić: być
cale jutrzejsze popołudnie i wieczór przepędził miło. Adam
Dzisiaj całe popołudnie robił i pisał i odpisywał wypracowanie
które ona ojcu jutro przedstawić; żadnego usiłowania wonim
ani pod względem myśli ani pod względem usiłowania o po-
rządne i pięknie pismo nie ma; a ojciec codzień się mi pyta
jak Emanio postępuje w naukach, w piśmie, i t.p. Adam
7–9 waren wir bei der Tante 9–10 schrieb wir die
gewöhnliche Aufgabe. – Um 10 ging schlafen. —
Vidi Adam

Sonntag

30.) Stand gegen 5½ auf, lernte die Weltgeschichte
Nach 9½ gingen beide Knaben zum Vater, später frühstückten, und
Emanio lernte lateinische Aufgabe. –. Vor 11 hat mir lateinische
Aufgabe, wenn er die Verwandlung der Zeitwörter vollo malo Volo kanaty
gut geantwortet. – Zum 11 bis ich ~~in~~ ihm noch Weltgeschich-
te lernen. – Um 11¼ konnte er mit Kosiowski i Smitt arithme-
tische Aufgabe. – gab er aber keine Aufmerksamkeit –
Er hat noch Deutsche Deklamation zu lernen. – Vidi A
1–9½ freie Zeit —— Um 10 ging schlafen. —

Montag

30.) Stand um 5 auf, bis 6 kleidete sich an, später lernte

Lektionen nach Frühstück antwortete Deutsche Dikt. aber schwach — Geschichte oberflächlich — Latein schwach. —

8–11 Schule. —

Vom 11½ erklärte polnische gram: o znakach pisarskich i z porstonieniu Deklamacyi is lernen. —. Um 12½ antwortete diejenigen Gegenstände ziemlich gut. —. Hernach lies ich ihm Naturgeschichte auf Mittwoch lernen, damit er abends mehr Zeit zur Unterhaltung habe. —

Bis Mittag lernte Naturgeschichte 1–2 Mittagessen

2–2½ lernte etwas aber ohne Nutzen. —

3–5 Schule — 5½ Abendbrod. 6–7 Gymnastik.

7–9 Thee. Nach 9 ging schlafen. —

Dienstag. Vidi A.

1. Maj.

Stand nach 5 auf — nach dem Gebet — Frühstück — Musik. —

Dzisiaj Emanio chciał odemnie bym mu pozwolił na majówkę z uczniami i z professorem P. Uniszewskim, czemu nie byłbym był przeciwny ale Emanio nie zasłużył na taką zabawę, bo na niej trzeba żeby był sam i sam o sobie w każdym ruchu ~~pam~~ pamiętał; i żeby był ~~~~ wprzódy dał rękojmię prawdziwie młodzieńczego postępowania —. Ja z mej strony jako nauczyciel nie pozwoliłem; Emanio poszedł do ojca i żaląc się przed nim, nie powiedział powodów dla jakich mu nie pozwoliłem — bo ojciec uważając mię, prosił mię bym Emaniowi na owę majówkę pozwolił. —. Na prośbę ojca

pozwoliłem mu, ale w ojciec i ja mu przy tej sposobności mu powiedzieliśmy, niech sobie dobrze do pamięci zachowa; Kamieński —

Oczepił do drugiej pensyi Emanio na owę majówkę — Dowiedziałem się że nie chciał iść z Koszyckim, a zatem wstydził się — tym czasem ojciec jego podobnych rzeczy się nie wstydzi ani jego nauczyciele. — Wstydź się złego czynu, ale nie takiego — Uważałem że Emanio daje słowo na dotrzymanie tajemnicy, i tę umie zatrzymać; ale niech Emanio dobrze rozważa gdzie ma dać; to jest komu i w jakich okolicznościach owo słowo. bo bardzo to być może, że możesz dać słowo na zachowanie tajemnicy takiej, która i tobie i temu komu je dasz na całe życie zaszkodzić może. Prawdziwi szlachetni synowie i uczniowie, nie mają nic skrytego przed Rodzicami i nauczycielami; i bardzo źle tacy młodzieńcy wychodzą, którzy jeden drugiemu daje słowo na zachowanie tajemnicy, bo niech Emanio pamięta, że młodzieniaszek każdy. tylko to kryje co złe; bo najpiękniejszym przymiotem każdego młodego jest serce otwarte, szczere — a nie skrytość; Zastanów się więc i nad tem. — Kamieński

2. Mittwoch

Stand um 6 auf nach dem Gebete gleich Frühstück gegessen war beim Herr Pappa um 7–11 Schule. Mit Frühstück. ——

Nach der Schule Emanuel soll Weltgeschichte lernen. Emanuel niechce brać starych sukien na podome i do dzieci, kiedy nikogo nie ma. Stan

1–2 Mittagessen 2–4 lernte Schulgegenstände: Lektionen auf Morgen: Latein Uebersetz aus dem pol. (Deutsch: Denkmal in [illegible] Sinn – Matematik: Aufgabe – Polnisch gr. [illegible] [illegible] [illegible].– Weltgeschichte IIter punischer Krieg.

Antwortete pol. [illegible] schlecht – Weltgeschichte schlecht. 6–7 Numismatik 7–8 Thee – 8–9 schrieb die Aufgabe 9½ ging schlafen. ——

Vidi Stan

Donnerstag

3. Stand um 5 auf lernte nur Deklamation und mehr gar nichts, aber durch zwei Stunde lang machte fast gar nichts u. vor Siebene konnte die Schulgegenstände nicht. – Weswegen heute vor Frühstück wurde mit 5 Ruthenschlägen bestrafen. – Antwortete Latein nur oberflächlich. – 7–11 Schule. ——

Będziemy mieli co jemu powiedzieć, a mianowicie że na syna [illegible]ny pomimo całego usilnego i łagodnego jego samego i nauczyciela [illegible] się i postępowania oraz upomnienia [illegible] tenże syn głowę swoję więcej zajmuje głupstwami [illegible] niemi się i zabawą, aniżeli nauką; że tenże syn dopuszcza się kłamstwa w zadawanych lekcyach mówiąc że ich nie było zadanych, a po przekonaniu go że były tłumaczy się że zapomniał o nich. Zapominanie takie jest na

ostatek Emania zawsze, gdy tylko co z tego zrobi lub zada=
nych lekcyj nie chce bez uwagi. Ojciec uprosił dla niego
majówkę, będzie miał za to nagrodę i wdzięczność od
Emania. Dzieciństwa jego samku. Sądził bowiem ojciec że
Emanio nabierze więcej ochoty do nauki, że w żadanym
czasie wszystkie przedmioty potkoniczy, zrobi, przepisze,
że nie będzie roztargniony przy nauce zabawą, ptaki,
trzymaniem ich w ustalko, nie zajmowaniem myśli sam
timinem w czasie uczenia się lekcyi lub w czasie lekcyi w szko-
le, że zeszyty szkolne porządnie utrzymywać i pisać
będzie; nakoniec że żadnych wybiegów na usprawiedli-
wienia a raczej ukrycia swego próżniactwa już się nigdy
nie dopuści. Tymczasem cóż Emanio zrobił i robi? Otóż
więc z tej przyczyny w imieniu ojca, w zastępstwie
jego ukarałem go rózgą pięć plag, wymieniając przy
każdém uderzeniu za co bierze karę. Emanie udaj
się do Boga, słuchaj ojca i nauczycieli którychci on
i wybrał, wykonywaj Jego i ich rady, bo Jego i nas
zmusisz do użycia ostrzejszych kar, i często chwily
kilka razy na dzień powtarzanych. Weź z siebie
sam przez panowanie nad sobą, a nie będziesz od nas
karanym, i będziesz Bogu, ojcu rodzinie, nauczyci-
lom, słowem wszystkim miłym, i z siebie zas sam
w swem sumieniu zadowolnionym. Namiestnik

Nach der Schule befahl ich ihm in dem Garten [illegible]

Weltgeschichte lernen. In dieser Zeit aber sollte er [gestrichen] Musik haben. Nach 2 Uhr soll er französische Sprache haben.
1-2 Mittagessen — 2-2¾ französisch. 3-5 Schule
Auf Morgen: Deutsch dasselbe — Latein an Ende des 1st. Abschnittes. gr. verba impersonalia — Latein: dasselbe — Polnisch von Verbum — Naturg. von der Frucht. —
Das von mich übersetzte Latein soll aufschreiben und daran das folgende poln. Stück. Die 1. gr. erlernen Pol. gr. u Naturg. auch. — 6-7 Uhr Thee —
7-9 lernte Lektionen. — Vidi May

Freitag

4.) Stand um 5½ auf lernte Lektionen; antwortete arithmetik gut. lat. gr. unvollständig —
Nach der Schule soll polnische grammatik vom Zeitworte und Naturgeschichte lernen —
Antwortete Naturgeschichte u. pol. gr. ziemlich gut.
1-2 Mittagessen — 2-2¾ französisch.
3-5 Schule — 5-5¼ Abendbrod.
Auf Morgen: Latein dasselbe — Weltg. 2ten deutsches Krieg. Religion bis Sanctus. Deutsch Erkaufter Werth. —
Ich lieber deutsches Stück dem Emanuel übersetzen —
Später soll andere Gegenstände lernen. —
7-8 Thee 8-9 schrieb die lat. Aufgabe — um 9 ging schlafen
Vidi M.

Samstag

5. Stand um 5 auf lernte nur ein wenig poln. Deklamation. — Frühstück — 7-10 Schule. —
1-2 Mittagessen — 2-5 lernte Lektionen. —
6-7 Gymnastik 7-8 Thee 8-10 bei der Tante
Vidi M

Sonntag

6.) Stand um 5½ auf — that nicht lange an — lernte Deklamat. Frühstück. 8 Gottesdienst — antwortete Dekl. ganz gut.

Heute war ich in der Schule und in der Kirche. Dort habe ich diese widerum [illegible] in den Gegenständen [illegible] und [illegible] Mathematik [illegible] ganz nichts bedeutende Fortschritte gemacht [illegible] man sagte [illegible] mit diesem [illegible] deine Promotion [illegible] Lection [illegible] nicht [illegible] mit [illegible] Du willst [illegible] Zwei [illegible] Du liebst [illegible] Deine Mutter, Du willst [illegible] Schwester [illegible] ich selbst [illegible] für Befriedigung deiner [illegible] Neigungen bist und Leidenschaften. Oder bist du nicht [illegible]

Damian

Robiłsam ćwiczenie niemieckie ale tak go napisał że przeczytać nie można było, kazatem go odpisywać. Przyszedł wreszcie Pruszkowski ze Szmitowskiemi, zaczęli razem to ćwiczenie robić. Pytałem Emania o Starke i Schwache Deklination, oraz o szyk prosty i odwrotny, nic nie umie. tylko się uczyć zatem nie mam radzić jeżeli sam Emanio się nie weźmie do pracy, i to przetrzenia wszystkiego co uczył

od pewstwu ojcu by miał promocyji - Dlatego pro-
szę Pana Nieba aby mu Pan udzielił ~~zadość~~ wszą-
dał z przełożeniem i wystarczał. - Gdyby Ewa mnie
mi chciał tego uczynić, lub dużo czasu potrzebowałem
uczenie się nowych lekcyj i pisanie ćwiczeń; będzie róż-
ną silnie karany i wszelkich pracy jeszcze wię-
odmówię. - Ouin chciej mi pan w dziewiątku zawią-
~~do~~ domi. - Stanie - Ganzen Nachmittag frei. —

Vidi: M.

Montag

7.) Stand nach 5 auf, lernte Lectionen - Frühstück.
7 - 11 Schule 11½ - 12½ lernte Latein - 1 ½ Mittag
2 - 2¾ spazieren - 3 - 5 Schule. —
Auf Mittwoch: Natur: Owoc roślinny -
Latein 17 Verse präpariren u. übersetzen -
Deutsch 88 übersetzen, 99 u. 186 auch. -
Soll deut. u. Lateinische Analyse machen -
6 - 7 Gymnastik - später frei - Nach 9 gieng schlafen.

Vidi M.

Dienstag.

8.) Vorbereitete mich zur Schule, den ganzen Nach-
mittag Spaziergang. — Vidi M.

Mitwoch

9.) Stand nach 5 nach dem Gebet lernte Schul-
gegenstände vor Frühstück antwortete Natur
schwach. — Aus dem Latein kannte Wörter nicht.
7 - 11 Schule.

Vidi

Postępowanie Antosiów na uważającym sprawne suspt nie pochwalam — Ruch tak pochwalę i nawet i przyznoi tość.

Na dzisiaj wzięć słownarzenia z polskiego na francuski — dt

Ponieważ dostrzegłem dzisiaj znowu że Emanio opuszcza się na pana praktycznej mowie, chciej więc pan wpośród wspo=mnić musi się o rozbiór, dopiero potem pan mu z tasku cwej praktykowacz. Mary. Emano pochwaliłem, a już po 11ᵗ̣ᵉ musiałem zganić za lenistwo ducha —

1–2 Mittagessen 2–3 französische Sprach

2–4 machte beide analyse und breite Geschichte

Nach dem Vesperbrodt lernte er Geometrie. mit Lewandowski und Sonntag

Pomimo kilkakrotnego pouczenia przez kollegów Emanio nie umie matematyki — Chciej pan pisać pomału —

Emanio okrutnie leniwy w duchu. i nie wstydzi się tego lenistwa —; nawet w obec swoich kollegów — będzie znowu rózgi — Mary — Emanio także nie ma zeszytu na brulion ćwiczeń niemieckich — Ma wszystkie ćwiczenia niemieckie na czysto na nowo odpisać przed nie=dzielą —. Robił znowu ćwiczenie niemieckie z pomienionemi kollegami oni umieją je robić, Emanio nic —. bo znowu nie wie co szyk prosty a co odwrotny w niemieckim — Powiadam że za leni=stwo i za nieuwagę w szkole i w domu będą rózgi i to w liczbie siedmiu — a za nieporządek [struck out] w zeszytach w tym samym dniu pięć — Mary

6 – 7 Gymnastik. 7–8 Thee. 8–10 schrieb Deutsche Aufgabe ins Reine sehr unordentlich dumm schläfrig. Vidi M

Donnerstag

10. Stand um 5 auf — kleidete sich eine Stunde lang an nach 6 antwortete Gesch. gut —

Nach der Schule Musik —

Emania więcej jednakże to jest bardzo długo uczy się, a raczej
siedzi nad książką; i zapytany czy umie, zawsze wykręca się
pomimo kary rózgą oddawanej; nie wiedząc że za to co wy-
raz zapisałem, i za takie długie siedzenie przy książce bez
odniesienia pożytku, i za wykręty, będzie tyle razy brał
rózgą na dzień ile razy złe to popełni — Zapiszę to raz
ostatni, bo już nie wspomnę ani nie zapiszę, tylko bę-
dę jak najsurowiej rózgą i głodem karał. Stan

Dodaję jeszcze to, że siedzenie nad książką nie pochodzi z braku
zdolności, ale z nałogowego dawnego zwyczaju, od którego
nasze upomnienia, i rada by się wytłumaczyć nie ~~[illegible]~~ mogą go
odwieść ~~zostać~~. Dodaję wreszcie że Emania Ojca, nas, i nauczycieli
szkolnych, ułożeniem postawy skromnej i wybiegami za-
słonić ~~[illegible]~~ lenistwo duchowe i słabości swojej, i inne złe nało-
gi pokrywa. — Nie pisałem dotąd tak szczegółowo o tym
przedmiocie nieinteresującym w dzienniku, ale uważając go
w Emanii, radziłem mu i upominałem, że udawanie skro-
mności, układna minka, udana pokora, i pilność wyjdą jak
oliwa na wierzch; że człowiek taki jest niemiły Bo-
gu i ludziom i t.p. — Gdy zaś i to nie pomogło, z obowiąz-
ku mego Emania mię zmusza do surowszych środków,
których użyję z dniem dzisiejszym mogę rozpoczą-
Emanii znak moje słowo — a więc z Bogiem — po-
stępuj za radami naszemi; Stan

1–2 Mittag – 2–2¾ französisch 3–5 Schule:
Auf Morgen: Deutsch: Aufgabe zum Verbessern
Matematik dieselbe – Latein Gr. §265–266, 5. – Uebers.
7 Verse werden – Polnisch: Deklamation. Naturg.
zum Diktiren. –

Odpisał rozbiór łaciński. i przetłomaczył przy mnie dobrze
łaciną, potem uczył się gram: łaciń: głowno. – i tę metak-
że odpowiedział dosyć dobrze prócz paru wyrazów, które
zapomni się łowcy. – odpowiedział także i deklamacyą
polską dobrze. –

Otóż dowód że Emanio może się nauczyć wszystko-
óno – prawda że Deklam: polska jest z [illegible]-
ótoż idzie na spacer, i nie ini mam przeciwko temu-
6–7 Aufsätze und Vorbereitung zur Lektionen
7–8½ Thee – nach 9 ging schlafen
Vidi

Freitag.

11). Stand nach 5½ auf – nach dem Gebet Wiederholung der Lektionen – Frühstück – 7–11 Schule
Nach der Schule erzählte mir die Schulgegenstände auf Morgen. diese sind: Weltgeschichte welche er gleich in dem Garten lernen und um 12½ antworten soll.
1–2 Mittag. – 2–2¾ französisch 3–5 Schule
Auf morgen Weltg. pag. 473. – Deutsch dasselbe – Religion dasselbe – Latein [illegible] dasselbe. –
Die vor mir im voraus übersetzte Latein soll aufschreiben dann Religion und Weltgeschichte im Garten lernen –
Er antwortete Weltgeschichte und Religion sehr schwach also haben Sie die Güte ihn noch einmahl zu verhören –
7–9 Thee – nach 9 ging schlafen –

Samstag

12. Stand nach 5 auf – nach dem Gebet wiederholte und antwortete Weltgeschichte ziemlich gut – Frühstück – 7 – 12 Schule. — Hernach Frühstück und Ruh. Vom 2 lernte ich Weltgeschichte und deutsche Erzählung. ~~ver~~ machte und schrieb deutsche Aufgabe mit Koziorowski und Semitowski – Um 4 ass Vesperbrot und folglich schrieb deutsche Aufgabe bis zum 6. Endlich Gymnastik. –

Dziś widziałem więcej jak zwykle usilności tak w pisaniu ćwiczenia niemieckiego, jako też i w gimnastyce. – W tej ostatniej i fechtunku widziałem prócz usilności zapał. Mówcy zapału który winien Emania zawsze i wszędzie gdzie idzie o jego doskonalenie się ożywiać – a będzie dobrze – i będzie Erste. –

6 – 7 Gymnastik 7 – 9 Thee, Erholung, Spielen nach 9 ging schlafen

Vidi M.

Sontag

13. Stand vor 6 auf Meditirte nicht zu lange an – vor Frühstück machte gar nichts – Nach 9

Doświadczenie codzienne z Emanium i tak już długie moje i innych nauczycieli przekonało nas i okazało że tenże Emanio jeszcze lenistwo chce pokrywać, i lenistwo temu oraz nieporządkowi sam ułatwia środki. – Rozbiór bowiem niemiecki na zeszycie zgubił, i chciał ~~–~~ nowy pisać na kartce. Niepomny że nietylko

my ale nawet sam Ojciec o nieporządek w zeszytach go upo
minał. Dziś więc za umyślnie i za nieporządek wart był
rózgi którą ma zapowiedzianą – i zapowiedzeniu to może
zaraz wykonam tem bardziej że nie pisze rozbiorze
niemieckiego porządnie –. Dotrzymałem słowa że przez
to co dobre widzę w Emanie, dotrzymam i rózgi – Nie
spuszczaj się na nikogo tylko sam rób wszystko tak
do szkoły, jako też i słowo sobie –, i wstawszy ubieraj
się szybko, nie szlamazarnie – Staminiej Do 11½ robił
znowu rozbiór Łaciński z zadanego mu na nowo przez mnie
tłomaczenia – A potem uczył się głośno historyi powsze-
chnej – i odpowiedział ją dobrze –
Kilkarazy upominałem Emania by zawsze przewdział
skarpetki i buty kiedy jest błoto, a tymczasem trzeba aż to
upomnienie zapisywać w dzienniku dla większej pamięci –
Oddając słuszność uczmi się dobrze historyi i oddał mi ją
skoro dobrze zapisałem –
Od 12 wolny czas 1–2¼ Obiad po obiedzie bawili się
w ogrodzie potem na górze z Krzysztofem, dalej
niem po pokoju – po podwieczorku o 6 zabra-
łem ich na przechadzkę, ale zaledwie wyszliśmy do
Jasia Łoniewicza doszli i z powrotem, już da-
lej iść nie mieli chęci i tak Emaniowi nad-
spodziewanie zachciało się na przechód, a przez
mi tak gwałtownie pić że już prawie pić
nie mógł, a właśnie był po podwieczorku!
Emania zaczął kilka razy do tańcy, ale
za każdą razą otrzymał odmówną odpowiedź.

Nikol

Wieczorem starał się to naprawić nach 9½ ging ich schlafen.

Montag

Vidi [illegible]

(14.) Stand nach 5½ auf, nach dem Gebet lernte deutsch u. übersetzte dasselbe mit mir, dann schrieb Latein. — Frühstück — 7–11 Schule. — Nach 11 lernte er polnische Erzählung. —

Dziś Emanuel został w areszcie za nieumienie lekcyi; wymawiał się przed profesorem że nie ma czasu że nie może pojąć — ja panu Wiszniewskiemu przedstawiłem że się wcale nie przeciwnie; że Emanuel próżniak, że nie jest zajęty naukką ale zabawą za co mu Pan Wiszniewski surowo zakazał kary.

Auf Morgen: Deutsch dasselbe. Latein Adverbien u. Aufgabe — Religion über communion

Latein Mathematik ganze 5te Tafel. —

6–7 Gymnastik 7–8 Thee. —

8–9½ machte lat. Aufgabe. Nach 9½ ging ich schlafen —

Dienstag

Vidi [illegible]

(15.) Stand nach 5 auf, nach dem Gebet, bat mich um die Verbesserung des lat. Aufgabe, welche nachher ins Reine abschrieb. — Frühstück 7–11 Schule.

Dzisiaj Emanuel się tłomaczył za co wczoraj był przytrzymany, zdawało się że go Pan Wiszniewski nie zrozumiał, co jeśli tak jest to i tak winien, bo nie powinien przed nim mówić ani nie wyraźnie, tylko wyraźnie — Upomniałem Emanuela że nie ma czasu — mógłby się wstydzić że go zawsze nie masz —

Powiedzenie że nie możesz pojąć jest kłamstwem, bo masz wielkie zdolności. – Stan

Dzisiaj z powodu imienin Józi nie był w szkole od godziny dziesiątej; jutro także nie będzie, bo będzie odprowadzał siostrę starszą do granicy. – Ciekawości jak Emanio czas ten przepędzi. – Stan. –

O godzinie 4ej kazałem powyższy zapis Emaniowi przeczytać, który przeczytał, powiedział że nie wie co robić; i naraz jak dzieciak bawił się z dziećmi w zatniejszy i biegał po ogrodzie. – A ma ćwiczenia niemało do odpisania i z powtórzeniem się uczyć bo examen i wakacyje za kilka tygodni. – Stan

Godzina dziewiąta ja przyszedłem pomimo że byłem słaby chcąc się przekonać co Emanio robi. – Dowiedziałem się że Emanio bawi się. – Oj miłaby to była zabawa ta i dla mnie i dla ojca gdyby Emanio wypełnił był swe powinności, toby była nagroda za nie. – A tymczasem. do czegoż są powodem zabawy dla Emania; oto do zapomnienia o obowiązkach ucznia; czego dzisiaj mieliśmy dowód; bo ćwiczenie które miał zrobić w niedzielę po południu, zrobił dopiero dzisiaj a byłby je zrobił w niedzielę, gdyby nie myślał był o zabawie w niedzielę. – Nie bawi się tak często jak ty twój współuczeń Koziorowski – ale się bawi nauką i ma też nagrodę w świadectwie, i w tem że od posiada oszacowanie ojca i nauczycieli. – Stanisław. –

16 Mitroch

Emanuel dzisiaj z religii nie jest w klassie, pojechał on odprowadzić do granicy siostrę swą najstarszą [illegible] i tam widzieć jej męża i swoich siostrzeńców. Jest to przyjemność jakiej nie każdemu Bóg dozwolił mieć a do których ja, Pan Niziot i nauczyciele publiczni Emania należą — Bądź Bogu za nią wdzięcznym modlitwą i czynem, oto żądanie Emania. Ale cóż gdy ty tam się bawisz; gdy przyjemności doznajesz, mnie łzy w oczach stoją; bo Grzeczny i poczciwy nauczyciel twój Pan Uniszewski po przebyciu u mnie tu w ogrodzie, co tylko odjechał zostawiwszy mi takie wiadomości o tobie:

1º Że jesteś leniwym — 2º że się nie chcesz pilnowywać bo nawet pióra dobrze w klassie nie trzymasz kiedy piszesz — 3º że jesteś roztargniony i nieuważny. 4º że nie nie chcesz pamiętać znaczenia wyrazów ani deklinacyj i konjugacyj 5º że nie pamiętasz zasad gramatycznych 6º że żadnego ćwiczenia z polskiego na łacińskie jeszcze dobrze nie zrobiłeś — i nie umiesz go zrobić i sobie z powodu lekceważenia nauki — 7º że lekceważysz rady

i upomnienia nauczycielskie — 8º że myśl twoja musi
być czem innem zajęta — 9º że pomocy nie dostaniesz
jeżeli od przyjaciela twego teraz pierwszego nie przeko-
nasz go że chcesz pracować nad sobą sam, bez spuszcz-
ania się na pomoc cudzą; 10º jeżeli nie będziesz u-
miał wszystkich ćwiczeń z polskiego na francuskie
i odwrotnie; oraz znaczenia wyrazów i zastosowa-
nia zasad gram: — Otóż Emanuelu czy twoja
wczorajsza i dzisiejsza przyjemność jaką ojcu
i rodzinie zrobiłeś była prawdziwą; 2º jakież będą
wakacyje? jakież się uczucia ojca i rodziny przy-
jemności jeżeli w tych kilkunastu dniach nie
popracujesz rzetelnie? Masz rozum, masz wolą
masz ogromną pomoc — rób jak chcesz — a myślę
że chcesz dobrze — nie zapominaj się — pamiętaj że nie
jesteś dzieweczynką, pamiętaj że nie zabawa celem
człowieka, pamiętaj że bawić się i pracować razem szczerze
nie można; ale tylko zabawy i to pomiernej i niewinnej to
Bóg dozwala po pracy rzetelnej; tej jej chcesz zawsze — Adam

[illegible]. —

17.

Rzeczy w szafie mają być zawsze w tym porządku
jaki zastałeś —

Od 4½ — 6½ tłumaczyłem z Emanuelem Racinę. —
Po płaczu ujrzałem, że ma dużo robić, napisał kawałek
nad resztą zasnął o wpół do 9. ——

Freitag

18.) Stand nach 5 auf, kleidete mich sehr lange an— sollte weiter Latein schreiben.—

Jak nie zapisywać twoich wad Emanuelu, i jak ich nie wydawać na widok publiczny, kiedy po tak miłym, łagodnym napomnieniu do ciebie wczoraj przemówieniu, które ty do serca zdawałeś się wziąć bo mnie i Pana Hasiota całowałeś; bo nam też przyrzekłeś szczerze pracować;..... płakałeś..... przyrzekałeś..... że masz dużo robić. Jakże się więc poprawisz, kiedy w tylu kilkunastu dniach masz wszystko wynagrodzić, jeżeli chcesz ojca i matki nie martwić; a sobie wstydu nie przynieść!!

H.—

Francuzkiego nie było, a to z przyczyny niedbalstwa Emanuela, baraszkuje tylko przy pracy, nadmieniam że na lekcji zachowywanie się Emanu[ela] wart kary.— Przykro mi ale muszę.—

Za nieporządek na stole, za tekę zostawioną na łóżku i za baraszki powyżej zapisane Emanuel ma nie jeść podwieczorku. przy kolacji zaś więcej nic mu żądać nad to co mu dane będzie.— Nie można z Emanuelem łagodnie rozsądnie ponowno upomnieć:— Haminiy

3–5 Schule: Auf Morgen: Weltgesch. bis Seite 482. Deutsch daselbe— Religion unbestimmt Latein Gramm: von den Adverbien: Übersetz daselbe.— 6–7 Thee. Später lernte Weltgeschichte— Deutsche u. schrieb Correctur bis 9. dann ging schlaf.

Vidi H.

Samstag.

19.) Stand nach 5 auf, nach dem Gebet wiederholte Schulgegenstände— Frühstück.— ½ 8 Schule—

Emanie, by (nie było) żadnych śmieci ani okrawków papieru lub
skorupki z piór tak na podłodze jako też i na oknach,
ale w pudełku stojącem na oknie w pierwszym pokoju.
Surdut jesienny i peleryna moja wisiał na gwoździu [illegible]
za parawanem, a nie na komodzie leżał lub nie na łóżku—
(2 Obiad. 2·3 Rysunki:

Rysował Napoleona w Alpach, ale zawsze brak proporcyonal-
ności głowa ogromna a oczy nos i usteczka maleńkie—

Świerzyński

Auf Montag. Weltgeschichte Seite 491 — Latina
dieselbe — Deutsch von Egipten — Latein. Polnisch dasselbe
Deklamation [illegible] —
Soll Weltgesch. lernen, deutsche und lateinische Analyse
machen. — 6 ¼ Gymnastik. ¼ 8 Thee
Gleich nach 6 war schläfrig und machte
gar nichts ——— Vidi [illegible]

Sonntag

20) Stand vor 6 auf nach dem Ankleiden Gy-
mnastik — Frühstück — Kirche. —
Später blieb beim Herrn Kaminski
1–2 Mittagessen. Nach 2 liess ich den Ema-
nu Latein wiederholen, er antwortete [illegible] aber
schlecht, denn er wollte gar nichts lernen
Dann übersetzten wir Deutsch, aber sehr
schwach. Polnische Deklamation schlecht
[illegible] erhalte er vor dem Thee eben nicht gehen
darf. — Später verbesserte — Weltgeschichte
ziemlich genau. [illegible] machte Latein
Vidi [illegible]

(26.) **Montag.**

Nasz Pan pozwolił dzisiaj jeść wzoru podwieczorku. trzeba było Emanio i podwieczorku nie dać i na górze nie puścić; takiemi tylko przykrościami chęć do nauki i przypominanie się w Emanio obudzają; bo łagodnemi i miłemi środkami, jak całowaniem i słowem dobrem, Emanio nie chce prawdziwej chęci do nauki i do szlachetności w sobie obudzić i te dwa przymioty niezbędne każdemu młodzieniowi ustalić. – Adam

Nach der Schule (weil Emanio alles auf Nachmittag ~~[illegible]~~ weis. er hat mir so gesagt) lies ich ihm lateinische Wörter vom anfange der Aufgaben lernen, damit er die Bedeutung derselben besser als jetzt ~~[illegible]~~ wiste.. – Adam..

Emanio nie ma potrzebnych notatki odpisanych do języka polskiego, n.b. ~~ma~~ się nadzieją ich uczyć i dopiero je odpisywać musi – Emanio pytany co ma zadane przez Pana Kiziota, nie o tem nie powiedział bo by był pan Kiziot zapisał –. Otóż jak zakrywa Emanio lekcyje które ma odrabiać.. Zamiast więc się uczyć słówek łacińskich, musi się uczyć polskiego i też pisać – Jaka uwaga okropna w klassie kiedy nie wie co zadają.

$1\frac{1}{2}$ – $2\frac{1}{2}$ Lernte poln. Sprache, aber wuste dasselbe nicht.

$1\frac{1}{2}$ – $2\frac{1}{2}$ Mittagessen. 3–5 Schule.

Emanio się prosił Semkowskiego wzoru by skończył się mu je wzoru pisane przyniósł, on mu ich wzory nie przyniósł. Gdyby Emanio ~~by~~ myślał szczerze o nauce, toby prosił był mnie albo pana Kiziota, by ...

ze nim do Szmitowskiego, bo żaden kollega nie ma prawa
Emaniowi usługiwać; a jeśli Szmitowski ~~[illegible]~~ ci coś do
pomaga, to dowód o tem że to rzecz dla mnie. Dalej py=
tam się, skąd dowcipu więcej ma Szmitowski ~~dla~~ niżli?
Jakim sposobem ma on wyrobione wszystko, kiedy
ani tej pamięci jakiej ty masz, ani zdrowia takiego
jak twoje on nie ma—? Oto przez to, że prosi Boga,
że pracuje, i że chce pracować; że kocha matkę
i pragnie być jej pociechą; więc nie myśli o zabawach
o jedzeniu, o głupstwach, ale o nauce i o pracy.
[illegible].—

Auf morgen: Latein dasselbe. Religio Sakra-
ment Małżeństwa. Deutsch dasselbe — Lekcyi
unbekannt. Mathematik Übersicht der II^ten Klasse.
Ósmej godziny miała być gimnastyka — ale Ojciec nie kazał
~~mieć~~ odbyć tej lekcji. Emanio nas o tem uwiadomił. Mówiliśmy
mu żeby wprzódy nauczył się przedmiotów zadanych na jutro —
Emanio pytał się nas jakie to przedmioty ma się uczyć?
Zapytanie to dowodzi że nie myśli o jutrzejszej szkole, ale
osobami które się nastręczą z powodu imienin siostry
i ~~zap~~ [illegible] Krzyś.— Zatem powiedzieliśmy mu że
może się bawić jeśli mu sumienie pozwala to uczynić
przed wypełnieniem obowiązków.— M.

Od 7—10 war bei Madame Libiszewska,
wo er spielte wohl und besonders
ass mit gutem Appetit, so dass er sogar
an die höchste Instanz appellirte, wenn er
z. B. von Madame Sobolewska, nicht so viel
wie er wollte bekam — Ciasta i lody
jadł dubeltowo. ————

Czyż nielepiej było powiedzić ojcu i mnie, że nie chcę odpisywać polskie którego nie mam dla lenistwa, lub wyjęte z powtórzeniem przedmiotów bo szamin bliski; niż bawić się do 10¼ z dziewiniątym uczniom klasy drugiej. — Co. Co? Adam

Vidi A.

Dienstag

22.) Stand um 5 auf, lernte Religion u Latein. Frühstück — antwortete Religion gut — 7–11 Schule. —

Von 11½ soll er mit Koziorowski und Sienitowski Mathematik nämlich 4te Tafel machen. —

Pani Michelka nadmieniła Ojcu o niepilności Emanuela, a razem polecony zabawami, też przypomniony obracać na namówienie się lekcji francuskiej. 3–5 Schule: auf Morgen Naturg. von der Frucht — Deutsch dasselbe. Latein nie Stück nur Uebersetzen. Das pol. Stück soll Uebersetzen — 7–8 Thee nach 8 war schläfrig.

Vidi A.

Mittwoch

23.) Stand vor 5 nach Gebet ging Wasser trinken, lernte Naturg. u Latein antwortete es, aber schlecht. —

O 12 przyszli koledzy do przerabiania Matematyki — Emanuel najprzód nie chciał przerabiać — obracał się stołkiem na kolegów — a nie o tem że po 5 lekcjach mało do tego jest czasu, ścamin zapasowo, klasy z geometryi ma Emanuel słabe — nie się promocyi nie poprawi się mieć nie będzie — Emanuela wiadząc o tem przyjmuje słabości kolegów ręcznie! nie chce pracować ale tylko się bawić!! Emanuel na opieszałość trudną do uwierzenia zastępuje na swoją stratę.

Niżąt.

karę tę zastrzeżoną otrzyma jeżeli nie okaże za nią zalecanej poprawy, - i to wtedy ją otrzyma, kiedy się jej najmniej spodziewać będzie - Przy nim przypomnę mu wszystko.

Von 1-2 Mittagessen 2-5 lernte Weltgeschichte Polnisch u machte lat. Uebersetzg. 5-6 Spazierg. mit dem Herrn Papa - 6-7 ~~Thee~~ Gymnastyka 7-8 Thee - Nach 8 antwortete Weltgeschichte und polnisch ziemlich gut. Nach 9 ging schlafen. - Vidi: A.

Donnerstag

24. Stand um fünf auf - trank Wasser - u lernte Latein. - Frühstück - 7-11 Schule.

Von 11½ - 12 Musik -

Nach 12 kam er zu mir und fragte mich " was soll ich machen - solche Frage nur dem Schüler der lernen will nicht, gerimmen - Habe ich gesagt damit er die lateinische Worter wiederholte -

Er war mit dieser meiner Antwort nicht zufrieden - aber nahm das Buch und fing an zu lernen. - A

1-2 Mittagessen - 2-3 Französisch 3-5 Schule Deutsch dasselb. Latein aus dem poln. gram. ... adverbium - Malunki regula ... Polnisch dasselbe - Malowanie. Promenady - Lernte Gegenstande bis ... - von ... - 8 Thee 8-9 machte Latein - Um 9 ging schlafen.

Freitag

25). Stand um fünf auf - Lernte Latein - Zaledwie zdołałem się nauczyć do tej głównie kilka był uczniowie ... - Dalej więcej sam tłumaczy tam ... - Śniadanie 7-11 Szkoła

Niech Emanuel nie bierze zegarka do picia wody, bo go Pan Kiziot ma; niech go nie bierze do szkoły, i niech się z tego nie wymawia zapomnieniem — czyli niech nie mówi „bo zapomniałem“.

Dzisiaj rano Emanuel narzekał na ból w boku lewym i koło szyjki i na brak tchu — poszedł przecież do szkoły; po szkole narzekał na te same cierpienia, byłem z nim u Pana Korzbowskiego, ale go nie zastałem, kazałem mu położyć się w łóżko.

Powody tej słabości jakieby być mogły, jedynie ciastka i lodów wiele w Ogródeczku, i nieprzytomne robienie gymnastyki.

Vid. [signature]

Samstag

26.) Stand um 5 auf — nach dem Gebet trank Wasser — dann machte Spaziergang — Frühstück.

Przypominam choć już nie pamiętam, że przed obowiązkowych na środę i czwartek, ~~naukę~~ szkolnych nauczyć się Emanuelowi dziś przed południem na uczy i ćwiczenia z rozbiorami pewnie, ma Emanuel przez przeciąg świąt powtórzyć wszystkie słówka z ćwiczeń łacińskich tak pierwszego jak i drugiego

potrzeba; bo jest na to czas, i na spacer, i na zaba-
wy; a oprócz tego to, co Pan Niziołł każe.. Adam

Vormittag macht Latein.
1–2 Mittagessen. 2–3 Rysunki —

Rysował Napoleona w Alpach lepiej niż poprzednio
jeżeli zastosuje moje uwagi to może dobrze poprawić
Świerzynski

von 3–5 lernte Weltgeschichte und Latein —
nach 5–6 beide Knaben spazieren gingen mit mir —
von 6–7 Gymnastik. — worauf nach 7 ging er mit Herrn
Niziol zu Frau Tarnowska und blieb dort bis 9. - Vidi Adam

Sonntag.

27.

Dziś przed 6½ rano zaczął narzekać na ból w mięsie i skórze
otwierających piersi — ból ten przeszkadza Emanio że mu
nie da oddychać, gdy chodzi; a 8½ powiedział mi z obydwo-
ma stopami do kościoła, idąc znowu Emanio na-
tem ból narzekał; z kościoła idąc narzekał na ból w mię-
śni i skórze boku lewego. że mu także oddychać ból ten
nie pozwala— Zimna żadnego nie czuje. Siedząc nie do-
znaje żadnego bólu.—

Ma się uczyć ćwiczeń z Tańskiego na polskie i z polskie-
go na Tańskie oraz słówek Tańskich; bo wszystkie
ćwiczenia są już zadane.—

Przed 10½ był Pan Kozubowski— opukał Emania i powiedział
że może będzie febra— będzie jeszcze raz przed południem—

po południu leżał w łóżku. — Vidi. [signature]

Montag

(28.) O 6 zażywał pigułki potem chodził po ogrodzie do $8\frac{1}{4}$ o $8\frac{1}{4}$ jadł śniadanie potem miał stolec jeden zupełny drugi stolec o $9\frac{1}{4}$ rzadki. — Nie poszliśmy do kościoła bo go brzuch pobolewał. — Był pan Kozłowski, polecił by Emanuel zażył $3\frac{1}{2}$ pigułki, choćby jeszcze stolec był; Stolec był rzadki jeszcze przed $9\frac{1}{2}$ i o tej godzinie zażył $3\frac{1}{2}$ pigułki. Przy tem robił ciągle przykłady arytmetyczne z kollegami; którzy już mieli je zrobione, jedynie dla tego je robili by się przekonać czy dobrze zrobili. (Było to za chwalebna pracę, u Emanuela jej nie masz). —

Dyktus. na śniadanie kleik i kawałek bułki — na obiad rosół z kaszką, szparagi, cielęca pieczeń. —

W czasie przerabiania owych przykładów Emanuel chociaż nie wi-pięcy, tak się krzywił, i tak nic nie uważał że nie mogłem na niego patrzeć; a zapytany ~~nie~~ przez kollegę (o rzeczy w klasie wykładane i o rzeczy odnoszące się do pierwszych działań arytmetycznych na liczbach całych i ułamkowych. nic nie umiał odpowiedzieć — bo nic nie umie. — A iż Emanuel nic nie umie, można to łatwo wytłumaczyć i wykazać jego niezajęciem się, niechęcią, ospałością i myśleniem o czem innem, nie o nauce w czasie nauki. — Dziś Emanuel swą nieuwagę tłumaczył swą słabością; a ja mu na to odpowiadam, że jego kolega Szmitowski, który właśnie przerabiał dziś z Wiórowskim był chory przez pół roku, a przecież przez ten przeciąg choro-

p

by w domu się uczył i zdał examen z całego półrocza — Emanuel nawet się nie chce odpisywać reguły arytmetycznej z tablicy już gotowej, tylko radby by kto inny to za niego zrobił. — Oj okropne lenistwo —

Z łaciny na środę wszystko z półrocza drugiego tak które na examinie jak i gram: z powtórzeniem — oprócz tego na środę z gram: Vocabula całe do przymiotników t: jest od § 284. do 288. a do tłomaczenia o Sedevolia desiderata — i do preparacyi zaczęto od Justar: aż do przymiotników —

Z historyi Natur: o skrytopłciowych i jawnopłciowych co było pisane w klasie — a Emanuel nic nie pisze w klasie —

Z niemieckiego do tłomaczenia ułożenia Egypt. na zadanie do napisania Der Sohn des Fischerkönigs wolić na prozę w ten sposób by cała ta proza była w czystym pięknym najęciu odpisana —

Na czwartek z polskiego Deklam: ostatnia z powtórzeniem i Sty Jan Kanty gotowy do opowiadania i do rozbierania gr: Mrówka, uczę wyuczona dobrze i o owadach — z gram: przypiski o słowie do końca §. 124. 3. Przypisków tych jest 7 artykuły, a Emanuel ani 7 liter nie ma odpisanych —

Pomimo upomnienia i przypominania Emanuel Kajetan na arytmetykę przeciągającego nie ma — ani nie starał się odpisać to co w szkole każą odpisywać —

Do 12. wyłożył Emanuel na pamięć 5 zdań polecę być piękne czasy z 1–2 Obiad od tego prawie ciągle się bawił i tylko co chwila wiele nosił starcowym książki, a więc w tego czasie

kiedy to pisze, Emanio wraz z nim — kiedy przyszła poprawę i mogę się dowiedzieć. A. ożyge petrosza i odpowiadała ptakowe Dobrze — Po 9 ponioł spać —
Zażywał chininę —

Vidi A.

Dienstag

(29) Stand um 5 auf — nahm chinina auf — lernte Latein — dann war im Garten. —

Dyeta jak wczoraj — za napój nic nie używać wodę wystałą w piecu. Jeść przy obiedzie mięsa z troszką wina — drugiego śniadania, podwieczorku nie jeść — na wieczór herbatę z troszką mleka i bułeczkę bez masła —.

Emanio był dziś na muzyce — zapomniał nót — Panna Sokulska kazała się mu ich nauczyć — Zapomniał tak nut jak zapomina wszystkiego, bo się tylko uczy na dziś, a nie na zawsze —.

1–2 Mittagessen. 2–3 Französische Sprache —
Nach 3 übersetzt Emanio kleines Stück aus dem deutschen, welches er überarbeiten soll. —

Emanio zamiast sam przerobić przykłady arytmetyczne które ma kolledzy już wczoraj przerabiali, chce tylko odpisać już przez Szmitowskiego zrobiony i odpisany. A nauczył arytmetyki już w szkole nie porządnym Emania napisał mu że odpisuje podobne przykłady od Szmitowskiego — Emania to nie wstydzi — tylko owszem zachęca go by nie nie umiał i cudzą pracą żył — Adam

5–8 był przy P. Warmińskim —
Nach 9 ging schlafen. —

Mittwoch

30.) Stand um 5 auf — Übersetzte viel aber schnell, weshalb verdient er Lob — lernte Latein — vor J. Frühstück. — 8—11 Schule —

Posłałem do Pana Kozubowskiego z zapytaniem o dyetę Emania. przyszedł i powiedział by Emanio jadł rosół, kaszkę i kalafiory ale tych ostatnich mało, woda przy obiedzie z winem — Nadmiar śniadanie i podwieczorek kleik z pół butelką na noc dzisiaj i jutro rano po proszku chininowym —

1—2 Mittagessen. 2—3 französische Sprache — Auf Morgen Deutsch 67, 69, 71 zum Uebersetzen — Latein bis an die Pronom. L. Gramm. — zum Fragen Verneinungen bis § 291 — Mathem. fig. 7. Weltgeschichte von Graetsen — Polnisch früher angegeben. —

6—7 Gymnastik. 7—8 Thee. 8—9½ schrieb Mathematik. — Zażywał proszek —

Vid. A

Donnerstag.

31.) Stand um fünf auf, antwortete Latein obgleich noch nicht vollkommen gut, doch zur meinen Zufriedenheit. antwortete das Deutsch — Frühstück — 8—11 Schule.

Pan
Dyeta dla Emania ta sama co wczoraj. Dzisiaj na noc ma wziąć cztery pigułki. —
Zamiast muzyki uczył się polskiego, którego powinien się wczoraj był nauczyć. a jeżeli nie ma czasu w dzień to trzeba posiedzieć do 11½ w nocy, lub wstać rano o 3¾
odpowiedział dobrze lekcyę z polskiego. —

1 2 Mittagessen 2 3 französische Sprache 3 5 Schule

Auf Morgen Deutsch verbessern — Mathemat. — Geogr.

Latein das lat. Stück zum Uebersetzen — Polnisch

Deklamation zu Ende u. Grammat. IV Heft —

Naturgeschichte pag 155 — 160 —

{ Emanio wziął młotka z zapalił zaraz i zapalił
tatkowe dla zgrabiłłe, swawola podobnego rodzaju godna kary, wtaszcza się może stać się
niebezpieczną. }

Schrieb das polnische ab bis 9 ½ dann ging
schlafen. Łazyncat pięknie.

Vidi M.

Czerwiec 1853

Freitag

1. Stand um 5 auf — schrieb polnisch, lernte
folglich Latein — Antwortete Latein gut.
Mathematik machte nicht auf der Tafel — 8–11 Schule —
Dziś Dzyita wolniejsza, wszelkiej mleka słodkiego lub
kwaśnego, potraw z serem, chleba samego i z masłem, potraw
bardzo masłnych i tłustych, oraz wszelkich kwasów
Emanio dotąd, dopóki Pan Kozubowski nie pozwoli jeść nie powinien — Jutro przypada paroxysm
febry; dziś wziął proszek chinowy na noc; o co trzeba
będzie zapytać Pana Kozubowskiego, jak również
czy i jutro rano wziąć go ma — ?? M.

1 2 Mittagessen 2 3 französisch.

Auf Morgen Welt ges. bis Constanz, druckt dasselbe Religion
bis 281 — 284 — Latein ½ Stunde aus dem polnischen —
bis 7 lernte — 7 — 8 Schoe dann schrieb ab Latein
nach 9 ging schlafen — Łazyncat prześliczne

Vidi M.

Samstag

2. Stand um 5 auf — zarzyd prawie — Lernte Latein
u. Geschichte — Frühstück — Antwortete Latein

wollt ganz stille Religion gut, nur bitte ich beim Latein um grössere Aufmerksamkeit —

Dyeta ta sama co wczoraj, prócz tego że wolno Emaniowi na podwieczorek jeść pieczeń, o czem Pan Kozłowski mi nie mówił, tylko Emanio się go pytał by dogodzić podwiecznemu, nie rozsądnemu [illegible] postępowaniu w czasie którym dziś przypada febra. zatem [illegible] jutro na wieczór [illegible] rano ma zażyć proszki, po których lepiej poetanym został, i ma je oddać Panu Niziołkowi —

1–2 Obiad. Z. B.

Zaczął rysować, ale niemając gummy do wytarcia co mu kazałem poprawić nie rysował, przyczem powiedziałem iż to do niego należy pamiętać o wszystkich przedmiotach do lekcyi potrzebnych, tym bardziej kiedy się gdzieś zapodziała gumma to z braku utrzymywania porządku w swoich rzeczach —

Świerczyński

3–5 Marsz [illegible] lekcyi. 5–9 czas wolny, po 9 czytał Kraszewskiego a potem poszedł spać.

Vidi [illegible]

Sonntag

3) Stand um 7 auf, wollte gar nichts lernen

Dziś dzień w którym omija febra, wszakże Emanio krzemów [illegible] lub innej legumin[y] zimnej albo z mleka nie jeść ani na obiad ani po południu nie może — dotąd także podobnych potraw ma się strzedz dopóki tylko proszki bierze prosić, lub Pan Kozłowski nie pozwoli — Adam

1–2 Obiad — przed obiadem na prośby Emanuela pozwoliłem mu na górę mój [illegible] wziąć za mną pa[...] powiedziawszy gdzie przybywamy dowiaduje się, a Emanio nie [illegible] napomnień P. Mikulskiej, cioci i Wujaszka, i że niespokojnie [illegible] dzieci, a nadto

oświadczyła P. Mikułka iżbym Emania ani na chwi-
lę samego niezostawiał, co i jest nietylko trudnem
ale niepodobnem do wykonania — prócz zatem
P. Kamińskiego o zatatwienie tego stosunku
wszystkich możliwych choćby dla Emania naj-
przykrzejszych. Emanuelowi jest nieoszczędny.

Niriot

Montag.

4) Stand um 5 auf, konnte fast gar nichts. —

Ponieważ Emanio nie chce być posłusznym upo-
mnieniom Pani Mikułkiej, córki Wojaszka—
czyli ponieważ nie umie być sam przyzwoitym
kiedy mu Nauczyciel pozwala wolności; zatem
odtąd znowu, nie wolno Emaniowi samemu być
ani w ogrodzie ani na górze; nie może nawet żą-
dać od Pana Niriota, by z nim tam wyszedł;
tylko wtedy kiedy on mu pozwoli —. A dziwi
mię bardzo że Pan Niriot sam nie wyjje
kary surowszej na Emania —. Namiest-
kary

Dziś mi ojciec Emania powiedział że Emanio może
jadać bifsztyki i polędwicę — — filtry nie było

1–2 Mit Hagemann. 2–3 französische Sprache

3–5 Schule.

Nach 7te aus der Deutschen Sprache daselbe, aus der latein: daselbe und Aufgabe zu machen. Religion vom Anfange bis zu wszystkości Bożego Narodzenia. – aus der Matematik die letzte Figur aus dem 4ten Tafel.
Er soll jetzt lateinische Aufgabe machen. Nach dem Thee verbesserte ich die lat. Aufgabe die er ins reine schrieb. – Nach 9 3/4 ging schlafen.
Vidi: M

Dienstag.

5. Stand um fünf, lernte Religion und Latein. Stukalem z podkreśleniem, brak nagradowanie ... grammatyczny. ... opowiadanie się nie ma ... ...
Podkreślone zdanie więcej powtarzane i niewinni się z ... ... i to dokładnem, kiedy Emanio nie słucha rad naszych, będzie karał od dziś Dnia głodem. –
Dziś dnia nie pozwolono ... – na wieczór więc dziś i jutro rano po ... –
Dysta dziś ... ... i ... –
12–12 1/4 przerobiłem geometryą, z której bardzo mało co zatrzymał ... a na ... niedokładnie. –
1–2 Mittagessen. 2–3 französische Sprache. –
3–5 Schule. – Auf morgen Naturgeschichte St: 161–163. Latein corrigiert. Übersetzung aus dem pol. Deutsch daselbe. Soll analysiren ü übersetzen aus dem Latein machen. –
Nach 9 ging schlafen.
Vidi: M

Mittwoch.

6.) Stand wie gewöhnlich – Auswendig Latein ... Aufmerksamkeit ... Verstand ...

Weise viele Wörter nicht, obgleich ihm wiedermahl ermahnte, dass er lerne. Nie wolno Emanio-wi jeść na klasę 2go śniadania.
Dzisiejsze Emaniowi w imieniu Rodziców rodziny i nauczycielskim za wzorowe leniństwa dowody wytarzera przy końcu roku szkolnego. – Adam.
Dzisiaj zapytałem się Pana Korzeniowskiego czy Emanio może jadać sztukę mięsa i kaszę; na legumina pozwolił z tym warunkiem by kaszy nie dużo jadał. – Adam
Z ukontentowaniem wielkiem zapisuję jak ukontentowanie z jakiem Emanio przyszedł z klasy, bo chociaż się spóźnił z przyjściem, przecież kontent, a zatem i ja kontent.
1–2 śniad. 2–3 französisch —
Auf Freitag: Deutsch Dassell. Matemat. Węgłoski. Latein ½ Seite ~~neu~~ übersetzen. Pol. gram dziesięć. Krótkie twórz.
Matemat. 2 Capitel. —
Erbell Latein. praparat. u übersetz. machen —
Dzisiaj przytomny Pan Kozioł słysząc nauczycielskiej dowiedział się że Emanio z przedmiotu historyi naturalnej wykazany jest jako niedbały, a z tamtej jako poprawiony. —
Otóż ukazywanie upomnienie. Emaniowi zdaje się że jak raz co umie, to już umie, i więcej o to pytać się go nie będą. – a to nie prawda bo ciągle nauczyciele pilnują i słusznie, i wie

zi nie mieć promocyi. – AH.

Dziś nie było febry a powinna była dzisiaj być. – AH.

7–8 Uhr nach 9 ging schlafen. —

7. Donnerstag.

Stand wie gewöhnlich auf – Frühstück. —

Vor $7\frac{3}{4}$ gingen wir in die Kirche, später waren wir in der Schlosskirche und endlich [redacted] waren wir [redacted] des Frohnleichnamsfest gegenwärtig. –

Dziś dzień wolny od febry, na wieczór więc i jutro rano po proszku chininowym —

Dyeta jest może wszystko prócz mięs tłustych, jarzyn twardszych, i legumin zimnych —

Spodziewam się że chłopcy nie zrobią ani nam ani nikomu przykrości —

Po przyjściu z nabożeństwa Emanio uczył się patrząc w książkę ale nie wybijąc arytmetyki –

Jeśli Pan Kiziół mówiąc będzie że chłopcy zasłużą sobie by z nimi pójdź na spacer dalszy, to proszę Pana iść z nimi najdłużej na godzin dwie lub trzy; a zaś spaceru dalszego, niech pan chłopcom nie pozwala aż do końca roku szkolnego. – Mai

NB: Niech pan Castkow będzie znowu Emaniowi przypominać ponieważ pan przypominać pilnemu uczniowi, by po nauczeniu się lekcyj szkolnych uczył się listy pisać francuzkie jakie ma zadane. – AH

1 2½ obiad 2½–3 odpoczynek. Od 3 odpowiadał lekcye: Wyrazy łacińskie dobrze tłumaczenie dobrze ale zadanie to zrobił z największą nieuwagą ma go więc poprawić. —— Po tym poprawieniu poszedł na przechadzkę do 4½. —— Po 9 poszedł spać. Vidi [illegible]

~~Donnerstag~~ Freitag.

8) Stand um 5 auf. lernte fast nichts Frühstück 7–11½ Schule – 11½–1 lernte Naturgeschichte 1–2 Mittag. 2–3 französisch 3–5 Schule. —

Dziś febra przypadała a nie było jej – dostała jakiś przy piątku prosi mleka i masła było zimna, to jest nawet naturalnie ze ~~[illegible]~~ sobie [illegible] –

Auf Morgen Schulgegenstände – Deutsche dasselbe, Weltgeschichte. Die Ende des [illegible], und Religion dieselbe. 4te Stunde werden nicht [illegible] –

Er soll Weltgeschichte lernen – und hernach deutsche und Religion wiederhohlen – Mir scheint dass [illegible] [illegible] [illegible] Analyse [illegible] [illegible] durch [illegible] machen kann –

7–7½ Erholung 7½–9¼ blieb im Zimmer. Vidi [illegible]

Samstag

9) Stand wie gewöhnlich auf. Antwortete Weltgeschichte ziemlich gut. —

Dzisiaj dzień wolny od febry, dziecię wolna, [illegible] [illegible] mleka kwasów i [illegible] [illegible] nie [illegible]

Dziś dla Emania jest wtorek - i cukierki wolno. -

Na wieczór dziś i jutro rano po pół proszka chinowego ma zażyć. -

Emanio powiedział że nic nie ma zadanego na dziś z francuskiego. - Niech Emanio pamięta że przedmioty domowe jak francuskie, rysunki i muzyka ulegają temu samemu rygorowi, co przedmioty szkolne. - M.

1-2 Obiad - 2-3 Rysunki
Poprawił dosyć dobrze jak na niego figurę Napoleona ale głowa pozostała niezgrabna i kopyta drobniutkie
Świerzyński

3-5 Wszystkie lekcje. - Potem wolny.
Zażywał proszki. -
Vid. M.

Sonntag.

10) Stand wie gewöhnlich auf - zażywał proszek. - Śniadanie - 8 1/2 Kościół. -

Dziś dzień postny ale jej nie ma - na obiad może dziś jeść wszystko. -

Proszę Kochanego Pana Kociota aby na spacerze żadnym chłopcom nie pić nie dawać - dwieście nim Emanio mógł pić piwo a Jerzy mleko - lepiej być ostrożnym w dzisiejszych słabych czasach - Chłopczyki będą spocone nie będą się namyślać, a po powrocie do domu i wypiciu herbaty w pół godziny pić mogą. - Jedwab. Jerzy nie dużo - bo znowu w nocy stoczyłby wypić - M.

Nach 9 1/2 schrieb und übersetzte aus dem Lesebuche vom Egypten -

½ 2 Mittagessen – Später der ganze Nachmittag frei nach 9. ging schlafen.

Montag.

(12) Stand wie gewöhnlich auf – Nach dem Gebete lernte Latein – Frühstück – 7 – 11½ Schule.

Dziś dzień wolny od szkoły, na wieczór uczę dziś i jutro rano po pięć pacierzy, na obiad dziś jeść może wszystko prócz mleka i kwasów. Przypominam dziś Emanowi by uprosił starego i lekarza o przepisy do historyi naturalnej by się z nich nauczył co potrzeba, kiedy przez swe lenistwo sam iść nie ma. – M

Niech Emanio pamięta nie tylko na teraz, ale i na całe życie list onegdajszy ojca do niego pisany, a szczególniej wyrazy sięgające się do zabawy, która ma być za nagrodę tylko dobrych postępków w naukach i w przyzwoitości dawaną. – Powtarzam po raz ostatni że: Emaniu, tyś dotąd całe twe życie przebawiłeś, czyli na zabawach spędziłeś, i nie też dlatego ani Bogu, ani ludziom ani krajowi z siebie dobrego nie obiecujesz. – Zatem wiedz o tem, że zabawy na górze, do których liczę nawet towarzystwo sióstr twych i twoich w dni powszednie zupełnie kasuję – w wolnym czasie i o ile na nie zasłużysz tylko tylko iść pozwolę.

stwarzyste pilności w naukach, przyzwoitości w zachowa-
niu względem, i pokonywaniem swych słabości, jako np.
trzymania pióra, przy pisaniu i samego złego pisania,
pakowania do ust wielkich i wiele kawałków chle-
ba lub potraw, i popychania ich palcem, lub trzy=
mania go niby dla wydobywania z zębów pozosta-
łości z potraw; łakomstwa, wszelkiego rodzaju kłó-
cenia, mruczenia, odpowiadania, nieprzyzwoite sie-
dzenie, stanie, nie gotowe uczenie się, niedbalstwo
o porządek w rzeczach szkolnych i sukniach. -- Pa=
miętaj że to jest ostatni raz upomnienie, a Pan
Nizbot razy [redacted] i bez najmniejszego odwoływania
się do mnie, i dowiedzieć nie pozwalać Emanuelowi pod żadnym
zabaw. To wszystko także odnosi się i do Jerzego. --
który niech pamięta by się nie kręcił. Franciszek --
nie obrażał się, nie wiązał się, jak rzęd i nie śmiał pod nosem.
Emanuel był wkoło zaś nieprzyzwoicie śmiał się na
lekcji. -- powinien był powiedzieć Panu Nizbotowi
że mu powód do śmiechu jest Władziu-
Auf Morgen Schulgegenstände Lateinische Aufgabe
zum übersetzen und zum schreiben, Deutsche und Reli-
gion Dieselbe. - Nachmittag Lateinische und Mathema-
tik nach 4ten Tafel die letzte Figur -
soll lateinische machen. -
6½ - 7 in der Kirche — 7 - 8½ Thee — Nach ging
schlafen Łażył pod prośbą

Dienstag

(13.) Stand um 5 auf — antwortete lat. gut. Frühstück — 7 — 11½ Schule

Dziś dzień piękny nie ma już dyeta lepszy miał niż zwykle wczoraj, zjadł wszystko prócz mleka i kwaśnicy— Dziś Emanio był słuchany z łaciny z powtórzeniem czyli to co dawniej już miał wykładane, nie umiał; ale Emanio pomimo naszych wszystkich zachęcań i napominań nigdy nie chce powtarzać tego co już się uczył. — Teraz już jedna odpowiedź wszystko znany.—

Nachmittag hab ich dem Emanio Mathematik gemacht wobei er keine Aufmerksamkeit bewiesen — war ohne gehörige Theilnahme.—

1–2 Mittag. N.B. 2–3 französische —
3–5 Schule.— Nach 9 ging ich schlafen. —

Mittwoch

(14.) Stand wie gewöhnlich auf. —

Dziś Emanie imieniny twojego przewodnika, dziś chwila okazania mu twego przywiązania, dziś chwila pokazania w czem jestes w sercu, dziś chwila Dowodnienia jest cenniż poświęcenie się Jego dla ciebie — Dziś chwila okazania iż Jego rady napomnienia padają na rolę dobrą, że nie wydadzą kąkolu. Patrzcie dzieci iście miały sposobność do wyswobodzenia się

woimu Przewodnikowi — Czyż nie mu przynio-
sły zaniedbanie owoc z waszej pracy, owoc wa-
szego szacunku i przywiązania — Nie! Dlaczego
Gdyby o tém sądził, słusznie powiedziałby, że nie macie
miłości, szacunku, co większa iż nie znacie po-
winności waszej!! Cóż można gorszego od dzie-
ciak powiedzieć!! Ci którzy was dobrze znają, przy-
pisują wam obojętność i lekceważenie!! Prze-
ciw tejże nic po was nie spodziewali —
Może mi powiecie — tego po was nie wymagano;
o tem wam nie przypominano! Czyż wy
i w uczuciach najświętszych nie chcecie
mieć samodzielności — Czyż do wdzięczno-
ści i szacunku trzeba was gwałtem zmu-
szać!? Cóżby to była za miłość! —
W takim sposobie nie pozyskacie sobie u nikogo przy-
chylności, nie zjednacie sobie [illegible] obojętnością się
wiązania — obojętność, [illegible] Przewodni-
odpłaca! Szczęście, iż macie Przewodni-
ka, który was kocha jak dzieci — przebacza
jak Dzieciom, wymawia jak dzieci. Ale
kiedy podrośnie wiek, to wkrótce nie bę-
dzie można zapomnieć się. A jeżeli dzie-
ci nie nauczycie się kochać i sza-
nować starszych i tej miłości zewnętrznie
okazywać, trudno wam będzie przyjść do
tego później. Nie dosyć jest kochać ludzi
wewnętrznie, ale trzeba koniecznie to uczucie
wewnętrzne i zewnętrznie okazywać.
Do ludzi dziś, trzeba po ludzku przemawiać.
Uczucie bez czynu jest niczém.

Niziołek

Dziś dzień wolny od febry na wieczór więc (dziś i jutro rano) po pół proszku — Dyeta dzisiaj na obiad Emanio może jeść wszystko.— M.—

Proszę pamiętać, powtarzać wszystkie przedmioty i historię naturalną —. Potem prawie mało co się więcej pogorszył zpod — zaczął prorok.—

Vidi M.

Donnerstag.—

(5) Stand wie gewöhnlich auf—

Wczoraj nie nie zapisałem, dziś jednak zapisuję dla pamięci Emania i Jerzego, że bez starania nauczenia i bez czynienia tegoż uczucia wdzięczności względem ~~od~~ Boga, Rodziców i wszystkich przełożonych nie można być dobrym poczciwym prawym i miłym w towarzystwie człowiekiem.— Bo jeżeli ludzie coś dla was robią, to i wy dla nich róbcie; a jeżeli myślicie że ludzie którzy was napominają i zachęcają do dobrego źle wam robią, źle myślicie i nie myślcie tak. bo Bóg starszych na to trzyma na świecie, by młodszych do dobrego zachęcali, a którym jest pokonywa-nie swoich słabości upominali; a nawet surowemi środkami do tegoż pokonywania używali—. Źle równie robicie jeżeli sądy wasze o starszych wydajecie,— bo sądy wasze są

mylne, ile razy sądzicie o starszych; wtedy kiedy oni
nie według waszego przekonania wam wi każą robić
lub robili. — Pamiętajcie że Bojaźń pańska jest
początkiem mądrości; a zatem posłuszeństwo ku
Bogu wtedy wykonywacie, kiedy wykonywacie po-
lecenia starszych z chęcią; pamiętajcie że nie jes-
teście stworzeni dla rozrywki i zabawy swojej lub
kogo innego, ale dla chwały Bożej i wszystkie
ludzkości kraju i rodziny; a ztąd dopiero wypły=
wa rozrywka pociecha zabawa dozwolona od
Boga. — Hamiciny

Dziś dziecię febry nie miało. — Emanie wyszedł z kościoła
z powodu bólu głowy jak powiedział i sam przyszedł
do domu; niego drugi raz niech nie czyni; ale tylko ma
prosić Tercyana by go do domu odprowadził, gdyby był tu
nie mógł lub nie chciał uczynić ma prosić o to które-
go z profesorów. — Zabroniłam jeść drugiego śniada-
nia; Pan Kurbowski był na sesyi w officyni
Emanie poszedł do niego po radę; ale żadnej nie otrzy-
mał. Chciał wyjść zaraz iść do officyny i patrzeć na
porodę i lekarza co jej wczoraj widział, nie pozwoli-
łam, bo się w przyszłym nowiciałk trzeba przekonywać —
z historyi naturalnej jeszcze Emanie nie ma, a będzie
słuchanej. — Dyeta dziś na obiad wszystko jeść może —

Mary

Schulgegenstände auf morgen - Deutsche Muttersp. dasselbe Latein weiter eine Aufgabe - Polnisch Deklamation Naturgeschichte zur Wiederhohlung. Nachmittag frei Nach 9½ ging schlafen. -

Vidi [illegible]

Freitag. -

(6.) Stand wie gewöhnlich nach 5 auf - nach Frühstück ¼ - 11 Schule.

Dziś dzień wolny od febry, na obiad rosół, krzetki kalafiory i kotlety. - mleka i pirogów nie można. Emanio nie ma historyi naturalnej, powiada że nie śmie prosić Pana Nauczyciela [illegible] aby mu pozwolił swych zeszytów, i starszemu ~~[illegible]~~ nie śmie prosić, bo on je dyktował w szkole, więc ~~Emanio~~ Emanio winien je był pisać ale mu się nie chciało; dla tego też może teraz z historyi naturalnej nie mieć ~~histo~~ promocyi. - Mamie kazałem Emanio i ko dziś jeszcze prosić Pana [illegible] o jego zeszyty historyi naturalnej. Mamie Po śniadaniu gdy przyszedł ze szkoły prowadził deklamacyją polską i pisał ćwiczeni francuzkie. -

1 - 2 Militärgesang - 2 - 3 Französisch - 3 - 5 Schule

Dzisiaj na wieczór i jutro rano po pół proszku chinowego. -

Schulgegenstände auf morgen - Weltgeschichte vom Julius Cäsar, Religion, mit Wiederhohlung - Lateinische Aufgabe ~~[illegible]~~ zum schreiben - aus dem Deutschen gar nichts -

Er soll alsogleich ~~aufgaben~~ ~~Du~~ latinische ~~Deutsche~~ Aufgabe machen—

Jutro Emanio ma zdawać na postępek z arytmetyki, zatem niech prosi Pana Hiziota aby przeszedł z nim to wszystko czego nie umie—. Adam—

Zażądałem dyety od W. Krzyżanowskiego Dr. tak dla dzieci jako też i wszystkich ludzi— Dał mi wczora następującą— /: Żądanie to zrobiłem z powodu Cholery panującej—:/

Na czczo zdaniem nie wychodzić— przechadzki męczącej nie odbywać— w wieczór o 8ej już być w pościeli— nie zaziębiać się, nie jeść mleka surowego słodkiego ani kwaśnego oraz warzonego słodkiego, jarzyn jak rzepy marchwi, ziemniaków, sałaty, szpinaku, ogórków— na napój używać wody wystałej z trochą wina czerwonego, i to wody też nie więcej jak pół szklanki i to nie często— na kolacyę herbata— Kąpieli zimnej nie używać—.

Od 7½ – 8½ przerabiał Pan matematykę o regule wspólnej pojedynczej dwojakiem sposobem— potem miał się uczyć innych lekcyj. O 9. poszedł spać wziąd proszek. —— Vidi A.

Samstag

16.) Stand um 6 auf— lernte Latein vor dem Frühstück und antwortete es ziemlich unaufmerksam.— Früh Stund 7–12 Schule—

Dziś dzień słotny, na obiad jeść może dziś wszystko prócz szczawiu z jajami—. Woda z winem—. Emanio sam dziś przyszedł, i przyniósł cukier lodowaty przez siebie samego kupiony; zapytany skąd go ma odpowiedział że go

ma od kolegi — później przecie przyznał się że sam kapitkie wrzucił ~~[illegible]~~ kłamstwa to i brydzę się nim, tym bardziej że Emanowi było o to wszystko znaść niemo jest każdemu co mu się podoba i było to zdrowiu jego nie zaszkodziło. — Kamieński

1–2 Obiad — 2–3 Rysunki —

Rysował poprawiając błędy które mu wskazałem — ale jeszcze do dokładnego i wiernego naśladowania nie doszedł.

Emanio zjadł ~~[illegible]~~ lodowaty ~~[illegible]~~ Świerzynski ~~[illegible]~~ jadł. —

Dzisiaj Jerzy był ukarany za kłamstwo którego się wczoraj dopuścił; bo powiedział że umie wszystkie lekcje a tym czasem ich dzisiaj nie umiał; i za nie umienie lekcji oraz za długie bardzo ważenie się, przez co stracił godziny lekcji wszystkich nie jedzeniem śniadania i podwieczorku oraz nie wyjściem z pokoju i zakazaniem mu wszelkiej czynności tak naukowej, jako też i zabawowej. — Kamieński

Przeczytałem matematyke o regule łańcuchowej i wszystkich składniej — Herbatka po 9 poszedł spać. — Vidi M.

Sonntag

VI. Stand wie gewöhnlich um 5 auf — [illegible] Naturgeschichte — Frühstück — 8 — 9 Kirche —

Nach der Kirche schrieb ich lateinische Aufgabe, später machte er arithmetische Aufgabe, weiter Frühstück, und dann Strickmethode —

Dziś dzień wolny od febry, zatem dziś wieczór i jutro rano po pół proszka chinowego — Na obiad dziś

może jeść wszystko – i obydwa chłopcy przed zupą jarzy-
ną lub mięsem [illegible] – i zaraz po zjedzeniu tychże po-
traw bez popijania chleba nie mają pić wody; febry
ma była z winem – Mam
Po południu przerobiłem matematykę – regele mia-
rowania – [illegible] miał dosyć dobre umieć
Cały popołudnie wolne po 9 poszedł spać
zasypiał prędko – Vidi M

Montag –

18) Stand wie gewöhnlich auf – Lernte Latein u. ant-
wortete u. vor dem Frühstück –
Dziś dzień febry nie mają – dziś Emanio może jeść wszystko
prócz mleka i kwasów – z piciem ostrożnie [illegible] wczoraj –
1–2 Mittagessen. 2–3 französisch.
Po pierniku proszę także nie pić wody chyba
w godzinę po zjedzeniu go –
Emanio powiada że nie ma czasu do napisania listu do
ojca – Zawsze nie ma czasu – Mam
po 7 Herbata po 9 poszedł spać zasypiał prędko. –

Dinstag –

19) Stand wie gewöhnlich auf. 7 Schule –
Dziś dzień wolny od febry zatem dziś wieczór i jutro rano po pół
proszku chininy; dziś jeść może na obiad wszystko
prócz mleka i kwasów – z piciem obydwa chłopcy
ostrożnie –

vert. [illegible]

Schulgegenstände auf Morgen Naturgeschichte und Deutsche Schulausarbeitung. – Nach 7 Uhr – Vorbereitung zur Schulaufgabe nach 9 ging er schlafen. – Vidi [illegible]

Mittwoch

20) Stand wie gewöhnlich auf. vor 7 Frühstück von 7¼ bis 11¼ Schule. –
Dziś dzień febry, nie ma jéj – dziś na obiad jeść może Emanuel wszystko prócz mleka i kwasów – z piciem wody obydwa chłopcy ostrożnie –
Auf Morgen Schulgegenstände Arithmetik – Lateinische von Bindewörtern, Deutsche dasselbe –
Er soll französisch schreiben – Przed 9 ^{tą} narzekał Emanuel na ból głowy zatem zupa ryżu i kurczęcia [illegible] [illegible] –
Między 2–4 przerabiałem matematykę o regule mięszaniny, przyczem Emanuel uczył się tylko o podwiszorku. – F
Potem przechadzka – 7 – herbata – po 9 poszedł spać.
F Od Uczniów przyszły Klassy IIIej ustęp. – !!! Donnerstag. – Vidi [illegible]

21) Stand wie gewöhnlich auf – Frühstück – 7 – 11 Schule. –
Dziś dzień wolny od febry. na wieczór więc dziś i jutro rano po pół proszku. Na obiad może dziś jeść wszystko. Wszakże szpinaku daj pan mało. Pamiętajcie chłopcy przez ciąg choroby nie objadać się dużo i nie jeść tłusto przy tej dieci – i nie pić dużo –

Dziś Emanuś wyszedł z klassy z powodu bólu głowy
utrzymuje on że go wczoraj o tej samej godzinie głowa
bolała, ~~[illegible]~~ a powiedział o tem wprzód przed pierwszą, jak
zapisane; upominał się wczoraj o jedzenie całe obiadu
i podwieczorku, na wieczór wczoraj jadł makaron
z masłem i wypił herbaty pół filiżanki, bo więcej
tej ostatniej nie pozwoliłam — w tej chwili kiedy
bo później już posłałam po pana Kozubowskiego
z opisaniem jego bólu głowy, i co jadł wczoraj
oraz jak ubrany był od dziś wieczora. — Po południu
chce iść do szkoły — co nie pochwalam — wszakże
jeżeliby Pan Kozubowski nie przyszedł przed godziną
trzecią; Emanuś ma nie iść do szkoły. — Po Pana Ko-
zubowskiego posłałam dwa razy nie dlatego by Ema-
nuś był bardzo słabym, bo sam mówi że takim nie
jest, ale dlatego że czas jest dżdżysty, w powietrzu
chłód; więc ~~[illegible]~~ chciałam ~~[illegible]~~ wiedzieć co mam
z Emanusiem robić? gdyby zaś Pan Kozubowski
mu tam iść pozwolił, więc niech idzie. — Włożymy
kalosze i na nogi pelerynę, ma włożyć na siebie jeżeli mu
Pan Kozubowski pozwoli iść do szkoły. — Wam-
Wychodząc do domu na obiad posłałam ~~[illegible]~~ trzeci raz do Pana
Kozubowskiego by łaskaw był przyjść i orzec o Ema-
nuu. W innej niebytności Pan Kozubowski był, ka-
zał mu dać jeść i powiedział że Emanuśowi nic nie
brakuje — owszem zalecił by szedł do szkoły. — Wracając

1-2 Mittagessen – 2-2¼ französisch 2¼–5¼ Schule.
Auf Morgen: Deutsch ~~dasselbe~~. Matematik Regula mixta. Latein von Conjunctionen – Naturgeschichte bis an den Linneusz – Polnisch Deklamationen u. von partiern Verba
Soll alle genannte Gegenstände lernen. – Lernte bis 7. –
7–8¼ Thee – nach 9 ging schlafen. Uczył pronnie.

Vidi: Hrany

Freitag

22.) Stand um 5 auf – lernte latein – Frühstück. 7–11 Schule.
Dziś dzień ~~[illegible]~~ febrowy – nie mają – Od rektora dziś uwagi
Na obiad (kasztan) Ermano i Pan Niziot mają rosół, kotlety i kaszkę na sypko.- Uczył się po przyjściu ze szkoły historyi naturalnej – zapomniał o napisaniu francuzkiego, zatem zniewolony był do napisania zaraz.-
1-2 Mittagessen 2-3 französisch 3-5 Schule.—
Gegenstände auf Morgen: Weltgeschichte von lesen.– Religion detto – Deutsch detto. Latein Wiederholten. –
Soll alle Schulgegenstände lernen. — Von 7-8 Thee.—
von 8-9 lernte. Nach 9 ging schlafen.

Vidi H

Samstag

23.) Stand um 5 Uhr auf – lernte Weltgeschichte
Frühstück – 7–12 Schule – 12 – Erholung
1-2 Mittagessen 2-3 Zeichnungen:
Rysował chłopka naszego – gdyby można więcej usilności i pracowitości byłby postęp –

Świerzyński

Potem miły to uczył się do 5 po czem bawił się do 9
po 9 poszedł spać zasypiony prędko.

Vidi H.

Sonntag

24. Wstał prawie przed samą 7 – po śniadaniu poszedł w ten wielki deszcz sam do kościoła bo nie chciał czekać aż się [illegible] zbierze, a było to przez dość [illegible]

trwożą cały dzień przesiedzi prawie na barankach bo
siedzenia nad książką nie może ścierpieć; za nau=
kę Emanio ma zdawać, i to przed Grodzką, a jak
że się uczy; Emanio dziatby nie promocyj, a jakże
nie pracować na takową. Emanio nie wart
promocyi. — Zupełnie się zgadzam z zdaniem Pana
Księdza [illegible] Professorów, i mówię nie wart Emanio promocyi. ~~itd.~~
Że poszedł wczoraj Emanio sam do Kościoła, ma dziś nie
jeść podwieczorku; że zaś Emanio nie dba o promocyję
a tem więcej o naukę, czyli że nie chce być prawdziwie pilnym
i przyzwoitym, będzie miał odmówione te przyjemności
jakie uczniom pilnym słusznie się należą. Przypominamy
to Emaniowi. Będziesz płakał wtedy, a my będziem ubo=
lewać nad skutkami nieposłusznego, krnąbrnego, leni=
wego chłopca; i surowo karać będziemy. Oto będą
takie dla ciebie wakacye. — Biedni rodzice z ta=
kim synem, którego nie miłość ku nim, ni bojaźń
i miłość Boga i bliźnich, pobudza do pracy; ale tylko
jakiś Emanina kaprys, lub groźba kary i sama kara przez
nauczycieli wymierzana. Jak daleko nieposłuszeństwo
w Emaniu jest ugruntowane i to z umysłem i to
z rozwagą; jak groźby i kary trzeba na Emania uży=
wać, dowód najlepszy, że nie słucha słów łagodnych
nauczycielki, i samowolą się rządzi. Emanio jest
także pozbawiony wstydu, bo nie bierze przykładu
z dobrych i pilnych współuczniów, ale z najgorszych
i niedbałców. — Emaniu upamiętaj się. — Mamin
Dziś dostał na obiad wszystko. Na wieczór i jutro po poł. [illegible]
[illegible] — Mamini

Emanio ma błędne wyobrażenia o stanowisku na-
szem, żąda bowiem od nas byśmy go wystawiali
w świetle dobrém, pomimo błędów, którego niemiłe
następstwa otrzymania promocyi za występki i wdzię-
cznością się Pana Kaźmirskiego. Pan Kaźmir-
ski zrobił mu ważne w tym względzie uwagi wysta-
wiając mu że stanowisko Nauczyciela jest zupeł-
nie inne jak go Emanio pojmuje, że od niego
nie promocye ale samodzielności i pracy ustawicznej
i szkolnej wymagamy, bo za niemi następuje
promocya — Wstawiennictwo nas rodziców i w każ-
dym względzie od nas odpowiada iż bez ma
prawa i nie może, bo jest to niezgodne z sumie-
niem — bo przecie uprzedzali byśmy go w złem
postępowaniu i nałogach, za coby potem prze-
ciw nam wyrzekał rodziny pokazali prawdziwe
wa — piękne to były myśli aby tylko bawa-
nie rachować je uspokoić i sam w bardz
by mu z tem dobrze było i później. —
1–2 Mittagessen. Später wiederholte Latein
Nach 9 ging schlafen ——— Vidi A

Mondtag

25. Stand wie gewöhnlich auf — Frühstück — 7–11½ Schule
1–2 Mittagessen — 3–5 Schule. Später soll alle
Schulgegenstände wiederholen — Nach 9 ging
schlafen — Dienstag Vidi A

26). Stand wie gewöhnlich auf. — Frühstück 7–11½
Schule — Von 11½–1 soll brauen — 1–2 Mittagessen
Pani Mittwoch uwolniła Emania od francuskiego
dla tego że ma się wiele uczyć na examina. —

3–5 Schule — Emanuś tylko zbywać! —
7 8 herbata p° 9 ponieważ już wytrzyja pierwszej
niedzieli

Mittwoch

Vidi H.

27. Stand nach 5 Uhr auf, wiederholte Latein — Frühstück — 7–11 Schule — Nachmittag vergeudete fast ganz d. h. — Vor dem Schlafen lernte Latein. Zachęcałem Emanuela by powtarzał matematykę; odpowiedział mi: że wszystko umie. —

Vidi H.

Donnerstag.

28) Stand wie gewöhnlich auf, soll Schulgegenstände wiederholen — Frühstück — 7–11½ Schule — später soll Latein lernen. — Dziś Emanuś miał poprawić z Geometrii tak bowiem utrzymuje. Stasiu był pytany przez dyrektora ale nie dokończył bo zadzwoniono. — Ma się uczyć Stasiu.
1–2 Obiad 3–5 Schule potem miał się uczyć lekcyj.
Emanuś. Znalazłem nieporządki na oknach i stołach; książki porozrzucane, bielizna w komodzie nie ułożona, spodnie i peleryna na komodzie leżały. Przypominam że jak na polu ciepła 12 stopni brać surdut sukienny i pelerynę, jak mniej lub wiatr przy 12tu stopniach na surdut sukienny surdut zimowy; a choćby ciepło było a był deszcz to zawsze peleryna i kalosze. Bieliznę poukładaj zaraz. —

Vidi: H.

Freitag

29) Stand wie gewöhnlich auf — nach dem Frühstück von 7½ — 10½ Kirche. Sprawiał się lepiej i naturalniej ale nie umiał lekcji jeszcze w Niedzielę pytany. — 1-2 Obiad — po południu mało robił. Nach 9 zu Bett — schlafen. —

Vidi: M

Samstag

30. Stand wie gewöhnlich auf — nach Frühstück von 7 — 12½ Schule — 1-2 Mittagessen. —
2 — 3 Rysunki — gdyby więcej uwagi i pilności, toby się i postęp znalazł, ale bez tych dwóch rzeczy prawie niepodobny

Świerzyński

Potem był na przechadzce ... —
7-8 herbata po 9 poszedł spać. —

Vidi — M

Lipiec 1855

Sonntag

1. Stand wie gewöhnlich auf. nach Frühstück 7½ — 10 Kirche. —
Po południu chciałem iść na przechadzkę, ale było mi za chłodno, ... który po ... ale ... drogę ... że mu ... że mógł tego ... zaraz ... —
Od 4 — 6 byłem ... na przechadzce ... do herbaty bawili się w ogródku, po 9. poszli spać. —

Vidi: M

Mondtag.

2.) Stand wie gewöhnlich auf, – Frühstück von 7–11 Schule. –
Emanio ma grać dopóki Pan Niziot nie przyjdzie Jerzy jest na górze i tam ma być dotąd, dopóki Pan Niziot nie przyjdzie. – Ponieważ Emanio ma się uczyć polskiego, więc nich nie ma francuskiego. Ostatnie które Emanio winien sam był uczbirać musi teraz kupować, i Stanisława oczubiniwać, chociaż chodził na wielkie wycieczki z Panem Niziotem i chociaż kupiłem na złota guszblaszanq. – Stan
te 12 Mittagessen 2–2¾ Mied [illegible] uczyć polskiego –
3–5 Schule – Nachmittag von 6–7 Spaziergang –
7–8 Thee – Nach 9 gingen z schlafen –

Vidi M.

Dienstag.

3) Stand wie gewöhnlich auf machte fast gar nichts Frühstück 7 – 11 Schule –
1–2 Mittagessen. – 2½ – 5 Schule. –
Nich Emanio próżniactwem swojem nie wymotuje z zapisywania próźb i ich wykonania. Abends:
7–8 Thee Später lies polnische Bücher. Nach 9 gingen schlafen. –

Mittwoch.

1.) Stand um 5½ Uhr auf. – lernte nichts. – Frühstück –
7–11 Schule. –

Dziś Emanuś zakończył rok szkolny i to pierwszy w swoim życiu — Jak go przepędził, jak go zakończył? — niech się zapyta swego sumienia; niech się zapyta tego dziennika —. Nie masz promocyi — oto skutek zabiegów Ojcowskich i nauczycielskich któreś odpychałeś, któremiś gardziłeś — Jaka praca, taka płaca, jakeś siałeś, takeś zebrałeś, jakeś sobie posłałeś tak będziesz spał — Kończę podobnemi przysłowiami, i przypominam ci wszystkie nasze rady, upomnienia, zachęty, kary, groźby zdążające zawsze do tego, byś sam własnemi pracowitemi siłami, byś z tej pracy osiągnął korzyść moralną i pociechę moralną, oraz okazał wdzięczność Ojcu Matce i nauczycielom, byś okazał nadzieję z siebie Ojczyźnie i Rodzinie —. Czyś to wszystko osiągnąć chciał? Czyś to wszystko okazał? Nie, po trzykroć nie —. Ukórz się przed Bogiem, proś Go gorąco, bądź posłusznym i chętnym do pracy, prawy, a tylko tem możesz złagodzić boleść serca Ojcowskiego i mojej. Mamin

1½ raza tem powtarzanie: Grammatyka łacińska; słowa nieforemne
pierwszej koniugacyi ma umieć na 7 godzinę jutro rano. Przetłuma-
czyłem wybiorem ustęp łaciński koniugacyi III strona 39, a polski
ma przetłumaczyć po łacinie na 8 godzinę — Tłumaczyłem
z historyi Tacyta o Germanii, którego ma zrobić prepa-
racyę. — Przerobiłem o greckich głoskach. Lekcya
trwała do 4 godziny. —

Dzisiaj rano między 5tą a 6tą godziną Jerzy uskarżał się na nu-
dności i ból brzucha; wymiotów nie miał, wypróżnienia dolnych
w ciągu godziny było trzy żółtych, między niemi jeden z robaka-
mi. — Pan Hiriott kazał mu zostać w łóżku i posłał po mnie
i po Pana Kozubowskiego. — Ten ostatni zalecił przy mnie
rumianek z magnezyją paloną, ścisłą dyetę i zostawanie
w łóżku. — Pił więc trzy razy kleik po pół filiżanki —
raz rumianku trochę bez cukru. — Teraz godzina siódma
nie pić, jakkolwiek Pan Kozubowski pozwolił mu pić
wodę wygotowaną, prócz na moją radę nie pił jej. — A w razie
koniecznym dozwolę tylko łyżkę wody wygotowanej wlać do szklan-
ki i dać mu — gdyby wymioty nastąpiły natychmiast
posłać z kartką do apteki po synapizmy, a za niemi takowe
sobie tam, niech służący biegnie po Kozubowskiego —

Po godzinie 4 aż do 9 zeszło do wytłumaczenia i przygotowania
się Na dzień następny. Vidi M

Donnerstag

5.) Stand wie gewöhnlich auf.
7–8 łacina: Odpowiadał gramat. ale słabo. — i podykto-
wałem zadanie łacińskie. — Przed obiadem poprawiłem
zadanie łacińskie. — pisał po polsku bez uwagi i uczył się.
Po południu przetłumaczyłem Emanowi dalej historyę,
i kazałem mu robić rozbiór z tejże tłómaczenia i nie tylko tak

by jego znaczenie wiedział, ale także by wyrażał rodzaj, schwache oder starke Konjugation i deklinaturę, oraz jakie to części mowy. Upraszam Pana Nauczyciela, by za każde niedokładne niepiśmienne lub poplamione pismo, oraz za niedokładne nauczenie się pańskiej lekcyi lub wyrobienie ćwiczenia, użył rózgi i głodu, chociaż to było i parę razy na dzień. — Proszę oto bardzo dziwotywa się do mnie — Niech Pan nie ... Emanuel ani ma wstydu, ani chęci do poprawienia się, bo jeśli czego nie wie to już widzieć powinien, winien z szczerością wprost panu widzieć mi do lekcyi przystąpić, a nie ukrywać; przytem nie wybierać wyrazów mało do rzeczy, tylko tyle ile potrzeba mu wiedzieć; i dokładnie je oraz piśmiennie napisać — Matka

Vidi [illegible]

Freitag.

Stand wie gewöhnlich auf. Frühstück — Nachher war eine halbe Stunde darauf Lektion. [illegible] Grammatik antwortete unzureichend, weshalb das [illegible] Frühstück nicht essen soll.

Emanuel nie ni umiał historyi powszechnej po niemiecku, ma nie jeść jednej potrawy — Oto poprawa — pisał także lekcyę z gramatyki niemieckiej i dwa wiersze polskiej — potem umył się ... — pół godziny spoczynku. —

Von 12 – 1 Uhr ... die ... Aufgabe ... zupełnie źle zrobił.

12 Mittagessen. Dziś popołudniu i jutro cały dzień ma Emanuel wolny dla pokierowania kajetów, według polecenia Pana Kamińskiego.

Vidi [illegible]

7 lipca 18[illegible]

Sonnabend —

Dziś Emanio zupełnie już ukończył szkolny rok należnie-
stwem publicznym — i obrzędem w amfiteatrze i wszystkie-
Nic go nie wstydzi że nie ma promocyi — bawię go uro-
czysto miłe dla pilnych — mówię bawię go-
to nie przemawiają do jego duszy, by się poprawił; bo
już trzy dni jak nie chodzi do szkoły. a żadnego prawdzi-
wego rozsądku się nauczy w nim nie widzimy — głupiec za-
bawy, ślamazarności, niechęci, [illegible] upomnieni
z rad naszych, oto co mamy na poprawę — Dziś był
u spowiedzi — Niech Emanio przeczyta list od ojca do
Ciebie i niech na niego sam od mnie odpisze — Czyta-
mają być potrzebowane wszystkie dzisiaj. Ja idę do To-
ka bo mi znowu stały — Niech Pan [illegible] z Toczki
swej [illegible] gdy będzie musiał wyjść zostawi pod
opieką Pani Mikulskiej, lub przez Pana [illegible]
skiego — Jerzy może jeść wszystko, a nawet na spacer
iść — wszakże nie chodzi daleko — i [illegible] przy nich
nie pisze. — Całuję was [illegible]

Sonntag

8.) Um 9 waren wir in der Kirche. den ganzen ~~Tag~~ Tag frei. —

Vidi: M

Montag

9.) Stand wie gewöhnlich auf. Frühstück —
7–8 Schrieb von mir gegebene lateinische
und deutsche Aufgabe, u. soll mit ihnen
um 9 Uhr fertig sein. Nach 9 habe ich die
vorhergenommenen Aufgaben verbessert. —
Die lat. Aufgabe hat ungemein schlecht
gemacht. — Die deutsche Aufgabe ganz
und gar schlecht ~~so~~ dass man es nicht verbessern
kann. — Später lernte griech. Alfabet u.
latein. Grammatik.
12–1 Erholung — 1–2 Mittagessen. —
Nachmittag verbesserte ich noch einmal lat.
Aufgabe u. fand noch einige Fehler, folglich
antwortete late. grammatik aber schlecht —
auf Morgen soll ganze zweite Konjugation erlernen.
Przez to godzinę 4 i do 5¼ greckie tłumaczyłem.
Potem byliśmy na przechadzce.

Vidi: M

Circa 1855

Dienstag

10). Nach Frühstück antwortete lat. Grammatik aber schlecht.
Die schon gemachten lat. Aufgaben soll er durchsehen u. verbessern. — Später diktierte ich ihm
die Lat. Aufgabe —